

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.D. Iacobi Marchantii, Pastoris Et Decani Covviniensis
SS. Theolog. Professoris, Rationale Evangelizantivm**

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Tractatus V. De Dominicis post Epiphaniam, usque ad Dominicam
Quadragesimæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56372)

vultum tuum Domine secundum verbum tuum in pace dicere possumus: O Nunc felix; o felix hora! o dimissio fecera! o servitus beatitudo verbum & promissum infallibile! O pax desiderata! O quam nati sunt fortunati, qui cum conscientia securae reformationis similes possunt edere voces in vitæ termino: Hoc autem possunt omnes, qui verè se Deo fuisse servos possunt afferere, quibus cum opera bona & merita propria meritis Christi conjuncta, instar optimi sanguinis, ad cor tunc recurrant, illud exhilarant ideoque mentis suave melos instar Cygni expirantis edunt, qui antea in silentio vitam peregerant. E contra improbi, recurrente tunc in memoriam cum mœrore & angustis vita dedecorosa, flagitijque innumeris, instar pravi & infecti sanguinis, cor obnubilantibus & lancinantibus, coguntur in infelices & fluctuosas erumpere voces; instar Sirenum, quæ suaviter antea canentes in fine ululanti horribiliter.

vane saturare. Hæc ultima ejus vox fuit. Sic Calvinus Hæretiarum morbo pediculari, in vita & fœtore intolerabili consumptus, in clamabat: *Cal. Maledicta dies & hora, quæ primum studio & sermone me addidit. Testis est Bolsecus Medicus Lugdunensis in vita Calvini.* Sic Chriftianus (ut refert sanctus Gregorius) horrenda voce in extremis in clamabat: *Inducias velis que mand, Inducias velis que mano.* De monibus nimirum se prædam jam videbat, & inducias, sed sero, postcebat. nam in his verbis misere expiravit, ut supra dixi.

Sic alius quidam aeger sæpius monitus de poenitentia, cum semper responderet sibi fat adhuc superesse temporis, necdum morbum adeo gravem esse, tandem ad extrema deductus, in clamabat: *O Card. id poenitentia ubi est O poenitentia ubi es?* Et hæc repetens, infœlicem animam sine poenitentia exhalavit, æterna sine fructu poenitentia cruciandam.

Sic ille, de quo in lib. de viris illustribus Cisterciensis Ord. qui sibi proximus cum interro garetur, num testamentum vellet condere, & postremam suam voluntatem indicare? Respondit Notario: *scribe testamentum hoc: Corpus meum terra detur ex qua sumptum est: Anima daemonibus tradatur, quia eorum est.* Cumque argueretur tanquam læsi cerebri, integrè esse judicij asserens, & tertio idem repetens testamentum, illi animam reddidit, cui eam legavit.

Denique, hic quidam detractionibus affectus, cum urgeretur in agnitudine læthali consistere, & de salute animæ cogitare: ipse linguam exserens, & digito monstrans, non aliam confessionem fecit, quam hanc: *Reproba ista lingua me damnationi addidit.* Mox lingua intumuit, ita ut in os eam retrahere nequiverit, horribiliterque expiravit.

An non hæc sunt voces horridæ & amarulentæ Syenitæ? An non amaritudinis sæl, & obligatio iniquitatis in desperationem adigens, eas deprimi? Sic post cantica lætitiæ, post tympanum & organum, ululatus & horrore sequitur, & in puncto ad inferna cum Simeone reprobo descendunt, qui hic noluerunt justi esse & timorati cum Simeone: *Dixit iusto quantum bene: Væ impio in malum reprobatio manus ejus fiet ei,* inquit Dominus apud Iliam.

Impii in morte præ amore ululant.

1. Mach. 6.

Sueton. & alii. Cæsarum in Compendio.

Nicéphorus & alii.

Sed quoniam multos jam audivimus instar Cygnorum suaviter in fine vitæ cum Simeone canentes, audiamus & aliquas Sirenes morti vicinas, præ mœrore & horrore cum Simeone reprobo ululantes, quibus & illud dici potest, quod Simoni dixit Petrus: *In sælle amaritudinis, & obligatione iniquitate esse visio.* Hoc nimirum sæl acerbum reprobæ conscientiæ, amaras ab eis elicit in fine voces cum desperatione.

Sic Antiochus Rex morti proximus in clamabat: *Hæc in quos fluxus tristitia deveni, qui jucundus eram in potestate mea! Remissio malorum qua, faci in Ierusalem, &c.* Memoria utique præteritorum flagitiorum instar fellis cor ejus circumdabat, & luctu suo illam vocem promebat.

Sic & Nero in infelicitissimis sibi mortem consciscens propria manu, voceque sua se condemnans, dicebat: *Dedecorose vixi, turpius peream.*

Sic Diolectianus in gravi infirmitate interno quodam adultus calore, scateus vermibus, orbatus lumine, plenus fœtore, jam consumpta carne miserè ejulans clamabat: *Væ mihi, qui sic persecutus sum Christianos, mercedem recipio operum meorum!*

Sic Julianus Apostata in bello contra Persas, fugata caelitus emissis, læthali percutus, eava manu sanguinem in cœlum mittebat, cum hac insana voce: *Vixisti Galilee, vixisti, Saturare Nazareth.*

TRACTATUS V. DE DOMINICIS POST

EPIPHANIAM.

Lact. 1. DOMINICA I. POST EPIPH. Ascendens illu Hierosolymam, remansit puer Iesus in Hierosolom. Luc. 2.

Apiciens in Proverbis suis dicit: *Tria mihi sunt PARS I. Difficilia, & quartum pentius ignoro. Viam Aquila in Cælo, viam Colubæ super terram, viam navis Maria in medio mari, viam viri in adolescentia: Relictis & Joseph, Gg 2 Væ cium*

Jesus ascendit. Prov. 30.

variis hujus sententia explanationibus, insistantur modo ad propositum nostrum accommodata interpretationi, quam insinuat S. Amb. libro de Salomone c. 5. ubi sic dicit, *Christus est vir cuius via cognosci in juventute non possunt. Quis enim animo aspicere aut capere possit, quanti illa opera exercuerit, cum secundum hominem moraretur in terra: quatinus virtutum duxerit: Ipse nimirum semper Vir fuit, licet aetate & statura infans, aut puer, aut adulescens, Vir ratione, gratia, sapientia perfectissimus in omni aetate: nec minus fuit sapiens parvus, quam magnus; sive enim latens in utero, sive vagiens in praesepio, sive interrogans in templo, sive docens in populo, aequae fuit plenus Spiritu sancto. Sed via eius in adolescentia ignorata fuerunt, quia vitam voluit ducere absconditam ad trigessimum usque annum, verè Deus absconditus in carne. Et sicut ideo nobis ignota est via aquilae in caelo, aut via colubini super petram aut via navis in medio mari, quia nullum vestigium relinquunt; ita ignota est nobis via magni illius viri. Christi in pueritia & adolescentia, quia licet magna sapientiae & perfectionis opera etiam tunc ediderit, eorum tamen in speciali testimonium nobis non est ab Evangelistis relictum. Nam solum in generali de eo dicitur, quod puer proficeret aetate, sapientia, & gratia apud Deum & homines; maiora scilicet & perfectiora gratiae & sapientiae opera semper edens se conditi incrementum aetatis: quamnam autem illa fuerint, ignotum nobis relinquitur, ita ut vestigia viri hujus in adolescentia nobis maneant abscondita.*

Attamen in Evangelio hodierno vestigium quoddam eius nobis insinuat, dum in templo inter Doctores interrogans & respondens reperitur admirantibus omnibus super responsis & prudentia eius; dum & ipse matris & patris non satis agnoscens vias & consilia ipsius sublimia, respondet: *Nesciebatis quod in his quae Patris mei sunt operibus morer? Audiamus igitur Evangelistam particulatim hanc enarrantem, ascendentibus illis, &c.*

Primo adverte praecipuum fuisse Iudaeis, ut ter in anno Ierosolymam adirent, & in templo se cum oblatione sillerent, Exod. 23. *Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram Domino*, id est, coram ara, vel tabernaculo Domini. Deut. 16. *Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum in conspectu Domini in loco quem elegerit, in solemnitate azymorum, in solemnitate hebdomadarum, & in solemnitate Tabernaculorum, non apparebit ante Dominum vacuus.* Solemnitas azymorum erat Pascha; solemnitas hebdomadarum erat Pentecostes, solemnitas tabernaculorum scenopegia apud Iudaeos vocabatur. Viri tenebantur comparare a vigesimo anno usque ad quinquagesimum, a mulieribus liberum domi manere. Et attende hic tria notabilia. *Primum* quod cum unicum esset templum in illud tota Iudaea, totum regnum debebat concurrere, &

tamen quantolibet numero concursus fieret, numquam ita implemum fuit templum, quin locus superesset. *Secundum*, quod cum viri omnes civitates suas desererent eidem temporibus, nullus tamen eis metus fuit ab hostibus, quod diripere forsitan possent civitates sic desertas & incermes. Nempe promissum eis erat Exod. 24. *Cum tuleris gentes a facie tua, & dilata vero terminos tuos nullus insidietur terra tua ascendente te & apparet in conspectu Domini Dei tui ter in anno.* Hic cum S. Augustino q. 161. in Exod. *intelligunt interpretes a Deo promissi custodiam, ut securus quisque ascendat.* Tertium, quod cum sacrificia innumera animalium in templo illo Salomonis offerrentur, non fuit tamen visa musca caribus sacrificii insidere; quod mirum est, quia carnes sacrificii idolis immolati tot mulcæ circumvolitabant, ut demonem in idolis adoratum propterea Beelzebub nominant, i. e. Deum mulcarum.

Secundo adverte, quod licet Maria nec Jesus obligaretur hoc praecipio, voluit tamen Maria ascendere cum Jesu. In primis, ut exemplum nobis praebere non solum faciendi ea quae praecipit sunt, sed etiam ea quae sunt consilii, & quae novimus Deo grata. Dignus est reprehensione servus; qui licet sciat voluntatem Domini, nihil tamen vult agere ei gratum, nisi eius praecipio urgeatur. Tales non pauci sunt inter Christianos, qui si moneantur audire sacrum diebus ferialibus, dicunt se non obligari nisi diebus festis. Si moneantur vespers inter esse diebus festis, dicunt se non obligari nisi ad Missam. Si moneantur audire sacrum solenne in Parochia, dicunt satisfieri praecipio per quodlibet sacrum, & ubilibet. Si moneantur frequenter confiteri & communicare, dicunt se non obligari nisi semel in anno, & hoc eis sufficere. Neque attendunt, quod sicut olim Iudaeis, ut iam dictum est, praecipium fuit ter in anno coram Domino, sive coram ara vel tabernaculo se sillerent, ita etiam omnibus Christianis quoddam praecipium fuisse ter in anno confiteri & communionem sacram percipere, nimirum in die Paschatis, Pentecostes, Nativitatis Christi Domini, ita ut haec festa primaria adhuc modo duo dies festivi subséquantur, quibus solebant divinum beneficiorum meditationi vacare, percepta sacramentalissima Eucharistia. Sed quia torpor gravis in his qui se Christianos profitentur, succedentibus temporibus, invaluisse visus est, eoatque fuit innocentius. III. Pontifex Maximus ad annum communionem reducere vim praecipii. Possimus ergo dicere his tepidis Christianis; Ad duriciam cordis vestri vobis indultum est non nisi semel in anno ad Confessionem & Communionem Sacramentum cogere mini, quia filii degeneres & exasperantes estis; interem non estis ignorantibus voluntatis & intentionis Patris vestri. Christi & Matris vestrae Ecclesiae, ad frequentandum sacramentum illud & pignus amoris vos invitantis. Et ita a filii

2. Quae consilii, ne qua praecipit, facienda.

Vide Fav. Pont. de conf. 4. l.

si filij estis, & non servi ac mancipia, non tantum urgere vos debent præcepta & fulminantia verba, metusque poenarum & censurarum; sed & pietatis affectus urgere debet, ut saltem ter in anno secundam consuetudinem diei festi appareatis coram Domino, & ipsum Dominum, sacratissimamque humanitatis ejus arcam in cordis vestri tabernaculo collocetis ferventi devotione & amore. Hoc vos docet Joseph, hoc Maria. Quod si quisquam audeat dicere, Nolo confiteri aut communicare nisi tempore Paschæ, quia non obligor: videatne Deus respondeat ipsi in peccato mortali agentis; Nolo te ultra sustinere quia non obligor, sed volo ut te infernus absorbeat, quia & hoc commertus es. Unde unusquisque attendere debet, quod quondam S. Catharina Senensi dicebat Dominus: *Filia habet curam mei, & ego habeo curam tuam.* In quibus verbis plurimum ipsa fiducia & solatio reperiret, emittens in omnibus placere Deo, & divinam gloriam, quoad poterat, procurare, ut vicissim Deum obligaret sibi.

Obser-
vantia
Festorum
adimple-
nda.

Uterius, dum Maria & Joseph dicuntur ascendisse Jerusalem, secundum consuetudinem diei festi, de omnibus pijs consuetudinibus maxime in observantia festorum & in cultu divino, diligenter adimplere. Et quænam debet esse consuetudo diei festi inter Christianos, nisi Missæ sacrificium integrè, devotè, attentè audire, vespertinis laudibus interesse? Cur Dominici & festivi dies instituti sunt, nisi ut specialiter tunc Deo vacet omnis Christianus, & qui septem dies suis maxima ex parte dedit negotijs, saltem unum divino specialissime dedit obsequio? Et quænam pia consuetudo tunc nisi orare Dominum pro peccatis tota hebdomada commissis, eorum contritionem eliciendo, & obsecrare ut subsequente hebdomada præservemur a futuris? Neque solum hæc fuit primorum Christianorum consuetudo, quinimmo omnibus diebus Dominicis antiquitus sacra Communionem se reficiebant pii Fideles, hoc erat attendere in Jerusalem (quæ significat visionem pacis) pacem se interiorum per confessionis & communionis Sacramentum toto affectu querere & dulcedini verbi inhære cum conscientie puritate & animi quiete. At hæc sæculis, quænam est aliamultorum consuetudo in die festo, quam otio & genio indulgere, aleis, chartis, alijsque ludis indignis vacare, commensationibus, ebrietatibus, & afortia totum penè diem dare, exinde rixas concitare, vel tripudia, & choreas sectari, aliæque multa Christianis indigna peragere? Et adeo grave est hujus consuetudinis præva impetium, ut quantumlibet hi qui animarum curam gerunt, eam convellere studeant voce & monitis, tum privatis, tum publicis, parum vel nihil proficiant. Et ideo de peccatis festis idem dicere potest Deus quod olim: *Odoratus sollemnitates vestras anima mea.* Quasi dicat: Vestra sunt non mea, in illis vacatis ventri: & voluptati, me autem negligitis, imo peccatis:

Isa. c. i.

Amos.

vestris conspurcatis; ideo odivi & projecit eas à me & dispergam super vultum vestrum sicutus sollemnitatum vestrarum, ac earum factorem faciam vos experiri, quia in eis non mihi thus odoriferum orationis adolevistis, sed graveolentem peccatorum vestrorum faciem in caelum usque exhalare fecistis.

Mal. 2.

Tertio advertet, quod Joseph & Maria secum ducunt puerum Jesum ascendentes in templum, ut exemplum exhibeant Parentibus omnibus, pueros jam ad annos discretionis pertingentes alluciaciendi pijs moribus, & in quantum eorum feretas, assuefaciendi rebus divinis. Dico, in quantum fert ætas; nam pueros duorum vel trium annorum in Ecclesiam deferre, qui cursu, lusu, ploratu, immodestia, non nisi Sacerdotibus celebrantibus molesti esse possunt, & matrum, ac aliorum devotionem perturbare, non est pia, sed præva consuetudo, ut quotidie experimur. Et propterea etiam antiquitus ante Evangelium Diaconus clamabat conversus ad populum *Habete silentium* ut ab omni inquietudine, vel obtulim, vel obpueros sese obervarent, ne qualibet ratione sacrificans impediretur. Quapropter non legitur etiam Christus à parentibus puer adductus ad templum, nisi cum jam esset duodecim annorum, non vero cum esset duorum vel trium annorum; quia nec moris erat pueros similes adduci antiquitus tempore divinorum. Cum vero jam incipiunt adolelescere, cumque instrui possunt, ut cum modestia valeant assistere, rationemque aliquam reverentia erga divina concipere; tum pia est consuetudinis eos adducere. Immo tunc convenit docere eos ministrare sacrificio, quia Deo placet puerilis innocentia, Angelorum ministerium imitans. Tunc quoque decet non solum privatim eos erudire, sed & in templum adducere oportet proaudiendi doctrina Christiana in Catechisis, & alijs instructionibus publicis. Hoc olim maximè curavit pijs Matribus, ut proles in pietate & doctrina instituerentur, tum domi, cum publicè, & non solum ad templum eas adducere solebant, sed etiam instigare ad martyrium. Hoc varijs sparsim exemplis in Horto Pastorum ostendimus, pauca hic in memoriam revocamus.

Parentes
pueros
jam dis-
cretos re-
bus divi-
nis assue-
faciant.

Cum Numerianus Imperator Antiochiæ ingredi vellet Ecclesiam Dei, ut demonijs immolaret, prohibuit cum Babylas Episcopus. Is postmodum in vincula conjectus, & facti sui rationem interrogatus, respondit: *Placuit Deo me humilem servum plebi suæ constituere Pastorem, ita cum re-vestitu-
tum veniens, timens orbem, prohibui ab ingressu Baroni-
ovis.* Cum autem interrogaretur de Christianis, tom 2.
& de doctrina sua, iterum respondit: *Si scire cupis anno 253.
quæ sit doctrina mea, tres habeo parvulos, quos gratia Meta. 4.
Dei erudit. juve adduci, videlicet in conscientiam Dei. Septem.
Adducuntur parvuli, adducitur & mater. Interro-
gatur nomen, & an isti filij ejus sint? Respondet:
Theodulus, Marcus, & genit. & Deo obitus per Pastorem.
Gg. 3.*

Bonum Babylonem, qui eruditus est in doctrina Dei.
 Cæditur ipsa alapis, & iubetur tormentis filiorum
 affligere. Pueri in sublimis elatis, plage infliguntur:
 uni quidem duodecim; alteri novem, tertio
 septem. Illis autem Deum benedicentibus, dicebat
 & mater. *Gratus tibi ego Domine, quia singulis se-*
cundum numerum annorum cæsi sunt. Cum vero
 à confessione pro hoc non deterrerentur, iustus
 est & Babylonis suspensi cum eis, & gravissimè cæ-
 di. At ipse exultans, consonabat: *Ecco ego & pueri*
mei mecum, quos dedit mihi Dominus in portentum.
Ecco nihil tormentorum sentis, quia Christus pro me
passus. Pueri autem inclamabant. Crudelis Ty-
 ranne gloriam nobis accumulans; dum poenam ex-
 aggeras, tu autem non effugies iudicium Dei. An
 non erubescis à pusillis vinci? Non sentimus tor-
 menta, iuvante Deo, tu vero magis cruciaris. Cum
 nihil proficeret tyrannus, iustus est Babylonis cum
 infantibus gladio percuti. Dicebat autem iterum:
Ecco ego & pueri mei mecum, quos dedit mihi Domi-
nus in portentum. Pueri autem manus eius osculan-
 tes, respondebant: O Pater ac Domine, quale nobis
 gaudium, si tecum pariter consummemur! Quibus
 ipse: *Benedictus es Domine, qui ex ore infantium &*
lactantium perfectis laudem tuam, ut destruas inimicum
& vitarem. Oculatulusq; singulos, tradidit eos
 tortoribus, ut in sua præsentia percuterentur, pos-
 tea tradidit & seipsum. Sic pariter educati, pariter
 coronati ad cælestia migrarunt, & quatuor vi-
 ctimæ ad Deum missæ sunt, Ariæ Dux cum tribus
 Agnis.

Sic igitur filios suos *Theodulo* Deo se obtulisse ga-
 vifa est, non solum ad templum adducendo, sed &
 ad martyrium per S. Babylæ instructionem. Sic &
 alie matres idem fecerunt, inter quas celebris S. Fe-
 licitas & Symphorosa, utraque cum septem proli-
 bus Deo per martyrium oblatæ.

Lib. de
persec. vi.
Vanda-
lica.

Audi & de S. Dionysia Victorem Unicefem. Illa
 cum unicum filium admodum teneræ ætatis in pe-
 nis formidolosum cerneret, verberans illum nutu-
 bus oculorum, & materna increpans auctoritate,
 dicebat: *Memento filii, quia in nomine Trinitatis*
in Matre Catholica baptizatus sumus, non perdamus
nostra salutis instrumentum, ne veniens in visitator, &
non inveniens vestrum nuptiale, dicat: Mitte eum
in tenebras exteriores, ubi fletus & stridor dentium.
 Illa pena timenda, que nunquam fitur: illa vita
 desideranda, que semper habetur. Talibus filium so-
 lidans verbis, vel ociter Martyrem fecit. Sic filius e-
 ius Majoricus nomine, in certamine confessionis
 spiritum reddens, cursum consummavit. Amplexas-
 que Mater illam hostiam suam, quantum sper fu-
 ræ in sua domo maluit sepelire; ut quoties super
 sepulchrum eius Trinitati preces effundit, alienam
 se a filio nunquam confidat.

Part. II.
Cur Jesus

Hoc speciali consilio, divinaque providentia
 factum est, non parentum aliqua negligentia

aut culpa; nec enim Virgo vel veniali unquam cul-
 pa fuit obnoxia. Etenim, ut scribit Venerab. Beda *manere*
 mos erat Israelitis, ut separatim viri & famine
 reverterentur à castitate; pueriq; vel patrem, vel
 matrem comitarentur. Unde exultavit Deipara
 puerum esse cum Joseph, è contra Joseph sibi per-
 suasit cum Matre futurum. Nec deceptus proprie
 hic censetur, sic iudicante Mariæ; quia cum sine as-
 sensu firmo ex probabilibus conjecturis, & ratio-
 nibus colligit quispiam aliquid, non censetur de-
 cipi, sed probabiliter iudicare: sic probabiliter ex-
 istimabat Maria Jesum esse in comitatu cum Jo-
 sepho, qui cum viris incedebat. Et licet Scriptura
 non exprimat hoc iter separatim viros à mulieri-
 bus fecisse, tamen ex eo etiam colligi potest, quod
 peculiare erat atrium virorum ab atrio mulierum
 secludunt; quodque legimus plangere solitas fa-
 milias & famulas seorsum, & mulieres eorum seorsum.
 Atque utinam peregrinationes Christianorum ad
 loca sacra tali modo fierent, ut sexus famines
 seorsum incederet: at videmus adolescentes, & a-
 dolescentulas mixtim incedere, simulque impura
 colloquia & occasiones lubricitatis misceri, ita ut
 peregrinationes istæ frequenter non tam in cultum
 Dei & Sanctorum quam in occasionem car-
 nis & lascivæ libertatis vertantur. Si arbores au-
 res haberent & linguam; mira audire, miraque
 nobis possent enarrare, quæ in his peregrinatio-
 nibus pertractantur. Nam multi qui putantur as-
 cendere ad loca sancta secundum consuetudinem
 diei festi, descendunt in Babylonem & infernum
 occasione diei & loci festivi, & Jesum ibi perdunt,
 & salutem.

Zach. 11.

1. Causa
mansio
in templo.
Ioann. 8.

Simile

Sed cur voluit Jesus remanere in Jerusalem,
 & id quidem in ætatis suæ anno duodecimo? Pri-
 mo quidem, quia iam tempus aderat, quo sapien-
 tiam suam manifestare conveniebat; zelumque
 habebat in his, que Patris honorem concine-
 bant. *Quis misit me macrum est,* inquit ipse & non re-
 liquit me solum, quia quæ placita sūt ei, facta semper.
 Christus Sol divinus splendorem suum & lucem
 sub mortalitatis & infirmitatis nostre nube oc-
 cultabat, ita nihil in ipso in tenera ætate nisi hu-
 manum & pueritiam congruum adverteretur.
 Attamen cum ætatis incremento, quando iam in
 alijs pueris rationis usus solet illucetere, pro fa-
 lure hominum & gloria Patris sui voluit aliquid
 indicium gratiæ & sapientiæ suæ exercere, & ra-
 dium aliquem diviniæ lucis in se latentis palam
 manifestare. Nam licet Sol licet semper æqualem
 lucem in se contincat, nec in illa in se crecat, ta-
 men paulatim à matutino tempore crescendo vadit
 in meridiem, sic Christus pius semper gratia
 & sapientiæ paulatim exercebat opera majora gratiæ
 & sapientiæ. Et hæc specialiter exhibere voluit
 in templo, tanquam templum sanctificans, & do-
 mum Patris sui honorans ipsa præsentia, sapientiâ,
 gratia, ut propterea etiam specialiter dictum fuerit
 à Propheta, quod foret gloria major novissima
 do.

domus, quam primæ, quando scilicet Dominus templi in illo templo dignaretur sedere responde- re, docere. Specialiter quod tempus elegit duode- cim annorum, quia hoc erat prælium sapientie & doctrinæ, quam postmodum non solum in tem- plo Judæorum, sed & in toto orbe per duodecim Apostolos debet exhibere. Unde de Amb. sic ait

A duodecimo anno Dominica sumitur disputatio- nis exordium, hic enim predicande fidei evangelizatio- nis numerus debetur. Adde, quod duodecim annis ætatis annum tamquam mystico numero constantem, Dominus non solum in se, sed in Sanctis suis pluri- mis voluerit specialis gratie donis illustrare. Nam quosdam in hac ætate ad gubernacula cum sapientie dono admovet, quosdam ad perfectionis viam in Religione capessendam impulit, quosdam etiam ad martyrij lauream ea ætate animavit, ut in his omnibus supra ætatem virtus & gratia, spiritus & sapientia, quasi à Christo puero duodecimi primus derivata efflueret.

Duoden- nes sapien- ter guber- nacula admi- strant. Sic Salomon anno ætatis duodecimo regni gu- bernaculis est admotus, ut testatur S. Ignatius epi- stola 6. ad Magnesianos. Cumque juberetur à Deo quicquid vellet postulare, non opes, non victori- am, non vitam longævam, sed sapientiam pos- tulavit, ut idoneus foret regendo populo, & quod dormiens elegerat, vigilans est consecutus.

Dav. 13. Sic Daniel anno ætatis duodecimo spiritu Dei plenus judicavit fenem injustè Sulammam condem- nantes. *Suq. cit. v. 20. Spiritus sanctus pueri junioris, cuius nomen Daniel, & exclamavit voce magna: Minus ego sum à sanguine hujus, &c.* Fuisse autem tunc duodecimi tantum annorum, testatur idem sanctus Ignatius ibidem his verbis: *Non omnes annos sapientes continet, nec senes intel- ligentiam possident, sed spiritus qui in hominibus est. Daniel enim ille sapiens cum duodecim esset annorum, spiritu Dei afflatus erat. & fenem frustra canos feren- tes, calumniaret, & aliena forma apperentes esse co- arguit.*

Duoden- nes in his- tor. Senap. Sic S. Ludovicus Francorum Rex anno ætatis duodecimo septem gestare cepit, & Diadema Regium, spiritu Dei plenus, spiritu sapientie & intel- lectus, timoris & pietatis, à Blancha Matre ad om- nem pietatem instructus.

Duoden- nes vitam profecto- nis profi- tentur. Hi sunt celebres pueri duodennes, qui spiritum intellectus & sapientie acceperunt à Deo in illa æ- tate, ut idonei reperirentur ad populum judicandū.

Dav. 10. 6. Addamus & aliquos qui in ea ætate perfectionis viam profecti ceperunt. S. Daniel Stylita matre infœcunda genitus, Deoque ex voto promissus, anno ætatis duodeci- mo perfectio- nis vitæ desiderio tactus, relictis pa- rentibus clam ad monasterium fugit, atque ad pe- des Præfecti Cœnobij prostratus monastico ami- ctu vestiri suppliciter oravit. Cum autem ille teneram ætatem objiciens negaret eum laboribus mona- sticis fecundis foret idoneus, suaderetque ut

adhuc aliquanto tempore apud parentes moraretur, cepit ipse vehementius instare, & dicere: *Ego hinc ea mente accessi, ut sic quidem Christo vitam, mortem carni, quod pater hocce labores morte conser- var, optatus esse dico sic emerit, quam adire va- uim & missa ad aratram maxie rerorum converteri. Vi- dentes igitur Religiosi omnes ejus ardentem zelum & constantiam, communi consensu eum ceperunt.*

B. Aloysius Gonzaga cum anno ætatis duodeci- mo ad sacrum Eucharistia: epulum admittis esset, viro caput inflammari pietatis ardore, & exinde tam impense Eucharistia Sacramentum est véné- ratum, ut cum quotidie sacrificio interesset, mox ubi Sacerdos corpus Christi consecraret, vi pietatis in se, etum erumpens, ipsam etiam humum lacrymis humectaret. Et exinde etiam de perfectionis via in- cunda cogitare cepit.

S. Theresia cum anno ætatis duodecimo dolore afficeretur, quod Matre foret orbata, ante B. Virg. Mariæ imaginem se prosternens, profundis copiosis lacrymis oravit humillimè, ut ipsa matris vicem gerere dignaretur. Quam quidem orationem Virgini Matri fuisse acceptissimam, singulare in cari- patrociniū comprobavit. In eadem ætate eum- i- maginem Samaritanæ cum Christo colloquens in paterna domo intueretur depictam, in qua scri- ptum videbatur, *Domine da mihi hanc aquam, etc.* et ceterum cum summo ardore efflagitabat Dominum illam aquam spiritus & gratiæ, quæ ei à Domino copiose effluisit.

S. Margareta Hungarica Regis Hungariæ filia cum anno ætatis decimo translata fuisset ad mo- nasterium insule Danubii ab ejus parentibus Chri- sti amore fundatum, quod hodie à S. Maria nomen retinuit, ipsa anno duodecimo possessionem emi- sit.

Adjiciamus denique & aliquos Martyres, qui ætate solum duodennes fortiter pro Christo san- guinem fuderunt. Inter hos illustres est S. Vitus, cuius festum agitatur 15. Junij cum Modesto & Cre- scentia, à quibus in fide institutus fuit infans pa- rentibus. Hic cum duodennis foret, tantus fidei & pietatis fervor ejus corat inerat, ut nulla timeret tormenta. Pater ejus Nilas omni studio eum conabatur à fide abducere, sed frustra. Vidit- que aditantes filio duodecim Angelos, tanto ful- gore ut eum excæcarent, sed orante filio visum rece- pit. Diocletianus Imperator (ex cuius filia euer- guma diabolus fugerat) eum in ardentem fornacem plenum ardentis plumbi, picis, & resinae conjecit, objecitque terribili Leoni, & cum ab his omnibus nihil deteretur, iracunduliter eum diver- berari jussit, ut ossa & viscera apparerent, atque ita obiit.

Sic quidam Conon nomine cum filio suo duo- denari passus est pro fide vigesima nona Maij, in craticula primo affatus, tertentique oleo perfu- sus, denique malleis ossa contusus. Noluit hic

Virgil. Ce- parius vita ejus l. c. 4. &

Joan. 5. Riberia in ejus vita.

S. Vitus 28. Iam,

Duoden- nes mar- tyrum subeunt. S. Vitus 1. Junij.

Martyr 29. Maij.

Conon sine filio gloriari, sed cum Nicomediae vincit Judici traditur, unicum suum natum duodenem ut Christianum Judici exhibuit, postulans eum ad cruciatum secum admitti, ut pari supplicio & morte, pari que triumpho consummarentur.

Bozian 10. Sic quidam Joannes puer duodennis, natione Hispanus, cum captus fuisset ab Indis anno 1576. & Regulo cuidam donatus: ille primum pollicitationibus multis, ac deinde gravissimis minis eum a fide abducere fuit conatus; sed nihil profecit, illo intrepide omnia contemneute. Itaque fummos ei primum digitos, deinde manus in frustra paulatim secuerunt, idemque brachijs ambobus fecerunt, mox ad pedes & crura venerunt. Sed in his omnibus lato animo & facie captivis alijs Christianis suadebat, ut similia lubentes perferrent, asserens nunquam se tanta lætitia & suavitate affectu atq; eos hortando, & Deum orando, ad Superos evolvavit lætissime.

Sic etiam inter nostri temporis Martyres, qui anno 1613. Arima in Japonia passus, celebris est quidam Jacobus puer duodennis, quem quum alijs Christiani cum fausta acclamatione sicut & alios prosequerentur, & felices Martyres inclamarent, & intercessores apud Deum deprecarent, respondit ipse: *videte quomodo me Martyrem vocatis necdum confecto certamine. ego quidem martyrij coronam aspicio, sed nondum eam sum assecutus, gratia tamen Dei ad eam magna alacritate contendo.* Cum vero procederent ad locum, & iustitia admodum foret via, Nobilis quidam bene merendi de Martyribus voluntate Jacobum in humeros sublatum ad martyrium cum ulq; gestare cupiebat. Cui ipse: *Christus Dominus an rhodis, an ego ductus ad supplicij locum properavi? Noli igitur obsecro me impedita ad mortem pedibus ire, etenim mox labori quies secuta consequetur.* Cum ergo ad martyrij locum pergressissent, flammis circumdatus, & illarum visus vinculis, mox ad matrem ibidem vincit in flammis gratulabundus accurrit, & ter sanctissima Jesu & Mariæ nomina alta voce pronuntians, beatæ Matris funus cumilians, ad ejus latus extinctus concidit.

Apud Surin. Denique, addamus & aliquas sexus muliebris & m. 15. duodennes puellas pro Christo viriliter mortem tentis, in obitu. I cistatur Metaphrastes Eutropiam duodennam. **Febronia.** decimo anno maxima animi fortitudine sagittis fuisse confixam. Sic & S. Aquilina Diocletiani Imp. anno septimo cum duodennis Volufiano Judici effra data, & ille blanditijs eam delinire conaretur, respondit. *Nolo me misericordiam prosequaris, nam ea qua à te misericordia estimatur, majori me damno afficit, rogo ut ferociam omnem in me ostendas & agnoscat nullo posse frangi supplicij vires nostras Christi sanguine corroboratas.* Postmodum acriter est dissentia, & verberibus affecta, auresq; ejus ignitis subulis perforata, ac cerebrum candenti ferro exutum, tandemq; gladio cum cæcitate præ-

cideret caput, lac pro sanguine effluxit. Sic & Virgo cui nomen Fides S. Sophiæ filia, annos 12. nata, virgis crudelissime fuit caesa, mammillisque excisæ, lactis rivulum dedit & ipsa loco sanguinis. Postmodum cum & in flammis maneret integra, gladio eam transverberari Judex mandavit. Illa gaudio perfusa matrem Sophiam, quæ cum duabus fororibus, quarum uni nomen Spes, alteri Charitas vincita erat, sic allocuta est: *Vides, o Mater, quam benignitate Christus est persecutus, precibus tuis prostratus, hoc ultimum certamen munire pergo. Et vos, o forores, nihil formidate pro Christo gloriosam mortem optetere, una mater nos genuit, una nos aluit, tribus unius sit finis, sint fororibus fororia & germana voluntates.* Sic illa porrecta cervice certamen absolvit. Similiter B. Eulalia virgo duodennis sub Daciano Hispaniæ Præside in urbe Lusitaniæ Metropolitanæ, nomine Emerita, ferreis pectinibus lacerata, mira in responsis suis sapientia prædita admirabile subijm martirium. Cum enim oleum bulliens in ejus mammis funderent, dicebat: *Oleum istud nihil mihi obest, immo D. Jesum Sponsum meum meo amore inflammavit.* Cum ignis circa corpus ejus accenderetur dicebat tyranno: *tam assum est corpus meum, nec vires deficiunt, jube aspergi sale, ut caelestis sponso ebus maneat.* *Probasti nos Deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum.* Cum peccatibus ferreis laceraretur, dicebat: *Hæc signa Domine, qua ferrum imprimi in carne mea. litora sunt quibus nomen tuum sanctum carni mea inscribitur, & tuas virtutes prædicant.* Cum juberet a carnificibus Judex et capillos radi, & per forum ad dedecus nudam pertrahi, dicebat: *Licet sim humi inhonorata, capilli spoliata, nuda & informis, tu tamen cunctis amore hæc pator, à me non alienabitur, de te autem gravissimam sumet vindictam.*

Porro hæc & similia responsa, tum in illa virgine duodenni, tum in alijs consimilis ætatis, à Christo duodenni, sive à participatione spiritus & sapientia ejus, quam in ætate illa in templo ostendit mirantibus omnibus super prudentia & responsis ejus, provenisse, nemo potest ambigere.

EADEM DOMINICA.

Ego & Pater meus dolentes querabamus te.
Luc. 2.

LECT. 2.
tripartita.

Magnum fuisse dolorem Virginis filium re-
quirentis in hoc triduo, nemini potest esse
dubium, qui consideravit amorem ejus maximum
erga filium, omnem amorem superantem quo-
rumcunque etiam Sanctorum erga Deum. Primo
enim Sancti Deum diligunt, ut filij Patrem. Dei
para diligit sicut mater unicum filium suum. A-
mor autem parentum erga filios vehementior est,
quam filiorum erga parentes, eo quod respiciunt
parentes proles suas quasi aliquid sui: *Sicut mater 2. Reg. 1.*
uni-

unicum amat filium, in ego te diligebam inquit David, ut declararet magnitudinem amoris sui erga Jonathan. Et quid mirum si MARIA præ omnibus diligit filium, præ omnibus ab illo dilecta, & ab æterno electa, ut filius filii sit Mater, cuius Deus est Pater? Nonne sicut Pater unigenitum suum diligit infinito amore, ita mater ejusdem filii, supra omnes perfectissimo eum diligit amore? Secundo cum ipsa sola genuerit eum sine Patre terreno, in ea conjunctus censetur amor Patris & Matris erga filium, & ideo vehementius quam alie matres cum adamallectum est, maxime cum ex parte filii omnes rationes amorem inflammantes reperirentur, infinitæ nimirum ejus perfectiones. Unde S. Anselm, sic eam

de excell. Virg. a. cap. 1. & supereminens gratia omnium gratiarum, quid animi quo se gereret ad eum qui tibi hac magna fecit? Certè quo nullus major inter puras creaturas potuit reperiri. Tertio cum MARIA in suis actionibus supernaturalibus perfectissimè se haberet, nunquam operans tepidè & remissè, sed perfectissima intentione & conatu secundum omnem efficaciam gratiæ & charitatis, quam habebat, absque dubio omnes vires cordis & animi exerebat in dilectione filii sui, illum diligens intensissimo amore, ex toto corde, ex tota anima, ex omnibus viribus suis. Unde & illa vox jubilationis & corde ejus amoroso exsultabat. *Exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.*

Itaque, cum maximus ejus fuerit amor erga filium, non potuit nõ esse maximus dolor de absentia illius, cum nesciret ipsa jam ubi ageret. Nimirum incipiebat experiri illud Simeonis: *Tuam ipsius animam doloris gladius pertransibit.* Dolores quos effugerat pariendo, illo triduo per animi afflictionem amarissimam, quodammodo perlenisse visa est gemendo, & perditum requirendo. Cum magno dolore perditur, quod cum magno amore possidetur. Et quo major est thesaurus, eo major angustia si amittitur. Variæ autem rationes doloris & timoris poterant se menti Virginis tunc offerre, eamque affligere. In primis, vereri poterat, ne quia sibi incuria aut negligentia in custodiendo tali thesauro imputaretur, aut ne se indignam ejus præsentia quæpiam in re exhibuisset. Unde cum eum reperisset, ait: *Fili quid fecisti nobis sic?* quasi dicat: Quæ causa fuit ut nos dimitteres? In quo potui advesum te deliquisse? Aperi obsecro matri, si quid obsequi non satis diligenter præstiti, si qua in re deliqui, parata sum agnoscere; si quid in me tibi displicuit, parata sum corrigere. Deinde poterat timere, ne in manus Archelai successoris Herodis incidisset, inquit S. Antoninus, quia & ipse Jerololymis imperabat. Denique omnia quæ prudenter patientes pii dilectis suis filiis timere solent, & quæ vales amorem eorum affligere, MARIA menti poterant occurrere, & cum tristitia anxietatem in generare. Addit B. Alredus homin. hac de re: *O Domina mea quid doleras? Credo non famem, non sitim, non in-*

diam timebas paucos, quem Deum novebas: sed tantum subraclis tibi ad modicum ineffabilis præsentia ejus delicias querebaris. Nempe non sustinet MARIA vel modicum à Jesu divelli, cui ardentissimo & deliciosissimo amore rota inhærebat; nec aliud cogitare, nec aliud desiderare poterat, ideo gemit ut Tartur amisso compare. O modicum longum pie Domine, quo non videt te MARIA! Fili, inquit, quid fecisti nobis sic? Fili, multo charior vita, cur nos deseruisti, cur à nobis in seorsis discessisti, cum noveris te totum bonum nostrum esse, totum gaudium, totius amoris nostri objectum, pondus, & centrum? Ecce dolentes querebamus te, querebamus te ut vitam nostram, sine te velut mortui, querebamus solem nostrum tenebris doloris & caligine afflictionis circumfusi, querebamus gaudium nostrum, quod te discedente à nobis planè discesserat, & sine te reverti non poterat. Interim si Christus triduo absens à parentibus eos tanto replevit dolore, quanta putas afflictione afficiuntur reprobi, cum ab eis faciem suam æternam abscondet, quando & ipsi eum amplius reperire non poterunt, quæ tum libet querant, nisi ut Judicem & Vindicem? Et id quidem, quia in die gratæ cum dolore & sollicitudine cum non quæserunt.

Per hanc porro Virginis afflictionem edocere Ioseph & nos vult Deus, sibi solitum esse quantumlibet juvenum & amicorum suorum vitam prosperitate & adverse adversitate intertexere, & sic eos probare. Unde & Ioseph & MARIAM alternatibus adversis & prosperis crebro à se probatos, voluit omnibus piis speculum & exemplum exhibere. Est utique MARIA lilium sed inter spinas crescens, florens, odorem Ios. 35. exhalans. Dum generat filium suum, germinat ger. B. Virgo minavit quasi lilium latibundis & laudans, in me. Lilium dio Angelorum laudes divinas concinentium: sed inter lilium est spinæ cinctum, frigore, paupertate, loci in quo parit incommoditate, aliisque spinosis miseris. Dum filium peperit, quem jam adorant non solum Angeli, sed & Reges ab Oriente venientes, exultat & est quasi lilium specie sua intuentes se exhilarans; sed mox spinæ non desunt & puncturæ amaritudinis, dum intelligit Regem Herodem puerum querere ad perdendum. Dum in templo offert filium cum gaudio omnium iustorum, an non MARIA ibi quasi lilium? sed mox spinæ consequuntur dum ibidem audit à Simone: *Tuam ipsius animam gladius doloris pertransibit.* Dum Jesus infans agit inter Ioseph & MARIAM, nonne Dilectus est qui palcitur inter lilia: At spinæ non desunt, dum fugiendum est in Ægyptum, & septennio commorandum in terra cetera, non sine ærumna. Postquæ rediit Maria in Nazareth ab Ægypto, ibi tamquam lilium odoratissimum convertatur omnibus gratiosa: nam Nazareth flos interpretatur: sed quot spinæ hoc hoc lilium cingunt, dum à templo in Nazareth regreditur, nec puerum reperit in comitatu? O MARIA, verè tu lilium es inter spinas! O Jesu verè tu vis pasci & crederet inter lilia, sed spinas non

H h non

Meta. xand. ont. 0122. amp

Ribad. Deem Mar. ol. Ro. 1.

Em. I.

Variæ cause doloris & timoris M. V.

LECT. 2. ripati. a.

Pars I. De dolori Virginis filii quærentis, & gaudio inventi. 2, Reg. 1.

non vis abesse, quia de spinis rosas nosti produ-
cere, moerorem & afflictionem in gaudium nos-
tri convertere, ac de tribulis ficus suaves pro-
creare!

Cernere id licet hodie in Deipara nostra. Ete-
nim cum Nazareth primo die redisset, & vesperi
inter cognatos & notos puerum non reperiret, ro-
stem duxit afflictione plenam in gemitu & suspi-
riis. Mox manè confluxerunt, potuit dicere: *Surgam*

Can. 3. *Et circumbo civitatem, quoniam quem diligit anima*

mea, & illud: Adhuc vos filia Ierusalem, ut nuntiatis
dilecto quia amore languet. Nec amor eius sine do-
lore, nec dolor erat sine amore; & quod maior amor,
eodolor amplior. Quid ergo? An non & nos com-
patiemur dolenti & amanti, cum solitudini assueti
foret iterum abeunt, & dilectum querenti? Dica-
mus illi: *Quid abiit dilectus tuus, & pulcherrima mu-*

lierum, quod declinavit diltus tuus, & quare remus tu-
rum? Sequamur & requiramus dilectum in domo
Patris sui. Mox enim ubi Maria advenit Ierusalem,
templum adit cum Iosepho, adiens pueri exuniam
pietatem, ideoque potius ibi quam alibi invenien-
dum. Nec voris fraudantur, sed ibi eum repe-
riunt sedentem in medio Doctorum, audientem
illos, & interrogantem. Post triduum autem dicitur
inventus, post triduum scilicet inchoatum, ea phra-
si qua Marcus dixit Christum post tres dies resur-
recturum. O triduum speciale ad Filium, speciale ad
Matrem devotione recolendum! De Filio quidem
pia anima consideret quis tunc eum hospicio ex-
cepit, quis alius? An Angelicum suppeditavit?
Hoc eius dignitati congruebat. An forte mendica-
vit? Hoc pie putat Bernardus, & paupertati con-
veniebat quam desponere venerat. Quis dabit me
bucce haurum emendicatam participem fieri, in-
quit Bern. De Matre vero considera, quam ei fuerit
lacrymosum triduum, & coarctat cum triduo
mortis, quando jam non in se iam relinquet Ma-
trem, sed a vidente tollitur. At post hoc triduum
invenit in templo, sic post istud triduum glorio-
sum reperit redivivum & sepulchro.

Sed quis explicare valeat quantum tunc fuerit
gaudium reperit Dilecto? Certe quâto major fue-
rat dolor & sollicitudo in Virgine cum requirente;
tâto major læticia in ejus inventionem, ita ut potuerit
dicere: *Secundum multitudinem dolerum mag-*

Psal. 95. *nam consolationes tuae iustificaverunt animam meam.*

Matt. 2. *Magnam fuit Magorum gaudium, dum stellam a-*
missam iterum viderunt. Magnam gaudium mulie-
ris drachmam perditam reperientis, & vicinas ad
congratulationem ad vocantis. Magna læticia Pa-
storis, ovem requisitam humeris suis reportantis.
Exultatio grandis Patris super collum prodigi cum
osculo recumbentis. Ac tamen horum omnium læ-
ticia conferri nequit cum ea quam habuit Virgo, in
filii sui, tanto amore & sollicitudine quæsitæ, inven-
tione. Quid ita? Quia clarior erat stella quæ tunc
ei apparebat, omnem moeroris caliginem diffu-
pans. Quia clarior erat gemma, quam ad tempus

Marc. 3.

Psal. 95.

Matt. 2.

Luc. 15.

absconditam reperiebat: Quia in sinu ejus re-
ducebatur agniculus emittitur incomparabili di-
lectione, matris totum solatium; & jam ei dicere
licebat: Tenui, nec dimittam eum Denique, quia
amabilis erat filius super omnes filios, super cujus
dilectissimam faciem circumbere licebat. Sic la-
chrymæ sanctissimæ matris, tam doloris quam
læticiæ, sibi jam mutuo obviabant, & quo major
fuerat dolor, eo major læticia, illum ut penitus ab-
sorberet. Sic aquam moeroris in vinum læticiæ
convertere solet ille qui potens est, ita ut quo
plus fuerit in hydris aqua, eo plus repetatur &
vini.

CEd in particulari explicemus quid agens reper-
tus sit puer, quibus verbis a matre compellatus
quidve responso dederit?

Quod ad primum spectat, Evangelista ex-
primit: *Invenimus illum in templo sedentem in medio*
Doctorum, audientem eum & interrogantem illos. Juxta
portam orientalem templi locus fuisse commemoratur,
in quo legis Magistri & interpretes docebant;
ibi quaedam Academia Judæica exercebat, de qua
aliqui intelligunt illud: *Neque in templo invenimus*
me cum aliquo disputantem, hoc est, in Academia,
quæ in atriio templi erat. Dicit autem S. Ambrosius:
Hæc in atriio Synagoga est, ut scilicet disputent, se-
niore dignitate in cathedra sequentes in subse-
ntibus in sermone, sive super scortas humi-
stratas. Unde dicit Paulus: *Et eruditum in civitate*
Ierusalem secus pedes Gamalielis, quia huius in-
ter pedes Præceptoris, cum cæteris sedebat disci-
pulis. Christus ergo puer cum nec ex Doctoribus
esset nec ex illis dignitate inferioribus qui in sub-
sellis sedebant, dignatus est huius sedere super sco-
ream ut discipulus, in medio Doctorum, hoc est
inter Doctores humi, tamen ad pedes eorum. Ibi pri-
mum audit Doctores de divina lege differentes, de-
inde sicut mos erat ex auditis quæstiones exerat,
& interrogatus etiam respondet. Atque de Mes-
sias adventu disputationem fuisse nonnulli conji-
ciunt, ita ut puer hic ex locis Prophetarum de ejus
adventu, regno, vita, secundum gratiam & sapien-
tiam in labiis suis diffusam differerit, & omnes in
stuporem converterent, ignorantes quis puer ille fo-
ret. Neque porro sine mysterio est, quod in medio
Doctorum sedisse dicitur ille quærit: *Vbi duo vel tres in*
congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum. Doctores
Verè in medio eorum est qui Ecclesiæ veram do-
ctrinam proponunt & explicant: ex officio; non in
angulo est, vel latibulo eorum qui hæresi in seclum
doctrinam obtrudunt. Atque Christus semper a-
mavit medium, sive in præsepio in medio anima-
lium, sive in cruce in medio latronum, sive post re-
surrectionem in medio discipulorum, sive in as-
censione in medio Angelorum & hominum, sive
post ascensionem in medio septem candelabrorum,
sive in iudicio in medio ovium & hircorum, sive in a-
ternitate in medio inter Patrem & Spiritum sanctum.

Pars II.
Veni
quomodo
salvatus
et quid
responde-
rit Iesu.
Iesu in-
ventus
in tem-
ple Atri-
o.
1. Cor. 14.
A. 22.

In medio
Christus
Matt. 18.
Christus
amat
medium.

Immo

Immo in pueritia semper puer iste fuit inter Ma-
riam matrem suam & Joseph Patrem nutritium;
sed ad tempus, ob mysterium ab eis discessit, & illi
cum tandem in medio Doctorum reperientes et-
iam admirati sunt videntes, inquit Evangelista.
Quare mirati sunt? Numquid ejus noverant sapientiam
& divinitatem? Utrique saltem MARIA
hanc probe noverat; sed admirationem parere so-
let id quod inopinatum nobis evenit. Illa autem pue-
ri hujus cum Doctoribus colloquitur, Deipara &
Josepho inopinata fuit, quia nihil simile ad illam
usque artem fecerat. Admirabatur ergo MARIA,
non tam scintillam sapientie promicantem, quam
benignitatem filii jam alios in puerili etate in-
struentis, & Doctoribus occasionem praeberentis re-
cogitandi, an non ipse foret ille qui ante duode-
cim annos a Magis ut eum adorarent, fuerat qua-
situs a justis in templo agnitus; non Messias foret,
& Rex promissus Iherusalem docturus, & re-
dempturus?

Quomodo salu-
tatis

Jesus a
B.M.V.
Quantum ad secundum: Cum jam solutus foret
doceantium & audientium coetus, accessit Mater
ad illum & dixit: *Fili quid fecisti nobis sic? Pater tuus
& ego dolentes querebamus te.* Et haec quidem ver-
ba jam partim in superioribus explicui, hic tamen
contra quo idam haereticos advertendum, nullam
ex illis verbis Mariae posse notam iniuri, vel ambi-
tionis & superbiae, vel indignationis & iracundiae,
quod sese ingesserit publice praer ambitione, deside-
rans haberi Mater tam sapientis pueri; aut quod
praer ira aut impatientia publice eum arguerit quasi
transgressorum divini praercepti de parentibus hono-
randis & immemorem molestiarum, quas ipsius
causa tam in Aegypto quam alibi passa erat. Haec
enim omnia blasphemiae sunt, quia Maria columba
fuit sine felle; & quae peccato originali non fuerat
obnoxia, fuit sine turbulenta passione; & cum fi-
lium suum sciret Deum esse, non potuit, vel verbo,
vel cogitatione eum peccati redarguere. Non ergo
verba sunt turbulenta exprobrationis, sed suavis
interrogationis, materni amoris querelam humi-
lem continentia, sensu quo supra exposui. Neque
publice haec filio ingessit, hoc enim ejus & vere-
cundia & modestia non patitur, sed jam soluta
congregatione, quamvis nonnulli adhuc praesen-
tes manere potuerunt, praer nimio stupore vix ab eo
descendentes. Suavis ergo & humilis interrogatio
ista fuit, nonnulli mysterio a Virgine expressa, & ab
Evangelista scriptis mandata. Nam mulierum om-
nium humillima fuit Maria, & silentio omnino ad-
dicta, loquendi omnino parca, nulla sine necessitate
effusiva verba. Unde: quater tantum locuta in-
venitur in Scripturis. *Primo*, cum Angelo paucis
omnino verbis. *Secundo* cum Elisabeth etiam pau-
cis, nisi cum occasione laudis sibi ab Elizabeth tri-
butae, in Deum laudes referens exultat spiritu, &
cum Deo prolixius loquitur, quam cum homini-
bus, promittans Canticum illud omnibus saeculis
deccantandum: *Magnificat anima mea Dominum.*

B. Virgo
silentio
addicta

Tertio, locuta est hic amore materno impellente.
Quarto, in nuptiis breviter etiam cum filio & mi-
nistris locuta reperitur. Numquam vero, vel te-
mere, vel inutiliter. Neque rementatis ullatenus
a: qui potest, quod praerveniat Josephum, quodque
illo tacente ipsa loqui reperitur: & hoc enim quo-
dam factum est mysterio. Loquitur enim Maria
tanquam vera Mater Christi; tacet vero Joseph
sciens Dominum non ex se genitum; hoc solo
se felicem aestimat, quod Nutritus sit Filii Dei, &
custos Matris. Deinde Maria idem loquitur fiden-
tissime, quia amabat ardentissime, & sic dicit: *Fili
quid fecisti nobis sic!* Filium vocat, quod sola poterat
facere in terris, sicut & Pater aeternus in caelis,
& audenter filium vocat eum, qui caeli & terrae est
Dominus. Et tamen dum addit: *Pater tuus & ego
dolentes querebamus te*, videri licet ejus humili-
tatem, & in omnibus reverentiam. Sciebat se Ma-
trem, & Josephum esse Nutritum tantum; attamen
illum sibi praerponit, & quidem cum honoris
titulo *Pater tuus & ego*. Sic Dei Genitrix fabricum
sibi praerfert, & titulo sublimi condecorat, ut scilicet
maritum honoret; quem licet opificem & ple-
beum, novit tamen esse caput mulieris, etiam Re-
ginae Angelorum. Unde hic censetur docere om-
nes mulieres, quemnam maritis debeant hono-
rem; & in memoriam reducit hoc suo facto illud
Apostoli: *Mulieris viri sui subdita sint sicut Do-*

Ephes. 3.
Moralis
propo-
sitionibus.

*mine quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus
caput est Ecclesiae.* Ergo sicut Ecclesia subdita est
Christo, ita debent & mulieres esse viris suis. Hoc
quoque hic advertant Parentes pro documento
moralis in verbis Virginis quod circa proles, licet
quandoque offendant, non debeant se gerere cum
exasperatione, impatientia tumultuosa, & verbis
contumeliosis. Mariam imitentur: *Fili quid fecisti
nobis sic?* Et licet quandoque illis debeant cor-
rectionem, semper tamen immisceant cum discre-
tione paternam, vel maternam amorem. Non
maledicant, non conviciantur, non exasperent:
Non cum su ore mox inclaimant; Tu pestilene-
quam tu diabole, tu patibulum; tu inferni utro,
& similia multis parentibus non infrequentia. Haec
sunt longe alia a Mariae verbis, & querela illius
materna: *Fili quid fecisti nobis sic?* Unde & Apo-
stolus: *Patres nolite ad iracundiam provocare filios
vestros, sed educate eos in disciplina, & correctione
Domini.*

Ephes. 6.

Quantum ad tertium. Respondit Christus *Quid Christi
est quae me querebatis? Ne sciebatis quia in his qua
Patria mei sunt oportet me esse?* Non his verbis in-
telligendus est Christus Matrem aut Josephum re-
prehendere; nec enim merebantur reprehensionem
quod eum querebant, sed potius meriti ea fuissent
si neglexissent, aut si eum non requisivissent: sed
interrogatione eos vult in fructu, & eorum anxie-
tatem levare. Interim cum auctoritate loquitur
Matri, ut ostendat se illius non solummodo fi-
lium, sed etiam Deum esse, quod aliquibus tunc
praer-

Præsentibus debebat tandem parere. Habet ergo Christus speciem reprehendentis, in veritate tamen interrogatio est docentis. Sic solemus simulatam increpatione discipulos docere, etiam cum nullam culpam in eis advertemus, ut acius ad discenda quæ dicimus, eos incitemus. Potest autem esse triplex sensus illorum verborum. **Primus**, ut de templo agatur. Quasi dicat: Quare inter cognatos & notos me quærebatis? Nesciebatis quod in templo inquam domo Patris mei venit me esse ad populi instructionem? An nesciebatis quod ibi agantur quæ Patris mei sunt? **Secundus** sensus esse potest: Quare me quærebatis? An nesciebatis, quod in his quæ Patris mei sunt; oportet me esse, & non semper vobiscum? Quin immo vobis aliquando relictus, Patris mei negotium debere me agere, cogitare debueratis? **Tertius** sensus est. Quid est quod me quærebatis? Numquid ignorabatis incumbere mihi redemptionis humanæ negotium, cui me operam navare oportet? An non sciebatis illud esse opus Patris propter quod veni in mundum, quod oportet me perficere, & jam inchoare: Hoc idem est quod alibi dicit: *Me oportet operari opere ejus qui*

Triples sensus respondit Christi.

Joan. 4. misit me. Item: Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.

Et ipsi non intellexerunt verbum hoc quod locutus est ad eos. Quod quidem aliqui synecdochice accipiunt, quia Joseph non intellexit. Verum etiam, id recte de Maria accipitur, licet enim ipsa intellexerit quod de Patre æterno loquatur, non tamen plene affeuerat ipsa, nec Joseph, quænam illa essent in particulari Patris negotia, in quibus in eâ ætate occupari deberet. Nec id tenebant scire, & ita non est ignorantia privativa, sed negativa, ideoque perfectioni Virginis nihil hoc derogat: non enim perfectissimæ statim debuit assequi omnia filii mysteria, sed de die in diem ipsa in sapientia proficiebat. Unde & ibidem additur: Mater autem ejus considerabat omnia verba hæc in corde suo. Ut frequenter scilicet consideratione intelligentiam eorum, quæ minus clara erant, assequeretur; eorum verò quæ perspicua erant, contemplatione fruatur. Deinde ut suo tempore & loco eâ alius explicaret, & conferret in communem piorum usum.

Interventibus consensibus in ingressu suæ religio-nis non expectantibus.

Interventibus factis & responso Christus nos docuit in his quæ ad divinum spectant obsequium, parentum consentiam non esse necessarium, immo quandoque nec expectandum Patris æterni voluntas, ejusque negotia, Patris terreni voluntati & negotiis præponenda sunt, dicendumque nonnumquam Patri & Matri, Nescio vos, & fratribus, Ignoro vos, in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse. Licet spatio erant, & scilicet vestibus ubera quibus te nutrebat Mater, ostendat, licet in limine Patris jaceat,

per calcatum perge Patrem, sicis oculis ad vexitum cunctis evola.

Sic fecit S. Thomas Aquinas annorum circiter quatuordecim adolefens, non obstantibus Matris, fororumque lacrymis, & fratribus, ad Religionem evolans, ut in his quæ Patris sui erant, se esse proficeretur.

Hieron. ad Heliodor. Exempl.

Sic S. Francisus vestem importuno Patri reiciens, dixit: Jam liberius dicam; Pater noster qui es in caelo, & qui in negotiis Patris terreni totus fuerat, tunc in his quæ Patris cœlestis erant, totus cepit esse.

Sic S. Valerius numquam potuit Patris consiliis, blanditiis, minis, à Monasterio revocari, quod adolefens omnibus parentibus infans ingrederetur. Cumque etiam fratres Monasterii hortarentur imo urgent, ut ad tempus paterni desiderio satisficeret, quod tenere adhuc foret ætatis, infractus persistit, adeo ut Abbas dicere coactus sit: Non abiciamus fratres, quod nobis à Deo donatum videmus.

Surius 1. April.

Sic S. Aichardus Abbas Gemmeticensis prope Valencenas, cum Pater militari laude illustri puerum jam decennem per militiæ honores evehere decerneret, respondit: Ego, o Pater, Christi miles esse se decernit, à Christi milita nihil nisi me mors separabit. Itaque evicto parentis animo, Religionem ingressus est duodennis.

Surius 27. Sept.

Sic S. Adolphus reluctante Patre, Cœnobium Ioan. Agliense ingressus, ut ibidem in his quæ Patris cœlestis erant, occuparetur.

Mariano 1.6. hist.

Sic S. Casarius Trebatenis Episcopus, novennis puer ignorantæ familia & parentibus, capillos sibi circumcidi, & habitum mutari à sancto Episcopo Sylvestro petiit, & impetravit, ac postmodum Lyrensis Monasterium est ingressus.

Surius 27. Aug.

Hi itaque omnes, vel incisis, vel invitis etiam parentibus in templo remanserunt, & Patris cœlestis negotiis toti se addiderunt, exemplo Christi duodennis invitati, potueruntque omnes dicere: in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse.

Tu quoque posthabes divinis omnia iussis.

Et quæ vult: Patrem novorum, illa vult.

Concludamus itaque & ad illum qui omnibus omni ætate sapientiam conditioni congruam impertiri se posse, & velle infirmum, sermonem convertamus, & dicamus: O Sol sapientiæ Christus, qui hodie duodennis in templo apparere dignatus es, & radios tuos per nubes humanitatis emittere ceptisti, digneris etiam nos illuminare luce gratiæ: tuæ contra tenebras culpæ, luce sapientiæ contra tenebras ignorantæ, luce veritatis contra tenebras erroris. & doce nos viam salutis, & æternitatis. Doce nos in domo Patris tui libenter converteri, & in negotiis ejus gloriam concernentibus libenter occupari, donec tandem ad domum æternam, te Duce, & tua luce pertingamus, ubi te, & Patrem æternum contemplemur præterni visione, & fruitione.

Poterit

Poterit & specialis formari concio super illis verbis: Descendit cum eis Nazareth, & erat subditus illis; hoc est, erit subditus & obediens, cum ipsis quiete, modestè, & amanter agens, in illis omnibus dicto eorum obtemperans, in quibus ingenui filij solent parentibus obtemperare. Tractari igitur hic potest de obedientia parentibus debita, de qua fuse dictum est in Horro Pastorum, lect. i. super quarto precepto Decalogi, omniaq; ibi dicta huc referri possunt.

rit Matrimonium non esse verè & propriè unum ex septem legu Evangelicis Sacramentis à Christo Domino institutum, sed ab hominibus inventum, neque gratiam conferre anathema sit.

Matri- monium est Sacra- mentum.

Christum porò Matrimonium ad dignitatem Sacramenti elevalle, quando nuptias hodie sua præsentia approbavit, nonnulli censent Theologi. Quia tunc eas primitivis signorum suorum publicoque miraculo decoravit, de Virgine nascens approbavit virginitatem, inter viduæ brachia in templo præsentatus, sic & approbavit matrimonium, non solum sua præsentia, sed & miraculo? quod prius etiam honorat, Matrem eligens non tantum virginem, sed etiam conjugatam. Alij Theologi putant Christum elevalle matrimonium ad rationem sacramenti, quando ad primævum statum matrimonium reduxit, rescindens pluralitatè uxorum, & libellum repudij, & addens. Quod Deus conjunxit homo non separet. Quasi dicat. Unum & unam conjunxit, procul ergo uxorum pluralitas, & inseparabiliter conjunxit, procul ergo libellus repudij. Declaremus id similitudine. Matrimo- nium vis erat manu Dei plantata, sed postmodum produxit luxuriantes palmites, & gemina sylvestria vitem hanc dedecorantia; pluralitatem scilicet uxorum, & repudij libellum, Christus tanquam celestis agricola vitam hanc expurgat, & gemina ista impura resecat, novumque gratiæ rorem, novum Spiritus sancti colorem huic vitæ adijcit, ut jam felicior sit in fructu, de suis lirculis beata proferens gemina, tot Martyres, tot Confessores, tot Virgines, tot sanctos Angelorum cohæredes. Hæ sunt væ pretioiæ coram Domi- non aqua sed vino plene: quas vvas protulit conjugium, non jam solum institutum ut primitus in officium naturæ, sed per Christum ad ratio- nem sacramenti elevatum. Quod quidem vel factum est in Cana, dum his nuptijs sua præsentia benedixit, vel saltem tunc illius rei præsignifica- tionem quamdam dedit, dum aquam in vinum convertit.

Matt. 10.

Simile

An si

inter

antiquo

et novo

legu ma-

rimonij.

R. 1.

R. 2.

Ephe 5.

Il. 3.

stum,

LECT. 6. DOMINICA II. POST EPIPH.

Nuptia facta sunt in Cana Galilee, &c. Joan. 2.

Nulla hæresis adeo solida est & impia, quæ non in aliquo amente mente, & insano cerebro locum reperiens, sed auctoritate & propugnatores nacta sit. Hoc ipsum probant hæreses circa Matrimo- nium oræ. Quidam enim dixerunt illud illicitum esse, immo in continentia fatana appellarunt. An non hi stolidi, qui suo se ore stultè condemnarunt, cum ipsi ex Matrimonio fuerint orti? Hos prævidebat Apollolus ajens: spiritus manifeste dicit, quod in novissimis temporibus quidam discedent à fide attendentes spiritibus erroru, & doctrinæ damnoforum, prohibentium nubere. Tales fuerunt quidam dicit Eueratiæ, sive continentes, de quibus S. Irenæus: A Saturno & Marcione exortit abstinentiam à nuptijs annuata variant, frustantes antiquam plantationem Dei, & obliquè accusantes eum, qui masculum & feminam ad generationem hominum fecit. Sic & quidam Manichæi (teste S. Epiphano hæresi 40) Matrimonium contrahentes onus fatane explere dixerunt, addentes divinitam partem hominis esse Dei divinitam diaboli: nam umbilico & supra dicebant formationem Dei, ab umbilico & infra esse mala partu formationem, omniaque secundum voluptatem, stimulum, & concupiscentiam, & umbilico & infra fieri. An non hi in Deum impij & injuri? Alij dixerunt, si Adam non peccasset, non fore nuptias: quare Adam in Paradiso imitari volentes, fugiebant nuptias: & dicitur Adam: quia nudi obambulant, nudi orabant mares cum feminis, congregationemque suam vocabant Paradisum, sic Adæ in Paradiso nuditate imitari volentes. Initio tumultuum Belgicorum sales prodierunt Antverpiæ ex Hollandia. Annon hi cæci, rebellionem carnis, vulnusq; peccati considerare nolentes? Denique aliqui ex Anabaptistis voluerunt uxores esse communes, in conventualis suis promiscuam commisionem inducentes. Quid stultius, & secundus?

Postremò Lutherani & Calvinistæ matrimonium à Deo esse concedunt, negant tamen esse Sacramentum. Ecce quot errores, quot hæreses matrimonij sanctitatem maculam inaspergentes. Contra quas depugnat Concil. Trident. sic definiens: si quis dixerit

Deff. 24. r. 2.

Il. 3.

rum, & vir uxorem sicut Christus Ecclesiam; ut non sit inanis representatio Christi & Ecclesiae in conjugio, quod Sacramentum magnum est, ob significationem perfectam illius unionis, quae est inter Christum & Ecclesiam, tanquam corpus suum mysticum, & tanquam sponsam suam.

2. 3. Tertio, habet gratiam specialem, quam olim non habebat, quae est gratia sacramentalis, quam Christus ei sua promeruit passione. Sicut enim in Baptismo datur gratia regenerans, per quam specialiter Christo cognoscitur; in Confirmatione gratia ad profectendam Christi fidem confirmans; in Eucharistia gratia nutrens & refectans vires; in Penitentia gratia vulnera sanans, & a morte peccati suscitans; in Extrema Unctione gratia consolidans contra languores animi & tentationes inimicini Ordine gratia specialiter sanctificans ad dignè obeunda ministeria sacra. Itam in matrimonio datur gratia specialis, conjuges sanctificans, amorem naturalem perficiens, adjuvans ad matrimonij subeunda onera, concupiscentiam refrenans, ut ad illicita distulcat, vel in matrimonio, vel extra matrimonium, ut unusquisque vos suam possideat in sanctificatione & honore, non in passione desiderij, sicut gentes quae Deum non noruerunt. Item datur gratia specialis ad sese mutuo supportandum, & ad educandam prolem in timore Dei, ad cooperandum aedificio caeteris Jerusalem, & reparandas ruinas Angelorum per generationem filiorum timentium Dominum; ad quem finem matrimonium est institutum.

Itaque gratia ista sacramentalis, quae in matrimonio datur, multiplices habet effectus. Est instar fræni concupiscentiam cohibentis, ne extra limites conjugales exundet. O quot conjuges ruent in adulteria, vel alia in conjugio illicita, nisi benedictio Dei, & gratia Sacramenti custodiam & frænum eis injecerit! 2. Est instar stimuli ad amorem verum & perfectum conjuges instigantis, unde suspiciones, zelotypiam, dissidia remouet, affectionemque conjugalem omnia ista dirimentem excitat & perficit. 3. Est instar olei jugum ponderosum matrimonij (unde & conjugium appellatur) emollientis & alleviantis, unctio enim spiritalis gratiae in Sacramento data ad onera matrimonij ferenda, animum intus corroborat. 4. Est instar rotæ, quia cursum matrimonij, quem tota vita, conjuges debent trahere, volubilem reddit & facilem, etiam per vias difficiliores, paupertatis, agritudinis, vel alterius calamitatis oportet pertransire; tandemque ad felicem viam & vitam suam perducit. 5. Denique est instar vini, quod aquam insuavem hoc est, varias tribulationes quae in conjugio reperiuntur, & instat aquae amaræ sunt in se convertit & amaritudinem tollit, consolationem adjiciens, vel quandam oblivionem inducens. Hoc est vinum de quo possitimus dicere: Da vinum iis qui amaro sunt animo, ne obliviscantur egenatus suos, & doloris sui non recordentur amplius. Hoc vinum Dominus dat conjugibus in Sacramento ritè dispositis, & aquam remouet mororis per varias tribulationes transcurrentibus.

Quia igitur solus Christus hoc gratiae vinum dare potest, ideo vocandus est ad nuptias, sicut ad has in Cana Galilæe nuptias vocatus legitur cum discipulis suis. Gentiles olim in suis nuptiis Deum Hymenaeum laudibus & hymnis invocabant, ut conjugio benediceret, existimantque eum esse Deum nuptiarum Praesidem. Depingebant tanquam juvenem speciosum, corona ex floribus odoriferis redimitum, una manu gerentem facem, altera velum sericum pallidi coloris, ab antiquis Flammæum vocatum, quia Flaminium uxorem illo caput ornabant. Quid corona illa è floribus designat, nisi Letum, & festivum animum? Sed quia talis corona etiam facile marcescit, significabat quoque conjugij corporis quae voluptates non diu perdurare. Quid fax accensa designat? Ultrique coniuertudinem antiquam, qua olim noctu sponsa in sponsi domum traduerebatur, ob recentem adhuc verecundiam; imò in tenebris, vix sponsae thalamum adibat, unde deceptus fuit Jacob putans esse Rachelem, cum Lia foret. Significabat quoque fax ardens in manu Hymenaei affectum conjugalem nunquam extinguendum, sed etiam in nocte aduersitatis, & fidelitatem debere continuo ardere. Quid ulterius designat velum in sinistra? Denotat subjectionem perpetuam, quam sponsa sponsi se habere profitetur; simulque cum oculi sedes sint pudoris, sponsae solebant obnubere velo oculos, cum matrimonium inibat; inde & nuptiae dictae. Sic Rebecca cum ducta fuit in domum Isaac sponsi sui, velo se ornasse legitur hunc Deum suum varijs laudibus & hymnis fibi optabant propitium, unde & Hymni nomen derivatum est, Hymnus enim quali Hymenæus cauitus.

Sed procul hæc Gentilium figmenta, procul eorum fictus Dei. Patet hodie quomodo Christus verus sit nuptiarum Deus, verus Hymenæus, dum divinitatis suae primum signum, & miraculum a nuptijs suscipitur, aquam in vinum convertens, in symbolum benedictionis nuptijs Christianorum imperitendae; per quam, ut diximus, aqua carnalis concupiscentiae in amorem supernaturalem vertitur. Ipse igitur advocandus est, qui in finem ulque saeculi sacra con nubia Praefes & Auspex. Ubi ipse adest omnia sunt felicia: ubi ipse adest, omnia sunt insaustra. Ubi ipse adest, Dæmonium nullam habet potestatem, ubi ipse adest, Aemodæus accipit possessionem, & luxuriantem ex se naturam in recta propellit, & conjugio indecora. Ubi ipse adest, thorus est immaculatus, & per omnia honorabile con nubium, ubi ipse adest, zelotypia, & mulatio, discordia, aliaque vitia, vel humi-punt, & ille repuat. Ubi ipse adest, inter matrimonij

Prov. 31.

Effectus gratia matrimonialis.

- 1. 2. 3. 4. 5.

Gen. 19.

Gen. 24.

Christus ad nuptias prius vocandus.

Rit Rom 240

spinas etiam flores novit producere, flores sancto-
rum desideriorum, flores bonorum meritorum, ex
quibus corona aeternae gloriae texatur, ubi ipse ab-
est, non nisi spinae pungentes, augmentum curarum
tribuli & lolum malorum multorum recipiuntur.
Denique ubi ipse adest, vinum non deest gratia
spiritualis: ubi ipse abest, faeces solum manent, &
amaritudo mixta cum aqua carnalis concupiscentia.
Vis uno verbo complectar? Ibi Christus adest, ma-
ledictione plena sunt, & speciem ac initium quoddam
habent inferni. Felices ergo qui eum advocant, e-
jusque gratiam inflicte sunt qui illum, illamque
negligunt. Venerem & Cupidineum, aut etiam
Mannonam in suis connubijs spectantes & advo-
cantes.

Maria ad nuptias invitanda.

Deinde vocanda est etiam cum Christo mater
Jesu, non enim sine mysterio dicitur, quod illa in
nuptijs Galilaeae adfuerit. Olim dicebatur Dea Ju-
no, Dea procreata, Dea felix connubijs conciliatrix,
ideoque invocabatur & ipsa in nuptijs. Hanc ficti-
tiam Deam excludit Maria, sicut Christus fictitium
Deum Hymenaeum. Ipsa nimirum est Sponsa, &
Virgo Virginitas, & Sponsarum primicias ac tute-
laris Diva. Ipsa est quae nuptijs impetrat vinum
pro aqua pia tua intercessionem, impetrat conjugii
amorem sanctum, celestemque gratiam, ac ne-
cessaria dona. Unde ipsa ait filios: *Et quae nuptias
impetrat.* Attende hic Virginis pietatem & sollicitudinem in
favorem conjugum. Quod si adeo sollicita est pro
temporalibus deest, etiam non rogatur, quid putas
factura est pro necessitate spirituali, & donis gra-
tiae a tuis impetrandis, si conjugum precibus ad id
invocetur? Certè quantum ipsa aios sanctos luper-
rat gratia, merito, & gloria, tantum & eos superex-
cellit benigna erga nos pietate, & sollicitudine: id-
eoque specialiter dicitur Mediatricis nostra. Pro-
pterea etiam primam sanctificationem, quam Chri-
stus operatus est, veniens in hunc mundum, dam
Joannem in utero sanctificavit, per Mariam effecit:
*Ut audiret vocem Mariae. Elia. b. exulta vobis in-
fans in utero eius, sanctificationis gratiam median-
te Virginis voce percipiens.* Sic & primum mira-
culum per eisdem preces operatur, ut ubique Me-
diatricis electa ostendatur, & quaequid ad nos venit,
per ejus manus descendere deiciatur. Ad illam ergo
se conjuges convertant, ut benedictionem nup-
tialis sui per eam impetrent, & felicem inde pro-
gressum in matrimonio, ad prolem in fide & pieta-
te patientiam, fovendam, educandam, sortiantur.
Nam etiam Ecclesia eam cum filio specialiter ad-
huc effusum invocat, conjugibus benedictionem
hanc impetrentis, *Domine Jesu Christe Fili Dei, &
Beata Virginitas Maria, qui in Paradiso Matrimo-
nium institui, si in officium, & pro nobis homo factus
etiam in Sacramentum, tua praesentia ac miraculo-
rum primitiis dignanter illustrans: Tu per merita
& preces Virginis Mariae, & Communitatis Sanctorum,*

Rituale Romanum.

hos quos sacro matrimonio conjunxisti, benedicere di-
gnetur, & liberare ab omni ligamento, f. scinamen-
to, & maleficio fatana, & dare ei fecunditatem &
gratiam, qua libere possint uti matrimonio, a gene-
randum, & fovendum prolem gratam Deo & homi-
nibus, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Maria proles conjugibus impetrat.

Denique cum Jesu & Matre ejus vocandi sunt
etiam ad nuptias Discipuli Jesu: *Vocatus est Jesus
cum Discipulis suis,* ait sacer textus. Non ergo hi
praetermerendi, quos secum voluit adducere; hi
vocandi & invocandi in quolibet connubio. Quid
ita? Quia hi sunt optimi testes qui adhiberi possunt
connubijs. Hi sunt amici caelestis sponsi, qui
gaudio gaudent propter vocem sponsi, & favo-
rem ejus nobis conciliant. Hi vinum etiam loco a-
quae impetrare possunt conjugatis: nam & pro-
pter illos hoc primum miraculum edidit Christus
aquam vertens in vinum, ut manifestaret gloriam
suae: *Et primo discipulis suis,* ut hic dicitur. Certè
Apostoli Jesu pie invocati non infrequenter fecunditatem & felicitatem matrimonio impetra-
runt.

Admirabilis est haec de te historia, quae Romae
in templo S. Salvatoris de Lauro extat exarata, ubi
sic habent. Anno 1474. Joannes Mates & Catha-
rina Calagnita Barcinonenses, cum annos octo ce-
niserent sine prole, pro ea obtinenda voto domi-
ni suscepto, & in S. Severi Ecclesia renovato, Sacrum so-
lemne celebrandum curarunt in honorem duode-
cim Apostolorum, accensis duodecim cereis cum
nomine unius Apostoli ad singulos cereos. Audie-
runt Apostoli vota precantium; nam spatio tre-
decim annorum sequentium duodecim proles ha-
buere, octo masculos, quatuor foeminas, quorum
singulis unius Apostoli nomen indidit. Ex
licet diu supervixerint, nullam ultra prolem sus-
ceperunt. Filii deinde post parentum mortem
singuli circa festum sui Apostoli, cuius nomen ge-
rebant, obierunt. Hoc ultimum Petrus Mates J.
U. D. Cubicularius Apostolicus, haec Romae in
matremore incidi curavit in S. Salvatore. Quod mar-
mor translatum est in claustrum, dum Ecclesia Pans III.
conflagravit.

Apostoli fecunditatem impetrant.

Apostoli fecunditatem impetrant.

Mulli sunt qui Jesum non censentur vocare
ad nuptias suas, ideoque Infeliciter in
conjugio nanciscuntur, & vinum eis deest.
Primo inter hos recensendi sunt illi, qui sine
consul.

II. felix primo m qui vocat.

en. 24.

en. 24.

Christus in nuptiis vocatus.

Qua sunt sine consultatione cum Deo. Quae requiruntur ad electionem alicuius status.

consultatione cum Deo, matrimonialia foedera ne sunt, & non vocati ab illo statum conjugalem ineunt. Deus enim licet matrimonij sit auctor, non tamen omnes ad illud vocat; sed providentia sua particulari id inspirat illis quibus novit congruum ad salutem. Homines autem mundani id non attendentes, caeco gressu, & sine deliberatione matura, sine consultatione cum Deo conjugio sese involvunt, sicque aeternitatis aleam jactant. Nam verè momentum est a quo pendet aeternitas quando de status electione decernitur, tunc ergo voluntas Dei follicite inquirenda. Quae ut agnoscat, aliqua praescribunt media rerum spiritualium periti.

In primis, ut serio cogitet homo finem ad quem creatus est, ut scilicet aeternum Deo fruatur: huc totus artatus cursus dirigendus est. Deinde coram Deo se sistat purgata conscientia, & intret in cor suum, cum indifferetia perfecte suam Deo offerens voluntatem, ut inspiret quod voluerit, paratus illud firmiter amplecti. Ulterius ne fortè mundus suo pulvere oculos illos conijcere, & cogitare quid tunc velles fecisse, quam viam inisse? Denique confidat talentia, inclinationes, complexionem, vires omnesque quas potest rationes pro uno statu vel altero. Quibus omnibus perpensis, si aversionem aliquam sentire videtur ab aliquo statu, non censetur ad illum vocari: si ad alterum cum pace interna, & gaudio conscientiae, atque cum fiducia in Deum se moveri sentiat, illam potest amplecti. Nec refert quod non sit status perfectior, non enim ille omnibus convenit: nec omnes qui voluerunt sequi Christum, statim ab eo in suam sequelem sunt adoptati, sed aliquos illorum in suam domum remittit hujus perfectae sequelae partem idoneos non pauci possunt cum Loth dicere: Non possum in monte habitare, est hic Civitas parva salubrior in ea. Altitudo montium est mundicia continentium, qui ad montana scandere non possunt, civitatem parvam eligunt, in qua ab igne defendantur. Civitas parva est conjugium, non inculcatum numero, sed comparata cum altitudine continentiae & castitatis. quia conjugalis vita non quidem in virtutibus mira, sed tamen a supplicijs est securae: nec a mundo longe divisa est, nec tamen a gaudio salutis est aliena Ita S. Gregorius in Past. 3. p. admonitio 28.

Defectu itaque hujus consultationis, multis vinum deficiit felicitatis in nuptijs non vocato Jesu, aqua autem infelicitatis eidem superfluit. Arripunt aliqui statum matrimonialem, ut parentes imitentur, in eorumque negotia, vel officia succedant. Non considerant statum qui parenti congruit, non propterea filio congruere, nec qui uni fratri, etiam alteri convenire, cum non sit eadem complexio talentum, inclinatio, in parente & filio, in fratre & fratre; quod in Elau & Jacob nimis patuit. Alij consulete quidem videntur Deum,

sed ideo cum jam praevenerunt ejus inspirationem & consilium praevio affectu, & penè firmata resolutione; nec tam optant se divina conformare voluntati, quam ut Deus se conformet ipsorum inclinationi & resolutioni. Hoc nimirum fit praepostere, quia voluntas divina prius exquirenda est, quam nostra.

Neque vero solum ab eo exquirendum est, an ineundum sit Matrimonium, sed etiam cum qua persona: quia contingit personam eligi, quae impedimenta salutis sit allatura: si alteram elegisses, securior tibi salus fuisset. Hinc Sapiens: Domus edificata à parentibus, à Domino autem uxor prudens. Quasi dicat. Duo à parentibus filij quodam hereditario jure accipiunt, nobilitatem & opes: at uxorem prudentem licet parentes filijs magno studio perquirant, saepe falluntur: quia talem non tam parentes dant, quam Deus, ideoque rogandus est, ut dignetur providere. Legunt septuaginta Interpretes: Aptatur uxor viro à Domino. Non quilibet cuilibet viro apta uxor, sed illa tantum quae similes mores habet, in his consistit fundamentum conjugalis amoris. At similem simili copulare solus est Dei, qui omnium mores temperat, & solus perfecte concordiam novit, aut d. scordiam.

Frequenter autem punit Deus infauam electionem, malam vitam praeteritam conjugum, & frequenter dirigit hanc electionem ut felix sit ob bonam vitam praeteritam. Pars bona mulier bona, in parte timensium Deum habitur viro pro factis bonis. Attendant igitur juvenes dissoluti, impudicij & ebrietatibus dediti, salutisque incurri ne Deus eos tandem puniat infauita electione. Quae volunt invenire uxorem castam, piam, sobriam, cum nec casti sint, nec pij nec sobrij? Si aptatur à Domino uxor viro, in penam expectent porum: incontinentem, levem, maledicam, rixosam, quales ipsi sunt. Aut certe discant haec emendare tempore opportuno, quando agitur de statu totius vitae, de salute, de aeternitate, quae pendet ab hac electione. Audiant momentem Augusti. Si in aeternitate uxores servare vos uxoriis vestris; quales vultis eas re. de verbis Domini.

Quis estis, parum putatis esse. Non enim illa potest, & tu non potes. Consulunt Angelum suum, qui matrimonium inire volunt, ipse enim dirigit hominem in omnibus vijs suis. Hunc Abraham voluit esse comitem Eliezer famulo suo, ad quaerendam uxorem Isaac filio: hic etiam provovit Tobia in sua peregrinatione.

Secundo hi Jesum non censetur vocare ad nuptias, qui sine debita intentione matrimonio se ingerunt, & propterea etiam his vinum solet deficere, & aqua tribulationis superabundare. Tales sunt qui primario respiciunt voluptatem carnalem, & propter illam conjugio sese involvunt, potius Venerem & Cupidinem advocantes ad suas nuptias, quam Jesum & Mariam, ut antea influmimus. Et hi quandoque matrimonio non tantum

Prov. 13.

Ecclesi. 10.

Aug. ser. de verbis Domini.

Gen. 24.

2. Quae sunt de intentione suam non viciant.

Gen. 19.

extinguunt concupiscentiam carnalem, quam accendunt: ideoque extra limites conjugales feruntur ad turpitudines coijugii indecoras: imo & aliena conjugia nonnumquam polluere tentant. Tales etiam sunt qui primario opes vel honores respiciunt, & sic occasionem oblatam opulenti vel honorati connubii mox arripiunt; sine examine debito, & sine ea quam debent habere intentione aeternae salutis. Certè saepe punitur illorum temeritas, qui cum sint humiles aut inopes, in aequalia matrimonia ambiunt cum nobilibus aut divitibus, non considerantes illud:

Quam male inaequales veniunt ad aratra invenci, Tam premitur magno coniugis nupta minor.

Cum Adæ uxorem dedit Deus, similem dedit: *Faciamus adiutorium simile sibi*, non solum natura, sed etiam conditione & morum conformitate. Disparitas conditionis crebris invicere solet dissensionibus. Ferrum non cum argento & auro, sed cum alio ferro recte cohaeret; cum argento vel auro si miscetur, invicem dissiliunt: sic inaequalium connubia dissidiis sunt plena. Nauclerus gubernacula eligit pro magnitudine navis: cum navis est parva gubernaculum magnum, navis potius mergitur quam regitur: cum navis est magna, gubernaculum parvum navis impelli non potest. Vt pro gubernaculo est, uxor navim imitatur, si vir nobilis est, uxor tenuis; non tam regitur quam opprimitur, & contra si uxor illustris, vir tenuis, non potest uxorem regere & ad nutum vertere. Audi Chrysof. de horrantem pauperem ne ducat divitem: *Est superbum mulierum genus, & perturbat omnibus expositum & cum superbia occasionem habent, non possunt in officio contineri; sed sicut ubi silva egrem concept, flamma feritur in altum, sic elata ordinem pervertunt, domus atque in virum occupant. Taceo vitia & contumelias: nihil illi intolerabilius.*

Simile.

Chrysof. de virginitate, c. 55.

Recla matrimonii intentio est triplex.

Quod si quæras, quæ debeat esse recta intentio incipientis matrimonium: Resp. triplicem finem posse intendi. *Primus* finis est mutuam auxilium. Homo enim inclinationem naturalem habet ad vivendum socialiter, ut mutua ope facilius tolerentur incommoda huius vite. Ad hunc finem institutum est matrimonium, in solatium solitudinis & sollicitudinis: *Non est bonum hominem esse solum, factimus ei adiutorium simile sibi.* An solum ad proles propagationem adiutorium istud datum est: imo & ad laborum & dolorum levamen, cæterasque vite necessitates. Hinc licitum est matrimonium, licet spes proles non addit, ut patet in sterilibus, & matrimonio fenum. *Secundus* matrimonii finis, & magis principalis, qui merito intendi potest, est procreatio proles. Debet verò intendi proles generatio, ut instruat in fide, pietate, timore Dei, sicque benedictionem aeternam consequatur, atque ita per matrimonium multiplicetur numerus electorum. Non ergo primaria intentio esse debet, ut hæredem domui reliquas, sed ut aeternorum bonorum hæredem infinitas prolem à Deo dilectam

& electam. Qui hanc intentionem habent, Jesum vocant ad suas nuptias. Hanc edocebat Angelus Tobiam dicens *Accipis virginem cum amore Domini, amore filiorum magis quam libidinis ductus, ut in semine Abrahæ benedictionem in filio consequaris. Tertius finis* qui intendi potest in matrimonio est, ut sit remedium concupiscentiae, nam & propter illud finem institutum est, dicitur Apostolo: *Propter fornicationem, unusquisque uxorem suam habeat.* Sciens Dominus quantos fluctus homo patitur à carne originali iustitia privatus, in remedium huius morbi voluit cedere matrimonium à se institutum.

Tob. 6.

Cor. 7.

Tertio hi Jesum non censentur vocare ad nuptias, qui accedentes ad matrimonii Sacramentum non sunt in statu gratiae. Hi enim benedictioni obicem ponunt, & novo peccato se obstringunt, si in peccato mortali accedant, & confessionem aut contritionem non præmittant. Hinc origo tot malorum in conjugis, quia sanctitatem & gratiam Sacramenti ne glexerunt, & ad illud se non preparaverunt. Nonne multi post Sponsi & Sponsae post impudicitias inter se, quas non audent Sacerdoti detegere, accedunt? Nonne multi post fraudulentas promissiones, & perniciosa mendacia, quibus eam quam ducere voluit, decepturunt? Nonne multi post ebrietates mortiferas, & alia peccata? Certè paucitatem sanctitatem Sacramenti, nec alia dispositione quam ad contractum in foro, aut ad profana convivia, accedunt ad Matrimonium. Moniti de præparatione, confessionem quidem & communionem perfunctorie præmittunt aliquot ante matrimonium diebus; reliquos dies non conscientiae & Deo, sed negotiis, necio quibus immergunt, & peccata irrepenitentia negligunt. Sic non mirum quod non pauci infelicia nanciscantur conjugia, conscientiae puræ vix advigilantes, ideoque ulterius in illis per maleficia & ligaturas Satan quandoque potestatem reperit. O utinam imitarentur Christiani pietatem Tobiae, orationem ferventissimam ad Deum conjugio suo præmittentis, & sic orantis: *Domine Deus Patrum nostrorum benedicant te caeli & terra, & omnes creature tuae. Tu fecisti Adam de limo terræ, adisti que illi adiutorium Evam. Et nunc Domine, tu scis quia non luxuria causa accipio uxorem meam conjugem, sed sola posteritatis dilectione in qua benedicatur nomen tuum in sacula saeculorum.* Utinam imitentur Caeciliam, quæ Valeriano desponsanda tribus ante nuptias diebus ieiunabat sub byssina veste Cilicium gerens, orationi continuo vacabat, negotium istud Domino simplex commendabat. Ideo meruit à Deo gratiam impetrare ad convertendum Sponsum, & cū nuptiis integritatem conservandam. Vocaverat nimirum ipsa Jesum ad has nuptias, cum incortupta matre suadeco vinum ei non defecit, vinum puritatis sine face corruptionis.

Quando accedentes non sunt in statu gratiae, Iesus non vocatur.

Tobi. 6.

Sed ut concludamus, quæstio illa nobis hic obiter se solvenda est quid agendum his qui imprudenter

Coniugio se ingererent non vocati, vel certe errant in delectu persone, ideoq; non nisi aquam tribulationis reperunt? Resp. hos non debere animum despondere, quia Deus in quolibet statu se insituito non deserit hominem; sed dat gratiam sufficientem statui congruam, ut in illo recte vivere quilibet possit, si velit, & impedimenta superare. Deus enim non deest in necessariis, maxime cum noluerit statum certum prescribere singulis, sed electionem hominis arbitrio reliquerit. Talis ergo varia se potest solari consideratione.

Variata solatio afflicti in coniugio infausto.

Primo. Consideret difficultates & tribulationes quibus se comperit involutum, a Deo imitti, vel permitti in poenam transactae imprudentiae. Haec est pensio, quam ob intentionem voluptuariam, vel terrenam a conjugatis exigit Deus. Haec est aqua amara, quam vino nostro admiscet iusta providentia tua.

Secundo. Approbet hanc iustam providentiam, praeteritam cecitatem sic calligantem, offeratque se illi supplex petens patientiae gratiam, ut tolerare haec possit in satisfactionem. Petat auxilium efficax, quo possit transire inter tot spinas gratia divina calecat. Deus adhuc potest de tribulis nvas, de spinis flores, & de aqua vinum producere, & mala nostra in bona convertere. Hoc fit, si de angustis conjugalibus saltem humilitatem & patientiam dicas.

Tertio. Consideret se coniugis vitia posse odio habere, ut personam, ut pote sibi Christi vinculo conjunctam, amare debere, & satagere ut eam possit Christo lucrari. Si maritum diligis, quia bonus, benignus, facilis, quam mercedem speras? At si iracundus est, difficilis, turbulentus, & diligis, coronam tibi fabricas, quia propter Deum diligis, Sic Christus onera & peccata Ecclesiae Sponsa sua patienter tulit, & suo sanguine exiavit.

Quarto. Consideret in conjugis Sanctorum similes contingisse spinas, & tantum abest, ut eis haec in salutis dilpendium cesserint, quin potius ad majorem se legem perfectionis profecerint. Sic in mediis afflictionibus Sanctum Job uxor vexat, & ad blasphemandum impellit: at tunc ejus fiducia & patientia magis enituit. Sic S. Monica virum factum naeta patientia tamen & benignitate illum vicit, & convertit ad fidem. Vide haec latius in Tract. nostro de matrimonio, ex quo haec decerpimus.

LECT. 4. tripartita.

PAUSI.
An Matrimonium parvum consentu inessenda. Nuptias olim.

EADEM DOMINICA.

Erat Mater Iesu sibi, vocatus est autem & Iesus

Iesum & Matrem ejus ad has fuisse vocatos nuptias titulo cognationis, concors est sacrorum Interpretum sententia: unde & Maria noluit suam denegare praesentiam licet solitudinis amans esset: quia auxilio invitibus poterat esse sua sedulitate, qua patuit dum ipsa filium suum sollicito urget pro delectu vini supplendo. Atque etiam convivia con-

vocatis consanguineis olim in nuptiis celebrari solita, non solum ex hoc loco Evangelii colligitur; sed etiam ex antiquo testamento manifestum est. Sic Laban cum traderet Jacob filiam suam, vocatis amicorum turbis ad convivium fecit nuptias. Unde & Atheneus Ethnicus Convivii nuptialis causam recensens, sic dicit: *Moribus & legibus scriptum est, ut in nuptiis epulum fiat, tum nuptiales Deos ut veneremur, tum ut pro testimonio id sit convivium, quod nuptiis placant nuptias.* Atque haec olim convivia a piis exercebantur cum timore Dei, ut patet Tob. 9. At nunc passim in luxum & abusus Christianis indignos abeunt; ita ut quibusdam non solum praesidere videatur Bacchus, sed & proserpina, furiaeque infernales cum suis tadis ardentibus; potius quam Christus aut Maria cum Geniis bonis. In illis enim non solum regnantem ebrietatem, sed & rixas, homicidia, gravemque sanguinis effusionem non infrequenter est cernere. Taceo alias dissolutiones, & inde crebro inausa multa exorta. exempla ea de re dedi in Tractu de sacramento matrim. lect. 5.

Convivia addeban- tur. Gen. 29.

Athe- nensis li. 5.

Olim apud Iudeos cui fierent nuptiae, unis dabatur de Sacerdotali ordine qui morem discipline legitime gubernaret, inquit S. Gaudentius tra. 9. ex traditione antiqua, cui faveat quod dicitur generaliter *Epulaberis coram Domino: tu & domus tua & Levita qui intra portam tuam est.* Atque hunc hic vocari Archidiaconum, sive trichiniam & convivii praepositum, putat S. Gaudentius. Cui faver S. Thomas, dicens fuisse Principem & primum inter convivas, ideoque jus fuisse Dominum illi vinum propinari, videlicet primo inter discumbentes. Sic & Lyranus dicit: *Archidiaconus significat eum, qui principaliter inter convivas sedebat. Et probabile est quod fuerit aliquis Sacerdos illius temporis, qui stabat in nuptiis ad benedicendum, & ad ostendendum qualiter debbant procedere secundum legem & statuta seniorum.* Haec ille. Quicquid sit de hoc, & de more illo antiquo Sacerdotem vocandi ad convivium, & ad praesidendum nuptiali epulo; hocce tempore non congruere Ecclesiasticis haec nuptialia frequentare convivia, per varias rationes ostendimus in virga Aaronis tract. 4. lect. 11. de quo & Concilium Agathense olim statutum perhibens edidit cap. 28. & reperitur in cap. Presbyteri d. 34. his verbis: *Presbyteri, Diaconi, Sacerdotes, nuptiarum evitent convivium. Nec bicariis miscantur, ubi amatoriae cantantur & turpia, aut obiani motus corporum choreis & saltationibus exhibentur: ne auditis & visus sacrum ministerium deputati turpium spectaculorum atque verborum contagione polluantur.* Haec ibi.

Nuptiarum convivium legitime gubernaret, inquit S. Gaudentius tra. 9. ex traditione antiqua, cui faveat quod dicitur generaliter Epulaberis coram Domino: tu & domus tua & Levita qui intra portam tuam est.

S. Gaudent. tra. 9.

Deut. 14.

S. Thom. in Ioan.

Uterius, quia Mater Iesu ad has vocata fuit nuptias titulo cognationis, colligimus matrimonium illud consensu parentum & cognatorum fuisse initum: itaque docentur hic juvenes, si consensum parentum ambunt, de parentum & propinquorum consensu id agere. Ratio est, quia ad parentes spectat prolium providere in hoc gravi negotio, ideo-

Matrimonium consensu parentum & cognatorum fuisse initum: itaque docentur hic juvenes, si consensum parentum ambunt, de parentum & propinquorum consensu id agere. Ratio est, quia ad parentes spectat prolium providere in hoc gravi negotio, ideo-

ideoque consili debent pro ut etiam scriptura tam novi quam veteris testamenti satis indicat, dum hanc curam delegat parentibus. Audi Apostolum: *Qui matrimonium iungit virginem suam, bene facit.* Audi etiam Ecclesiasticum: *Filii tibi sunt? Serva corpus illarum, et non ostendas faciem hilarem ad illas. Trade filiam, et grande opus facies, homini sensato da illam.* Attende id etiam exemplo Abraham, qui mox ubi Isaac nubilem attigit aetatem, mittit Eliezer fidelem domus suae oeconomum, ut illi despondeat uxorem. Et laudatur Isaac tanquam filius obediens, quod hanc totam curam de se Patri suo. Nihil disputat, quod e longinquo adducatur, cum non desisset, quam posset eligere e multis, quas suis iustrat oculis. Non etiam ipse contendit proficisci, ut eligat, sed Patris directioni, et illius qui mittebatur, fidelitati se committit. Ideo tanquam obedientiae exemplar illum proponit S. Ambrosius, laudans illum puellae apud Euripidem responsum: *Sponsalium quidem meorum Pater curam habebit, hoc enim non est meum.* Sic Catullus in Epithalamio alloquens puellam ut assentiat voluntati parentum, lepide dicit:

Virginitas non tota tua est, ex parte parentum est. Tertia pars Matri data, pars data tercia Patri. Tertia sola tua est; noli pignare duobus, Qui generi sua iure simul cum dote dederunt.

Itaque in vitis parentibus contrahere ordinare est peccatum grave, ob irreverentiam & injuriam patriae potestatis. Sic graviter Esau offendit, & contrivit parentes, sine eorum assensu duas ducens uxores. Sic ut plurimum infeliciter solet credere inobedientibus hac in re, in poenam peccati. Aliud est cum quis religionem ingreditur, quia tunc non tantum parentibus, qui obicem solent iniicere, quam cum Deo consulendam est. Si vocat Orientem, non attendas ad Occidentem; si lux affulget, ne respice tenebras; si caelum vocat, ne respice terram. Si vocat magni consilii Angelus, noli aliena consilia praestolari: *Sine mortuis sepelire mortuos suos,* tu viam vitae ingredi. Solum pietatis genus est in hac re esse crudelium. Sufficit, vero ad conjugium, parentum interpretativus consensus. Sic Tobias abiens ducit uxorem *et Jacob peregrinus apud Laban.* Licet vero non adesset consensus parentum, ratum tamen est matrimonium, ut definit *Trid. ss. 2. 4. c. 1.* quia iure naturae illorum consensus sufficit, quorum est onera matrimonii ferre; hoc autem non est parentum, sed conjugum, et licet peccent contra obedientiam, de sua tamen re disponunt. Gravissimum etiam peccant parentes, qui metu, minis, verberibus adigunt proles ad nubilia sibi placita, proliis parum grata: quia magna opus est libertate, cum de status agitur electione, & de vinculo insolubili, ad cuius onera ferenda spontaneo opus est a more. Certè non ita uxorem hostis dicenda est quae invita nuptui datur. Importuna parentum voluntas & potestas cum exolis maritis filias colligans,

innumera solet mala parturire; per quam etiam nonnumquam contingit, ut matrimonia polluantur adulterinis amoribus; imò venustitate inde originem duxisse novimus, quibus viri ab uxoribus sunt intercepti. Utinam ergo non abutatur hac in re parentes patria potestate, liberos morose premendo, & opprimendo, in periculum salutis aeternae.

Cum autem ipsius consanguinitas fuerit matris Jesu, ideo quaestio est quidnam is fuerit? Certè Joannem Evangelistam fuisse Spolum olim communis fuit opinio sanctorum Interpretum. Unde Beda explicans illud, *Dixit Iesus Petro, sequere me,* sic ait: *Tradunt historia quod Joannem de nuptiis volentem uxorem ducere, vocaverit Christus: et propterea quem à carnali voluptate retraxerat, potiori amore sui dulcedine donavit.* Idem dicit Rupertus l. 2. in Ioan. & asserit quod omnium fere sit opinio. Unde eam sequitur S. Thomas 2. 2. qu. 166. a. 4. & multi eius discipuli, aliique Theologi.

Sed dies, Christus ideo nuptiis interfuit, ut matrimonium approbaret, quod si matrimonium iam ratum dissolvisset, reprobare potius illud videretur, quam approbare. Deinde hoc virginitati Joannis non videretur congruere, quod uxorem duxerit. Denique Joannes statim Christum tunc secutus fuisset, id vero postea legitur fecisse, cum vocatus esset cum fratre Jacobo ex mari Tiberiadis, ubi reficiebant retia. Respondere potest, Joannem bis vocatum, semel e nuptiis postea à navicula, sic & aliqui ex Apostolis bis vocati fuisse. Virginitate autè Joannis conjugium non detrahit, quia illam, & ante & post nuptias servavit. Christus verò Joannem si ex nuptiis vocavit, non propterea matrimonium reprobat, sed illud sua praesentia voluit approbare & simul virginitatem esse praestantiorē edocere. Unde factum putant quidam, quod iure Pontificio decernitur, ut post matrimonium ratum ante consummationem, religionem possint ingredi conjuges, aut mutuo consentu virginitatem colere & vovere.

Hujus rei non desunt praecleara exempla in Ecclesia nova. Deo spiritum gratiae & castitatis conjugibus suggerente, antequam virginitas dispendium pareretur. Et hanc aliqui thoro, non tamen cohabitatione, separati integram conservarunt, quasi in igne illæsi, verè Eunuchi Evangelici, ob regnum caelorum se castrates. De hac re interpretatur quidam Prophetiam Isajae: Ecclesiam sub nomine Sion alloquens: *Non vocaberis ultra à deo, quia audivisti vocem sed vocaberis, voluntas tua in ea. Habitabit enim juvenis cum virgine, et habitabunt filii tui in te. Vis videre quomodo habitabit juvenis cum virgine? Utique habitabit ipsos incorruptus Ioseph cum Maria, Valerianus cum Caecilia, Elzevirius cum Dolabella, Henricus cum Cunegunda, Iulianus cum Basilissa. Audi particularius (omissis caeteris) praeclearam resolutionem Iuliani, & Basilissae conjugum. Urgebat Iulianus a parentibus, ut uxorem duceret, tum ut familiam conservaret, tum ut adoliscen-*

PARS II.
Quaeritur
quomodo
sponsus
sponsae
sponsus
Opinio
Sotus in
4. d. 27.
9. 1. a. 4.
Cates.
10. 1. 102.
Major,
Ludol-
phus,
Ekius.
Chartu-
sianus,
S. Anto-
nin S.
Bon in
viti Chri-
sti Lyran.
Mat. 4.
Marc. 1.

Cōjuges
Matrimo-
nio
nondum
consum-
mato, vir-
ginitatis
vovere
possunt.
Isai. 69.

Cor. 7.
Ecc. 7.

Gen. 24.

Qualis
parentum
consensus
requiritur
ad
matrimo-
nium

træ lapsus evaderet. At Deo se virginitatemque dum commendat, movetur ab Angelo acquirere parentum voluntati, nacturum autem se uxorem, qua virgo permaneret. Peragitur ergo felicitas nuptialis; in thalamum cum sponsa introducit. At mox rosarum & liliorum odor, hyems licet foret, locum perfundit. Miratur sponsa, & inquit unde tanta fragrantia? Respondit Julianus; esse odorem munditiæ virginis, hortaturque ut florem hunc Deo gratissimum velit servare secum illibatam. Illa celestis capta suavitate, sponso consentit. Cum ergo castitatem vovissent, subito cubiculum lux perfundit. Hinc Christus cum Sancto- rum choro; hinc MARIJA cum Virginibus, Ortus deinde cantus ex parte Sancto- rum; *Præsit Iuliane, vicisti ex choro quinque Virginum; Beata es Basilijsa, Beata, salutariibus consentiens monitu.* Datusque est liber Juliano, in quo aureis litteris scriptum erat: *Iulianus qui pro meo amore mundum contemp- sit, deputetur in numero eorum, qui cum mulieribus non sunt coquinati: Basilijsa in numero Virginum, quarum MARJA tenet principatum.* Responderuntque Chori: Amen. Amen. Tunc Angeli duo duas Coronas afferentes eis dexteris junxerunt, & in proposito confirmarunt. Sic reliquum noctis in laude transigentes, ceperunt spiritu, non carne fructificare. Nec diu morari possunt animæ quæ per Julianum præmittuntur ad Dominum, nec agmina Virginum, quæ per Basilijsam præmittuntur in caelum. Sic multi filii de cætra magis quam ejus quæ habet virum, ut vaticinatus est Ilias. Ita in vita eorum apud Surium.

2. Opinio. Alii dixerunt Sponsum in his nuptiis fuisse Simonem Chananæum. Apostolum Ita Nicephorus l. 8. c. 20. dicitque quod Helena Imperatrix illam domum ubi nuptiæ hæ Simonis fuerunt celebratae in sacram ædem & templum crexerit. Favet huic opinioni nomen Chananæi, fuit enim ex Cana oppido oriundus. Advertunt quoque sacri Interpretes, nomen istud. *Cana*, significare zelum & amorem, & his nuptiis Christum interesse, ubi amor est perfecte deus secundum Deum inter conjuges. Neque sine illo amore possunt onera conjugum ite tolerari; per illum autem amorem onus sit leve, & jugum suave. Cum osium perstreperit in cardine, aut tota in herologio, aliquid olei adjicitur, ut facilius volvatur. Sic in matrimonio multus saepe est strepitus, nisi oleum amoris accesserit, ut rota major & minor debitam suam teneat revolutionem, hoc est, ut vir & uxor debitum officium cum suavitate exequantur. Unde saepe sacra littera ad hanc dilectionem conjuges hortatur: *In tribus placitum est sese in spiritu meo, qua sunt probata coram Deo & hominibus, concordia fratrum, & amor proximorum, & vir ment. & mulier bene sibi consentientes.* Hinc consensum & amorem indicatum fuisse in ipsa mulieris & viro formatione tradunt communiter SS. Patres; ideo enim formata est de latere & costa cordi proxima, ut cordate diligeretur tanquam collateralis

& socia. Non est de pedibus formata, ne concalce- tur ut inferior & serva: non de capite, ne dominum sibi usurparet ambitiosa: non de oculis, ne nimis foret curiosa: non de renibus, ne carnalis nimium foret & lubrica: non de brachiis, ne auidax nimium fieret & factiosa. Costa vero ista sub brachio viri extracta est, ut significaretur sub manu mariti esse, & sub ejus directione. Itaque felix matrimonium solet esse, quod in Cana celebratur, quod amore secundum Deum miratur: imitarique debet matrimonium quodlibet Christi & Ecclesiæ conjugium, quod in amore sincero & puro fuit fundatum, ideoque tanquam exemplar perfectum illud omnibus proponit Apostolus imitandum: *Vir diligite uxores sicut Christus Ecclesiam.* Certè matrimonium Christi & Ecclesiæ in Cana Galilæe rectè dactum dixeris, hoc est in zelo transmigrationis: quia Christus repudiata Synagoga, per zelum ad Ecclesiam transiit, & illi indissolubili vinculo conjungi voluit.

PARS III. *Peritione M. V. & responsum Christi explicat. Peritione bona qualitate.*

Et ait ut aliquid dicamus de Virginis petitione, & Christi responso. Itaque Virgo Deipara pro sua charitate erga desponsatos sibi consanguineos, ut preveniat consulationem, pauperumque eorum compatiens, rogat filium, ut vna dignetur defectum supplere; & paucis quidem verbis rogatum non habent. Petitio certè simplex, benigna, efficax, plena fidei & spei, ac resignationis. Sciebat enim cum Omnipotente & Omnisciente loqui: ideoque non opus sibi esse verbis multis. Sic Martha & Magdalena orabant Dominum. *Dominè, ecce quem amas, inveniatur.* Neutrobique aperta petitio est, sed solum insinuatio necessitatis, cum inde magna de potentia, & spe de voluntate juvandi agnita in illo qui invocatus non deerit, relinquendo ejus sapientiæ & voluntati modum, & negotium totum auxilii petiti. Et certè cum Christus, ex eo tempore quo carnem assumpsit, parentibus non solum honorem, sed & quandam in se potestatem concesserit; *Dei genitrix Nazareth, & erat subditus illi;* non potuit non concipere virgo magnam fiduciam id imperandi, cujus pietate impellente justitiam habebat causam rogandi. Attamen paulo austerius responsum videtur illi dare filius: *Quid tibi & tibi vultis? Nondum venit hora mea.* Qualis est Dominæ Jesu hæc ad tam benignam petitionem responso? Numquid jubes honorari Patrem & Matrem? Quomodo igitur adeo asperè illi potes responderet? An non consulationem veteris talibus ei verbis inducere? An forte ipsa te in aliquo offendit? Deinde quomodo dicere potes nihil tibi cum illa commune? Numquid tu es fructus ventris ejus? Numquid salva virginitate te concepit, sine dolore peperit, novem mensibus portavit, uberibus diu lactavit, in Ægyptum deportavit, & magna cum lassitudine rediit? Denique nonne omne obsequium amoris materni tibi in eam usque atatem irreprehensibiliter exhibuit? Magna ergo tibi communitio cum illa, carnis & sanguinis, magna an oris,

Servus p. Ioan.

Similia.

Conjuges

Ephes. 5.

PARS III. Peritione M. V. & responsum Christi explicat. Peritione bona qualitate.

Christus cur matrem dicit respon- deat.

cordis , spiritus. Et quia fecisti illi magnam infans conceptus in illa, infans natus ex illa: numquid facies magna propter illam, quia potens es, & jam tua non debet in virili etate latere potentia? Quid ergo sibi vult responsum istud. Quid mihi & tuis tuis?

A. Aiones Hoc ut intelligamus, advertendum est triplices à Theologis in Christo actiones distingui, divinas, humanas, Theandricas, sive Hominis Dei. In divinis & theandricis solitus est Christus ad nostram instructionem, parentum respectum evitare, Sic cum duodecim foret annorum respondet: *Cur me querebatur?* Nescitis horum quod in hoc qua Patru mei sunt oportet me esse? Sic Judæis dicentibus, *Ecco mater tua & fratres tui qui erunt loqui tibi*, Respondet

Luc. 2. *Qua est mater mea, & qui fratres mei?* Qui fecerit voluntatem Patris mei qui in caelo est, ille meus frater & soror & mater est. Sic mulieri inelamanti

Matt. 12. *Beatus venter qui te portavit*, Respondet: *Quis meo, Beati qui audiunt verbum Dei*, & custodiunt illud. Sic & hic: *Quid mihi & tibi mulier?* Nondum venit hora mea. Significat ergo potestatem faciendi miracula non se accepisse à matre, & in auspiciando redemptionis officio non esse se sub materna potestate, Atque opera Dei non esse metienda ex moribus, & respectibus humanis, sed ex divina pendere providentia & bonitate. Licet ergo in speciebus durior videatur responso, & quasi matris reprehensio; non est tamen nisi nostra instructio. Atque in verbis non tam attendendam est quod sonent, quam quo vultus, & quo modo profertur. Hæc autem à Christo vultu ledato, qualem semper habuit in matrem, esse pronunciata non ambigimus; quam vis auctoritative dicta fuerint, ut significaret rebus in divinis parentes nihil habere auctoritatis, quod ipsum scire conveniebat, tum Apostolos suos, tum alios præcipientes. Unde & hoc responso dedit matri occasionem exercendi & ostendendi excellentissimas virtutes in se latentes, humilitatem, confidentiam, patientiam, resignationem animi. Quapropter nec turbata fuit, nec replicavit, nec fiduciam perdidit, quinimo majorem in spem erecta mox ait ministris: *Quodcumque dixerit vobis, facite*. Si eam repulisset, aut miraculum denegasse censendus erat, cum dixit: *Quia mihi aut tibi mulier?* Nondum venit hora mea: cum ministris monet ut quidquid jussit, exequantur. Rectè utique intellexit filij sui hæc pronuntiantis & verba & animum, quo illa proferebat: nec propter seipsam, sed propter alios hæc elocutum. Unde & mox ob petitionem matris miraculum fecit, non tam ea ob respectum carnis & sanguinis, sed propter respectum pietatis & caritatis Eleganter ergo S. Justinus

Luc. 11. *Qua est mater mea, & qui fratres mei?* Qui fecerit voluntatem Patris mei qui in caelo est, ille meus frater & soror & mater est. Sic mulieri inelamanti

Luc. 11. *Beatus venter qui te portavit*, Respondet: *Quis meo, Beati qui audiunt verbum Dei*, & custodiunt illud. Sic & hic: *Quid mihi & tibi mulier?* Nondum venit hora mea. Significat ergo potestatem faciendi miracula non se accepisse à matre, & in auspiciando redemptionis officio non esse se sub materna potestate, Atque opera Dei non esse metienda ex moribus, & respectibus humanis, sed ex divina pendere providentia & bonitate. Licet ergo in speciebus durior videatur responso, & quasi matris reprehensio; non est tamen nisi nostra instructio. Atque in verbis non tam attendendam est quod sonent, quam quo vultus, & quo modo profertur. Hæc autem à Christo vultu ledato, qualem semper habuit in matrem, esse pronunciata non ambigimus; quam vis auctoritative dicta fuerint, ut significaret rebus in divinis parentes nihil habere auctoritatis, quod ipsum scire conveniebat, tum Apostolos suos, tum alios præcipientes. Unde & hoc responso dedit matri occasionem exercendi & ostendendi excellentissimas virtutes in se latentes, humilitatem, confidentiam, patientiam, resignationem animi. Quapropter nec turbata fuit, nec replicavit, nec fiduciam perdidit, quinimo majorem in spem erecta mox ait ministris: *Quodcumque dixerit vobis, facite*. Si eam repulisset, aut miraculum denegasse censendus erat, cum dixit: *Quia mihi aut tibi mulier?* Nondum venit hora mea: cum ministris monet ut quidquid jussit, exequantur. Rectè utique intellexit filij sui hæc pronuntiantis & verba & animum, quo illa proferebat: nec propter seipsam, sed propter alios hæc elocutum. Unde & mox ob petitionem matris miraculum fecit, non tam ea ob respectum carnis & sanguinis, sed propter respectum pietatis & caritatis Eleganter ergo S. Justinus

quæst. 56. dicit: *Christus matrem verbo non objuravit, quam Gaudens. re honoravit. Et S. Gaudens. Numquam Virgo man-*

Mat. 9. *daret ministrum. Quia, nunquam dixerit vobis, facite, nisi Spiritu sancto post partum divinum plena, non solum responso Christi virtutem cognovisset, verum etiam futuris ab eo tunc ex aqua vini ordinem*

illam

illam

illam

illam

illam

illam

illam

universum cognovisset. Quid enim lateret sapientia matrem, Dei capaxem.

Sed quid sibi vult quod dicit Christus: *Nondum venit hora mea?* Sancti Patres varie id interpretantur. Etenim quia frequenter Christus horam suam vocat tempus suæ Passionis. Joan. 13. *Sciens quia venit hora ejus, & 17. Pater venit hora.* & 7. *Nondum venerat hora ejus:* hinc aliqui ex illis putant hic agi de tempore passionis. Ita S. Aug. tract. 8. in Joann. *Quod de me facit miraculum non tu genuisti, sed quis genuisti infirmitatem meam, tunc te cognoscam cum infirmitas mea pendebit in cruce: cujus tu mater es.* Idem ergo est secundum Aug. ac si diceret Christus Maria: *Nondum venit hora quæ in Cruce pendebit; tunc te Matrem agnoscam, quoniam secundum humanitatem, quam à te accepi, mori; at modo miraculum peracturus sum secundum divinitatem, secundum quam non nisi celestem agnosco Patrem.* Favent huic interpretationi & alij ex sanctis Patribus.

Aliter S. Chrysostomus, Theophylactus, Euthymius, & alij: *Nondum venit hora mea*, id est, Nondum sum cognitus à presentibus, neq; adhuc scit defectum vini. Sine eos hoc primo intelligere; non tam à te quam ab illis oporteret me rogari. Sentiant ergo hi defectum, ut tanto grandius agnoscant beneficium, & tanto clarius manifestetur gloria mea, & gloria Patr. mei.

Denique S. Irenæus interpretatur: *Nondum venit hora mea*, hora scilicet edendi miracula Patre præcognita. Utique à Filio perfecta fuere omnia, illo ordine, tempore, hora, quæ Pater præcognovit. Unde dicit: *Ego non accedam ad diem festum istum quia meum tempus nondum impletum est.* Impletum est autem paulo post; nam ad eam festivitatem paulo post ascendit. Sic hic, qui horam suam venisse negabat, mox fecit quod ante differebat, quia à Patre præordinatum erat hoc miraculum patrandum, si Matris preces id postularent, certum tamen instans horæ huic erat beneficio prædecretum.

Sic nimirum omni gratiæ diviniæ tempus certum & hora est constituta. Non de frangenda à deo bona, & particula bonæ diæ non te prætereat, inquit Sapiens. Flebat super Jerusalem Christus dicens: *Quia si cognovisses & tu, & quidem in hac aie que adparet tibi. Unde Samuel Saul ait: Nisi hoc fecisses, præparasset Deus regnum tuum in æternum.* Sic frequenter ex una hora pendet æternitas pœnæ vel æternitas gloriæ. *Tempore acceptio exaudiet te, & in die salutis adjuvati se.* Hanc vero horam vocat Deus suam, quæ solet benefacere & misereri: est enim propria ejus hora, cum ei sit proprium benefacere & misereri. Unde quia origo omnium beneficiorum futura erat ex suo filio, idco frequenter vocatur hora ejus, ut supra diximus. Nec dum ergo venerat hora beneficentiæ hujus à Christo exhibendæ, & gloriæ suæ per miraculum istud manifestandæ, quamvis omnino in proximo esset. Unde iustitiam

illam

illam

illam

illam

illam

illam

illam

illam

illam

illam

illam

Qua fuerit hora Christi.

Greg. 1. 8. epist. 42. Beati in Joann. Athanas. Apol. de fug. sua.

Iren. 1. 3. cont. her. c. 18.

Joann. 7.

Gratiæ diviniæ certum horæ constituta.

Eccl. 19. Luc. 19.

1. Reg. 17.

illam

illa adventare hydrias sex impleri aqua per ministros, ut tanto notius foret miraculum & certius, cuius hi qui aquam hauserant testes forent oculati, dum vinum cernunt & gustant praesentius quam natura produxerit. Cujus etiam miraculi teste voluit habere Archithelium, sive convivij praefectum, ad quem jubet perferri vinum, ut gustet, & iudicium ferat. Sic hora à Deo praordinata, gratiam sponsum exhibet, gloriamque suam manifestat omnibus convivis, & maximè discipulis: qui exinde firmius in eum crediderunt, firmiusq; ei adhaeserunt; dum potestatis suae rudimenta ab aqua suscipi cum cernunt adeo admirabili signo, quod primum inter omnia ejus signa fuit. Expectavit exinde maximo cum desiderio alteram illam horam à Patre decretam, qua sublimiorem gratiam & potestatis suae complementum, postremumq; signum erat exhibiturus coram omnibus discipulis in convivio postremo. Quando scilicet vinum & aquam, à quibus miracula inchoarat, in suum corpus & sanguinem longe admirabilius erat transmutaturus, & eandem potestatem in signum extremi amoris discipulis suis, ac eorum successoribus in finem usq; fecit communicaturus. Unde S. Cyrillus *Jerusol. catech. 4* sic de utraq; conversione ait, postremam conferens cum prima, & fidem utriusq; aditruens: *Quia aquam aliquando mutavit in vinum, quod est sanguinis propinquum, in Cana Galilee sola voluntate non erit si dignus eius credamus, quod vinum in sanguinem transmutaret? Si invocatus ad corpore suscipias, stupendum miraculum operatus est non multo magis corpus ejus sanguinem suum, sicut ipse dixit esse confitebimur?*

Expectabat & Christus toto cordis anheliu horam illam, qua ipse borrus Cyprici ad torcular erat portandus, ut vinum illud pretiosius exprimeretur, de quo Propheta praedixerat: *Lavabis in vino stolam tuam, & in sanguine urvae pallium tuum.* Hoc in cruce fieri debebat, ubi lavit humanitatem suam tanquam stolam & Ecclesiam suam tanquam pallium, in sanguine urvae mysticae, in pretioso suo cruce. De qua hora dixerat manifestans desiderium suum: *Luc. 12.* *Baptismo habeo baptizari, & quomodo carnis deinceps perficiatur in me.* Deniq; expectabat desideratissime illam horam, qua vinum spiritus S. & perfectissimi amoris multum cordibus discipulorum erat infusus, tota aqua conversationis terrena & carnalis transmutata in caelestem liquorem gratiae & caritatis ferventissima, de vasis in vasa ebullientis, de cordibus Apostolorum in corda fidelium.

Gen. 49.
Luc. 12.

Domine Jesu, coram te inopiam, & indigentiam nostram agnoscimus. Deficit nobis vinum, vinum gratiae & pietatis, vini perfecti amoris, & ideo confusione plenus sumus coram te, coram discipulis tuis, coram ministris & Angelis tuis. Aqua sola in hydria cordis nostri reperitur, aqua falsa & amara, aqua putrida, de cisternis dissipatis, de stagno concupiscentiae limbo hausta, qua animam

stim non extinguit, sed alterationem continuum parit. Hora tua est, Domine, tempus tuum, tempus dignationis tuae & beneficentiae; ostende pietatem tuam, & benignitatem, aquam vacuam, vel in vinum convertit. ostende in nobis gratiam, ostende gloriam tuam, vero pietatis & amoris multo, caelestiq; liquore corda nostra adimplendo. Hoc à te precatur pro nobis MARIA, Mater tua, Mediatrix nostra, nostrae compatiens paupertati & miseriae. Hoc rogant discipuli tui & Apostoli, vini illius necessitatem & suavitatem scientes. Hoc expectant Angeli ministri tui, ferventissime optantes ut caelestis vini hic à te reddamur participes, & postmodum illius plenitudine in aeternitatis epulo jugiter cum ipsis perfruamur.

DOMINICA III. POST EPIPH.

Domine si vis potes me mundare. Matt. 3.

Lepra frequens fuit inter Judaeos, vel ex vitio Pars I. Quodam natura, vel immissa à Deo nonnunquam in punitionem culpae. Primo ex vitio naturae proficiens, frequens fuit, quia sicut in generali diversitate climata & regiones diversis qualitatibus, complexionibus, morbis sunt obnoxia, sic in particulari Judaea videtur habuisse dispositiones ad hunc morbum. Hinc tot leges de Leprosi in Levitico, ubi & de in Israel, multiplices generis lepra fit mentio. Et Dominus: *Leviti. 13.* *Multi Leprosi in Israel sub Eliseo Propheta, & non est mundatus nisi Naaman Syrus.* Quapropter Historici tradunt hanc fuisse causam cur tempore belli sacri tot Germani, Galli, Belgae ex Judaea in patriam solam revertentes, lepram secum retulerint; ita ut oportuerit erigi varias domus leproforias modo adhuc extantes, sed sine leprosi, quia aer patrius non ita dispositus fuit ad ingenerandam, vel fovendam lepram in Belgio, aut Gallia sicut in Judaea.

Secundo etiam crebro immissa fuit lepra in punitionem peccati, ita ut non tam foret morbus naturalis, quam plaga divina. *Observe diligenter, ne incurras plagam lepra, sed facis quaecumq; docuerit te Sacerdotes Levitici generis juxta id quod precepi est.* Ex quo collige inobedientiam erga Sacerdotes solitam puniri lepra; sicut & gravia peccata simili poena multata legimus. Multa ea de re in veteri testamento sunt exempla.

1. Maria soror Moysi murmurans contra Moysen lepra percussit, à qua nonnulli ejus precibus liberatur. *Ex Mariae terribilissima lepra docetur, quam detestabile vitium sit obrectatio. Corpus quod lepra infectum cornebatur, velut speculum animae fuit, quae non perspiciebatur, cujus indicabat maculam. Ex illa carnis corruptione patuit quomodo destractoria corrumpatur animus, inquit S. Ephrem agens de morbo linguae.*
2. Ozias Rex usurpans sacerdotium, dum vult adolere incensum, lepra percussit. *Itaque Ozias, 2. Par. 26. tenens*

De Le-
prosi
Luc. 4.
Deut. 24.
Num. 13.

tenens in manu thuribulum, ut adoleret in censum. *innadatur Sacerdos eius, flammique oris est lepra in fronte eius coram sacerdotibus in domo Domini super altare thymiamatis. Et fissinad. Sacerdos expulsi-
vuit eum, sicut leprosus usque ad diem mortis sue, & habitavit in domo separata plene lepra. Ita ibi.*

4. Reg. 5.

3. Giesi quia acceptat vestes & dona à Naaman sanato, idque contra preceptum Elisei, ideo dicitur ei: *Lepra Naaman adhaerebit tibi, & semini tuo usque in septimum.*

2. Reg. 3.

4. *David impetratur lepra loab, & semini eius, qui infidiose occiderat Abner. Venias super caput loab, & super omnem domum Patris eius sanguis Abner, & non deficiat de domo loab fluxum sanguinis sustinens, & leprosus, & tenens fulcum, & cadens gladio, & indiget pax.* Ubi pro tenens fulcum, quod nobis significaret idē quod egemus, vili ac muliebri officio vitam sustentans, alii legunt ex Hebreo, *tenens scipionem*, ob corporis scilicet infirmitatem, vel quasi caecus percontans scipione viam.

Sicut porro olim tempore Prophetarum multi fuerunt leprosi, sic & tempore Christi non defuerunt. Unde remittens discipulos Joannis inter cetera eis dicit: *Remittite Joanni, Leprosi mandantur.* Hoc nempe officium fuit Messie, lepram que præcipuum inter corporeas infirmitates locum tenet, sanare, & sub symbolo illius spiritualē animae lepram fugare. Sic occurrit ei decem leprosi clamantes: *Jesus Præceptor miserere nobis*, quos remittit ad Sacerdotes, & dum irent mundati sunt. Et hodiernum Evangelium facit mentionem leprosi specialiter curati à Domino ob magnam fidem & pietatem. Sic habet textus.

Luc. 17.

Cum de Jansen distet de monte, ecce leprosus veniens, & c. In inferiorem montis partem ascendit, quasi in fugesum, ut facilius videretur & audiretur à circumstantibus, proximè autem ciangebant eum discipuli, & ad radices montis multitudo consistebat. Ibi Beati udines docuit, & alia multa, & partē eorum videtur repernisse in loco campelli post descensum, ut significare videtur S. Lucas. Hunc vero montem fuisse Thabor pntat S. Hieronym. & Bonaventura, & alii. Adricomius autem & Bozchardus dicunt alium fuisse montem tribus milliaribus à Capharnaum distantem, in quo solius sit Christus & orare & prædicare, dicuntque adhuc ostendi lapidem in quo Christus sedit docens. Sic scil. confueverat in montibus prædicare, orare, mysteriaq; alia peragere, ut sublimitatem doctrinæ, orationis, mysteriorum suorum insinuaret. Ob quam etiam caulis olim montes variis mysteriis honorat, jubens immolari *in monte, dans Moysi legem in monte, Eliam specialiter alloquens in monte, &c.* Descendens itaque de monte, voluit doctrinam quam traderat, miraculo evidenti confirmare, nam & propterea ei miraculorum data est potestas, ut illa servirent tamquam sigilla doctrinæ à Patre acceptæ: sicque nō solum verbo, sed & opere plebem docens, eam ad fidem attraheret. Neque

Christus cur in monte docens.

24. ps. 5.

enim minus docent opera Christi, quam sermo: inquam habent opera eius, & factum omne Verbi verbum est. Propterea oportune ei occurrit Leprosus insignis, sive ut exprimit S. Lucas: *Ecce vir pius leprosus* ubi etiam emphasim habet illa vox, *Ecce* Luc. 7. sicut cum de Magdalenā dicitur: *Ecce mulier in civitate peccatrix*, aut de Magis: *Ecce Magus ab Oriente venit*. Occurrit autem etiam civitate, ut indicat S. Lucas, licet enim leprosi nō possent inhabitare civitates, poterant tamen pertransire vias publicas, vel ut aliqui volunt, occurrit in agro suburbano civitatis juxta Capharnaum. Quia mos etiam loquendi pariter, ut dicitur factam in civitate, quod juxta illam factum est. Sic secundum lectionem Hebraeam dicitur *iosue* luctatus cum Angelo in Jericho, secundum nostram lectionem dicitur in agro Jericho, ut observant quidam Interpretes. Sed ubicumque occurrit hic Leprosus, magna se debet reverentia & pietate, magnaque fide. Vis videte pietatem cum reverentia conjunctam? Audi S. Matthæum: *Ecce Leprosus veniens adorabat eum.* Audi & S. Marcum: *Deprecabatur eum genu flexo.* Audi denique S. Lucam, *Procidit in faciem suam.* Sic nimirum non solum exhibet Christo cultum, sed etiam externum, in genua & faciem humiliter prostratus. Unde hic consideratione & rememoratione dignum est id, quod signanter notant SS. Evangelistæ quocūq; ad Christum accedentes beneficium aliquod postcundo, vel iam acceptum cōfiteantur, id fecisse adorando, & ad pedes eius cadendo. 1. Dum S. Matthæus mentionem facit Principis pro filia sua defuncta Christum interpellantis, dicit: *Accedens adorabat eum* S. Marcus de eodem dicit: *Procidit ad pedes eius, & deprecabatur eum multum.* 2. Mulier Chananæa veniens ad Christum adoravit eum dicens: *Domine adiuva me.* Sic S. Marcus dicit de muliere Syrophenicā, cujus filia habebat spiritum immundum. *Intervis & procidit ad pedes Christi.* 3. Mulier fluxum sanguinis patiens postquam sanitatem percepit, *cecidi ante pedes Christi*, confessa acceptum beneficium. Quod idem & de Mariā pro Lazaro defuncto rogante dicitur. 4. De leproso Samaritano à Christo sanato dicit S. Lucas: *Cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens.* Quod ille fecit precepta jam sanitate, nos ter leprosus fecit dum precaretur sanitatem. Quod si in toties contigit Christo adhuc in carne mortali agentis, ut adoraretur deo humili prostratione, quanto magis id nobis faciendum est, dum obsecrantes accedimus ad eum jam glorificatum? Quicquid ergo obgannat hæretici, adoratus est Christus, sive in cælo, sive in sacramento, non solum interius animo & mente, sed etiam externis prostrato corpore, quia non solum animi & mentis sed etiā totius auctor est corporis. Quapropter per externum cultum internum declaramus, cotos secundum

Luc. 8.

Joan. 11.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Luc. 17.

Orandi
cuius in-
terno &
externo.

dum animam & corpus nos Deo sustentantes & offerentes. Itaque dum lacrymas fundimus, interiori dolore testamur: dum in terra jacemus humilitatem profiteamur: dum manus complicamus & genua flectimus, eos nos agnoscamus, dum pedes tundimus, fateamur à corde nostro pro dire originem mali omnis. Similibus externis lignis corporis, veri fideles internam spiritus dispositionem vel significat, vel quoad infest, excitant. Hoc nos Sancti docuerunt, docuit & Christus in horto oras prostratus. *Si prostratus in terra orat medicus, quare non inclinatur agrosus?* inquit S. Celsarius Arelaten- sis hom. 29. Christum imitari nos docet Apostolus: *Eph. 3.* Flecto genua ad Patrem à quo omni paternitas in celo & terra nominatur, etc. Docuerat id ipsum *Rjal. 9. 4.* prius Propheta & Rex David: *Penite adoramus & 3. Reg. 18.* proci damus ante Deum, plerumque coram Deo in: *2. Reg. 12.* facie nato, *jacens super terram.* Docuerat idem & Elias suo exemplo qui orans posuit faciem inter genua sua. Primo procubuit in genua, deinde demisit caput suum ulque in terram, in signum humillimæ & ferventissimæ orationis. Exemplo igitur horum omnium humilimus nos in oratione: exemplo leprosi ac eorum qui à Christo beneficia postulaverunt, proci damus ad pedes Jesu, non poterit nos repellere, ac petita denegare.

4. Reg. 4.
*Fides Le-
prosi.*
Eph. 13.

Cum Dionysius Tyrannus ab Aristippo Philosopho interpellatus preces pro amico non admitteret, Aristippus prostratus amplecti cepit pedes Regis, sicq; impetravit quod postulabat. Interim dum quidam reprehenderet Aristippum quasi abjectus hoc foret Philosopho, respondit: *Non ego sed Dionysius in culpa est, quia habet aures in pedibus.* Non iudicemus indignum nos ad pedes Christi suppremi Regis abicere, qui sumus pulvis & cinis, quia coram illo rei sumus. Habet & ipse aures in pedibus ut supplices exaudiat. Et certe omnium gentium observatione pedibus & genibus quædam inest religio: hæc supplices attingunt, ad hæc manus tendunt, hæc ut aras adorant, pedes & genua in potentibus misericordiam consecrata agnoscunt. Ideo & Sanamitis illa pro filio mortuo Elifæum deprecatur, pedes Prophetæ vult tangere; nec ab illis vult separari donec petitioni acquiescat.

Domine si vis potes me mundare. Porro sicut leprosus in hac prostratione magnam ostendit pietatem & reverentiam; sic & in verbis suis magnam omnino ostendit fidem: *Domine si vis potes me mundare.* Majestatem enim confitetur: dum Dominum vocat potestatem etiam eximiam agnoscit, dicit, *Si vis potes.* Unde & hinc colligitur, quod non tantum ut hominem Christum adoravit, sed etiam ut Deum. Hoc verba ejus indicant, dum in ejus & voluntate ita sanitatem esse agnoscit, ut neminem necesse habeat interpellare, cum sola voluntate possit imperare. q. d. *In tua ditione Domine omnia sunt posita nec est qui tua posse resistere voluntati. Medicus non potest semper agrum restituere, tu cælestis &*

supremus Medicus potes, cum volueris. Non etiam dicit, si oraveris potes, si tetigeris aut manum impoveris, si verbo imperaveris. Sic nec quippiam horum necesse esse, sed solum dicit: *Si vis, à sola id sciens pendere ejus omnipotente voluntate. Solutus Dei est posse quicquid vult.* *Si Elias mortuum suscitavit, ipse rogavit. Si Elias leprosum mundavit, vultu figuræ a miseris, non auctoritate præcepti, inquit S. Ambrosius, ostendens differentiam inter Christum & Prophetas in operandis miraculis: quæ etiam agnovisse videtur hic leprosus: Domine si vis potes me mundare. Quali dicit, interprete Origene, Domine, qui digne adorari, qui merito coleri, ego Dominum adoro, ideoque te Dominum dico, per te enim omnia facta sunt. Tu ergo Domine si vis potes, voluntas enim tua opus est. Voluisti ut hac immundissima lepra super me venires; siue propter mea peccata, ut corruptas penitentiam agerem; siue propter tuam providentiam, ut mirabiliter me mundans portares, dimittens culpas meas mundares; siue propter providentiam tuam, me emundares ut glorificeris. Voluntas tua opus est, quia opera tua voluntati obediunt. Si vis, potes.*

Leprosi
summa
*resigna-
mo.*

Secundum cur de voluntate dubitatur? An de divina diffidit pietas? An non agnoscit quod non alioquin summa tur cui proprium est misereri, & parcere? Equidem Addit tamen: *Si vis?*

Primo, quia veretur ne divina ipse sit indignus misericordia, & ideo totum negotium sanitatis ejus sanctissimæ committit dispositioni & voluntati. Scit in se nulla esse merita, multa agnoscit demerita; & ideo non audeat Dominum absolute pro sanitate rogare. Unde S. Amb. *De voluntate Do-* *Ambr. 1.*
mini non quasi pietatis incredulus dubitavit, sed quia
si iniquitatis sue convictus non presumpsit. Religionis
ausum & fides plena confessi est quæ in voluntate Do-
mini tribus potestatem. Si vis potes me mundare; im-
mundus sum me ipsum mundare nescio. Non absumi-
liter Magdalena & Martha egrotante Lazaro, mit-
tunt ad Christum, & dicunt: Ecce quem amas infir-
matum. Non rogant ut sanet, sed agrum demon-
strant, ut quod voluerit, præstet. Sic tres pueri Dan.
3. dicunt Regi: Deus noster quem colimus, o Rex po-
testi nos eripere de camino ignis ardentis. Quod si no-
luerit, non veris quod statum tuam non adoramus.
Conformant se divine voluntati, siue eripere vo-
luerit ab igne, siue non; interim certo fateatur ip-
sium sola id posse voluntate.

Secundo docetur, hic quomodo orare debemus apud Dominum, cum temporalia beneficia postulamus. Cum enim certo non sciamus hæc nobis expedire, sub conditione petenda sunt. Unde aeger, licet gravissime afflictus sit, non dicit, *Sanitatem mihi Domine restitue;* sed exemplo Leprosi dicit, *Domine si vis, potes me sanare.* Si vis, id mihi bonum esse scies; si non vis, & id mihi etiam bonum erit, quia nihil vis nisi providentia tua ordi-

Bona
tempora-
lia sub
conditione
petenda.

mando in bonum. Sic quidam Anachoreta, de quo in vitis Patrum, in acerrima & prolixissima ægritudine nunquam auis fuit à Deo postulare sanitatem, vel aliquod levamen ægritudinis, sed his solum orare solitus erat verbis ? Misere mei Deus, sicut vis, sicut scis. Nesciebat ipse quid sibi expedit, Deum scire noverat. atque etiam velle; ideoque ejus voluntati & scientiæ omnia committebat.

Refertur & ibidem de quodam sancto Patre, qui sexaginta annis leprosus in eremo egerat, Deo ei necessaria miraculosè providente, nec tamen sanitatem restitute, quia saluti ejus non expediebat. Quodam autem die cum quis eum visitans, pecuniam offerret, quæ le sustentaret, indignabundè rejecit eam, & dixit: Tu post sexaginta annos venis auferre nutritorem meum ? Ecce tanto tempore in infirmitate mea nihil indigui, Deo tribuente, & patiente me.

Habes & de alio leproso, cujus cum carnes plene tabe defluerent acerrimis cum dolouribus, nihilominus in spiritu exultabat, nec sanitatem postulabat: cujus rei cum rationem quidam ab eo expoleret, responsum illud accepit: Inter Dominum & me non mediatur nisi parvis de lusa, hoc est certis membris, quæ confusa sũt, & interstitio dissipata, ad ipsum me gerunt verum conscientia tollit scio Videns ergo quæritatè dissolvi hunc parietem, præ lætitia cano, ad Deum sine impedimento brevi perventurus.

Atque temporalia beneficia à Deo quandoque petenda non sunt, si non expediant; quandoque petenda sub conditione, sub beneplacito voluntatis ejus, si expedire nobis sciat Deus, Spiritualia bona, in quibus salus nostra consistit, non petimus sub conditione, quia semper expediunt: & si illa velimus, etiam volentibus nobis illa Deus impertiri. Imò conqueuntur quod ea nolumus, sed quodammodo contemnimus, nec ex animo petamus, aut ad ea ut oportet, non adspicimus. Utique, vult omnes ha-

2. Tim. 2. mines salvos fieri, ut dicit Apostolus, si nimirum & ipsi velint; sic enim id interpretatur S. Ambrosius, dicens: Si is qui est omnipotens dicitur velle omnes homines salvos fieri, cur non impleretur voluntas ejus? Respondet. In hac locutione conditio latet, vult enim omnes salvos fieri, sed si accedant ad eum: Non enim vult ut nolentes salventur, sed vult illos salvari, si & ipsi velint. Sic & S. Thomas Aquinas cum à sorore interrogaretur: Quomodo, o frater, potero æternam salutem assequi respondit: Poteris id volendo. Insinuat hoc brevi responso, in hominis voluntate rem esse positam, nec Dei voluntatem abesse, si hominis seriatim adsit voluntas.

PARS II. **C**Ed quàm sit etiam beneficium in donis temporalibus, si expediant, si etiam ut docet, ea petamus, ostendit hoc efficaciter suo responso, Volo Mundare, dicitur Leprosus, Si vis, Respondet. Volo. Dixerat, Potes me mundare? Respondet. Mundare. Dum ad manũ dicit, Volo, indicium est ignora: antea leproso di-

Rationali. Evang.

vinæ voluntatis. Dum dicit, Mundare, præceptum est agnita ab eo potestatis. At verò quandoquidem sola voluntate agnoscitur posse curare, quare voluit tangere! Hujuscè rei varia apud Sanctos Patres rationes indicantur, aliquot breviter hic percurremus.

Prima ratio est, quia sic voluit docere omnem nostram salutem ab assumpta sua humanitate & carne vivificata procedere. Hæc est enim instrumentum divinitati conjunctum, per quod operari voluit opera omnia magnifica, quæ hominum salutem concernebant: Ideo omnia turba quæ erant cum tangere, quia virtus de illo exibat & sanabat omnes, Luc. 6. Et Quotquot tangebant eum, sanabantur à quacunque infirmitate. Adhuc modo in Sacramentis virtus humanitatis Christi, & carnis ejus vivificæ quidam actus, gratiam & salutem in nobis operatur. Et sicut hic Leprosus voluntate Christi per verbum & tactum operante, sanitatem est consecutus: sic nos in sacramentis per eandem voluntatem, per verbum Christi sacramentale, ac per manum extensam, & virtutem ejus nos attingentem, sanitatem à lepra animæ consequimur. Unde Sacerdos id indicans, & vices Christi agens, manum extendit, manum imponit, in sacramento penitentia, & alibi, ut manum Christi invisibiliter operantem & tangentem repræsentet. Nulla itaque circumstantia vacua est mysterio in hoc Christi factò: Quinimò varias hæreses hic prævenit & profligat, teste S. Ambr. Volo, dicit Christus propter Pharisæum: Imperas, propter Arium: Tangit propter Manichæum. Nempe tangendo ostendit humanitatem, & carpit veritatem; imperando ostendit divinitatem.

Secunda ratio, Quia sic voluit ostendere se legi non esse obnoxium, quæ prohibebat tangere leprosus, vel cum qui tangeret, habebat immundum. Dominus autem ostendit se ex contractu eorum non pollui, quandoquidem contactu suo illorum tollat immunditiam. Non ergo ipsum respiciebat lex, nec contra legem, sed supra legem operabatur. Non prohibebat lex tangere ad sanandum, sed erat prohibitus tactus, ne inficeretur sanus. Sic prohibebat lex tangere mortuum, alioqui immunditia contraheretur & irregularitas legalis. Hanc tamen non contraxerunt Elias & Elia: dum incubuerunt super puerum mortuum, quem suo tactu potuerunt reddere vivum.

Tertia ratio, Quia sic voluit ostendere quod non horreat fœditatem & putredinem, lepramque nostram, si enim accedamus, & opem ejus imploremus, misertus mox extendit manum suam, sanat & amplectitur nos. Olim conquerebatur Leprosus Naaman de Elia: quod domo non egrederetur, & descenderet ad se, ut locum lepræ tangeret & curaret. Sic enim habes: Putabam quod egrederetur ad me, & stans invocaret nomen Domini Dei sui, & tangeret manum suam locum lepræ. & curaret me. Absit hæc querela à nobis. Vidit Dominus lepram nostram;

Kk

stram;

4. r.

Matth. 6

4. 2.

4. 3.

4. Reg. 5.

stram; & ut sanitatem nobis redderet, descendit de monte caelesti per Incarnationis mysterium, & ad nos venit, lepramque tetigit, manus extendendo. Et cur putas tam studiosè Evangelistae meminerunt extensionis manus dum de Leproso agunt sanato? An non sufficeret dicere; Tetigit eum? An sine manus extensione attentus fieri poterat? Vtique cum emphasi dixerunt; *Extendens manum tetigit, ut influerent extensione manuum in cruce lepram nostram fugandam, & salvandos omnes credentes.*

Isa. 53.

Hac est virtus manuum Christi non dedignantis lepram nostram tangere & curare. Imò verò ut cū curaret, tamquam Leprosus voluit reputari. Nos putavimus eū quasi Leprosū, & percussit à Deo, & humiliatum. Quare exultimatus est Leprosus? Quia quacumque lex ordinabat antiquitus de Leprosis, quodam modo in Christo locum habent. 1. Leprosi caritate vilissima habebatur & abjectissima, quid

Leges leprosum in Christo ob servata. Heb. 13.

Christo abjectius de quo dicitur: *Non erat ei aspectus, neque decor*: Novissimus virorum habitus est. 2. Leprosus extra urbem pellebatur, quasi indignus hominum confortio: ita Christus extra portam ejectus est cum improperio, Audi & Psalmista: *Amici mei & proximi mei adversum me appropinquaverunt, & qui iuxta me erant, de longè steterunt*

Psal. 37.

Hebraea legunt: *Ex adverso plaga mea, & sanctus Hieronymus venit: Quasi contra lepram meam steterunt*. 3. Leprosus habebat vestes difflutas, sic & Christus carnem undique difflutam, quæ erat vestis divinitatis ejus: habuit & exteriores vestes à militibus difflutas, 4. si Leprosus habebat caput nudum; nudo & ipse capite fuit spinis coronatus.

Isa. 53.

5. si Leprosus habebat os veste contectum: sic de Christo legimus apud Prophetam: *Quia abscondisti vultus ejus: & non aperies os suum.* An non ergo per omnia Leproso similis factus est, ut peccatorum nostrorum foetidam lepram tolleret & mundaret? Vtique suscepit in se lepram, extendit manus pro ea sananda, tetigit & fugavit, imò sanguine suo eam emundavit. Et quotidie adhuc tangit & curat, sanguinemque suum applicat, si modo accedamus eum fide ad eum, & dicamus: *Dominus, si vis potes me mundare.*

He. 4.

Quarta ratio: Voluit tangere, ut doceret lepram corporis non esse abominandam, sed solam animæ lepram. Insinuat ergo leprosus & alias miserabiles personas, turpi licet ægritudine deformes, non esse deserendas, sed illis ministrandum esse, operumque ferendam pro modulo & facultate possunt. Christum imitari sunt multi sancti, tam viri, quam mulieres, eligentes ministrare leprosis, ut meritiæ victoriæ sui ipsius consequeretur, & charitatis præmium. Et quam sibi id gratum foret, sapè Deus etiam miraculis ostendit. Paucos ex illis hic propono, ut ad charitatem erga ægros nos accendant.

Surinus 1. 1. 1. 1.

1. In vita S. Basilii legimus de quodam Anastasio, qui cum uxore quadraginta annis servarat virginitatem; quod in Domino sua Leprosus

sum in conclavi clam aleret, & cum uxore eis ministraret: adeo verò plenus erat lepra, ut vox ei per eam admireretur S. Basilii noverat secretum illud Dei revelatione: ideoque veniens cubiculum volebat ingredi. Negabat ei Anastasius ingressum, dicens locum non esse aptum; interim Basilii verbo spontè aperta est janua. Voluit vero Vir sanctus una nocte apud eum pernoctare, sicque ejus oratione Leprosus sanatus est.

Diversi sancti leprosis in servitio

2. S. Elzevirius Comes Ariani valde misericors erat erga leprosos, eorum lavabat pedes, osculabatur, cibo, potu, elemosynis eos reficiebat. Abierat quodam die venatum cum multis à familia, illos vero omnes jussit antecedere, milite solum uno cum tonfore revertito. Cum his ad domicilium leproforum divertit, ubi sex horrida lepra percussit jacebant, cernebantur excelsa & absumpta labia, ita ut dentes etiam paterent, & exciderent. Eos interim humanissime salutans, salutis simul adhortationes proponebat. Cumque omnes singulatim peramenter osculatus esset, ecce repente curantur omnes, domusque suavissimo odore repleta est. Atque ipse data eis elemosyna recessit, sed eo abeunte igneus quidam radius & capite ejus emergere visus est, qui semper cum recedente longius tendebatur: attingensque leproforum domum, spatium omne quod inter illum & domum intererat, mira luce perfundeat. Nec prius disparuit radius, quam ad suam familiam pertigisset. Leprosi porò ab eo curati, relicto hospitali, inter sanos habitaverunt. Sic Christus qui potestatem habuit leprosos sanandi tangendo, suis electis eandem communicavit, ut sanarent etiam osculando. Ob mentura victoriam quam de se ipsis referebant, cum natura horreat osculum leproforum, hoc eos favore dignatus est Dominus.

Surinus tom. 5. in vita ejus.

3. Audi & aliud nostrò Evangelio conforme. Cum S. Daniel Stylites Constantiopolim proficisceretur, quidam leprosus ad eum in via accedens emisit vocem quam olim hic noster leprosus ad Christum: *Servus Dei, si vis, potes me mundare.* Hæc solum differentia fuit, quod iste servum Dei vocabat, & rogabat ut curationem assequeretur; hic vero Filium Dei, quem etiam Dominum vocat. Respondet S. Stylites: *Quid tibi vis, quod eo velito qui Surinus 13 potest curare, accessisti hominem similem tuo postulantem Decemb. ab eo qui ejus vires superant? Si tamen creda non vili solum, sed etiam ejus ministrum posse hæc curare, ut tom. 6. quoque tibi per nos sanatio.* Cum ille id confiteretur & instaret, vir sanctus fidei intuens fervorem, misericordia motus significavit his qui se sequebantur, ut manus in cælum tollerent, & Deum lacrymis placarent. Iubet mox ipse ut in mari corpus laveret, (erat autem mari proximus), & statim rediit totus sanus coram iis qui virum sanctum comitabantur. Admirabantur hi gratiam, & Dei potentiam, gloriabanturque eum non solum in se, sed

& in Sandis suis admirabilem. Oculi omnium in hunc leprosum cum admiratione conversi erant, illius fidem collaudando. Atque ut huius rei plures forent testes, in Dei templum venientes virum illum in suggestu statuunt, facientes sicut Zachæus: nam illi persuasit fides, ut ascenderet sycomotorum, his similis persuasit fervor spiritus, ut in alto staturerent hunc qui curatus fuerat.

4. Audi etiam quod de S. Francisco refert S. Bonaventura; Sub vitæ finem dicebat ipse: *Incipiamus fratres servare Deo nostro, quia usque nunc parum proficimus. Flagrabat desiderio magno ad humilitatem redire priusmodi, ut leprosi sicut à principio ministraret, corpusque jam præ labore collapsum revocaret ad pristinum servitium.* Hæc S. Bonavent. cap. 14. vitæ ejus.

Initatus cum fuit S. Ludovicus Episcop. Tholos. Ord. Minorum, qui cum esset 18. Annorum, Barcelonæ omnes leprosos in die Jovis sancto congregans, eis lavit pedes, & cibos propria manu ministravit. Inter eos autem sublimis statura leprosus horribilis apparuit, qui omnibus nauseam horribili sua lepra movebat. At ipse diligenter hunc lavit, & toto prandio specialiter ei ministravit. Sequenti die cum hic leprosus requireretur, nusquam potuit reperiri. Uade existimatum est Christum hac figura ei apparuisse, & præsentia sua servum suum Ludovicum dignatum fuisse. Ribadeneira 19. Augusti.

5. Non etiam desunt mulieres leproforum ministerio celebres. Inter has B. Maria Ogniacensis, quæ mira charitate leproforum curam suscipiebat, teste Jacobo Vitriaco l. 2. vitæ ejus. Item Rade-gundis Regina, quæ eis lavabat manus & ulcera, & postmodum eos osculabatur; & citò reficiebat, teste Fortunato l. 1. vitæ ejus cap. 9. Idem testatur S. Hieronymus de Fabiola Nobili Romana epist. 39. ad oceanum. Idem & de Placilla Theodosii Imp. uxore refert Theodoretus l. 5. hist. c. 18.

Ut præcepit Christus nemini dicere, varias rationes adferunt sancti Patres.

Primo, S. Chrysostr. in Matth. Hom. 26 hanc rationem affert. *Mandavit leprosum, & iussit nulli hæc fieri, docens quam esset alienus ab auro gloria, & poma jactantia. Et certe advertat quod illa non esset incitatus, & tamen quantum in ipso est, facit ostentare quod facerat. Nempe in hoc nobis dare voluit exemplum, ut cum aliquid boni gerimus, quoad possumus à mercede laudis humane abstinemus. Sic opus sit in publico, ut mentio maneat in occulto, ut & de bono opere proximo præbeamus exemplum, & tamen per instantem qua soli Deo placere quærimus semper operamur incertum, inquit S. Greg.*

Secundo, S. Hieronymus putat rationem fuisse cur dixerit leproso; *Nemini dicere, quia ipsamet sanitas corporis miraculum satis prædicat: nec oportet erat verbis in miraculo manifeste. Non erat necesse sermonem hæc de refaceret; quandoquidem omnes sanum videbant, quem leprosum viderant.* Unde Victor. Antioch. Marc. 1. huic accedens sententia ait. *Nemini dixeris, non indigeo tua prædicatione, si enim morbus qui laborabas, me non prædica veris, mendacitas tua nulla erit.* Discere & nos hic possumus, quod potius opere quam ore dona nostra jactanda sint. Loquantur opera nostra de nobis, nostro sermone non est opus.

Tertio, Auctor operis imp. sub nomine Chrysostr. putat non fuisse præceptum ut nemini unquam diceret antequam se sacerdotibus sifteret; *ne forte si ante alicui ministraret, de verbo in verbum audirent sacerdotes, & occasionem habentes lepra, ob odium Christi expellerent eum de populo quasi leprosum, non recipientes mundam.* Sic illè. Sed videtur Christus huic leproso idem præcepisse quod cæcis duobus *Committatur est eis Jesus dicens, Videte ne quis sciat.* Similiter præcepit parentibus post suscitatum Archisynagogi filium ne alicui dicerent. Unde acc illi, nec hic prævaricatus est dicendo, quia satis intellexerunt illi scire & hic leprosus, mentem Christi ad nostrum exemplum sic loquentis, nec tamen absolute obligantis. Oportet nempe eum qui beneficium confert modeste causa præcipere silentium; eos vero in quos collatum est, illud propter gratitudinem prædicare.

Sed cur præcepit Christus, ut Sacerdoti se ostenderet leprosus? Dicamus primo id præcepisse ut lex servaretur: nam statuitur ut ad sacerdotem leprosus mandatus adducatur, offeratque munus suum. Mittit ergo eum, ut sit illis in testimonium, quod lepra virtute sua sanatur, etiam legis vult adimplere præceptum. Similique vult eis innoscere hæc via miraculum istud, ut in excusabiles reddantur, si illius doctrinam non recipiant, quam miraculis cerebant confirmatam. Ideoque & hæc leprosi missio fit in testimonium illis: in testimonium quidem salutis, si voluerint credere, quod si noluerint, in testimonium damnationis & reprobationis.

Dicamus secundo, Christum misisse leprosum ad Sacerdotes, ut sacerdotio ipse reverentiam exhiberet, & a nobis exhibendam doceret. Christus enim veteris testamenti sacerdotibus semper honorem debitum haberi voluit, propter Deum Patrem suum, cuius ipsi erant ministri: ideoque cum peccata reprehenderet, nunquam Sacerdotes sed Scribas & Phariseos nominatim taxabat. Quod si sacerdotibus antiquis, quorum erat carnis lepram dijudicare, reverentiam voluit exhiberi: quanto magis sacerdotibus novæ legis, qui animæ lepram non solum judicare possunt, sed & perfectè mundare & tollere? In huius rei significationem etiam aliquando pravus sacerdotibus concessit lepram corporis in aliis posse tollere, ut indicaret eorum potestatem erga lepram animæ.

¶ 2.

¶ 2.

¶ 2.

¶ 2.

verfo
is le-
s in-
viter

isio
5. 170
a ejus.

PARS III.
Cur silentio im-
positio, ad
sacerdo-
tes mi-
stratur.

¶ 1.
S. Greg.
hom. 11.
in E-
vang.

¶ 2.

virio 33
scemh.
ron.
n. 6.
476

*Turri-
ana l. 2. de
ordin.
Hierar-
chia c. 24*

Audi quod in vitis Patrum refertur; laicus quidam leprosus cum certo nosset Sacerdotem in crimine adulteri deprehensum: adit tamen fidenter eum, cum postero die sacrificaret, ut ex manibus eius sacram synaxim perciperet. Curque eam percipisset, petiit ab eo instanter ut frontem lepra infectam cruce signaret. Mox vero ubi sacerdos id fecisset, lepra tanquam picis squamma excidit, & restitutus est sanitati. Res profecto stupenda, & divini iudicii plena. Etenim ne praeberetur locus obprobrii contra sacerdotes & sacerdotium, iste propter dignitatem honoratam sacerdotii, gratiae sortitus est efficaciam, quia cum fide accelerat. Sciebat nimirum leprosus hic, etiam ad improbos sacerdotes leprosus à Domino missos fuisse, ad sacerdotium honorandum. Sciebat quod per improbos etiam soleat Deus operari. Ideo dicit Sanctus

*Chryso-
stom. 2. in
2. ad
Tim.*

Chryso. Sacerdotem si despicias, non illum despicias, sed Deum qui illum ordinavit. Siper Asina os, si per scilicet Balaam populi, causa Dei locutus est, multo magis loquitur per sacerdotem plebi sua gratia. Siper Iudam operatus est, siper Caipham, siper Prophetas illos quibus dicturus est: Non novi vos, discedite à me omnes qui operamini iniquitatem, quando me ipse per Sacerdotes à vino ministerio famulantes operatur.

*Edoaria
PP. nu. 7
de iudi-
cior.*

Auditerum ex vitis Patrum. Quidam Anachorita PP. nu. 7 eta facellum in loco solitario habebat, ad quod è vico vicino Sacerdos solebat in die Dominica ad celebrandum venire, de cuius manu sacram Eucharistiam percipiebat. Cum autem à quodam inaudisset hic solitarius dictum Presbyterum pravae esse conversationis, noluit ultra eum admittere ad celebrandum, nec de eius manu sacram synaxim percipere. Quodam autem die cum in contemplatione esset, audit vocem: Tulerunt homines iudicium meum. Et mox factus in extasi, videre sibi visus est puteum aquae limpidae, rotam & hydriam aurea, aureoque sine instructum ad hauriendum. Advenit autem leprosus quidam & hausit aquam limpidissimam. Tunc vox insonuit: Accede & bibes, sicutque extinguit. At ille haerebat, & horrebat; eo quod aquam à Leproso hausitam viderat. Et ecce iterum vox eum increpans, Quid moraris, quid vereris? Aqua optima est, virva & saluberrima; Leprosus si hausit, haud eam tetigit, haud infecit, bibi ergo, nec eam naufragandus despice, aut repelle. Solitarius porro iste è profundo contemplationis ad se rediens, mox intellexit, à se non fuisse despiciendum, aut rejiciendum sacerdotem illum, qui ei aquam vivam de Sacramentorum divino fonte hauriebat, quia licet leprosus foret, & maculatus, vim tamen & efficaciam gratiae haud inficere poterat, aut inane reddere. Itaque sacerdotes pravi quantumlibet in anima leprosi sint, animae lepra possunt in aliis curare, non propria sed divina virtute; & ideo ob officium & personam, quam gerunt, digni sunt honore.

Dicamus seriò, ideo Christum misisse leprosum;

ad sacerdotem, ut offerret munus in testimonium gratitudinis. Munus enim illud offerrebat ad gratias agendum Deo pro sanitate recuperata. Hic igitur arguendi sunt, qui percipis à Deo beneficiis mox obliviscuntur Dei benefactoris, & vix ullum ei rependant testimonium gratitudinis immo etiam postquam voto se obtrinxerunt, vel non implent, vel in longum tempus differunt, Meminisse deberent scriptum esse: Si votum voveris Domino, non tardabu reddere, quia requirit Dominus Deus tuus illud. Et si moratus fueris tibi reputabitur in peccatum. Hoc & Ethnici voverunt significare, dum dixerunt non recte satisfacere promissis & voto naufragi, qui non suspendit vestes, quas è naufragio tulit templo Nuptun, antequam illas exficcer. Voluerunt enim indicare promptitudinem quam debemus habere, ut Deo vota solvamus, cuius favore è calamitate eruti sumus. Sed quam cheu, fiores haec in re multi inveniuntur, acceptis tamen à Deo notissimis beneficiis! De his sic conqueritur Lactantius l. 2. institutionum: Si morborum pessera vi incubuit, si alimenta frugibus longa sicca denegavit, si tempestas vii grandis ingruat, ad Deum confugitur. Si ad mendicantis necessitatem quis deautilis victum precibus exposcit, Deum solum obtestatur, per eum novem divinum hominum sibi misericordiam quaerit. Numquam Dei meminerunt, nisi dum in malis sunt. Postquam scicula recesserunt, Deo quem in necessitate imploraverunt, ne quidem gratias agunt. Haec ipse. Percontur igitur in hoc leproso, dum in officio & percipis, corporis, vel in morbis & periculis animae divinum percipimus beneficium, in testimonium gratitudinis munus ad Deo altare offerre, et per sacrificium Eucharisticum mediante sacerdote oblatum, vel per sacrificium laudis & orationis, quod per Sacerdotem Christum semper offerimus Patri; estque illi munus gratum, maxime pro animae lepra oblatum. Quale autem munus soleret offerre leprosis, dicemus cum agemus de decem leprosis, Dom. 13. post Pentec.

Concludo igitur, & ad Christum vota convertito Domine Jesu, tu nosti quam multiplex nos lepra inficit, lepra Naaman lepra superbiae, lepra Ozia lepra praesumptionis, lepra Giezi lepra avaritiae, lepra Mariae sororis Moysis lepra detractionis & invidiae, lepra volatilis & vaga inconstantiae, lepra prurians luxuria. Sed tu Domine, si vis, potes nos mundare; a tua id dependet bonitate à tua voluntate. Impone ergo manum, dic: Volo, & mundabis nos; propterea cum descendisti de monte et emittis, & carnem sumpisti, ut nos tangeres & mundares adorantes te, & potentiam tuam agnoscentes. Ubi autem dignatus fueris nos mundare, offeremus munus nostrum, & gratitudinis testimonium, offeremus sacrificium laudis, & in saecula saeculorum beneficium agnoscemus.

*Gratie
Deo agere
de proba
nephitis
acceptis.*

Deut. 23

EADEM

EADDEM DOMINICA

LE CT. 2. tripartita.

Accesse ad eum Centurio, dicens: Domine, puer meus jacet in domo paralyticus & male torquetur. Matth. 8.

PARS I. De Centurione & eius seruo de quo officio de minorum & serorum. 1. Cor. 1. Kob. 1. 6.

V Idete Fratres vocationem vestram, inquit Apostolus, non multos nobiles, non multos potentes, sed infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia. Equidem illi quos initio ad fidem & gratiam suam vocavit Christus, vel per se, vel per Apostolos, maxima ex parte plebei fuerunt, & infima vel communis conditionis, prout ex discipulis qui primitiæ fidei fuerunt, satis constat. Attamen quia; Nos potentius despiciat, cum sit ipse potens, ut loquitur Job, voluit etiã initio aliquos divites, nobiles, potentes, ad fidem & gratiam coaptare, maxime ex Gentilibus. Quapropter tanquam primitiæ Gentium (post Pastores illos humiles qui fuerunt primitiæ Judæorum) illustres illi Orientis Reges & sapientes accessere adoraturi Christum in infantia sua, & primo ætatis oriente. In ipsum autem jam in perfecta ætate sese per miracula prodentem primus Gentium eredit nobilis hic Centurio, Præfectus præsidii Romani existens in Capharnaum metropolitana civitate Galilee. Unde & eius fidem dilaudat Dominus præfide Israhelitarum, & de electione ac prædestinatione ejus pronuntiat testimonium, cum inter illos eum accenset qui recumbit in regno cum Abraham. Merito ergo connumeratur & hic inter priviuitias gentium. Ulterius tempore Apostolorum mox post Christum, dum gentibus aperitur osium Evangelij & Ecclesie, primus qui vocatur celestivisione ostensa Petro, nobilis iterum Centurio Romanus est, nomine Cornelius; quem ideo Sancti Patres etiam Primitias gentium vocant, quia licet ante cum aliqui Gentiles conversi & baptizati fuerint, ipse tamen fuit primus conversus & baptizatus, post publicam illam solemnem & expulso factam publicationem per visionem litteri celsus demissis, quo denunciabatur Evangelium debere transire ad gentes. Quod ipsum iustus est tunc Petrus Judæis promulgare, nec obstitere divino decreto.

Orig. hom. 1. in Num. Hier. ad Salmianam. Ad 10.

Cujus nationis fuerit Centurio

Ipsium ergo præcessit vocatione & conversione nosse hic Centurio, quem origine Hispanum fuisse, & Hispanis prædicasse Christum scribit Lucius Dexter in Chronico suo, quod S. Hieronymo dedicavit contemporaneo suo, & Cornelium quoque nomine fuisse asserit. Sic enim ait: C. Cornelius Centurio Capharnaumensis, Dominus serui quem Dominus sanavit, Pater etiam C. Oppij Centurionis erat Hispanus, & mirè flores in Hispania. Et de ejus filio hoc ipse addit: C. Oppij Centurio Hispanus credu Christum morienti in Cyrene. Ex Gentilibus hic primus à Christi morte credidit, qui fuit civis Romanus baptizatusque à S. Barnaba factus est tertius Medico-

lanensis Episcopus Vir quidem Apostolicus qui Christi morientis & eclipsio admirabilem primum omnium Hispanum, genti sua, cum audientium stupore refert. Hæc ille.

Sed cujuscumque nationis fuerit hic Centurio (Ethnicum fuisse certa ex Patribus est sententia) ex ejus in Christum fide colligimus, neminem cujuscumque status fuerit, despiciendum esse, cum ex omni statu aliquos elegerit Deus: ita ut & ipsum militiæ, & Præfecturæ militaris statum honoravit electione hujus Centurionis, ac illius qui in Evangelio memoratur Christi morientis divinitatem agnovisse, denique & illius qui in actibus celebratur. Nempe hi milites erant; & præfectura militari illustres; sed non de illis qui amplius exigunt, quam constitutum sit, qui opprimunt aut extorquent, suis non contenti stipendijs, ut jam in more est: Plures enim modo conscribuntur milites ad prædandum quam ad præliandum, plures ditantur de lachrymis Provinciarum, quam de præda hostium: plures de sanguine pauperum ornatu procedunt, qui nuquam cogitantur progredi, ut sanguinem fundant inimicorum. Miles igitur haud reprobatus est; aut militiæ, ubi iusta est causa, & observatur disciplina: nec illatunc poterit obstaculo esse ad salutem & gratiam consequendam, maxime ubi pro vera fide militatur. An non maxima pars nostrorum Martyrum ex militibus & militiæ Ducibus est constata? Inspice Mauritium & Geronem cum suis legionibus. Inspice quadraginta Martyres Cæsaræ fortiter pro fide occumbentes. Inspice Georgium, Batiidum, Sebastianum, & sexcentos alios militiæ Duces sanctissimos. Nilil nocuit his militantiibus paludamentum, & baltheus, & gladius, & catervæ eos cingentes; quia licet in acie obsecundarent imperatori terræ, mente tamen serviebant in conscientia bona Imperatori cæli; & ubi de ejus honore agebatur, sanguinem parati erant fundere, potius quam ejus offensam incurrere. Audiverant, & observabant illud monitum Joannis militibus datum: Neminem concutiatis, nemini calumniam faciatis, sed contenti estis stipendiis vestris. At quia hæc modo non observantur, ideo nulli nomen tribunitiumq; infamatur, quasi injustis obnoxium divitijs, varijsq; scatens viijs. Audi Petrum Blesensem ep. 94. milites nostri temporis describentem. Ac primum quidem eorum tangit infidelitatem his verbis. Olim se ipsos non modo milites obligabant, quod scilicet Republicæ statum quod in acie non fugerent, sed & hodie Tyrrenses se suos reddunt de altari, ut proficiantur se filios Ecclesie. At in contrarium res versa est, nam ex quo militari cingulo decorantur, mox insurgunt in Christum Dominum, & deserviunt in patrimonio Crucifixi, spoliant & depravantur Christi pauperes. Et in misericorditer affligunt miseris, ut in doloribus alicuius illi: itos appetitus & extorcinaria: impleant voluntates. Secundo profecquitur, & tangit aliã eorum vitia, incontinentiam

Militia non est reprobata.

Luc. 31.

Militum

& intemperantiam his verbis: *Qui contra inimicos cruci viros exserere debuerant, in potibus & ebrietatibus pugnant. Vacant otio, marcant crapula, vitamque degenerem in immunditiam transigentes. nomen & officium militia dehonostant. Hi laudant in pace prae datur arma fugas, inter vicia victorias, cum sint in pratorii leones, in praelijs sunt lepores. Tertio proficitur, & tangit lingue corum vitia his verbis eleganter. Ordo militum nunc est, ordinem non revere: nã exius os malorum verborum spurcicia polluitur, qui detestabilis iuras, qui minus Deum timet, ministros Dei vilificat, qui Ecclesiam non reueretur, iste hodie in exercitu militum fortior & nominatior reputatur. Haec tenus ille, & verè, & disertè.*

Divino, & non hominibus, scientes quod unquam, quod fecerit bonum, hoc recipies à Domino. Multi seruiunt solum ad oculum, hoc est in praesentia Domini, aut dum timent ne inquisitus sit; in absentia verò otiantur, vel negligenter gerunt negotium sibi commissum. Multi non sincerè, fideliter, & ex animo seruiunt, sed nullitando & contradicendo saltem interius, nec verbis, nec corde dominos honorando: & hi non satis Christiane famulantur, nec mercedem à Deo percipiunt, quam poterant promereri, debite, sincerè & cum cordis humilitate obsequium servitutis suae exequendo, illudque in Deum referendo, qui in persona Domini considerandus est, ut monet Apoft.

Centurionis virtutes.

Non de numero horum Centurio noster censeri debet, immò multæ in eo virtutes, & Ducibus, & militibus imitandæ proponuntur, nobisq; omnibus. 1. Charitas erga inferiores, cum tantam servitutum cum benignitate gesserit. 2. Honor erga facerdoes & seniores, quos accedit, rogatque humiliter, ut pro se intercedat, & seruo agnosceus eos majores. 3. Pietas erga Deum, quem agnosceus ædificat synagogam, in qua veri Dei doctrina cultusque tradatur. 4. Liberalitas & beneficentia, in sumptibus pro ædificanda synagoga sustinendis; nec rapiebat aliena, qui distribuere sua, nec conculsis vacabat, qui ita gratus erat senioribus & civibus. *Vere Centurio, qui stipendia terrena consensum cali mutavit in fructum, inquit S. Chrylogus serm. 15. s. Humilitas magna erga Dominum quem in domum suam recipere se dicit indignum. 6. Fides insignis, qua credit cum absentem posse mederi seruo.*

Aptum est illud antiquum emblema servi fidelis, quo depingebatur pileatus rubro pilco, elegantiter interula vestitus, asininas habens aures, cervinos pedes, dextram tenens erectam & in palmam explicatam. Quid designat pileus, nisi eum libero & liberali debere esse ingenio? Quid interula, nisi assiduo operi debere esse intentum? Quid aures asininae, nisi multa dura patienter debere audire? Quid cervini pedes denotant, nisi celeritatem in exequendis mandatis? Quid dextra erecta, nisi fidelitatem in tractandis negotijs? Haec omnia cerne in *Iacob apud Laban* fidelissimè diligentissimæque famulante in custodiendo grege eius; & tamen dura audiente cum ille frequenter mutaret mercedem. Talem eum facit fidelitatis suae diccedens ab eo. *Quidiam venisti de cuncta tua substantia penes me. Vixisti annu sui secum, & oves tuas ac capre steriles à bestia ostendi, tibi ego damnatum omne reddidit, quid quid fur operabat, à me exigebat. Die nocte, assu uerebar & gela, fugabat que somnus ab oculis meis, haec est fidelitas & diligentia, quæ est dos præcipua famulanti. Sed utnam fideles solum essent obsequens Dominis suis in his quæ ex officio tenentur, verum quandoq; contingit eos esse obsequentes in his quæ contra conscientiam sunt & divino honori advertantur: & ita quandoq; famulantur hominibus, ut obsequij quod Deo debent, non recorderentur. Habes exemplum in seruis *Abjaleno*, qui cum conceptum odium in fratrem suum *Ammon* parere decerneret, præcipit servis suis: *Obseruato 2. Reg. 11. cum remulens fuerit Ammon, & dixerit vobis percutite eum: & interficite, nolite timere. Ego enim sum qui præcipio vobis. Obsecro sunt servi illi, fraticidio impie se immiscuerunt, & ut Domini sui grati sibi conciliarent, divinam offensam non perimuerunt! O quam multi hos imitantur, divinum imperium a perstantes, & hominis impium præceptum adimplentes! O quam multi iam & animam exponunt, ut fideles censentur in obsequio hominum, interim Deo debita servitutis patriæ memores sunt, de qua tandem ievera ab eis ratio exigetur.**

Luc. 7.

Domino, puer meus iacet paralyticus, & male sorquetur. Lucas dicit: Centurionis cuiusdam servus male habens erat moriturus, qui illi erat pretiosus. Quem ergo Mattheus puerum vocat; non filium, sed servum intelligit: qui dicitur fuisse pretiosus, id est, charus, & in magno pretio habitus, quia fidelis, indulgens, & rebus administrandis penè necessarius. Duplex porro hic documentum, unum concernens famulos, alterum Dominos.

Seruo non sit obsequens Domini in his quæ sunt contra conscientiam. Audi Vincenium Belluacensem, hac dere exemplum famulis non infructuosum proponentem. Qui-

Morale.

Primò igitur hic monentur servi & famuli muneris sui, gratiam scilicet Dominorum suorum sibi conciliare, per fidelitatem, obedientiam & promptitudinem, sic enim & gratiam supremi omnium Domini sibi conciliare poterunt. Unde eos sic monet Apóstolus. *Seruis obedite Dominis cum timore, in simplicitate cordis sicut Christo, non ad oculum servientes, sed ut servi Christi facientes voluntatem Dei ex animo cum bona voluntate servientes, sicut*

Ephes. 6.

Emblema servi.

Gen. 30.

Seruo non sit obsequens Domini in his quæ sunt contra conscientiam.

2. Reg. 11.

Qui-

Quidam miles, inquit, multo tempore cuida Marchioni infervierat fidelissime, eratque ei clarissimus. Is tandem in gravem incidit infirmitatem, quam ubi Marchio audisset, personaliter visitans adducit medicos, multa promittit, urgetque agrum ut exponat, si aliqua in re ejus egeat ope cum multis verbis apud eum egisset, tædio affectus æger, ait ei. Si pro te laboribus & fideli obsequio quippiam rependere decrevisi, fac velut mortem imminentem quadam, vel una hora ab his refrigerer doloribus, Es si decedere me contingat, vel una nocte de felici curas mihi hospitio provideri. Cumque diceret Marchio hæc in solium Dei esse potestate, se autem libenter impensurum, si quid in temporalibus desideraret, subicit æger. Ergo laborem meum & obsequium omne vane consumpsi. Conversus autem cum lacrymis ad altantes, dicebat! En cernitis quomodo pretiosum mihi tempus expendi, hinc Domino inerte anima periculis obiteris qui nec ad horæ exitum me potest præsentibus periculis, aut future penæ. Hoc angit me & ex corde pavore, rogo, ut discrimen hoc meum considerantes, illi Domino serviat, qui vos hoc in necessitate poterit sublevare ab angustis presentibus & futuris. Quod si præsentia sanitati restitui daretur, spondeo me illi soli obsequium impensurum. Sic emoritur, exemplum relinquens sua compunctione omnibus servis, ne obsequij Domino debiti obliviscantur & ne nimium fidant in Dominis quantumlibet poteribus. Ecce & Centurio quantumlibet dives, nobilis & potens, non potest jurare servulum paralyticum, sibi licet pretiosum & charum. Quia tamen fide pollet, & ab altiori Domino Christo se potentiore sperat auxilium, ideo seniores Judæorum, & amicos quosdam quos se existimat digniores, mitat ad eum intercessores: & ut loquitur S. Basilius Seleucus orat. 19. Non servus contempti afflictionem Herodis fastu surgens, neque pro voluptate, quam ex numero sacellio capiebat, pueri ignobilis obitus est, verum obitus investigans periculo remedium.

Moraliz. Secundo, itaque, datur hic Heris muneris sui documentum erga famulos & servos, ut salutem ipso tum corporis, tum maxime animi diligenter curent, & in farratris se gerant. Propterea enim Patres familias vocantur potius quam Dominum quia paternum animum debet omnibus de familia impendere; ut observat Tertul. Ideo etiam Eccl. sic monet. Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima cum quasi fratrem sic eum tracta. Quod maxime debet verum esse inter Christianos, quia ut ait S. Ambr. ser. 33. Est servus est conditione, gratia tamen frater est etenim similiter Christum induit ipsam participat Sacramentum, eodem quo & tu utitur Deo Patre, eum se non utatur ut fratre. Imò Ethnici & hoc considerandum censuerunt, quod licet dignitas in hoc saeculo diversa sit inter servum & Dominum, una tamen est illis natura, propter quam humaniter tractandi sunt, nec despicendi. Unde Seneca in epist. ad Lucilium sic scribit. Libenter cognovi familiariter te cum servum suum vivere, hoc prudentiam in

Servi sunt! Imo homines: Servi sunt! Imo contubernales, Servi sunt! Imo humiles amici: Servi sunt! Imo co-servi, si cogitaveris tantundem in utroque, licere fortuna. Hæc omnia considerabat Centurio & ideo tantam servigerit curam, & egritudinis ejus, longe dissimilis Hero illi de quo conqueritur ejus servus David: Puer Ægyptius ego sum, servus viri Amaleciti; dereliquit autem me Dominus meus, quia egrotare capi nudus tertius. Non sic centurio, quia pretiosus erat illi servus. Sic & omnibus pretiosi debent esse servi illi & ancillæ quorum ope & opera uti quandoque eos vult Deus, non solum ad opus familiaræ, sed etiam ad opera salutis & gratiæ.

1. Sic pretiosi erant servi Naaman, vocantes eum Patrem dicentes illi: Pater si rem grandem dixisses tibi Propheta, etiam facere debuisset, quanto magis cum solum dixerit. Lavare se septies in Jordane. Sic acquirit eorum consilio, & sanatus est à lepra Pretiosa erati & ancilla israelitica, prima sanitatis hujus suo consilio suggestrix: Vitam fuisse Dominus meus ad prophetam in Samaria, profecto curasset eum à lepra.

2. Sic Eliezer servus senior pretiosus erat Domino suo Abraba, cui totum committit negotium conjugij filij sui Isaac, mittens eum in Molopotamiam, non sine inspiratione Dei, & ductu Angeli.

3. Sic Ioseph pretiosus erat Domino suo Pharaoni in Ægypto, ob sapientiam & fidelitatem, cui omnia sua commiserat, nec quicquam alud noverat nisi panem quo vivebatur. Hoc est, nullius rei sollicitudine angebatur, sed tantum accumbat mensæ, & fruebatur eis quæ Ioseph procurabat. At postmodum, quia fidelis fuerat hero erga uxorem falacem, falsa accusatione gratiam perdit.

4. Sic Abra ancilla pretiosa erat Domine suæ Judith, cujus opera & fidelitate uti voluit ad liberationem suæ plebis & heroicum illud facinus quo caput obtruncavit Holofernis. Hæc de veteri testamentis addamus & aliqua exempla de novo.

5. Sic Vitalis Martyr pretiosus fuit Agricola Domino suo, quem cum Agricola vidisset in persecutionem Diocletiani, inter gravissimos cruciatus constantissime se servum Jesu Christi profiteri, & in oratione spiritum reddere; ejus exemplo totus confirmatus est ad quælibet tormenta pro Christo patienda Unde cruci affixus, servo suo Vitali confors & socius fuit nobilis Martyrij.

6. Sic pretiosus fuit B. Martinus adhuc militi servus suus, cui (ut refert Severus Sulpitius) vestimenta serviebat, ita ut plerumque ei calcementa detraheret & detegeret, & cum cibum una lamerent facpius ministraret.

7. Sic pretiosus servus esse debuit B. Isidorus Madritensis Hero suo, cujus ob sanctitatem multiplici benedictione à Deo fuit cumulatus; ita ut ipso orationi vacante, Angeli vicem ejus obirent, ararent occarent, serrent, & luctum ejus Domino frugesque procurarent.

Imblo-
servo.

Mon. 26

servo
on sic ob-
quens
omino
his qua
me con-
niam
Reg. 11.

8. Sic pretiosa esse debuit Domino suo illa ancilla captiva quae Regem & Reginam gentis Iberorum totam illam gentem in Hispania ad fidem prima perduxit, cum sanitate Reginae & agnitione gravi afflictae per donum orationis & miraculorum, quo pollebat, restituit. De qua Rufinus hist. cap. 10. lib. 1. Eusebius lib. 10. c. 10. Nicephorus & alij.

Vide Bar. tom. 3. anno 327.

9. Sic pretiosa fuit Hero suo *B. Iulia* ancilla captiva Cartagenensis, ducta à quodam Eurichio in Syriam Palaestinam, quae expleto diligenter servitio, orationi continuo insistebat, & jejunijs omni die tandem à quodam Principe cui nomen Felix in scio Domino capta, & iuxta Diji sacrificare, post alas & flagella fuit crucifixa, sed cum efflaret spiritum, vils est de ore eius columba egredi, caelum recta petens. Ita Ado in Martyrolog. die 22. Maij.

10. Postremo *S. Carolo Borromeo* pretiosi erant omnes famuli, quos non tantum amabat ut domestecos, sed ut filios ac fratres, alloquens familiariter etiam infimos ex stabulo & coquina, ut referat an ut decet, tractarentur, an cuiquam etiam eorum fieri injuria. Et quamvis in seipsum esset severus, moderatus tamen erga eos, nulli erat onerosus. Quod si quis aegrotaret, diligentissime necessaria provideri curabat, & hinc muneri charitate flagrantem praeficiens, ipsos etiam cum suavitate frequenter visitabat. Imitabatur igitur charitatem hujus Centurionis cui servus dicitur fuisse pretiosus.

Sed si servus ille pretiosus erat Centurionis, quanto magis Christo vero Domino, quem dum sanat, per sanitatem ad fidem adducit? Illicque non fuit solitus quempiam secundum corpus sanare, quin id faceret simul pro salute animae. Atque nos etiam omnes sumus illi pretiosi servi, quandoquidem ejus sanguine sumus redempti, & propterea non debemus viles esse in opere, qui ita pretiosi sumus in emptione. Debemus nos totos illius obsequio profundere, ut quantum in nobis est pretium quo empti sumus, valeamus ad aqua-reinjuriam enim facit emptori servus, qui utilitate sua aliquo modo non adaequat pretium quo est emptus. Et licet quilibet fecerimus, servi in-utiles sumus, quia Domino nihil lucri afferre possumus tamen ut ait B. Euseb. *Tale conversationis no-*

Hom. 1. de stre expectat meritum, quod sanguinis sui valere pos-
Symbolo, sui commercium, qui tantum contulit, multum re-
fecit. Hoc ergo attendat omnis Christianus, ut hinc
stimuletur Domino suo, qua potest promptitudine
& fidelitate servire illius; honorem ubiq; procu-
rati. Exopti est pretio magno, glorificate, & portate
Daum in corpore vestro.

Pars II. De Christo descen-

Centurio servi miseris primo Principes vi-
ros ad Christum mittit, excusans se, ut ait

Lucas, cap. 7. tanquam indignum qui ipse veniat? cum vero à Christo impetrasset, ut una cum eis descenderet, amicos misit nuntians se indignum qui visiteretur à Christo, eumque nihilominus Christus accedens non longe abesset à domo, ipse cum omni humilitate occurrit pro pueri sanitate deprecans, & Dominum rogans, ne ulterius in domum procedat: quod solum expressit S. Mattheus, reliqua autem ex narratione S. Lucae supplenda sunt.

Car. Christus intravit in domum Cent.

Matth. 15

Queritur verò cur Dominus in domum Centurionis voluerit descendere, cum nosset excusationem & fidem Centurionis credentis eum absentem posse sanare? Dicamus primo, id fecisse ut fidem illam Centurionis omnibus palam faceret, etiam Judaeis & senioribus ibi praesentibus, in confusionem eorum qui tante non erant fidei, ut crederent absentem solo verbo curare posse. Sic etiam Chananaea clamante, *Filia mea malet à damo-*
no vexari; respondit, *Non est bonum sumere panem*
filiorum, & mittere canibus, dans et occasione excitandi actum insignis fidei, quam omnibus notam etiam cupiebat. Quam fidem illa manifestavit dum respondit: *Etiam Domine nam & castelli edunt de*
meis cadentibus; &c. Hinc Christus mox inferet: *O*
mulier magna est fides tua? licet & de Centurione ait: *Non inveni tantam fidem in israel.* Dicamus se-

Pauperes non contemnunt

cundo, quia petitio Centurionis erat pro servo, i-
deo ire proposuit, ut nos doceret modicos non
contemnere & pauperes, divitesque solum hono-
rare. Ad filium Reguli rogatus noluit ire, ne per-
sonam Reguli videretur accipere: ad servum Cen-
turionis non rogatus vult descendere, ne videatur
humilitatem servi contemnere. Recunditur hic
superbia nostra, qui in hominibus non naturam,
qua ad imaginem Dei facti sunt, sed honores &
divitias veneramus; superbia hominum non ho-
mines pensat propter homines, sed solum ea quae
circumstant pensare novit. Redemptor ergo offendit
quae alta sunt hominum, quandoque despicienda
esse, & quae despecta sunt hominum despicienda
non esse. Hoc sit solatium pauperum, &
quorumlibet infimae sortis, quod licet despiciantur
ab hominibus, à Deo non despiciuntur, quia
eos elegit divites in fide, haereditate regni. Hoc sit ex-
emplum divinum & honoratorum in hoc saeculo, Deo
ut infimos non dedignentur. Quandoquidem is
qui de caelo venit, servo in terra occurrere non des-
picit, etiam & ipsi quandoq; humiliare se in terra
novissime, qui de terra sunt. Dicamus tertio, et-
iam in his verbis Christi, *Ego veniam, & curabo*
eum, mysterium ad ventus Domini & finem ejus
insinuari, propterea enim ad hominem in homine
venit Deus, ad servum in servo venit Christus, ut
levaret jacentes, elisos erigeret, solvaret compedi-
ditos, & ut eos quos jam nemo afferret, nec offerre
poterat, ipse opens sui vector clementissimus ba-
julareret, inquit S. Chrysol. *Hoc ergo voluit Centurio-*
nem & omnes nos posse, dum ad servum vult venire
Et

Pauperes non contemnunt

Pauperes non contemnunt

Serm. 15.

Lepra sanaret, descendit de monte, suum d' ca-
llu descendit significans ad lepram nostram curan-
dam, sic descendit ad domum servus, suam exinanitionem
indicans, qua formam servi accepit, ut nos-
tram aegritudinem curaret, & in poenali servitu-
te facientes in suam erigeret filiorum Dei dignita-
tem.

Humili-
Centu-
rionis ex-
cusatio.

Sed Centurionis excusationem ponderemus,
Domine inquit, non sum dignus. Qui vocat Domi-
num, fatetur suam fideliter servitorem, Dominum
que cum pavore vocat, & quasi ad contemplantam
Domini celsitudinem eo illustrante pertigerit, dat
debitum de humilitate & fide responsum. Sic Pe-
trus ubi Christum agnovit eorum auctorem exclam-
at. Exi à me Domine quia peccator sum. Sic eum à
se Petrus exire rogat, quomodo Centurio eum ad se
supplicat, non venire, agit uterque indignitas hos-
pitii in hospitis maneat iniuriam, inquit S. Chrysost.
Interim dicendo se indignum, praestitit dignum, non
in cuius parietes, sed in cuius cor Christus intra-
ret, inquit S. August. Humilitate enim Christi ad nos
advenit procuratur sicut & superbia fugatur. Vi-
detur miraculum fratres. Alius est Deus, erigit se, &
fugit à se, humilitate, & descendit ad se. Humilia
anim respici & alta à longe cognoscit. Hanc igitur
Centurionis humilitatem & fidem imitandam pro-
ponit Ecclesia, dum sanctum cibum corporis &
sanguinis Christi sumimus, quod à tempore Ougi-
nis iam esse vitatum, patet ex eius homil. 7. in di-
versis. Unde & S. Chrysost. de illo sic loquitur. Ro-
mana cohortis Centurio Dux factus est militum chris-
tians, & capis ante docere, quam credere. Antequam
discipulus subiret officium, servitus est Magistrorum locum.

Luc. 5.

Ser. 6. de
verb.
Domin.

Præbe enim peccandi formam, aut normam credendi,
sibi paratis causas, virtutum commendat exempla,
qui nondum Christianis scholis ingressus est discipuli-
nam. Itaque non sine pavore & magna cordis humi-
litate suscipiendus est Dominus; dum per sacram
communionem dignatur venire ad animam nostram
domum, ad cordis nostri secretum, ad tectum con-
scientiæ, ad mentis penetrale: videndum ne immu-
da sit domus ista, & oculos intransit offendat, pro-
videndum ne tunc ibi familia cogitationum inco-
dita & confusa vel tectis, curandum ut aula peccatoris
sine strepitu in sinceritatis silentio permaneat, ut
non ad iudicium ingrediatur tantus hospes. Dicen-
dum in sinceritate cordis: Domine non sum dignus,
ut intres sub tectum meum, sed tantum die verbo &
sanabitur anima mea. Verbum tuum Domine sanitas
est, verbum tuum vita est, verbum tuum lux est,
fugat tenebras, fugat aegritudinem, fugat mortem.
Si angusta est domus animæ meæ, die verbo, & di-
latabitur, tuique capax fiet, si tenebrosa est, die ver-
bo, & illuminabitur, si ruinosâ est, die verbo, & re-
staurabitur, solidabiturque; si inornata est, die
verbo, & mox adornabitur, fietque te hospite
digna.

Eucha-
ristia ma-
gna hu-
militate
suscipien-
da.

Diversi
Centu-

Centurionis nostri humilitatem imitati sunt om-
nes pii, sed & aliqui specialiter, qui in extremis
Rational. Evang.

penè agentes noluerunt Dominum suscipere, vel in
tectis privatis, vel in lectulo decumbere, sed vel in
Ecclesiam deferri voluerunt, vel occurrere cum
humili adoratione Domino adveniendi conati sunt.
Audi exemplum.

rius
huius i-
mitato-
ris.

1. S. Benedictus præmonens discipulos quo die
foret moriturus, sepulchrum suum sex diebus ante
aperiri iussit, sextoque die voluit deferri in Eccle-
siam, ubi humillime sumpta Eucharistia, sublati in
cœlum oculis erans inter manus discipulorum, ef-
flavit animam.

Benedictus
Rom.

2. Similiter S. Franciscus de Paula sentiens finem
suam appropinquare, in die Jovis sancto descen-
dere voluit in Ecclesiam, ibique sumptis sacram Eua-
charistiam in præsentia discipulorum suorum, la-
chrymis totus perfusus. Ac deinde in die Veneris
sancto eâ hora qua Christus animam reddidit, ma-
nibus & oculis in cœlum sublevis.

Servus in
vita.

3. Sic & primus Scotorum Rex, nomine David,
cum vitæ suæ terminum adesse sentiret, indignum
se reputans ad quæ corpus Christi deferretur, duo-
bus sacerdotibus inmensam templum venit, & ar-
dentibus cum precibus Christi corpus integra fi-
de suscepit. Inde in cubiculum reductus, conyo-
catis primoribus nepotes suos commendavit, &
paulo post commendata Deo anima pietissime
expiravit.

Heleth
Benedictus
lib. 12.
hist. Sco-
torum.

4. S. Hieronymus morti appropinquans sacrum
sibi corpus Domini dari permittit, vero sumptu-
ris, de lectulo humi se deponit, sicut, & acco-
perat. Tunc genibus provolutus lacrymas fudit, pec-
tus pugno percussit, facramque synaxim percipit.

Marulus
5. 4. 12.

5. Sic & S. Thomas Aquinas divina revelatione
supremum sibi vitæ diem in Monasterio Fosæ no-
væ adesse sentiens dixit Reginaldo socio suo coram
multis. Hac requiesce in seculum saculi, hic habi-
tabo, quoniam elegi eam. Cum sentiret paulatim se
viribus delitui, cum multa devotione petit sibi
Sacrosanctam Eucharistiam ministrari. Ut verò ab
Abbate & Fratribus reverenter allata fuit, licet fra-
ctis foret viribus, obviam procedens, humi se pro-
stravit, & cum lachrymis, & admirabili pietate eam
suscepit.

Servus in
vita.

6. Carolus Borromeus pridie mortis suæ cum ob-
debilitatem maximam celebrare Missam non pos-
set quod ei maxime erat in votis voluit tamen de-
duci ad Ecclesiam, ibique reconciliari, ac postmo-
dum sacram ibidem synaxim summa devotione
percipit. Sequente die (quo mortem obiit) iterum
operavit communicare. Cum autem speraret posse è
lecto exurgere, & Domino cum adoratione occur-
rere & extremitas aegritudinis id non permisit, sed
erectus super lectulum, rochetæ & stola indutus,
viatico postremo se communicavit.

Pater
Guissano
lib. 12.

Ex his collige, non satis prudenter & piè quod-
dam mox ubi aliqua tenentur aegritudine curare si-
bi sacrosanctum Christi corpus deferri, quum re-
verentiâ tanti Sacramenti poscat, tantique Domini

in eo contenti majestas, ut in loco sacro ardeatur & suscipiatur, nisi siturgens necessitas. De quo monendi sunt aliqui pauperiores, qui morbo levi afflicti, ideo petunt Sacramentum ad se deferri, ut familia eorum elemosynis publicis, vel privatis commendetur.

Sed & illi reprehensione digni sunt, qui se à frequentatione Eucharistia excusant prætextes reverentiam, quasi exemplum ex hac Centurionis humilitate captantes; *Domine non sum dignus, &c.* Verum plerique eorum non tam ob reverentiam raro ad communionem accedunt, quam ob vitiorum pravam consuetudinem & inclinationem quã nolunt deserre, quia Christo & pietati haud afficiuntur. Neque Centurionis nosli verba à frequenti communiõne abstrahunt, sed solum ad præparationem & humilitatem præviam nos excitant. Neque hic alia dignitas requiritur, quam ut à peccato mortali liberi simus, cum proposito firmo ea vitãdi & ut accedamus corde humili, & pio fine, ut ab infirmitatibus animi sanemur, ut contra tentationes præsumiamur, ut remissionem præteritorum peccatorum percipiamus, ut Deo firmius uniamur; & in ejus gratia confirmemur. Conveniret ergo hos maxime accedere, qui pravis inclinationibus languent & jacent, ad ea quã sunt salutis quasi præpediti & rari, conscientia scrupulos & remorsus ob vitam negligentem patientes. Appropinquent hi cum Centurione, & dicant: *Domine puer meus jacet in domo paralyticus, &c. male torquetur.* Quis enim est puer iste sive servus jacens in domo, nisi anima in corporis domicilio male affecta, torpens & languida, & paralyti spirituali impedita; quæ defectus suos non agnoscat, sed est velut sine sensu & affectu ad divina & celestia? Interim non est sine conscientia tortura; quæ quidem est gravissima & quandoque omni pena gravior nullam permittit quietem, nullum solatium. An nõ anima talis vel in via vitis & peccato servit quasi mancipium? *Omnis qui peccatum fecit, servus est peccati.* Et à quo quis superbius est, ejus servus est. Servitus ista tot dominorum est, quot vitiorum. Servitus ista Deorum est alienorum, quia superbia deditus servus est. *Luxu* avaritiæ deditus servus est. *Mammonæ*, luxuriæ deditus servus est. *Asmodai*, &c. O miserabilis servitus, quæ cum ægitudine paralyti conjuncta sic male torquet, nec ad eum qui sanare potest, accessum indiget! Interim si quis vel desiderium sincerum sanitatis eliciat, servitutisque hujus miserande pertæsus excurrere eam exoptet, si ex animo agnoscat hanc miseriam, & dicat: *Domine servus meus jacet in domo paralyticus, &c. male torquetur*, mox responsum audit à supremo Medico: *Ego veniam, & curabo eum.* Paratus est enim ægrum quantoque præsentia sua honorare, gratia ungere, sanguine lavare, misericordia sanare, paralytim & languorem fugare, virtute & fortitudine stabilire, donisque omnibus cumulare.

Joan. 8.
2. Pet. 2.

7 S. Virgo *Gertruda* intellexit à Domino, quod illi non irreverenter, nec indigne sumunt Eucharistiam, qui eam pie sumunt ex desiderio honoris, laudis & gloriae Dei. Quæ sanè gloria divina in hoc maxime elucescit, quod summa illa majestas tam indignis hominibus se communicare non dedignatur. Unde ei ab eodem Domino insinuatum est, quod viri vel feminae seculares, quotquot vivunt in aliquo statu, qui à Deo & Ecclesia non discor- dat, sive sint in matrimonio, sive extra, sive vendant, sive emant, seu alia ratione victum sibi parent, si bona voluntate præditi, ex Dei gratia perseverant in bono & à gravibus culpis sepe continent, vitamque secundum Dei & Ecclesie præcepta dirigere volunt peccataque sua humili corde Sacerdoti confitentur: hi omnes de Dei misericordia cõfissi in solemnitatibus, vel diebus à Patre spirituali statutis, Eucharistiam accipere possunt. Licet enim rebus externis multipliciter occupati sint, & in leviores culpas sepius cadant, pro viribus tamen sunt justi in omnibus, ob idque Deo placent. Hæc ex *S. Gertruda* *Blessis* Monialis c. 6.

Aldito Centurionis responso admiratus est *Pars III.* Christus hoc est, admirantis speciem & vultu. De laude tum præ se tulit, ut ad admirationem alios provocaret, & dixit: *Non inveni tantam fidem in Israël.* Et ni à quidem major fides in Propheta, in Patriarchis, in Joanne Baptista, in Deipara, in Apostolis reperiri potuit, sed eum his nõ confert Centurionem, Christus de præsentibus loqui censendus est, & de fide communis populi. Vel etiam intelligi potest innuare his verbis, neminem ab eo sanitatem petiisse tanta fide. Nam licet leprosus videatur plus proficere, sola enim voluntate Christum mundare posse asserit, Centurio autem verbi mentionem facit, tamen credit hic Centurio, & proficitur etiam Christum absentem posse dare sanitatem, quod leprosus non facit. Sic & magna Martha fides fuisse videtur, & tamen non nihil dubitatis illa verba involvunt, si fuisse hæc *frater meus nõ fuisse mortuum*, quasi absens non posset efficere ut non moreretur. Sic alij paralyticum ei adducunt, ut præsentem sanent. Sic *isaius* Archisynagogus rogatur ut veniat, & *Luce 8.* imponat manum super filiam. *Regulus* rogat ut descendat ad filium. Major ergo fides Centurionis qui credit & absentem sanare posse, & verbo posse, imperiumque, dominium & majestatem in Christo aperte confitetur, dum dicit: *Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic vade, & vadit, & alio veni, & venit, & servo meo fac hoc, & facit.* Quasi dicat ego homo sum, tu Deus: Ego sub potestate sum positus tu super omnem es potestatem, potestatum es potestas. Ego habeo sub me milites, tu virtutes: Ego dico huic vade, & vadit, tu multo magis potes dicere infirmitati tui, & abibit. Ego dico alteri veni, & venit, tu multo magis potes dicere sanitati, veni, & mox aderit. Si ergo sub alterius potestate solo verbi imperio

Joan. 8.
Luce 8.
Joan. 4.

perio mihi obedientiam paro, quid tu poteris nulli subiacens, & cuius omnia subiacent potestati? At cur reficere non potes, quod verbo fecisti, cur reparare non potes, quod ex nihilo verbo parasti? Itaq; Centurionis merito laudatur fides, qui Christi maiestatem intellexit, & intra corporis tegmen latentem agnovit divinitatem, ut loquitur Sanctus Hieronymus.

Deus plus dat, quia ab eo peccatur. Ioan. 4.

Sed & hoc consideratione dignum, quod Ceteri electionis suae hic praebrunt testimonium non obsecrum. Sic liberalis esset soler Dominus, ultra quam ab eo expectatur. Samaritana ab eo petit aquam materialem, & accipit aquam gratiae, aquam vitae. Multi ab ipso petunt corporis sanitatem, & acciperunt eius beneficia voluntate simul peccatorum remissionem, & animae salutem. Laro petit sui memoriam, & eadem die accipit Paradisi possessionem & gloriam. Sic & noster Centurio dum pueri precatur sanitatem, simul à Domino accipit laudem, & de praedestinatione sua significationem. Haec non omnibus electis indulget Deus, quia cum timore & tremore vult eos salutem operari, inter spem, metumque ambulare. Propterea dicebat Apostolus, adhuc ut appareat electionis suae incertus: Castigo corpus meum & in servitutem redigo, ne forte cum alio praedica vero, ipse reprobus efficiar. Propterea etiam monebat S. Petrus Fratres sanguis, ut per bona opera certam electionem vestram faciatis. Denique propterea continuo lachrymabatur S. Arsenius: a quodam enim Religioso interrogatus, cur se continuo suspiris & lachrymis conficeret, Respondit: Quando memini Esau fuisse reprobum de ventre matris, & Iudam de societate Christi excidisse & perisse: & Salvatorem dicere arctam esse viam ad caelum, & me ignorare quid anima mea contingeret, quasi exitus vita meae, non possum à lachrymis temperare, aut gaudii locum dare.

Aliquibus ante mortem dat Deus salutem certitudinem. 1. Tim. 4. 2. Pet. 1. Luc. 10.

Aliquibus tamen ex speciali gratia dat Deus electionis suae certitudinem: ante mortem tollens omnem anxietatem & timorem. Haec accepit postmodum S. Paulus, qui dicit: Ego iam delibor, & certus resolutionis meae instat: Bonam certamen certavi, &c. in reliquo reposita est mihi corona iustitiae. &c. Accipit & S. Petrus, qui dicit: Scio, quod relaxatus est depositio tabernaculi mei, sicut signavit mihi Dominus Iesus Christus. Accipit & Magdalena, cui dixit Christus Optimam partem sibi elegi Maria, qua non auferetur ab ea. Ad do & alios ex sacris Historiis.

Ribad in vir.

S. Eligius multa spiritus anxietate premebatur suggerente sibi continuo fatana importunam hanc cogitatione: Quicquid agi inutile est finaliter casurus es, quia de numero es reproborum. Permittebat id Deus ad eius explorandam patientiam, Postquam vero diu haec perdurasset anxietas, voluit Deus benignus eam funditus tollere. Quadam nocte cum dormiret inter linthea ciliolina, vox caelestis ad eum facta est, de peccatorum remissione, & statui gratia cum certorem reddens. At quam vocem

mox è strato exiens, miram in animo sua vitam persequitur, miramque spiritus libertatem, omni depulsa anxietate: ac statim ex sacris Reliquiis lecto suo appensis vidit suam liquorem deflere, in signum acceptae à Deo interioris unctionis.

S. Franciscus cum biennio ante mortem in quadam extasi de praedestinatione sua certior factus foret, ut sibi redditus est, statim exclamavit: Laudetur Dominus Deus, ipsi gloria & honor sine fine. Exinde proximos octo dies sic tralegit, ut nec ulla de re loqui, nec horas canonicas recitare posset, sed hoc solum in ore haberet, & semper repeter: Laudetur Dominus; ita animus eius laetitia exultabat.

Platus & alij.

S. Mechtilda cum innotuit Missae feria 4 post Pascha inchoaretur: Venite benedicti Patri mei, insolita exultavit laetitia, Domino dicens: O si essem una ex illis benedictis qui suscipiunt hanc audituram vocem! Cui Dominus. Scias certo te ex illis esse, & ut nihil dubites, ecce tibi cor meum impignus de amoris, & domum refugij, ut semper & maxime in hora mortis tibi solatium, & quietem reperis. Exinde vero facta est mira cordis eius cum corde Jesu unio, & in hora mortis, vocem Domini in vitantibus audivit. Veni benedicta Patri mei posside regnum tibi paratum à constitutione mundi.

Elisius in Monili

S. Clara de Monte Fal. o in fine vitae Deus revelavit peccata omnia sua esse remissa, & gloriam praeparatam. Tanto vero gaudio inde percussa est, ut interitus illud continere non valens, silentio rupto sponsum suum summo fervore sic allocuta fuerit. O bone Iesu, quam magna est merces servientium tibi. Quam magna est, pro adeo exiguo obsequio quod impedimus: Vtique nimis est, magna nimis merces pro me Paradisi eius gloria. His similibusque verbis in extasim rapta fuit, ita ut mortem obisse existimarent praesentes ibi forores, jamque corpus eius in Ecclesiam deferrebant, cum ad se rediens, raptusque causam exponens, omnes laetitia affecit.

Ribad in vit.

Si itaque omnes merito gavisi sunt, quod nomina sua scirent scripto in libro vitae: eadem ratione Centurio verum gaudium potuit concipere, id ipsum de se intelligens ex ore veritatis. Huius rei testimonium est, tam laus à Christo ei exhibitae, se servatum id quod subiungit. Multi veniet ab oriente & ab occidente, & recumbent cum Abraham in regno caelorum.

Bisariam collegio Centurio

Primò quidem laus eius, ore Christi pronuntiata, iudicium huius rei dat, quia non est solitus aliquem laudare Christum, nisi laude perennatura. Nò laudat hic arundinem vento agitatum, sed arborem solidam & permanente virtute radicatum. Sic si laudat Petrum, & pronuntiat Beatum, qui à Patre divinitatis suae revelationem hauserit, verè beatum. dimis initium iam in eo agnoscit. Si laudat Nathanaelem, tamquam vere Israelitam, in quo dolus non sit inter veros Israelitas Deum contemplaturos eum futurum praenoscit. Si laudat Zachariam, ex arbore festine descendentem, & cum gaudio se excipientem, etiam inter veros filios Abraham

Mat. 17.

Luc. 19.

æternæ salutis participes locum eius designare censendus est. Sic dum nostrum publice collaudat Centurionem, ejusque fidem fidei cæterorum præfert, electionis ejus cæsetur testimonium dare. *Secundo* hujus rei indicium non obscurum dant subsequenter verba: *Dico vobis multi venient ab oriente & occidentem, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Jacob in regno caelorum.* Multi scilicet similes huic, qui ex alienis electus, & per fidem ac prædestinationem verus filius est *Abrahæ* verus filius promissionis instar *Isaac*, verus *Israelita*, Deum *Jacob*, sive *Isaac*, æternam contemplaturus, & in convivio perenni cum his primoribus Patribus fidei Felix futurus. Ipse inter primos de gentibus futurus est, & multi ejus fidem & pietatem secuti à quatuor orbis partibus venturi sunt, quia regna istius civitatis & aulae *Ab Oriente porta tres sunt, ab Occidente porta tres, ut describitur in Apocalypsi. Atque Aquilone porta tres*, ut describitur in Apocalypsi. Atque etiam (moraliter interpretari si volueris) illi veniunt ab Oriente, qui convertuntur ad Deum in primæva ætate: ab Occidente, qui convertuntur in senectute; illi ab Aquilone, qui inter prospera servant patientiam, illi à Meridie, qui inter prospera servant temperantiam.

Filii autem regni ejiciuntur in tenebras exteriores. Qui nimirum nati erant ad regnum *Judæi* (de populo nati cui sub typo terræ promissionis regnum erat promissum) excident à regno, fidem & vocationem Dei dum aspernantur. O infelices hi, qui videbantur heredes regni, & *Abrahæ* filii legitimi! De hæc sic ex ore & persona Dei vaticinatur *David*, *Populus quem non cognovisti servavit michi, in auditu auris obdormi mihi.* Gentes scilicet quæ non censebantur ex populo Dei, auditu Evangelio mox crediderunt, obtemperarunt. *At Filii alieni mentis sunt michi, in veterati sunt, claudicaverunt à semitis suis.* *Judæi* scilicet, tanquam filii adulterini, mentisunt, fidem negarunt & obediuntiam: *In veterati sunt*, in lege veteri male persistentes, & claudicaverunt à semitis legis: erraveruntque quia illa ut semita & via ad Messiam ducebat, quod noluerunt agnoscere.

Psal. 17. Hi nimirum à consortio sanctorum Patrum suorum ejiciuntur, & à convivio illo æternitatis exclusi relegantur ad tenebras carceris tartarei. Hæc exteriores dicuntur, quia non solum sunt tenebræ internæ animi, sed etiam externæ loci. Item, quia extra splendorem mundi sub terra sunt, quo nunquam lux perfringit. Item, quia extra splendorem cæli sunt, quod erit velut aula convivialis facibus illuminata ad cœnam illam perpetuam; extra quam ejecti, sunt in tenebris, luce privati beatæ æternitatis, ejulant ac stridore dentium indignationem ac quandam rabiem præ se ferentes.

Atque utinam quod de *Judæis* hic dicit Christus, verum etiam non foret de quibusdam Christianis! Quam multi per baptismum effecti filii Dei & heredes regni, postmodum fiunt adulterini filii,

mentientes Domino, non observantes promissum, quo fatana renunciarunt, claudicantes in duas partes, dum partim Deo, partim peccato voluit servire, errant à vera via mandatorum? Ideo ejiciuntur in tenebras exteriores tartari. At loco eorum ex India, Japonia, Chimis vocantur alii, de quibus verum est, *Populus antea ignotus in auditu auris obdormi mihi.* Similiter quam multi de clero, & sacerdotio, primogeniti filii regni, in sortem Domini adsciti, in pravis moribus consensuerunt, mentiantur cum dicant, *Dominus pars hæreditatis meæ*, errant à via vitæ: Et ideo ejiciuntur ex aula Dei, & denumero filiorum eius, ut sit pars eorum cum impiis in caligine horrenda. Horum autem loca vocat Deus ad eorum confusionem quosdam & laicali statu, & in regnum eos adificavit. Item quam multi in Religione semitas perfectionis ingressi, postmodum claudicant, errant, retro apicunt, mentuntur Domino & ostentantur in loco quosdam pios & saculo & matrimonio in regnum evchit Dominus. Denique non pauci ex variis statibus sapientes sunt & literati, aliisque donis naturæ & gratiæ ornati, quos Dominus volebat deducere per vias rectas, & ostendere illis regnum Dei; sed his abusi donis, lucem vertunt in tenebras, claudicant, errant, & percutunt. Simples autem & illiteratos ad eorum coronam elevat Dominus, filiosque regni efficit ignobiles & idiotas. O infelicitas miseranda! Amove, o Domine, à nobis tenebras mentiorum, quæ ad exteriores & æternas nos ducunt. Fac nos filios *Abrahæ* filios regni, constantes in fide & veritate, ut non claudicemus vel exierimus, sed ad convivium æternum te duce, pertingamus.

DOMINICA III POST EPIPHANIAM. Lect. 7. bipartita.

Ascendente Iesu in naviculam, &c.

Absoluta Concione ad populum circa mare *Pars I.* *Gahlea*, voluit ulterius progredi Christus, & *Cur* naviculam ascendere cum Discipulis ad transfretandum in Regionem *Gerusalem* alioquin fructu ascendens verbo & miraculis suis inferret. Certe nec iple egrediebatur ad transfretandum naviculam nec Discipuli ejus: *vim*, quia poterat juberet, ut liquidum elementum sibi *discipulis* suis solidum præberet obsequium. Nam *et* semper hic est qui Petri pedibus marinis voraces inclinans, quænter legitimus, quomodo in gratiam Evangelii *rat.* & Verbi divini Apostolorum visis concesserit, sicis pedibus undas caleare.

Sic *S. Franciscus de Paula*, cum in Siciliam à *Calabria* Religions & pietatis propagandæ gratia *perstolici* pertingere optaret (sed à Nauta eo quod pecunia ad *dis* navium solvendum careret, repelleretur) post *fulas* suas ad Deum preces, extenso super mare pallio, fretum *canis*. *V.* periculosissimum cū socio illæsus pertransiit. *Divitiam* in *cur* que ab eo tempore fretum illud (quod antea *Ribad.* periculosissimum erat inter *Scyllam* & *Charibidem*) in ho-

In hodiernum usque diem quodammodo placatum esse.

Sic & S. Hyacinthus Polonus, Ord. S. Dominici, in Russiam Meridionalem praeedicandi Evangelij gratia penetrans, cum navis deesset ad fluvium profundissimum, & caputissimum pertansecundum, strato super aquas pallio, cum focijs pertransivit, quasi navi vectus. Cum vero egredere ex ea Provincia propter grassantes ibidem Tartaros, sumpto in manu una Venerabili Sacramento, & in altera Imagine Virginis Mariae, non solum Boristhenem fluvium sicco pede cum focijs pertransiit, sed & in illo vestigia sua sic impressit, ut semita quaedam ab una extremitate fluvij ad alteram usque cerneretur, quae adhuc hodie cernitur, ut habetur in processu canonizantis ejus.

V. Ribad. in vita eius. Aug. 16.

Similiter S. Raymondus Penna fortius, Ord. S. Dominici, in Majorica Insula Jacobum Regem Arragoniae, cui erat a confessionibus, deserere resolverat, eo quod pellicem frequenter monitus non abjiceret, verum Rex mandato publico cavente, quis eum transiret. At ipse extendens cappam super mare, & baculo suo seipsum in altum elevans, instar veli centum sexaginta miliaria sex horis confecit, & Barlinoniam appulit vestibibus sicis, toto populo ad tantum miraculum confluyente, & vestigia ejus exoseculante.

Audi & in Belgio non absumile ex monumentis Dominicorum Conventus Gandavenis. Quidam Ioannes Agnus zelosus Concionator cum temeritate injuria suam confedere non posset, quae pugnam appelleret ad concionandum in solemni supplicatione S. Crucis, zelo accensus, invocato Deo cappa navis lococutens, aquis se commisit. Interim vocat celesti monetur Parochus, ut venisatem Concionatorem cum honore excipiat. Itaque campanae pulsu plebem advocans, supplicationis more obviam sancto viro processit, & ad sanctam Crucem, quam miraculolam vocant, cum honore deduxit. Vestigia autem in loco in quo confisterunt, pedes tempore quo concionem habuit, in hodiernum usque diem visuntur. Quem locum dum refectus quidam temerare tentat ligone fodiendo, mox in brachijs divinitus paralyticus gravi cum cruciatu perensit. Obij: vir S. an. 1307.

Cur Christi transfretis.

Poterat simili modo Christus Dominus transfretare abij, usi naviculae, sed cum Deus & Homo foret, quandoq; suam offendere voluit divinitatem & maiestatem, quandoque etiam humanitatem & humilitatem sic se gerens, quasi humanis egeret auxilijs. Quia ut ait S. Chrysost. Si commune cum hominibus nihil haberet, & carnis ordinem non impleisset, carnis in ipso otio in fustibus suscepto. Itaq; paulo post ostensus divinitatem imperando mari & ventis, prius dupliciter ostendit assumptam humanitatis ubertatem. Primo quidem in eo quod naviculam ascendit, quasi illius egeret auxilio ad transferendum. Secundo, eo quod lassitudine pressus & somno in hac navicula dormiebat. Etenim

somnus ille naturalis fuit, sicut & noster, quamvis & in hoc a nostro differat, quod noster necessarius sit, & potentias omnes liget. Christi vero somnus liber erat, nec intellectum a Dei visione, nec voluntatem impediens ab amore. Unde illa ejus vox: Ego dormio, & cor meum vigilat. Atque ad exemplum nostrum aliquid corpori indulget. Dominus captando somnum, sed parca id agit, nec mollior: Nam in veste jacet, nec lecto utitur, sed ligno. Et saepe ipse humi dormivit, ut Patrem, mox excitatus noctu oraret: Filius hominis non habet ubi caput reclinet, cum vulpes foveas sibi parent, & volucres caeli nidos. Et Marcus quidem dicit Dominum in navi cervicali usum; sed Euthym. & Theophylact. putant lignum fuisse, in ipsa scilicet puppi ex ligno fabricatum. Nihil vetat tamen dicere pulvillo Christum usum ad brevem quietem; hoc enim in licet nomen Cervical, à cervice deductum, cui supponitur ad somnum conciliandum. Nec Scriptura reprehendit eos qui aliquid quieti indulgent ad reparandas vires, sed reprehendit nimiam molliem, voluptatem, diuturnitatem, lasciviam in jacendo: Va qui lascivisti in stratis vestris, va qui dormisti in lectis ebrietas. Ulbi Prophetataxat divitum libidinem, superbiam, & prodigalitatem, qui durt erga pauperes, profusi sunt ad voluptates. Sic lascivunt homines hujus saeculi, sed Christum Dominum dure sine lecto jacentem imitari sunt sanctorum plerique, brevissimo etiam somno contenti. Exempla pauca è multis accipe.

Somnus Christi qualis fuerit. Cant. 5.

Matth. 8. Marc. 4.

Amos 6.

Dum S. Ioannes Eleemos, austerè decumbere solitus foret, quidam civis Alexandrinus, ejus miseratus, misit ei culcitram mollem è plumis, rogans, ut ea nocte uti dignaretur. Acquivitille. Sed noctem illam infomnem egit, sese increpans, & ingemiscens: Quid hic ager sub delictis? Quos sunt Christiani famelici & frigidi? Quid dicit in iudicio Christus? Recepti bona in vita sua. Itaque culcitram postredie vendens, pecuniam pauperibus dedit. Cumque id rediret civis, ab emptore redemptam ei iterum misit, obsecrans ne venderet, sed ea frui vellet. Verum non potuit impetrare quin iterum venderet. Sic secundo recepta eidem remisit, dicens: Videbimus utrum nostrum civis fatigabitur vendendo, an ego redimendo. At ipse subridens dixit: Gratias ago Deo, quod inveni simus certamen, dixit salubre pauperi commodum, mihi jucundum. Et ita quoties missum est munus, toties illo vendito pauperibus subveniebat.

Somno levi sancti usi.

Leont. in vita ejus.

S. Carolus Borromeus cum in pestilentia illa acerbissima Mediolanensi, ut agnus subveniret, etiam lectum & stragulam suam vendidisset, ex eo tempore noluit amplius lecto uti, sed super duos afferes vili cum tegmine decumbebat.

S. Petrus de Alcantara Ord. Minorum, Confessorius S. Theresae, quadraginta annos exegit non dormiens, nisi hora cum dimidia, id est, sive die, sive nocte, atq; ut vinceret somnum, vel stans erat, vel fle

genibus orabat. Cum vero dormiendum erat, sedens capite innitebatur super alicrem parietem infirmum. Sed nec toto corpore jacere potuisset in cellula sua, quae tantum quatuor pedes cum medio longa erat. Ita refert se ex ore eius audisse S. Teresa cap. 27. *vita sua*. Additque, ipsum sibi apparuisse post mortem frequentius; ac prima vice qua apparuit, dixisse: *O felix paenitentia, qua tales promeruit mercedem!*

Breviar.
Rom. 21.
QUOB.

S. Hilariion, in cuius Festivo die haec scribo, extructa in solitudine exigua casa, quae vix ipsum caperet, humi cubabat. Nec faccum quo amictus erat, unquam lavit; aut mutavit, supervacaneum dicens munditias in cilicio quarere.

Interim dum dormit Dominus, tanquam alter Jonas securus. Ecce motus magnus factus est in maribus, ut navicula operiretur fluctibus. Sic mors ante oculos navigantium obverfabatur. An forsitan eo inscio haec oria est tempestas? Absit. Immo ab ipsomet Christo, eiusque imperio specialiter suscitatum tradunt omnium ex Sanctis Patribus. Unde Origenes homil. 6. in diversis: *Tempestas non ex se oritur, sed potestati patris imperantis, ejus qui adducit ventos de thesauro suo*. Sic hic cernere licet illud Psal. 106. *Dixit et flevit spiritus procella, et exaltati sunt fluctus eius*; id est, imperavit Deus, et stetit, si ve inlucit ventus procellolus, ad ejus natum paratus maris fluctus exaltans. Quid deinde? *Ascendunt usque ad caelos, et descendunt usque ad abyssos, aeterna corruunt in malis tabescebat; turbati sunt, et moti sunt sicut ebrius, et omnia sapientia eorum devorata est*. Hoc de Christi discipulis verum est, qui tabescentes praetimore, omnem peritiam regendi navem perdidierant.

Reda A
bulef.
Caribuf.

Sed cur Dominus haec voluit excitari tempestatem? Varias rationes, a Sanctis Patribus insinuantur. Prima est ex parciplius Christi, ut potentiam suam notam faciat. Haec his verbis exprimit autor Glossae ordinariae: *Ut discipuli magis timeant et regent, et rogantibus ostendant potentiam, hanc suscitavit tempestatem*. Nempe cum in terra multa miracula coram plebe & discipulis, transiit ad mare, ut & ibidem potentiam suam ostendat, & fidem in discipulis excitet ac confirmet, suamque gloriam in eorum liberatione manifestet, audi Chrysost. in Matth. *Christus fecit in mari magnam turbationem, ut magna turbatio magnum incuteret discipulis timorem, et magnus timor induceret ad clamoriam operationem, et oratio induceret ad magni miraculi operationem, et magnum miraculum induceret homines ad magnam fidem et admirationem*. Haec Chrysostomus.

Tempes
tas qua
re excita
ta.

Secunda est ex parte nostra, quia hic documentum voluit dare omnibus, etiam iustis, quod licet iusti sint, & cum Deo navigent, multis tamen adversis concuti eos oportet, & probati. Hoc plerisque mirum videtur, quod mali secundo flumine navigent, dum boni undique magis concutiuntur.

Re. 2.
Iusti ad
versis con
cutiuntur.

Hinc cum Angelus Gedonem salutasset, Dominus *tecum virorum fortissime*. Respondet Gedon: *Si Dominus nobiscum est, quomodo nos apprehenderunt mali?* Sed Deus varias habet rationes, cur suos velit tribulationibus variis concuti, eorum probans patientiam, humilitatem, fidelitatem. Vult nempe eos se sequi, non solum in terra, dum iter iucundum est, & aura favens; sed etiam in mari, inter procellas & fluctus. Sic veri & fidi explorantur amici, dum temporis procella eos ab amico non separat, nec ab obsequiis reddendis; quia non ejus tantum diligunt felicitatem, sed magis personam. E contra de multis verum est:

Si fueris felix, multos numerabis amicos, Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Tertia est ex parte discipulorum. Christus enim discipulos voluit ducere in mare, & in tempestatem turbulentam, ut eis jam daret quoddam praedudium procellarum, & tentationum, si ve periculationum futurarum. Hi enim tanquam gubernatores mundi hoc periculo naviculae fluctantibus cruciendi erant (veluti in imagine) ad fortiter ferendas procellas & fluctus, qui postmodum impetiri erant Ecclesiam, & simul ad confidentiam magnam, in illum qui simul cum illis navigabat, qui dicit:

Cum transieris per aquas: teum ero; et flumina non operient te. In omni ergo genere patientiae exercit illos Christus, quos orbis athletas & Navarchos instituebat. Etenim cum illo famem & sitim patitur in deserto, cum illo frigus & estum tolerat peregrinando, cum illo paupertatis sunt sectatores sine certo domicilio, cum illo de civitate in civitatem transeunt ob Evangelium, non sine labore continuo, cum illo a Pharisaeis calumnia afficiuntur & opprobrio cum illo in mari & tempestate jactantur non sine grandi periculo. Sic merito eis dicit: *Vos estis qui mecum permansistis in tentationibus omnium meis*. Sic ad omnia dura eos exercet sacra quadam velitatione, & proeludiu, ut nihil postmodum videatur eis peregrinum, & a sua vocatione alienum. Certè qui mare navigaverunt, multasque hyemes & procellas perpeffi sunt, non parvum suae peregrinationis lucrum reportant; quia fidentiores sunt, & pelagi se vitium minus horrent, ideoque intrepidè transmarinas aggrediuntur peregrinationes. Sic & Apostoli qui multas pro Christo, ab ipso Christo, afflictiones ferre didicerant, excelso postmodum animo omnia adversa merito despiciebant. Unde

S. Petrus sic alloquitur D. Leo. *Ad hanc urbem, Romam, venire non metuis, et turbulentissima profunditatis. Oceanum, conflassior, quam cum super mare gradereris, ingredorū. Et de utroque Apostol. Principe eleganter sic pronunciat S. August. serm. 20. de Sanctis. Petrus super aquas ambulare debita soli Deo potestate praesumpsit; verum obstantem naturam per insueti maris novaeque pendulum inferens gressum, tumentia maris darsa calavit. Sed non minus Paulus, quem velut navis instrumenti tonam die ac nocte per maria profunda jactatum ab orbibus fluctibus, &*

reddidit,

aud. 6.

Re. 5.

Christus
suis pa
tientia
probat.

Isa. 43.

Luc. 11.

Leo. ser.
10.

Quis
dormi
ant
let D.

reddidit, quasi sacrum depositum violare non audent, qui familiariter eum unda custodiens, illa sum populo- rum predicationibus reservabat.

Quartam causam tempestatis dat S. Ambrosius, quod scilicet Judam improbum navicula veheret. Verba Ambrosii sunt. Non turbatur navis qua Petrum habet, turbatur illa qua Judam habet. Et si ibi multa discipulorum merita navigabant, tamen adhuc illam per seculum proditoris agitabat, in utraque Petrus, sed qui in sui meritis firmus est, turbatur alienus. Ex qua opinione deducitur, semper timendum aliis, dum aliqui in aliqua communitate improbi sunt, & Deum offendunt. Nam se justis quandoque ob aliena demerita concutuntur, & tribulationibus involuntur. Propter unius peccatum dicitur. Non poterit Israel stare ante hostes suos, eo quod fugiet, quia pollutus est anathemate. Non ero ultra vobiscum, etc. Propter unum Acham hoc Deus minatur Israeli. Similiter Deus. Ne sit inter vos vir aut mulier familia aut tribus, cujus cor aversum est a Domino Deo nostro, ut vultis et servatis. Divi aliam rem gerunt, et sit inter vos radix germinans, sed et amaritudinem. Nempe dum quis peccat in civitate, alii debent timere: quia ibi radix est germinans, et afflictio, et flagelli divini, ita ut nec securi sint justis ob aliorum delicta. An non propter inobedientiam Jonæ omnes in navi periclitabantur? Non mirum igitur si naviculam Ecclesie adeo jactari videamus, que non unum modo vehit Judam, sed sanctos et non abhominabiles, etiam ad clavum Ecclesie vocatos, & gubernacula admittit horum scilicet perfidia tempestatem ciet, navemque exagitat.

Dei non est aliud quam anxius tardius subvenire. Tunc vero magnis vult vocibus a nobis excitari. Vult ut cum Palmista clamamus: Exurge quare obdormis Dominus, exurge, et ne repellas in finem. Quare faciem tuam avertis, et obdormis in tribulationibus nostris? Vult ut cum discipulis dicamus: Domine, salvamur per te. Quam apte hoc ei dicimus, cui proprium & nativum est salvare, magis quam igni ardere, magis quam soli lucere? Et quidem inter angustias afflictionum, inter fluctus tentationum ad se recurrentibus, & corde invocantibus, mox quasi excitatus adest, sed id non semper intelligimus, aut sentimus: vigilat pro nobis, ipsum vero quasi dormientem existimamus.

Nonne Sancta Catharina Senensis videbatur obdormire Dominus, dum agitur fluctibus cogitationum turpium, quos ei suscitavit Satan, virorum & mulierum in nudis corporibus choreas ejus imaginationi representans? Aliquamdiu duraverunt hi fluctus, ita ut ejus navicula mergi haec procella videretur; timebat enim consensum in turpitudinem impuris his undis exagitata, & clamabat: Salvum me fac Deus, quoniam intraverunt aquae usque ad animam meam: Veni in altitudinem maris, et tempestas demersit me. Tandem tempestate tentationis sedata, presentiam Domini specialius jam persentiens, amorose conqueritur illa: Pro bone te, ubi eras, dum abhorbere me nitebatur profundum, et surgebat super me puteus usque sum? Respondit Dominus: In medio cordis tui eram, clavum & gubernaculum tenebam, ne mergeretur navicula: In tribulatione invocasti me, et exaudivi te in abscondito tempestate. In abscondito utique aderam, nec me videbas, non dormiebam, quia te videbam, & nescientem, nec persentientem liberabam; sine me enim perieras, me presente perire non poteras. Ja agnosce quae verum sit illud: Si ambulaveris in medio umbrae mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.

Docemur itaque in omni tribulatione, tam temporali quam spiritali, ad Deum recurrere, & precibus nostris eum suscitare, nec diffidere, etiam in valefcente tempestate diffidere videatur auxilium. Omnia enim disponit secundum suam sapientiam, novit quando, & quomodo oporteat subvenire, imo ad extremum usque periculum solet differre operatum subsidium, ut tanto majus appareat beneficium, & tanto acrius provocet nos ad orandum, patientiam, fidendum. Hinc de tribus pueris loquitur S. Chrysolostomus: Tyrannus puerorum urbem evertere, et non prohibuit Dominus, voluit captivos duci ad populum, nec impedire, voluit ligare, concessit, in fornacem injicere, permisit, famam ultra modum succendere, et hoc dimisit: Et quando nihil reliquum fuerat, sed omnem vim Tyrannus exhausserat, tunc suam virtutem monstravit, et puerorum patientiam. Similiter poterat calumnia Joseph a calumnia liberare, a falsa accusatione mox justificare, a vinculis & compedibus praeservare; clamabat ille de multa tempestate, & videbatur obdormire Dominus.

Psal. 43.

Psal. 68.

Psal. 30.

Psal. 22.

In tribulatione ad Deum.

Homi. 6.

ad populum.

dominus.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Ambr. in Luc. 24. Luce. 24. Luce. 24. Luce. 24.

Sap. 10. minis, cumque deferere, sed descendit cum illo in forasam, & in vinculo non dereliquit eum: Exaudi vit eum in abscondito carceris, quasi in abscondito tempestatis, eduxit, justificavit, exaltavit. Confide-
 Dan. 13. radem & in *Syanna*. Ingemiscit, dum jactatur fluctibus gravissimam tentationis, ad flagitium eam impellere nitentibus improbis illis senibus. Ingemiscit ad Dominum, opprobros accusata. Ingemiscit in justissimam condemnationem. Nec in his omnibus adesse videtur Dominus, ejus licet precibus & lachrymis vocatus, ut innocens fieret Advocatus. Quid tandem? Jam fuisibus confecta tenetur, jam ad supplicium rapitur, jam faxis plena sunt manus plebis eam subsequentes, jam omnis humani auxilij spes elanguit, illico adest Dominus qui dormire videbatur, sed atque tempestatem per spiritum *Danielis* pueri junioris, ejusque innocentiam omnibus facit manifestam. Sic nimirum quando aliqui ex toto deseruntur, auxiliari x. Deo adest oculus & manus. Audi & aliud. Errabat puer *Ismael* sitientis, exul a paterna domo agebat deducente eum *Agar* Mater. Tandem Mater abiecit cum sub arborem, deserit curam pueri & dicit: *Non videbo puerum mortuam*. Exaudivit autem Dominus vocem pueri, inquit Scriptura. Antea non est auditus, licet amare Heret, quam diu dereliquit eam. Dominus assumpsit illum, & Matri ostendit puerum, quem merito illa vocat *Puteum* videns me, quia videt, audit, & exaudit in abscondito tempestatis, nec unquam suae providentiae oculos clausos habet. Itaque nonnunquam suos jactari & premi sinit Deus, ut jactati pressi clamant, clamantes confidant confidentes exaudiantur, exaudiri Deum glorificent. Hoc exemplo navicula Discipulos vehementis, & vehementer tamen exagitata declarare voluit Dominus.

Christus Surgens imperavit mari & ventis. Ostendit hoc ostendit se imperio se eundem illum esse, qui super omnes creaturas ab initio potestatem habuit. Imperavit enim mari, & divisum est, transitumque dedit, ut *Exod. 14.* sicco velligio *Israel* pertransiret. Imperavit terrae, & mox illa dehiscit *Core, Dathan & Abiron* cum familijs suis, quia *Deo & Moysi* erant rebelles. Imperavit igni, & descendit de Caelo ut, clade aeterna involuceret *Sodomam*, Imperavit Soli, & stat ut *solus* consequatur consummatam victoriam. Imperavit stellis, & illae manentes in ordine suo, instar aciei ordinate, pugnant contra *Sizaram*. Imperavit caelo, & non dat pluviam. Imperavit morti & inferis, reduntque mortuos suos. Sic sentiunt omnes creaturae majestatem & imperium Creatoris, ut ejus non possint praecipium praeterire: internum homo illis durior & ingrator, rebellem quandoque illi gerit voluntatem. Itaque *Christus* qui frequenter in terra suam ostenderat varijs miraculis potestatem, illam modo ostendit in pelagi fuerantibus. Unde *Bapt. Jeiecus oratione 22.* sic eleganter haec de re dicitur: *Verbo minaci mare con-*

tinet, & modica voce ingens elementum frangitur. Recognoscebat veterem vocem, recordabatur antiqui praecipii. Congregentur aqua in unum locum. Nempe cum procellosum ventum & mare, quasi seivum & mancipium increpuit: *Tace obmutescite*, & compescit solo verbo, quis non videt illi soli convenire: *Tu dominari potestati maris, motum autem suum Psal. 88.* *Autum ejus tu mitigas?* Procul ergo *Aeolus*, cui ventorum fixa & habenas tamquam Deo commisit fabulosa antiquitas, Procul *Neptunus*, cui maris data olim potestas à Gentilibus. Procul *Nereus*, *Glaucus*, *Triton*, *Oceanus*, *Proteus*, *Phorcus*, *Nereides*, & alij eorum *Dij Marini*, quorum quosdam prora, quosdam puppi, quosdam velis adesse, se fingebant, ut navis felici ferretur cursu. Procul, *Sintus*, *Giraldu* *de Dijs*, *Sintus*; *Tu dominari potestati maris, non Neptunus, Triton, aut Glaucus*: Tu motum fluctuum ejus mitigas, non *Aeolus*, aut quispiam alius. Sicut tu solus Deus es caeli, non *Jupiter* aeternans; tu solus Deus ignis non *Vulcanus* ardens: tu solus scientiarum Deus, non *Apollo*, aut eloquens *Mercurius*; tu solus exercituum Dominus, non *Mars* bellicosus: tu solus terrae & fructuum ejus Deus, non *Ceres* aut *Bacchus*; ita tu solus maris es Deus. Tu solus ei potes dicere tamquam Dominus: *Tace obmutescite*. Tu in olvis illud nube, quasi panis infantiae, tu ponis ei terminum, & dicit: *Hic usque procedes, hic con-* *Job. 38.* *fringes tumens fluctus tuos.*

Non ergo etiam homines sibi nimis superbe arrogent maris dominium, qui nequaquam ejus fluctibus possunt imperare, vel undas comprimere. Superbiae & stultitiae sic arguit Scriptura. *Antiochum*: *qui stultus videbatur, etiam in fluctibus maris superbe ambulare, supra humanum modum superbia reple-gantibus. Et montium altitudines in latera appendere, nunc 2. adac. 9.* *humilitatis ad terram in gestatio por abatur, manifestam Dei virtutem in jernestio conatibus & qui paulo ante sidera Caeli contingera se arbitrabatur, cum non poterat propter intolerantiam satoris portata, eo quod de corpore impij vermes scaturirent, & ita ut factore exercitus gravaretur. Nefarius etiam merito arguuntur ab Historicis *Cyrus & Xerxes*, qui intolerando fastu *Gyosdem* Fluvium, siccare & pontibus *Hellepontum* transire conati cum res non succederet, verbera fluvio infligi, compedes injici stigmata iniuri jusserunt. Hi sunt flutorum Regum astus, qui potestati undarum dominari non poterunt.*

Sapientius & piemius *Anglia Rex Caninus*, Hic cum animi gratia Oceanum litus obambularer, affectator quidam eius *Aulicus* in Regis laudes multa coepit dicere, Regum cum potentissimum dicebat, qui terra & mari latissime imperaret. Tu Rex chlamydem regiam exuens, & ex illa convoluta sedem sibi faciens proxime aquam, dixit: *Mare tu regni mei pars es, itaque tu mihi otemperes, & hunc sermionem quem tibi statuo, ne transgrediaris. Vnde ego sibi subeo ne pedes meos tangas. At mox selex ex alto fluctus incit-* *Polidorus* *Virgilius* *1. 7. hist.* *Anglorum*

factus eum totum madefecit. Illico ipse surgens ad suos ait: *En quam vana est Regum potestas, quamque vane me maris Dominum appellatis, quod nec in tantillo mihi voluit obtemperare.* Paulo post ubi Vintoniam pervenisset, detrahit de capite coronam imaginis Crucifixi in templo Sanctorum Petri & Pauli imposuit, dicens: *Tu dominari potestati maris & motum ejus tu mittis.* Exinde non amplius usus dicitur ejusmodi insigni.

Fluctus maris Sancti precibus suis sedant.

Ceterum etiam Sanctis suis Deus quandoque communicat hanc suam super fluctus potestatem, sed tanquam servis, non tanquam Dominis: ipse nimirum ut Dominus per servos suos operatur. Unde S. Chrysost. Hom. 29. in Matth. sic hanc re loquitur: *Quamquam Moyses tale quid nimis fecerit, illi quasi servus. Christus quasi Dominus operetur. Non enim virgam ut Moyses extendit, non manus in caelum sustulit, non precibus indiguit, verum ut Dominus ancilla imperans, & conditor sua creatura, fluctus deprestiti frangit quo solo verbo & precepto.* Hos frequenter sanat in gratiam Sanctorum suorum, ut eos incolumes reddat e fluctibus, & alios per preces eorum.

Aq. 27.

Sic Paulo in valida tempestate oranti assistit Angelus nocte, & dixit: *Ne timeas Paulo, Caesari es operet assistere, & ecce donavit tibi Dominus omnes qui navigant tecum: erant autem animarum 266 in navi.*

Sic S. Magdalena, cum Martha, Lazaro & sociis, à Indae navi sine velis & remis imposita, feliciter appulit Massiliam, Deo ad ejus preces ventos & fluctus compescente, & navim regente.

Sic S. Nicolaus in Palaestina profectus, ut loca sancta praefens veneretur, consensu nave sereno caelo horribilem nautis tempestatem praedixit, sed mox citam, cum omnes in summo essent periculo, precibus sedavit.

Beda li. 1. hyst. Angl. c. 17.

Memorable est, & Evangelice huic narationi simile, quod de S. Germano Alesiodorensi, & S. Lupo Trecenti Episcopo refert Beda. Cum in Britannia serperet haereticus Pelagianus, electi hi fuerit à Synodo Episcoporum Galliae, & destinati in Britanniam, ut eos in fide confirmarent. Ipsi igitur iussa & preces Ecclesiae Gallicanae prompte suscipientes, navigatione inveniunt. Cum vero à Gallico sinu ad mediumque itineris navis tuta volaret, subito occurrit inimica vis daemonum, invidentium salutem populis ad quos hi tanti viri destinabantur. Concitantur procellae, caelum diesque nubium nocte subducitur, ventorum furor, & vela non sustinent, cedunt, & navis victa nauarum: & jam ferebatur navis oratione, non viribus. Sed ecce etiam Germanus fractus corpore & lassitudine, resolutus est sopore. Tunc quasi repugnante cessante tempestas invaluit, & navis jam fluctibus mergebatur. At B. Lupo, omnesque alii turbati instar discipulorum, suscitant Ducem tuum, ut elementis furientibus opponat. Ille immanitate periculi, constantior Christum invocat, & assumpsa in nomine S. Trinitatis olei & aquae benedictae, alpergine fluctus sedat, horum.

Sivim in vita S. Germani.

tans universos ut uno ore orationem profundant. Sic fugantur inimici, sic tranquillitas redit, & venti è contrario reverti itineris sunt administri, navigandi, famulariix unda subsequitur: & decursis pelagi immensis spatibus, brevi littoris optati quiete potiuntur.

Propterea etiam viri sancti cum opus aliquod Apostolicum, vel Dei gloriam concernens adorabantur, nullum terrae, vel maris periculum metuebant, scientes se illi curae esse qui mari & ventis potest imperare. Sic S. Xaverius in Mauricas contentens in insula Evangelii gratia, cum amici dissuaderent, ac tandem navigium negarent respondit: *Se nulla pericula timere, nullumque genus mortis, sibi de Dei gloria & animarum salute agitur, de se velle in Mauricam Deum vocantem sequi, quod si navis desit, semet Deo incubantem atque transnaturum, ita refert Turfelinus li. 3. vite ejus cap. 3.*

Celebre etiam est in hoc genere, quod de S. Ignatio refertur. Hic cum foret Praepositus Generalis, dicebat: Si Pontifex juberet, ut ad ostia Tiberina navim primò obviam, clavo, malo, remis velis destitutam conscenderem, idque sine commatu, animo lubenti hoc facerem. Cumq; Praelatus quidam ei diceret, quanam esset talis prudentia? Subjecit Ignatius. *Prudentia non tam est obedientia quam imperantia.* Nempe hi qui ad gloriam divinam propagandam vocati sunt, in illo debent fidere, etiam supra humanam prudentiam, maxime si ex obedientia destinetur, semper enim scire debent se cum illo navigare qui imperat mari & ventis. Quod si naufragio emori necesse sit, in ejus voluntate sanctissima conquelescunt.

EADEM DOMINICA.

LECT. 8.

Ecce terra motus factus est magnus, ita ut navi sola opereretur fluctibus Matth. 8.

de fluctibus quae Ecclesia, passis, & patitur.

Navicula, quam ascendit Iesus & discipuli, Ecclesiae typum gerit. Hae enim frequenter nominis navis, vel naviculae designatur, ob varias rationes. *Primo*, sicut navis in principio & sine est angusta, in medio lata: sic & Ecclesia in principio angusta fuit ob paucos credentes; in fine etiam angusta erit, quia tempore Antichristi pauci erant fideles; in medio autem omnino lata est, ob multitudinem credentium fide jam dilatata. *Secundo*, sicut navis nec minimam fissuram pati potest sine periculo: ita nec Ecclesia ullum schisma; aut divisionem, sive patrialitatem, sine multorum naufragio. *Tertio*, sicut navis variis partibus est instructa, variisque eget instrumentis: habet enim gubernaculum, velum, malum, anchoram, funes, &c. Ita Ecclesia navigat instructa fidei gubernaculo, erecta crucis arbore quasi malo, velum funesque duplicis charitatis extendit ut Spiritus sancti prosperum flatum excipiat, anchoram quoque spei non deserit: sic omne quod navigio necessarium est, sibi p ovidens, navigat per

M in mare

mare hujus sæculi, portans choros Sanctorum, & ad æternæ quietis portum contendens. *Quaritur*, sicut in navi est gubernator sunt remiges, sunt & alii diversis officis addicti, est proventus aquæ dulcis simul & panis; & si longa est & periculosa navigatio, munitiones diversæ etiam armorum in eam infertur: ita in Ecclesia Gubernator est Christus, vel ejus Vicarius Pontifex supremus, Officarii hujus navis sunt, Episcopi, Prælati, Sacerdotes, unusquisque ordinariæ serie officium aliquod obit felici navigationi necessarium: etiam usque ad exhauriendam sentinam, alii sunt destinati ne fordidus prægravetur navis, hi sunt confessarii. Nec deest in illa aqua dulcis gratiæ in Sacramentorum vasis præparata, nec panis biscotus in Eucharistia, nec anima spiritus ualida, quibus obstat hostibus. Denique non solum habet remiges pios fideles, sed & Angelos habet remigio feliciter cooperantes. Ac sicut in navi Noë tres erant contignationes, ita & in navi Ecclesiæ tres sunt mansiones, Matrimonium, Viduitas, Celibatus.

Laert. l. 1. c. 9. Anson in Melifsa. Alii a liis hoc tribuunt.

Postremo, quod nostro maxime congruit proposito navis in medio mari fluctibus & ventis exposita est, non sine periculo & timore, quia mox ascendere videtur usque ad caelos, mox descendere usque ab abyssos. Hinc illud Ovidii 2. Trist. *Me miserum quanti montes voluntur aquarum! Jam jam tacitos sidera summa putet. Quanta diducto sub sidunt aqore valles!*

Iam jam tacitos tartara nigra putet. Hinc navigantes quatuor tantum digitis à morte ditare dixit Anacharsis, tum quia hæc est spissitudo navium, tum quia paucis digitis navis mari eminet. Et Aristoteles de tribus doluisse dicitur. 1. quod secretum suum mulieri revelasset. 2. quod in hac vita adeo incerta unum diem mansisset intestatus. 3. quod eo navi vinctus esset, quod poterat pedibus proficisci. Ita de Ecclesia dicimus eam continuo agere in medio mari, circumfremantibus frequenter immanibus fluctuum montibus, vntis, procellis, ita ut videatur modo exaltari usque ad caelos, modo deprimi usque ad abyssos, tabescentibus etiam ejus rectoribus præ tacto & timore. Hinc de illa in sensu mystico rectè possumus interpretari quod dicit Sapiens. *Tria sunt mihi difficultia, & quartum penitus ignoro, Viam aquila in caelo, Viam colubri super terram, Viam navis in medio mari, Viam viri in adolescentia.* Sic legunt Hebræi, & intelligi potest de incarnationis mysterio abscondito, per quod Christus Vir virginem ingressus est admirabili via, nullo relicto vestigio in egressu vel ingressu, de quo mysterio Propheta. *Novam creavit Dominus super terram, scemina creum dabit virum.* Via autem Aquila in caelo, viam possumus interpretari ejusdem Christi pernicibus instar Aquilæ: alis caelorum sublimia penetrantibus; Viam verò colubri super terram, dicimus esse viam heretis in terra reptantis, & per varios circuitus sese quocumque potest lateenter insinuantis in vera fidei pernicem,

Prov. 30.

Denique viam navis in medio maris, dicimus esse viam Ecclesiæ inter procellas & minaces fluctus inter horisonas tempestates peregrinantis, & ad portum suspirantis. Quis verò perfecte assequi vel agnoscere potest ejus viam, inter tot perfectiones conradictiones, schismata, hæreses, quas ab initio jam passa est, & in finem usque sæculi patietur? In *Apo.* describitur quædam mulier pariens masculum, & draco stans ante mulierem, ut mox ejus partum devoret. Interim peperit masculum qui reclusus erat omnes gentes, sed ille raptus est ad Deum & thronum ejus; & mulieri datae sunt alæ ut fugeret à facie draconis. Hæc de Ecclesia rectè intelliguntur, & alii quidem, de primis Ecclesiæ temporibus interpretantur, alii de ultimis. Semper Ecclesia Christo gravida est, semper illum spiritualiter parit; illam verò draco mirè omni tempore persequitur, ut partum ejus devoret, Christum & Christianos, sed ejus protectionem, partusque sui, suscepit omni tempore Deus, suscipietque in finem usque, quantumlibet draco fremat, & furor emfundat. Unde ibidem subditur. *tratus draconis mulierem misit ex ore suo aquam tanquam flumen, sed terra operiens os suum adjuvit mulierem, & absorbit flumen.* Hæc est perfectionis & blasphemiarum illuvies, qua Ecclesiam ab initio appetit. Tandem adjicitur. *Abiit facere prælum cum reliquis qui sunt de semine ejus, & stetit super arenam maris.* Quare stetit super arenam maris, nisi ut naviculam, quo benedictum mulieris hujus semen se rebatur, multiplicatis fluctuum aggeribus, hoc est, varijs excelsis persecutionibus obrueret, & submergeret? Multiplices ergo fuerunt fluctus, multiplices procellæ, impetentes naviculam, in qua ascendit Jesus eum discipulis. Vis id specialius cernere? Primos fluctus suscitavit draco per Judæorum Principes, qui eruentis edictis sæviebant in Ecclesiam; & eam jam in suis primordiis feliciter navigantem turbida persecutione evertite & mergere parabant. Sed frustra fremuerunt, meditati sunt per lunaria. Sæpe, inquit illa, *expugnaverunt me à juven daorum: tunc mea, et non enim perierunt mihi.* Navigabant principes discipuli, navigabat cum illis Dominus; & qui ex *Psalm. 124.* se poterant esse ad pericula trepidi, illius verbis & promissis, illius virtute & spiritu confirmati, adversus omnes fluctus & procellas obnituntur, & suspensis spei velis prospere progrediuntur, etiam jam non contenti Judææ limitibus, in Gentium dittonem penetrant, & fidei anchoram ibidem figunt. Nempe hoc proprium habet Ecclesia Christi, ut dum persecutionem patitur, floreat; dum opprimitur, crescat; dum contemnitur persistat; dum leditur vivat; dum arguitur, intelligat. Tunc stat, cum superari videtur. Propterea comparatur vineæ, que per sossionem, per amputationem exerescentium palmitum; per ventorum agitationem, crescit, floret, fructificat. Item comparatur palmæ, que quanto magis opprimitur, tanto celsius erigitur celum; versis.

Miser. 31.

Item comparatur rubo Moysis, qui ardebat, sed non comburebatur, quia Deus in illo latens eum conservabat & protegebat. Denique comparatur Arca Noë, quae tanto altius elevabatur, quanto magis aquae & fluctus multiplicabantur. Sic prima persecutio multiplicatis fluctibus Ecclesiam non submergit, sed illustravit, & dilatavit. De hac dicitur: *Facta est autem in illa die persecutio magna in Ecclesia, quae erat Ierosolymis & omnes dispersi sunt per regiones Iudae & Samariae, praeter Apostolos.* Haec persecutio fecit, ut discipuli dispersi inde ulterius in alias regiones se spargerent, & illas converterent. Unde dicitur: *Hi quidem qui dispersi fuerant à tribulatione, quae facta fuerat sub Stephano, perambulaverunt usque Pheniciam & Cyprum, & Antiochiam.* Sic Antiochia crescente fidelium numero, primum vocati sunt fideles & discipuli à Christo Christiani. Diciturque alii, dispersorum numerum fuisse ad quindecim usque millia, & hos fuisse quibus Iacobus scribit: *Duodecim tribubus quae sunt in dispersione saluati, quibus & Petrus ait. Advenit dispersio in Ponti & Galatia, &c.* Hoc etiam tempore censent Magdalenam cum Lazaro, Maximino, Martha, & aliis appulisse in Galliam, & Iosephum ab Arimathia transmisisse in Britanniam, ibique Evangelium & fidem propagasse. Sic impiorum contritus, quibus Dei opera nituntur impedire, utitur ipse Deus, ut illa promoveat. Sic adversis licet fluctibus ad portum intentum pergit nostram naviculam à Deo directam.

Apoc. 13

AA. 8.

Baro. 1.

Luc. 1.

Pal. 1.

1.

Ecclesia

impugnata

per luciferum

principem

Psalm. 106

Decem

persecutiones

Eccliae per quos exortata.

fuit sub *Iulio Maximino*, cujus etiam magna fuit crudelitas, ita ut alii cum *Buzyridem*, alii *Phalarim* appellarent, sub eo passi sunt Pontianus & Anticus Pontifices. *Septima* fuit sub *Decio*, sub quo passi sunt sancti Cornelius, Fabianus, Appollonia, Agatha, *Octava* sub *Valeriano*, sub quo passi sunt SS. Cyprianus, Laurentius, & alii. Ipse tandem iusta Dei vindicta a Sapote Rege Perfarum captus, illi equum ascensuro dorium instar scabelli praeberet coactus, & ibidem misere perit. *Nona* fuit sub *Aureliano*, sub quo passus est Felix Papa, Agapitus 15. annorum, & alii. *Decima* & saevissima fuit sub *Diocletiano & Maximiano*, sub quibus passus est S. Mauritius, cum legione, S. Agnes, S. Vincentius, cum plurimis, ita ut uno mente septemdecim millia occiderentur. Videre potest *Eusebius* l. 8. Certè illo tempore Christiani vix nisi in antris vivebant, quo se à facie debacchantis furibundae procellae abderant. Quapropter, quali de profigata penitus Religione Christiana publica trophaea Diocletiano tunc erecta fuere. Etiam modo Clunia & Arevaci in Hispania dicuntur reperiti columnae cum hac inscriptione: *Diocletiano Caesari Augusto superstitione Christi ubique deleta, & Deorum cultu propagato.* Tunc obdormire videbatur Dominus, dum Navicula mirè agitabatur ventis, & his operiebatur fluctibus. Haec turbulenta tempora lumine propheterico praevidisse & designasse videtur Rex & Propheta, *Qui descendunt mare in navibus facientes operationem in aquis multas, ipsi viderunt opera Domini in profundo. Dixi, & facti spiritus procellae, & exaltati sunt fluctus ejus. Ascendunt usque ad caelos, descendunt usque ad abyssos, anima eorum in malis tabescebat.* Qui sunt qui descendunt mare in navibus, nisi Apostolici viri, qui Ecclesiam gubernacula sunt sortiti? Et hi quidem nebulosis adeo procellis tempore tyrannicae persecutionis fuere circumvallati, ut quodammodo clayum & regendi peritiam amissile censerentur, quia furor ille tyrannicus maxime Antistites Religionis impetebat, eos ad simulachra Deorum & idololatiam cogere conitens, ut hi qui eminebant, tamquam montes transferrentur in cor maris. Hinc & *Marcellinus* Pontifex hac procella turbatus & commotus, quasi sapientia devorata, timore mortis idolis fluctificavit. At postmodum maxime penituit, & sese arguit ac Tyrannum, qui cum ad id sceleris adlexerat, & cum descendisset usque ad abyssos taliter peccando, ascendit usque ad caelos feliciter penitendo, martyrio postmodum & gloria coronatus in caelis. Sed quid subsidu inter tot procellas, tot ingruentes fluctus & malorum undas? *Clamaverunt ad Dominum* qui videbatur dormire disperserent auxilium: Clamaverunt tota cordis contentione cum discipulis: *Salvate nos, perimus, & suscitaverunt eum.* Tunc imperavit mari & ventis, ac tandem *fluctus procellam ejus in auram, & siluerunt fluctus ejus.* Et latati sunt quia siluerunt, & adduxit eos in portum.

Psalm. 106

Ecclesia

impugnata

per luciferum

principem

Psalm. 106

Decem

persecutiones

Eccliae per quos exortata.

portum voluntatis eorum. Hoc nimirum tempore Constantini Imp. & Sylvestri Pontif. qui Constantinum (Græcorum Medicorum consilio) de infantium sanguine balneum meditantem pro lepra sua eluenda, baptismo sanavit, virtute illius sanguinis, qui protius mundi lepra effusus est. Hic ergo cessare fecit persecutionem, immo exaltavit & ditavit Ecclesiam miris privilegiis & opibus; etiam Romanum ei cedit imperium, & Constantino-polim se transferens, Tunc ergo lætati sunt fideles, silenti procella, & eduxit eos Dominus in portum & quietem optatam. Propter hoc subdit Psal. *Confiteantur Domino misericordia eius, & mirabilia eius filii hominum. Et exultent eum in Ecclesia plebs. & in cathedra seniorum laudent eum.* Utique merito tunc læti erant Christiani, non solum alio thoepti, sed etiam cum publico applausu indulto & exemplo Imperatoris Ecclesias erigentes, altariaque, & cathedras Seniorum, Presbyterorum, & Prælatorum. Sic publicè misericordias Domini, & mirabilia eius erga filios hominum decantabat; officii divinis & sacrificiis solemnibus; cum antea non nisi in antris & speluncis delitescentes mortui silete cogrentur. Hæc tempora respexisse videtur *Isa. 54.* *Ecclesiam; Pauperula tempore convulsa. Ecce ego sternam per ordinem lapides suos, & fundabo in Saphyria, & ponam in saphyram propugnacula tua. Quasi dicat: O Ecclesia mea, quæ antea eras vills & ignobilis, procellis agitata, & quasi pauperula Navicula in medio maris deserta & despecta, ego erutam te de tot malis; nec solum id, sed etiam regium ac sacerdotalem decorem tibi tribuam, & oculos omnium cum admiratione in te convertam. Stabiliam in te Hierarchicum quemdam ordinem, quasi lapidum prætoriorum: Ut jam sis civitas quædam à me dilecta, & ad exemplar cœlestis civitatis à me ornata, & ordinata.*

31. *Ecclesia navem instaurant Hæretici.*

Tortios fluctus suscitavit draco huic invidens tranquillitati per hæreses, errorumque illuvies, quæ nimiam suscitavit tempestatem, maximè tempore Arianorum. Licet enim ab initio Ecclesia hæreses multe irrepserant; Chirynthi, Ebionis, Simonis, Nicolai, Menandri; parum tamen in valuerant. A postolis & Discipulis Christi eas redarguentibus & compescentibus, qui quod audierant, quod viderant, quod contraflaverant, de verbo vitæ annuntiabant: eorumque auctoritas hos errorum fluctus facile potuit mitigare, vel elidere. At Arianorum error primò dolosa arte irrepens, mox furioso Marte irrupens, primas etiam Ecclesia Cathedras occupavit, cum Regium Cæsareumque Thronum sibi vendicasset. Nam Constantius, Ursacius, Valens, Imperatores hoc errore imbuti Episcopos multos ad se allexerunt, vel blanditiis & dols; vel vi & minis ut in Concilio quodam Ariminensi, & aliis conciliis Episcoporum pene omnium, vera fides de consubstantialitate Filii, & æquitate cum Patre, in Nicæna Synodo à trecentis decem & octo-

Patribus, Præside S. Sylvestro definita, fuerit tunc explosa & condemnata, urgentibus Imperatoribus & Episcopis Arianis. Tunc verè fidei defensio in solo S. Athanasio, cum paucis Episcopis, aut sacerdotibus sibi adherentibus, refugisse visa est. Ideo in ejus exterminium conjuraverant, Imperatores, Episcopi, Populi, & Exercitus, imò totus infernus. Missis à Constantino Imp. quatuor verum exploratoribus, ut vivus, vel mortuus quæreretur, quinque annis in sicca cisternâ delituit, nec solè, nec homines videns, uno ejus clerico: vidum suppeditante. Atque iterum alias persecutione inundante; & menses in paterno delituit incognitus, quasi jam sepultus licet & vivus. Multoties quoque tempestatibus Arianorum factus, in exilium abire est coactus; incredibileque perperitiam calamitates, magnâ orbis terræ partem peragravit. An nò hi admirabiles fluctus Naviculam nostram operientes? Et hi quidem fluctus periculosiores fuere prioribus quia non solum à foris erant, sed & intus: Gentiliū persecutiones foris tantum concurrere nam præventur; hæresum autem unde intus cum prægravant, exagitant, discrimineque majori exponunt. Hoc notavit S. Chrysolog. super illis verbis *Marci. 4. Fata est procella magna venti, & fructus mittit in navem, ut ut adimpleretur navis. In quæ verba sic ait Dominus: am navem quantū eximijus quas naves undæ erum Genitulum multo; tantū intrinsecus in mudi hæreticorum de se vident fluctus. Hanc tempestatem se potuisse B. Paulus declarari, dicitur: *Foris pugna, intus timores. Et merito spemissis fluctibus Evangelista reser navem suis repletam, quam rei pene hæreses Ecclesia patitur, quos divina legum quas stiones. Hæc ille. At vero hæc Arianorum tempore, dicitur totius penè orbis una foret tempestatem, dum Regum spumabant undæ, dum servabant potestatum fluctus, dum sanabat rabies proditorum, dum pulorum gurgites rotabantur, dum perfidia scopuli notabantur, & mugiebant littera Christiana, dum totus orbis ingemiscens se Arianum miratus est, ut loquitur S. Hieron. *Nam quid dormire videbatur Dominus, quasi impotens, & in jus rei ignarus? Sed dormiebat ejus majestas, & providentia exarsit la sua ignara quieti. Non dormiebat ille, sed in palpebris interrogant filios hominum, quæ nunquam clauduntur, nisi ut non videant malum, sed vultu a versis solent & pumiant de linquentes: Vultu igitur explorare suorum fidem, se gerens quasi iudicium & dormientem, ut Rectores jam sibi diffidentes tanto humiliter recurrerent ad eum qui primario navim gubernat; cujus perisiam probat non temporis serenitas, sed procellosa tempestatem; quia blandiente aurâ navem regit ultimus nauta, sed in confusione ventorum primi quæritur ars Magistri. Cum humana ars & sapientia deficiat, tum divina adest, si advocetur, & serò quidem quandoque adest videtur, sed novit quando adesse debeat opportunè, ut periculum submoveret, & salutem reddat rebus, pene desperatis.***

Chrysol. ser. 21.

Rectores

Rehor in incerto est, nec quid fugiaris, parat, invenit, ambigua ars super ipsa malu.
 Hoc verum est ubi homines sibi & sapientie suae fidentes regunt. At ubi Deum agnoscent Rectorem & Vectorem qui mari & ventis imperare possit, utraque ad eum fiducia recurrit, haud deseruntur. Quod & hic factum est. Nam Deus piorum precibus & lachrymis vocatus, & quasi dormiens suscitatus, potentis sui imperio fecit, ut slieret Ariana pestis. Sic ubi & quando voluit adiutor in opportunitatibus & tribulatione tranquillavit orbem, mitigavit Reges, potestates placavit, sedavit fluctus, composuit populos. Et sicut per patientiam Martyrum, alteram Tyrannorum devicit procellam: sic & hac haereticorum tempestatem praclarissimum vitrorum sapientia dissipavit. Etenim clarissima illa lumina. Athan. Bassi. Gregor. Nazian. Hilarius, Ambros. Hieron. Augustin. sapientiae suae fulgore haec sem non solum Arianorum dispulerunt; sed & Donatistarum, Pelagianorum, Manichaeorum, & similibus tenebrosas nebulas stygis latebris erumpentes propulsarunt; ita ut tenebrae & tempestates illae errorum irritae fuerint, & in vanum irritatae contra hanc Naviculam. Ideo haereses torrentibus comparat S. August. sic dicens: Non vos terrena stratis quibus fluit, qui dicuntur torrentes; hiemalibus aquis implentur, aqua ad tempus perfluit, mox cessante, aut stare non possunt. Multa haeresium memoriae sunt: cucurrerunt in rivis suis quantum potuerunt. Siccati sunt rivus, vix eorum memoria reperitur, ad nihilum deveniunt tanquam aqua decurrens. Haec August.

4. Postremi fluctus qui naviculam hanc praegravant, & in discrimen adducunt, sunt corrupti Catholicorum mores, & seculenta vitiorum, & flagitiorum illuvies. Hos etiam fluctus draconis suscitavit, dum ejus visoso afflatu in populis cernitur iniquitas, in Judicibus iniustitia & cupiditas, in Principibus ambitio & damnosa vanitas, in Religiosis extindas libertas, in clero saecularis voluptas, in omni statu, & in aetate mira corruptela, & ad malum proclivitas.

Certe haece nostris procellosis temporibus non desunt multiplices haec tunc explicati fluctus. Naviculam Ecclesiae valde insectantes. Non desunt Judaei variis in Provinciis; qui in Christianos magno odio & invidia feruntur, fidemque Christianam, si non ita palam, clam saltem quantum possunt, persequuntur, & e multorum cordibus eam convellere nituntur. Non desunt barbari & infideles, Saraceni, Turcae, Mahometistae, qui Ecclesiam jugiter persequuntur & illius fidei submergere conantur, ut sciam suam & infidelitatem toto orbe propagent. Ethii Orientis imperio occupato, & Hungariae Transilvaniae ex parte subacta jam Germaniae, Poloniae, Italiae imminet Christianorum adhuc sanguinem sitiunt, quem prioribus saeculis saepe fuderunt, & illo inebriati, necdum sunt satiat. Non desunt haeresum fluctus à Lutheranis & Calvinis excitati, rabie contra Ecclesiam simi-

liter insatiabili. Hinc tot funeste bellorum clades à Principibus eorum suscitatae, quae Belgium & totam Germaniam mire involvunt, & concutunt. *Ibi elevarunt summa vocem suam, elevarunt summa fluctus suos, à vocibus aquarum multarum.* hoc est, multa ibi conspirationes, seditiones, persecutiones excitatae sunt, immixtis exercitiis, quasi torrentibus horridis, ad fidem Catholicam submergendam. Ibi profanata Tempia. Monasteria in praedam data; exturbati religiosi, & in exilium acti, ibi Sacerdotes & Episcopi suis sedibus & beneficiis orbati, ibi universa tam privata quam publica, tam sacra quam profana mira confusione de populatione fere obnoxia. *Et sunt mirabiles elationes maris adversus Christi & Petri Naviculam.* Hi fluctus fieri, haec spuma confusibiles à Rege à marinis locis progrediente Principibus haereticis coadjutantibus, jamdiu suscitatae; quae modo adhuc perseverant, tumide, tenebrosae, mare inquietantes Ecclesiam & Imperium. Sed inter haec animum in persecutione non debemus despondere, nec modicae fidei esse; *cusione quia si mirabiles sunt elationes maris, mirabilis est in Ecclesia altus Dominus,* potens eas compescere. Utique, *Deus pro Deo noster refugium est virtus, adiutor in tribulationibus qua iniquitatis nos nimis.* Propterea non timendo nobis dum tu habitur terra, transferentur montes invocantes in cor maris. Etiam si nonnulli Principes & Ducibus, qui tamquam montes emineat videbantur in Imperio vel Imperio; Regem vel Caesarem deserant, *in Applicatio* imò & Ecclesiam, in abyssum rebellionis & haeresis, quasi in cor & profundum maris projecti; tamen sub refugio & adiutorio divino non est animo decidendum. Licet consilia misceant quibus orbem conturbent, licet omnia committant & confundant suscitatis tumultibus, variis, non est nimio timore trepidandum: *sonuerunt & turbatae sunt aquae eorum, conturbati sunt montes in fortitudine ejus.* Horrendo fragore exercituum, quasi voce & impetu aquarum multarum; nonnulli in sublimitate constituti perterriti sunt, exagitati, & perturbati: sed Civitas Dei non turbatur, licet maria restitent, spumens & erigant, mimentur irruturas moles aquarum & montium. Quid ita? *Quia sumus in tempore sacrificii Crucis aem Dei, sanctificavit tabernaculum suum Altissimus, Deus in medio ejus non commovebitur.* Ob speratam Dei opem, impetiosi fluctus tribulationum quandoque justis (incolis scilicet hujus civitatis) sunt materia spiritalis gaudii: & gratia Dei velut fluvius pleidus corda eorum irrigans, exhilarat eos, & securos fortesque reddit: contra sevilissimos fluctus maris. Scimus ipsi quod civitatem suam firmavit Deus, & tabernaculum fixerit in medio ejus, ut in suorum preces exaudiat, & operum ubi opus fuerit, ferat. Cum igitur in illius veterata medullis, tali cultu de nullam oportet vereri hostem incursum, nullam cladem. Si ita iudicabit congruum; *Adjuravit eam mane siliculi;* Tempestive, & quasi ante auroram, auxiliarem praebit manum, eritque, ut ait Propheta: *Draculium*

Psal. 92.

in persecu-

tionibus qua iniquitatis nos nimis.

Propterea non timendo nobis dum tu habitur terra, transferentur montes invocantes in cor maris.

Etiam si nonnulli Principes & Ducibus, qui tamquam montes emineat videbantur in Imperio vel Imperio; Regem vel Caesarem deserant, in Applicatio

imò & Ecclesiam, in abyssum rebellionis & haeresis, quasi in cor & profundum maris projecti; tamen sub refugio & adiutorio divino non est animo decidendum.

Licet consilia misceant quibus orbem conturbent, licet omnia committant & confundant suscitatis tumultibus, variis, non est nimio timore trepidandum: sonuerunt & turbatae sunt aquae eorum, conturbati sunt montes in fortitudine ejus.

Horrendo fragore exercituum, quasi voce & impetu aquarum multarum; nonnulli in sublimitate constituti perterriti sunt, exagitati, & perturbati: sed Civitas Dei non turbatur, licet maria restitent, spumens & erigant, mimentur irruturas moles aquarum & montium.

Quid ita? Quia sumus in tempore sacrificii Crucis aem Dei, sanctificavit tabernaculum suum Altissimus, Deus in medio ejus non commovebitur.

Ob speratam Dei opem, impetiosi fluctus tribulationum quandoque justis (incolis scilicet hujus civitatis) sunt materia spiritalis gaudii: & gratia Dei velut fluvius pleidus corda eorum irrigans, exhilarat eos, & securos fortesque reddit: contra sevilissimos fluctus maris.

Scimus ipsi quod civitatem suam firmavit Deus, & tabernaculum fixerit in medio ejus, ut in suorum preces exaudiat, & operum ubi opus fuerit, ferat.

Cum igitur in illius veterata medullis, tali cultu de nullam oportet vereri hostem incursum, nullam cladem. Si ita iudicabit congruum; Adjuravit eam mane siliculi;

Tempestive, & quasi ante auroram, auxiliarem praebit manum, eritque, ut ait Propheta: Draculium

Draculium

chium nostrum in mane. Et salua nostra in tempore tribulationis. Non ergo diffidamus. *Eccc conturbata sunt gentes, inclinata sunt regna, dedit vocem suam, mota est terra, adversus Ecclesiam adversus Civitatem Dei conspirans: sed dicere possunt cives ejus: Dominus virtutum nobiscum, succesor noster Deus Iacob.* Si nobiscum est Deus virtutum, exercituum Deus, in eius potestate est armorum belliq; omnis dispositio, & compositio. Quando illi placuerit, auferat bella usq; ad finem terra, arcum conteret, & confringet arma, sic exaltabitur in gentibus, & exaltabitur in terra, is qui post tempestatem tranquillū facit, & admirabuntur omnes dicentes. *Quia est hic, quia mare & venti obediunt ei?*

Conclusio.

Clamemus itaque ad Dominum, & quasi dormientem suscitemus: *Domine salua nos, perimus.* Clamemus non tam forti voce quam forti fide; non tam corporis contentione, quam animi devotione, non nuturantium pravo more, sed supplicantium pro clamore. Dum se undiq; furens & perniciosus ingerit turbo ventorum, dum tristi tonitru litorea Christiana feriuntur, non solum illorum est clamare qui conquassantur, sed & omnium nostrum. Si vere credimus nos unum constituere corpus cum his qui quidem suat fidei & professionis, nostra credere debemus esse viscera hos qui in tempestate conteruntur, & ideo misericordiae & pietatis operibus, afflictione; jejuni, precum gemitu, fletu citione merito clamare debemus: *Domine salua nos, perimus.* Si fratres nostri sunt illi qui sub cruento & babylonico gladio affigantur, vel interuntur, nos ter sanguis effunditur, & ideo merito ingemiscimus, & corporum ac animum naufragium amoliri precibus conamur. Si Deus iustus est, & eius flagella nostra: provocant culpae; etiam misericors est, & eius vindicem impedit manum, ejus eruentium mucronem nostra recondit supplicatio. Revertamur ergo ad Dominum, ut revertatur ad nos Dominus: enunciemus malis, ut respiciant bona; seruiamus Deo bono, ut malis & iniquis potestibus non seruiamus. Clamemus cum Apollolis, sed non modica fide, *Domine salua nos, perimus;* & sic imperabit mari & ventis. Clamemus cum Ecclesia humili & cordata supplicatione quasi e medijs fluctibus: *Uro qui nos in tantu periculu constituitis pro humana seu fragilitate non posse subsistere, da nobis salutem mentis & corporis, mea quae pro peccatu nostro patimur, te adiuvante, vincamur.*

Lect. 9. tripartita.

DOMINICA V. POST EPIPH.

Simile est Regnum Caelorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo. Matth. 13.

Pars I. sen per

In hoc faculo, quae nec satis assequi humanus potest intellectus, nisi speciali lumine illustratus,

recenetur prosperitas iniquorum, & afflictio, oppressioque iustorum. Etenim huius rei consideratio nonnunquam etiam bonos torquet, & quasi fluctantes reddit, ac de divina providentia dubios. Propterea apud Deum multi & Prophetae conquecti sunt, velut cum eo tam ob causam disceptantes, Primus est Ieremias, sic Deum alloquens: *Iustus es Domine, si dissipaveris secum, verum amen iusta loquar ad te. Quare via impiorum prosperatur, bene est omnibus qui praevariantur, & inique agunt? Placuit tibi eos, & radicem miserunt, proficiunt & faciunt fructum, prope os tuum orationum, & longe à rebus eorum. Quali dicat: Etiam si sis me iustior; ita ut tecum disputare non debeam, tamen pace tua liceat mihi afflictio non mihi indulgere affectui meo, & proponere iustam, ut mihi appareat, expostulationem & querelam. Quare impij in prosperitate omnimoda agunt quasi arbores alta radice plantatae, floride, & frugiferae, proficiunt opibus, honoribus, prolibus? Quare quae postulant, & in votis habent, mox consequuntur, quasi ad felles ori eorum, & renes eorum, ac terga in unum sunt à flagello tuo? Secundus est Iob, eandem plane querelam expromens his verbis: *Quare impij viri vni sublevari confortantique divitiis; Semen eorum permanet coram tu propinquorum turba & nepotum in conspectu eorum, Domus eorum secure sunt & pacatae, & non est virgula Dei super illos. Bos eorum concepit, & non abortivit; vacca peperit, & non est privata lacte suo. Egrediantur quasi serges parvuli eorum, & infantes eorum exultant iustis. Quali dicat: Omnis eis prosperitas est, & omnis incolumitas in familia, sive in pecoribus fecundis, sive in pueris, qui circa domos eorum, lufstant vegeti & lani; nullus apud eos morbus, vel afflictio. Tertius est Abacuc: *Viquequo Domine clamabo, & non exaudiet; vociferabor ad te vim patiens, & non salvabitur. Quare ostendisti mihi iniquitatem, & laborem, videre predaem, & iniustitiam contra me, & factum est iudicium, & contradiçtio potentior? Quare respicit supra iniquos, agentes, & taces de vorante impio iustorem se? & facies homines quasi pisces maris? Quali dicat: cur permittis tantam iniquitatem, tanta scelera, quae oculis meis exhibita, dir me cruciant & voce ferari faciunt, quasi vim pateret? Quomodo enim sine acri dolore cernere violentem tantam afflictionem iustorum, tantam violentiam & oppressionem eis, quam commovent per vestri homines probis potentiores, quos in iudicio circumveniunt, & litibus exagitant? Quare benignis adhuc oculis illos respicere, illisq; favere videris; permittens ut iustiores se devoent, sicut in mari majores pisces devorant minores? Quartus est Propheta David, *Alis autem pene moti sunt pedes, pene effusi sunt gressus mei. Quia zelavi super iniquos pacem peccatorum videns, & c.* Quid. Similis fui illi qui in via lubrica aut inaequali & contriçola titubat & vacillat, & quasi labat; dum nimia indignatione commotus hum viliens felicitatem & prosperitatem impiorum: nã fore teçtation succumbens, declinabam à rectis***

nos aliqui maliorum.

Hier. 14.

Iob 21.

Abac. 1.

Psal. 72.

cogitationibus de Dei providentia, & de firma in eum fiducia quodammodo decidebam. Nam cum eos quadam ratione beatos censeret, quadam velicitas eos mirandi suboriebatur, & ad eam felicitatem quae ratione pertingendi. Haec porro effusio gressuum, & motio pedum primos motus indicat, qui non semper in nostra sunt potestate, nec sepe reos nos efficiunt, sed ad exercitium proficiunt & meritum, si mox eis oblitatur. Unde nec David nec alij Prophetae ceniendi sunt dubitare hic de Dei providentia: sed humanam quendam exerunt affectum, & velut in persona inferiorum loquuntur, ipsi tamen firmi. Unde & suam firmitatem, non obstante tali querimonia, quilibet eorum praemis aliquibus verbis profiteri videtur. Ideo priusquam exponat Jeremias querelam suam, iustitiae divinae professionem praemittit: *Iustus es Domine, si disputem tecum. Similiter & Job ne videretur Deum arguere in iustitia praemittit: Nunquid contra hominem disputatio mea? Et ego quando recordatus fuero, pertimesco. Sic & Abacuc praevenerit eandem quae de se coeipi poterat, opinionem, dicens: Mandi sunt oculi tui ne videas malum, & respicere ad iniquitatem non poteris. Tunc addit: Quare scies impio concubitate iustiorum se? Denique & David antequam sua quae vacillare videbatur opinionem de impiorum prosperitate proponat, firmam fidei professionem praemittit, contenta voce exclamans: *Quam bonus est fructus**

ea in fasciculos ad comburendam: Triticum autem congregate in horreum meum. Est ergo Christus Dominus divinitatis Sanctuarium, quod qui consilium in afflictione & oppressionem quam ab improbis sustinet, mox intelligit se neutiquam debere perturbari sed considerandum esse finem & exitum, quem improbi sortituri sunt in suppliciis, prohi ob patientiam in aeternis praemijs. Hoc nimirum est intelligere in novissimis eorum, ad quae nos in haec parabola Christus remittit. Vult ipse usque in finem saeculi in Ecclesia filios regni, & filios gehennae permittenti, sicut in sagena pisces bonos & malos: sicut in officina signi vasa in honorem, & vasa in contumeliam sicut in Arca Noe corvum & columbam, sicut in horro spinas & lilia, sicut in ovili haedos & agnos, sicut in eodem corpore sanguinem bonum noxio cum humore, sicut in area triticum cum paleis, denique sicut in eodem agro granum bonum cum lolijis & zizanijs.

Variae autem sunt rationes, cum generales tum particulares divinae providentiae & iustitiae. Quare cur malos tamdiu inter bonos tolerare decernat. **Deus** Duae primariae generales insinuat S. Augustinus in Ps. *malos in 4. Ne patere gratia esse malos in hoc mundo. Et nihil ter bonos boni de illis agere Deum. Omnia malus ante idcirco tolerat. ut corrigatur, aut ideo vivit ut per illum bonus creatus.*

Prima itaque ratio tanta patientiae Dei erga impios est, ut tandem ad ipsum convertantur, & qui zizania erant, triticum fiant. Quia ut ait S. Augustinus *Malos ut term. 46. de diversis. In agro sunt zizania, sed fieri convertuntur, ut qui hodie sunt zizania, erant sunt frumentum. zizania alloquor. Corripite vos antequam meseritis. Nempse mali sunt zizania, non naturae necessitate, sed voluntatis pravitate. Mutent ergo voluntatem commutent pravitatem, quia deus eos tolerando non perdidit eradicandi potentiam, se dixit animi veram poenitentiam. Ad divitijs bonitatis eius, & patientiae. Et longanimitatis eius contemnis, ignorans quia benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? Sic loquitur S. Paulus. Exiterum similiter S. Petrus: *Patroner agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad poenitentiam reverti. Et quidem quandoque poscere videtur divina iustitia subitam malorum eradicationem, & ignis in eos immissionem, sed misericordia superveniens secliter interponit, & temperat iram iudicis, exponens pietatem Patris. Ideo apud Oseam sic alloquitur Dominus populum suum: *Isa el quomodo dabo te? Sicut Adama ponam te, ut Sebit? Converterum est in cor meum, pariter conturbata est virtus mea, non faciam furorem ira mea. Quasi dicat: O popule mi, qui peccatis tuis iram meam accersis, quomodo de te faciam? quomodo te tractabo? quomodo me geram erga te? Nunquid mereris ut sicut in Soddomam & Gomorrhiam, in Adama & Seboim civitates Pentapolis, ignem immisi: ita & idipsum tibi faciam, & radicitus omnia in te zizania caelestis flamma consumam: Sed hoc cogitanti mihi cor meum***

Es. 1.
Dous ut
Rom. 2.
2. Pet. 3.
Osee 11,

77. *el Deus, huius qui vult sunt cordi. Et postmodum cum suggestio quaedam occurreret interius sibi dicens. Si omni prosperitate fruuntur improbi, omni afflictione premuntur probi. Ergo sine causa iustificavi cor meum, & laus inter innocentes manus meas, mox similitram illam corrigit cogitationem: *Si dicebam narabo sic, ecco nationem suorum tuorum reprobari, qui tuam agnoscent providentiam & iustitiam, licet diversis afflicti malis, dum in bonis impij luxuriant. Tandem addit: *Excitem abum ut cognoscerem hoc, in bor est ante me donec invem in Sanctuarium Dei, & intelligam in novissimis eorum. Q. d. Non possum assequi sufficienter has rationes divinae providentiae, nisi intrem in abdita consiliorum eius secretorum per orationem, ubi illuminer ab eo ad cognoscendum eorum in felices exitus, quod & in altera vita plenius intelligere dabitur in aeterno Sanctuario.***

Sed ut quid haec tam alto repetita principio? quia aimirum ad hoc tenet haec a Christo proposita parabola, ut querimonis istis frequenter antiquo tempore propositis, & in finem usque saeculi ab aliquibus inferioris animi proponendis, satisfaciat. Conqueruntur enim adhuc nonnulli conformiter antiquis. Unde tot in agro Dei zizania? Quare permittit illa Deus crescere? Cur finit illa impune bonum semen opprimere? Cur non mox iubet eradicari? Cur impios cum damno proborum vult crescere, florere, & in malum fructificare? An non illico potes est eos vellere? Respondet Christus: *Sinito ea crescere usque ad messem, & in tempore messis distant melioribus, colligite primum zizania, & alligate*

commovetur, & dum cogito ita acerbè te plectere, jam quasi poenitet, & dolore cordis tangor intrinsecus, sperans ergo conversionem tuam, quodque pacem poenitens postulas, furorē iræ meæ suspendam, nec in te, licet merueris, illum immutam, neque tepenitus disperdam.

*Zelus in-
diferens
Deo di-
stinctus.*

Propterea etiam in hoc Evangelio interrogantibus servis, an vellet ab ipsis eradicari zizania? Respondet, Non additque hanc rationem? Ne forte eradicatis simul & triticum? Quia nimirum, ut diximus, in triticum converti potest, qui inter zizania deputabatur; & sic tempellivè nimis eradicaretur, quia id à servis non agnosceretur, quod soli Domino notum esse debet. *Novit enim Dominus qui sunt ejus, novit qui permanent ad coronam: qui permanent ad flammam. Novit in area sua triticum, novit & paleam, novit zizania, novit & segetem.* ita Augul. Quod si mox excidenda forent zizania, & igni addenda, ubi Magdalenæ? ubi Thabæ meretrices? ubi Maria Ægyptiaca? ubi Pelagia Antiochena? ubi magus illa Ecclesiæ Doctor Augustinus. Jam in flammis agerent, nec conversionis suæ ac doctrinæ pretioso frumento Ecclesiā pacerent. Unde S. Chrysol. ser. 97. Si zizania Desperantia non subveniet, nec Matthæum de Publicano & usurario Evangelistam, nec Paulum de persecutore Apostolum Ecclesiā possideret. Vult ergo Dominus non nimio zelo servos suos ferri ad extirpationem malorum, ad evulsionem omnium zizaniorum: quinimo optat potius ut orent pro conversione eorum, ut è zizaniis triticum, è paleis granum è lolis illium efficiantur, & sic tandem congregentur à Domino in horreum. Sic oravit S. Stephanus pro Paulo persecutore suo, & exauditus est à Domino. Ananias autem videbatur optare, ut eradicaretur tanquam de numero zizaniorum, quando de illo sic conquebatur, *Domine quanta mala fecit sanctus tuus in Ierusalem, quasi dicat Saulus iste, de quo mihi loqueris, frumentum tuum novum quod adhuc in primo suo ortu est, omni conatu suffocare conatur, quid igitur me ad eum mutis, cum potius extirpari à te mereatur? Sed cum Ananias videret Saulum, Paulum Dominus tuac videbat eum Ananias persecutorem diceret, Dominus Predicatorem sciebat: & cum ille eum zizania judicaret inferni, tanquam electissimum triticum Dominus jam eum ponebat in horreo coelestis; ideo dicit de illo, *vas electionis est mihi.* Itaque non est facile servis Dei profligandum in zelum indiscriminum, nimiumque fervorem ad extirpandum ante tempus zizania, quandoquidem nec illa certo agnoscant. Propterea à Domino reprehenduntur *in cobus & loannes*, qui cum viderent Samaritanos non recipere Christum, nimis ferventer dixerunt: *Videmus, ut descendat ignis de caelo & consumat illos!* Quibus Dominus: *Nescitis cuius spiritus sitis. Quasi diceret: Zelatores estis honoris mei, tanquam Magistri vestri, sed non secundum scientiam.**

*Tract. 12.
in Ioan.*

Act. 9.

Luc. 9.

Admirabile est hac in re quod S. Dionysius de S. Carpore refert. Indignatus Carpus cuidam infideli quod alium à fide abduxisset, precabatur ut ambo Deus fulmine extingueret. Hæc precatus, vidit nocte caelum aperiri, & lumen descendere ad cubile usque suum: Oculosque in caelum elevans, vidit Christum innumris cinctum Angelis; exinde illos in terram deflectens, vidit profundam abyssum, & duos illos viros præcipitio jam proximis, trementes planè & miserandos. Cernebat etiam serpentes terribimos pedibus eorum colligatos, ut miseris omni vi in voragine pertraherent. Delectabatur Carpus, quasi voto potiturus, si rueret, Deo injuriam suam vindicante. At ecce in superna iterum vertens oculos videt Jesum commiseratione eorum descendentem, & manum porrigentem, Angelosque opem ferentes. Sic autem Carpum allocutus est. *Tam percute ad verbum me, paratus sum etiam iterum pro salvanda hominibus pati: gratum mihi istud est, dum non alii homines peccent. Tu autem inspicere an tibi utilis sit, istam cum serpentibus in profundo mansionem Dei & Angelorum præferre consortio. His zelum ejus indiscriminum corripit, & alibi exemplum dedit, ut prudenter zelo utatur.*

*Secunda ratio, cur Deus impios toleret, est, ut per eos boni exerceantur, & ut sic eorum merita & coronæ augeantur. Utique si non fuissent à Deo tolerati tot & tam diu tyanni, non esset nobis nota tot Martyrum invicta patientia, nec eis tam eminentes preparatae in caelo coronæ. Non agnovissent Laurentium, Vincentium, Sebastianum, & innumeros alios fortissimos Christi Athletas, omnibus tormētis superiores, nec inter teneras virgines Agnetem, Ceciliam, Catharinam, Apolloniam, tantæ fortitudinis credidissent? in fragili sexu. Improbiorum persecutione virtus eorum enititur, sublimèque apud Deum coronam est adepti. Sic nisi multitudo & amulatio Aman aliquamdiu à Deo tolerata fuisset, Mardochei gloria latuisset. Et nisi fratrium invidia Josephum opprimere tentasset, ejus exaltatio & virtutis meritum incognitum foret. Mavult ergo Deus de malis bona elicere, quam malos nullos permittere, quia sapientia sua probe novit de improbis fructum colligere, de veneficio beneficium, quasi mel de petra aluumq; de saxo durissimo. Propterea jà ab initio sæculi bonos cum malis, zizania cum tritico, voluit permisceri. Hoc probat Cain, qui primus justi Abelis fratris sui impius persecutor, ejus sanguine terram tinxit. Hoc probat & Isaac filius Abrahamæ secundum carnem, qui Isaac, Abrahamæ filium secundum spiritum, perlequebatur. Hoc notum est in Jacob & Elau, qui ab utero contendere vili sunt, in figura eorum quæ in Ecclesia gerenda erant, ut Aug. Iusè & erudite explicat. *Concepit, inquit ipse, de Isaac Rebecca, quia conceptura erat de deo tempore Christo Ecclesiā. Sed sicut duo populi advocebantur; sic in utero Ecclesiæ duo populi advocebantur. Si enim aut soli mali essent, unus populus foret: quia vero in Ecclesiā & boni sunt & mali, quasi in ventre spiritali Rebecca duo populi coluntur.**

Dion. ep. 9. ad Demophyllum.

R. 2. Impios Deus, ne per eos boni exerceantur, tolerat.

Esth. 3. Gen. 37.

Deut. 31.

Serm. 78.

colliduntur. humiles scilicet & superbi, casti & adul-
teri, mansueti & iracundi, benigni & iracundi, miseri-
cordes & cupidii. Boni enim lucrari volunt malos ma-
li extinguerent bonos. De uno Isaac semine Esau & Ia-
cob nascuntur, de uno Baptismo Salvatoris & Eccle-
sia utero populus Christianus procreatur, qui tamen
pro morum diversitate sicut Esau & Iacob, in duas
partes dividitur. Cum autem Rebecca molestiam ex
puerorum collisione non sustineret, sed diceret: Si sic futu-
rum erat, quid necessesse fuit concipere? Ait Dominus:
Dua gentes in utero tuo sunt, & duo populi de ventre
tuo dividuntur, & populus populum superabit, &
maior serviet minori. Majoris nomine mali intelli-
guntur, quia semper eorum major numerus. Quomo-
do ergo serviant boni? Nam secundum litteram isa-

clarae leges, tot sacramenta? Vnde tot peccata,
eum inibi in situ sit verbum, quod potest salvare
animas, cum etiam non desit ros caeli, copiosa
gratia Spiritus S. Vnde tot in congregatione om-
ni scandala cum non desint tot exhortationes ad
bonum, tot exempla Sanctorum, tot inspirationes,
tot caelestia beneficia & auxilia, tot interiora mo-
nita Angelorum a malo dehortantium? Vnde in
populis Christianis tot zizania diffusionum, tot
invidia, tot amaritudinis germina, tot rancores &
vindicta peremantes, cum Dominus non semi-
naverit in eis nisi bonum semen charitatis, amo-
ris; benignitatis, mansuetudinis, compassionis,
quod etiam sanguine suo rigavit? Quandoquidem
voluerit eos uniti tanquam focios ejusdem men-
sa, tanquam haeredes ejusdem regni tanquam fi-
lios ejusdem uteri, tanquam fratres ejusdem fami-
liae, tanquam membra ejusdem capitis, tan-
quam spicas & grana ejusdem manipuli in horre-
um aeternum inferendi, unde tot discordiarum
virulenta zizania? Eheu! Inimicus homo hoc fecit,
Hoc est diabolus, qui se gerit instar inimici ho-

ignita
danda.

Gen. 25.

Quomodo

malis

bonis

servant.

Epist.

Congre-

gationi

quan-

tum via

sancta

malis ad

Epist. 137

Par III

Zizania

& damo-

ne

colitudo. Si autem spiritus aliter accipiamus, facile intelligimus malos bonis servare, non obsequendo, sed persequendo. Quomodo ergo mali serviant bonis? Quomodo per secutores Martyribus: quomodo lima vel mallei auroi quomodo panibus coquendo furnas? Quomodo in Artificum fornace pala servit auro? ubi pala consumitur, aurum probatur. Non ergo gloriantur mali, quod bonis tribulationes iniimiserint, quia cum illos persequuntur corpore, seipso occidere probantur in mente. Hactenus Augusti apte ad nostrum propositum. Sicut ergo cum quis Aurifabri officium ingreditur, non miratur si ibidem reperiat non solum aurum & argentum, sed etiam fossanem, carbonem, malleos, folles, limas, forcipes, quia sunt instrumenta auro poliendo servientia. Sic sunt & mali respectu Dei summi Artificis: his nimium purgat, cudit, polit electos suos, ut sint instar auri probatissimi. Vnde S. Gregor. sic ait: Tolerandi sunt proximi etiam mali, quia Abel fieri non valet, quem Cain invidia non exerecit. Non ergo potest esse ager Domini sine zizaniis, non potest Ecclesia esse sine malis, cum & de illis fructum velit elicere pro bonis. Immo nulla congregatio est adeo sancta, quin aliqui perverti in ea reperiantur. Vnde S. August. cum a quodam ex finis scandalo suscitatum in populo esset, sic scribit: Quamlibet vigilat disciplina domus mea, homo sum, & inter homines vivo, nec mihi arrogam, audeo ut melior sit domus mea, quam Arca Noe, ubi inter odo tuos reprobus est inventus, aut quam domus Abrahae, ubi dictum est: Ecce ancillam & filium ejus, aut quam domus Isaac, cui de duobus geminis dicitur, Iacob dilexi, Esau autem odio habui, aut melior sit quam domus Iacob, ubi lectus Patri filius inceperat, aut quam domus David, cuius filius cum sorore concubuit, cuius alter filius contra Patrem rebellavit, aut melior quam colubatus Christus, in qua undecim veniparidum Iudam interaverunt, aut quam celsus, unde Angeli ceciderunt. Ex his ergo omnibus satis liquet, quomodo; Simile est regnum caelorum agro in quo cum semine bono creverit zizania.

Diabolus inimicus homo.

gemini anone, ideoque ubicumque Deus bonum semen bono Dia-
feminavit, ipse iam a sex annorum millibus, con-
cepto odio, virulentum semen nititur superseminare, quo primum corrumpat & perdat. Vis id in super-
particulari cernere & discernere?

Primò. Cum Deus in caelo in Angelica natura, tanquam in agro suo supremo, seminasset semen in caelo gratiae & donorum supernaturalium, quod mox in gloria frugem natum erat exurgere: ipse semen pestiferum superbiae superseminavit, & corrupit penè tertiam partem agri; ita ecclestis agricola coactus fuerit illico semen illud cum suo cespice

Ed tu, o Domine, nunquid purum semen seminasti, unde ergo zizania? Vnde in Ecclesia tot mali, in qua non bene agendi media tam pra-

Rational. Evang.

te extirpare, & in aeternum ignem derubare.

2. In parva
diso.

Secundo, Cui in paradio terrestri in natura humana, quasi in agro medio seminasset optimum semen originalis iustitiae, cum variis amplexis donis & sacris germinibus, quae si adolevisset, mox hominem ad vitam immortalem & beatam traduxisset: ipse fraudulenter itrepens superseminavit semen maledictum inobedientiae, quod fructificaret in mortem, corrumpens rotam originalem iustitiae pariens in mente & carne rebellionem, omnemque suffocans gratiam caelestem. Unde & in poenam suscepti huius seminis ejus est homo in terram quae post laboriosam culturam, non nisi spinas & tribulos germinaret, maledictio obnoxia.

3. In terra.

Tertio, Cum postmodum agricola caelestis in agro infimo, ad quem homo eiectus fuerat, seminasset semen tenerum & amabilem caritatis & pacis, veritatis & simplicitatis: ipse mox superseminavit semen odii & rancoris, invidiae & aemulationis, fraudulenciae & falsitatis, & id quidem inter fratres & fratres, inter filios & patres, inter agnatos & affines. Quod semen mox pariter in Cain contra Abel, in Esau contra Jacob, in filiis Jacob contra fratrem Joseph, in Absalone contra Davidem, in Saule contra eundem. Et quidem virosunt illud semen adhuc hodie germinat.

4. In agro humana
mentis
nigrae ho-
stia zizan-
ia.

Quarto, Si agrum mentis nostrae inspiciamus, cum Deus in illo sancta propostia caelestia desideria, salubres inspirationes & voluntates seminat: ipse contra nociva superseminat desideria, terrenas cupiditates, carnales delectationes. Et ubicunque aliquid boni est: totum sua ratione nititur pervertere & inficere. Sic qui in initio seminavit in caelo bellum, in paradiso dolum, in fraterna amicitia odium; adhuc modo in omni opere nostro immittit segetem zizaniorum. Nam immiscet in communi- onem gulam, in generatione exundantem luxuriam, in conversatione invidiam, in gubernatione avaritiam, in correctione iram, in praesulatu & dominio superbiam, in corde cogitationes pravas, in ore locutiones fallas, in membris operationes iniquas? Si ergo quæris, unde tot zizania: non id a primo factore, omnis boni auctore, provenit: sed inimicus homo hoc fecit. Hoc tamē advertit, quod mox ubi seminavit, abijt. Superseminavit zizania in medio tritici, & abijt, ut non illi soli culpam adscribas, sed etiam tibi, si exerceant zizania. Solum nempe potest pravæ suggestionis serere zizania, ut assentiaris effecere nequit. & deinde nisi tu cordis tui terra excipias & foveas, frustra serit, nec fructum ferent, aut bonum semen impedient. Abijt ergo cum seminavit, quia fecit quod suum est; reliquum tibi peragendum relinquit. Abijt etiam, quia se abscondit, & dissimulat se illorum auctorem.

Sed rectum adverte, quandonam superseminavit. Cur dicitur removere homines. Si vigilas, non advenit, vel sine fructu erit semen ejus. Quisquis semen bonum gratiae, magna sollicitudine conservare

conatur, facile hostis insidiosis obisset, facile illas deegeret. Quia autem plerique dormiunt, salutis suae incurii, ideo ad eos faciliem habet aditum, ut grave inferat in generis nocumentum. Caelestis agricola non nisi in luce fulgida bonum semen terrae mandat; impius ille fator lucis refuga in nocte serit, dormientes appetit, in caligine latitat. Etiam & in hoc imbecillitatem suam ostendit, quia vigilantes non vincit, sed soporatos Sic Samsonem dormientem potuit femina Dalila spoliarie fortitudine, similiter & Sizarum Jahel, & Judith Holofornem, & omnium perniciosum, quinos sic hostilibus insidiis reddit obnoxios. Esto igitur vigilans, & Christiane, ne dum torpes inertia, ille qui non dormit, te agrumque tuum circumveniat, & spurcitiam vitiorum super semen bonae voluntatis spargat, tenebraeque offundens rationi, animam tuam obvertet nocte peccati, quae debet semper esse in luce Dei. Die cum Propheta: Si dederit hominum oculis *Psalm. 146.* *meis, & palpebris meis dormitationem, donec inventum locum Domino.* Estote & vos vigilantes, & Ecclesiae Pastores: Pastores, caelestes agricolae, Dei cooperatores; dum enim desides indormitis, multa mala inserit hostis, de quibus à vobis ratio exposceretur, qua illis obitui poteratis vigilantes. Sicut non dormit, neque dormitat qui impugnat Israel; ita nec dormiat mensura vobis qui custoditis Israel. Dum de fides estis & negligentes in animabus vobis commissis, quid non miratur nocturnus ille insidiator? Haereles fertiter fideles, ut veritatis semen suffocet. Sic evangelica segetem caelestis semine saram, zizanias errorum confundit iste satan; sic manipulos fidei gehennae manipulos conatur efficere, ut non intrent horreum caeleste. Hoc factum novimus per Lutheri & Calvinii errores renebrarios, qui ipsi si fuerit dum dormirent Ecclesiae Pastores; & adhuc verendum est ne ulterius crescant, si non excitentur negligentes. Ulterius satan cum videt suis zizanias esse justos non posse corrumpere, sed illos feliciter crescere, & mature lecte; *Exposit eos ut eribret sicut triticum,* juxta *Luce. 22.* monitum Domini, hoc est vacuis tribulationibus eos concutit, ut excutiat. Sed nihil proficit, quamdiu triticum sunt, quamdiu in paleas non vertuntur. Nempe justorum agitatio est velut tritici, dum iunii ventilantur ut palcae: hi post agitationem inter mala hujus saeculi instar palcarum excutuntur, & in ignem mittuntur: illi post agitationem manent in cribro, sive vanno; solida grana sunt, nec deficiunt, sed asservantur in vitam. Propterea igitur dicebat Dominus Petro. *Satan expetivit vos ut eribret tanquam triticum; ego autem rogavi pro te, ut non desinat fides tua.* In Petro autem monebat omnes justos, ne deficiant.

Sommo
permissio
111.

Impletur
mensura
mercedē

Sinto esse crescere usque ad messem. &c. Haec est justorum mensura, ut cum impleta fuerit mensura, quisque vel peccatorum, vel meritorum, uniusquisque mercedem accipiat. Sic, *Qui in sordibus est, sordescat ad accipit, huius qui justus est, iustificetur aditur;* *Eccoe venio cito, Apoc. 22.*

Apostro-
phe ad
impios.

Et merces mea metuum est reddere unicuique iuxta o-
pera sua. Alique in finem seculi tam zizania quam
frumenta crescunt, usque ad messem, usque ad fal-
cem sed illa ad maiorem damnationem; hæc ad
majorem gloriam crescere permittuntur. Crescite
igitur, o pessima zizania, & fructificate in malum,
hoc sunt agri Dominus, sed ejus falcem attendite,
attendite & ignem. Crescite, O superbi per ambiti-
onem, præsumptionem, crudelitatem, contemp-
tum, inobedientiam, gloriationem in malis, sed
quantumlibet altitudinem etiam extolentem se
contra Deum sortiti fueritis, demeret vos, & flam-
mis acrioribus succendet. Crescite, & fructum ye-
strum producite in altum & latum, O terrenti & cu-
pidi, multiplicare divitias per fas & nefas, per frau-
des & injurias, per mendacia & perjuria, extruite
domos vestras in sublime per oppressionem &
sanguinem pauperum; Sed ecce Falx volans mox
confluet vos. & omnes opes vestras in favillam
rediget, eritque palea instar & stipula eadem ignis.
Crescite, flore, diffundite in luxuriam, O carnales &
mundani; pietatem & castitatem suffocate, pro-
culcate: *Lucas; o juvenis in adolescentia tua, &*
*ambula in viis cordis tui, & in intuitu oculorum tuo-
rum: & scito quod pro omnibus his adducet te Deus
in judicium inquit, Crescite, & in malum fructifi-
cate, O vindictivi & invidi, fructum malitiae ves-
træ ad maturitatem perducite, implete mensuram
vestram, venient tandem messores, venient flam-
mæ ultiores, & divina iustitia, quæ nunc vos sinit
omnem perverfam explere voluntatem, converte-
tur in judicium vobis acerbissimum, quia non nisi
fructum amarum protulistis, & triticum suffoca-
stis. Eheu, o impij! Illi messores vestri erunt, &
in ignem vos injicient, qui prius erant fautores,
custodes, intercessores, ut ab igne vos eruerent.
Angeli scilicet qui vos custodiebant & amabant, & o-
ratione adjuvabant, consiliisque suis ad bonum
fructum hortabantur. Nihil eis tunc crudelius, ni-
hil amarum vobis videbitur, cum omnia exuerint
compassionis viscera ad plectendam ingratitude-
nem vestram. Et hoc vobis acerbum planè erit,
quod in fasciculos oporteat vos ad combustio-
nem colligari, hoc est, pares paribus sociari, ad pec-
næ incrementum; ut quos similis culpa inquai-
nat, par etiam poena constingat, dum superbi
cum superbis, luxuriosi cum luxuriosis, fallaces
cum fallacibus invidi cum invidis, quasi in fascicu-
los colligati ardebunt; non jam societate læ-
tantes, sed cruciatu augmentum inde sen-
tientes.*

Apostro-
phe ad
levis.

Crescite & vos, O pii, instar frumenti electi,
quod cælestis agricola in agro suo seminavit. Cre-
scite per mortificationem membrorum & passio-
num super terram: Nisi granum frumenti mortuum
fuerit nullum fructum afferet, nec crescit. Crescite
per ventos, frigora, nubes, pruinas, nives, per plu-
vias & calorem, per adversa scilicet & prospera: sicut ce-
nim per gelu & nives firmiorem figit triticum ra-

dicem, ut postmodum crescat altius & fecundius
sic & vos adversis variis probati altius figite radi-
cem, non de orlum, sed sursum tanquam in Deo ra-
dicari & fundari. Crescite, & fructificate in omni o-
pere bono, licet agatis inter zizania vos suffocare
nitentia, inter improbos interitum vestrum speran-
tes. Fructificate non fructum carnis & peccati, sed
fructus spiritus & gratiæ: *Fructus autem spiritus
sunt, Charitas, Gaudium, Pax, Patientia, Benigni-
tas, Bonitas, Longanimitas, Mansuetudo, Fides, Mo-
destia, Continentia, Castitas* Crescite igitur in fide,
crescite in charitate, crescite in puritate & castitate,
crescite in patientia & mansuetudine, usque ad ma-
turam messem; quando vos messores colligent
Angeli, & tanquam manipulos electos in cælesti
horreum transferent, ubi a pluvii & tempestati-
bus, à nive & frigore secuti eritis, & in pacem præ-
tiosum mensuræ Domini fervetis.

Gal. 5.

Conclusio

Te interim, O Sator cælestis, qui in agro cordis
nostri, agro ruo, agro sanguinis tui, seminare
dignaris semen optimum gratiæ tuæ superinæ (per
tot inspirationes sanctas, per tot monita & consilia
interni & externi verbi tui, per tot Sacramenta,
totque aeternæ salutis media) rogamus & obsecra-
mus, ut semen istud irrigare, sacundare, custodire
etiam digneris; nosque vigilantes reddere, ne nobis
dormientibus inimicus & malignus sator sua su-
perferimet zizania, & semen tuum pretiosum suf-
focet & extinguat. Et quia non est voluntatis tuæ
mors impij sed magis ut convertatur & vivat, fac
ut qui modo zizania sunt, improbi scilicet inter
bonos frumentum fiant relicta pravitate & immu-
tatis moribus: ut cum venerint messores tui, non
sint eis æterni ignis, sed tua benignitate recen-
seantur inter manipulos horrei tui cælestis: *Sit-
que animarum custodia apud te in fasciculo vi-
ventium.*

DOMINICA VI. POST EPIPH.

Lect. 10
triparti-
ta.

Simile est regnum grano senapi. Matth. 13.

Christus Dominus de regno Dei loquens, fre-
quenter turbis similitudines & parabolas à
rebus cõmibus & familiaribus desumptas pro-
ponebat, ut ex his que animus non vidit, surgat ad inco-
gnita que non notuit, & ut exemplo visibilium se ad in-
visibilia rapiat. Quia ergo sermo ejus non solum
doctis, sed & indoctis convenire debebat, non solum
divitibus, sed & pauperibus profuturus erat, non de
rebus cælestibus & occultis profertur, sed de his que
quotidiano usu omnibus nota sunt desumitur. Hinc comparat regnum cælorum modo
regno cæ-
lorum.
Greg.
hom 12.
in E-
vang.
thesauri absconditi in agro, quem qui invenit homo
abscondit, & præ gaudii illius vadit. Et erit agrum
illum, Sciunt divites quid sit thesaurus, sciunt &
pauperes, sciunt quid sit fodere in a-
gro, non ignorant idipsum divites, quid vero sit
agrum emere norunt omnes. Iterum simile dicit
regnum

Pars I.

Christus
cur tot
parabola
utatur de
regno cæ-
lorum.
Greg.
hom 12.
in E-
vang.
Matt. 13.

regnum cœlorum homini querenti duas margaritas, qui invenit unam pretiosam, dedit omnia sua, & comparavit eam. His duabus parabolis attentionem sibi vult excitare negotiatorum, quorum maximus est in orbe numerus, & ad meliorem negotiationem eos accendere. Iterum dicit esse simile sagena missa in mari, & educenti bonos pisces & malos, sed hos in vasa electa congregandos, illos ejcendos. Sic cibo communi piscium omnes invitatur, ut sint non de reprobis, sed de electis illis piscibus qui fervient mensæ Domini, & quia tunc Christus circa mare differebat, piscatores ipsos hac similitudine familiari cupit instruere, & ad altiora intelligenda manuducere. Iterum regnum cœlorum simile dicitur homini Regi qui fecit nuptias filio suo, & per servos suos vocavit multos. Sic nobiles hac similitudine attentos reddidit, simul & eorum famulos, & ad mysteria regni investiganda, vel intelligenda eos excitavit: ac postmodum insinuans etiam cœcos claudos, debiles & infirmos vocari ad illas nuptias, egenos exsimulat ad illius regni cogitationem.

Matt. 22. Iterum dicit simile regnum cœlorum decem virginibus, quæ Sponso & Sponse cum lampadibus obviam eunt, ut omnes quidem, sed maxime adolecentulas, quæ choris & nuptiis delectantur, ad nuptias cœlestes, & consortium æterni Sponsi invitet. Iterum, ut in hoc Evangelio refertur, simile dicit regnum cœlorum grano sinapis, quod homo seminat in agro suo, & fermento quod mulier in farina sua abscondit, ut panis lapidus efficiatur. Quæ quidem parabolæ duæ in omnium sunt doctrinam propositæ, sed tamen ad eas percipiendas maxime vult, ut aures erigant Patres & Matres familias, sicque utrumque sexum cupit erudire, ab eorum officiis ducta similitudine. Cum itaque omnibus regnum cœlorum evangelizaret, & ad illud convocaret personas cujuslibet conditionis aut sexus, propterea de illo disticens, similitudines varias propositit à vatis hominum officiis ductas, ab empirioribus & negotiatoribus, à piscatoribus & agricolis, à Rege & nobilibus, à poulonibus, & virginibus, à viris & mulieribus. Nec sine mysterio est, quod Christus servata proprietate virum dicit in agro granum seminasse, mulierem dicit domi fermentum & farinam preparasse, indicat enim specialiter utriusque sexus officium: quia viri est foris cum servis laborare, & familie providere mulieris est domi cum ancillis necessariis invigilare, ut fideliter omnia administrentur, sicque adjutorio esse viro in domestica gubernatione, ut proles domi alere. Hoc notavit hic S. Chrysost. ser. 99. & expressit his verbis: *Vir in agro sinapi arborem servit, mulier fermentum procurat, & panes preparat alimonæ: quia virum foris expectat labor, in domo mulierem domestica cura constringit. Propterea dicitur: Uxor tua sicut vitula abundans in lateribus domus tus, filii tui sicut novella olivarum in circuitu mensæ tus. Quali diceretur Uxor tua non foras vagatur, nec onosa circuit, sed quiete domum*

Vir foris mulier domi laborat.

Ej. 54. 7.

in domo tua sicut vitula abundans in lateribus domus tus, filii tui sicut novella olivarum in circuitu mensæ tus. Quali diceretur Uxor tua non foras vagatur, nec onosa circuit, sed quiete domum

incolens in lateribus domus fructificat; proliam sibi curam habet, ut alat & erudiat, ibidem laborat, nec, vel aliud quidpiam operis agit domestica gubernationi proficuum. Propterea etiam de muliere strenua, dicitur. *Consideravit semitas domus sue, & panem otiosa non comedit. Comedit in ea cor viri sui.* Quid est, consideravit semitas domus sue? Idem ac si diceret: Inspecit diligenter & vigili oculo statum familiae, domestica omnia negotia, & domesticorum omnium occupationes & opera; omnibusque illis non solum verbo, sed etiam ad omnia præibat sedulitate & exemplo. Hoc mulieris munus est. Viri autem est foris versari, non in tabernis & symposiis, sed in agris ad colendum eos, vel in negotiis publicis, vel in privatis ad provisionem eorum, quæ necessaria sunt privatae familiae. Unde de quodam dicitur, *Saculum pecunia tulit secum, in sumptum scilicet peregrinationis longinquæ, & ad coemenda necessaria. In die plena luna, reversurus est.* hoc est, post multos dies, & cum lucro; quia antiqui Gentiles plenam lunam observabant, tamquam symbolum felicitatis in quibusdam negotiis gerendis sollicitus erat vir ille pro familia, longinquas etiam obites provincias interire, mulier non valens domi consistere, nunc foris nunc in plateis vagabatur, quæ sit impatiens ad mariti absentis thronum etiam alienos allecans. Utinam & hoc quandoque inter Christianos non contingeret! Utinam vir suo munerit, tum erga Deum, tum erga familiam sedulo satisfacere! Utinam mulier erga virum, erga proles, erga domesticam gubernationem, erga divinam non deesse! Utinam vir orem sibi commissam non perdat? Utinam mulier dragmam suam non amittat, vel amissam studio perigli recuperet, hoc est animam sibi à Domino conceditam. Utinam vir diligenter colat agrum cordis sui, in eo quæserat granum sinapis, granum fidei ardentis! Utinam mulier sibi sedulo præparet panem vitæ, cum fermento gratiæ, & charitatis igne, ut se & familiam alere possit in vitam æternam. Sed ad explicationem parabolæ specialius descendamus; sunt enim parabolæ sacra quædam velamina, quæ velant non explicata, explicata verò divinas ac spirituales res nobis aperunt, & illarum memoriam, ac amorem nobis firmius figunt.

Regnum cœlorum à Christo vocatur hic Ecclesia, in præfenti tempore in terris agens: nam ea quæ in celis est, non amplius crescit: ut granum seminat, sed omne incrementum, & omnem suam perfectionem habet. Vocatur autem Ecclesia regnum cœlorum, quia in illa Christus regnat & Deus, per fidem, spem, charitatem, gratiam, & alia ecclesia dona: item, quia eius origo de celo est, ecclesiisque legibus gubernatur, & ad celum ipsa jugiter tendit. Sic & in aliis multis parabolis manifestum est, de Ecclesia præfenti sub nomine Regni cœlorum agi, ut cum assimilatur

*PARS III.
Cur Ecclesia
Regnum
cœlorum
& granum
sinapi
dicantur.*

facinae bonos & malos pisces congreganti, aut decem virginibus, quatum quinque erant fatuae, aut convivio nuptiali, ubi reperitur non habens velitem nuptialem. Manifestum enim est, quod Regnum aeternum reproborum nullus ingreditur, sed in Ecclesia praesenti adiuco boni cum malis conuersantur. Hoc est ergo Regnum de quo Luca 13. Regnum Des inter vos est. Hoc cum diceret Dominus, respondebat ad interrogationem Pharisaeorum, qui dicebant quasi irrisorie: Quando veniet Regnum Dei, quod tu adeo frequenter praedicas & polliceris ubi est regnum illud, de quo dicit: Appropinquauit regnum Dei. Expectabant illi magnificentiam quandam, saltum, & gloriam cuiusdam regni sublaui, quo subigeretur a Messia regnum Romanorum, & in libertatem ipsi vendicarentur, tamquam filij regni & Regis Potentissimi. Sed respondet Christus regnum a se promissum non venire cum obseruatione, siue cum pompa exteriori, quinimo iam uenisse & esse intra ipsos. Quia scilicet Ecclesia eius in qua regnabat, & fideles in ipsam credentes cum Apostolis & discipulis iam in Ierosolymis intra ipsosmet conuersabantur. Sed quia pauci adhuc erant numero, & partim ignoti, exiguumque iuitium cernebatur Ecclesiae & regni eius, ideo hic comparatur illud grano sinapis, quod minimum est, & tamen ita crescit, ut volucres in ramis eius habitent. Itaque ob varias conditiones Ecclesia Christi, siue fides eius, aut praedicatio Verbi diuini a Christo & Apostolis primam promanans, grano sinapis comparatur.

R. 1. *Primo.* Paruitas grani stilius Ecclesiae humilitatem designat. Haec ab initio humilis, vilis, & abjecta fuit quasi granum paruum & despectum, & vilis gleba originem habens, conculcationi obnoxium. Sed sicut granum minimum quantitate, magnum est virtute, in fructu vel arborem excrescens. Sic Ecclesiam suam voluit Deus v. libus ab exordijs dilatari & excrescere, grandi ei virtute coelestis infinita quam radicis continet humilitas. Ob hanc rationem existimat Ven. Beda Dominum dicere discipulis suis: Nolite timere pusillus grex. *Basilium* inquit, *gregem electorum*, vel ob comparationem maiora numeris reproborum, vel potius ob humilitatis deuotionem nominat, quia videlicet Ecclesia suam quantalibet numeritate iam dilataram, tamen usque ad finem saeculi humilitate vult crescere, & ad promissum regnum humilitate per venire. In hoc vero excellit Dei & potentia, & sapientia, quod ex vilibus & humilibus initijs gloriosa & magnifica educere solita sit opera, quia magnus est in parvis & in omnibus admirabilis. Si consideres primu opus creationis, admirabilem istam machinam eduxisse reprobos non solum e minimo, sed plane ex nihilo, sic & ipsam voluit sustentari in minimo, hoc est, in centro terrae, quod est quoddam punctum. Si consideres opus secundum redemptionis, ecclestiam fundatur in minimo iunio in nihilo,

in verbi diuini quadam exinanitione, cum formam serui accepit quae qualis erat Deo. Si consideres opus tertium glorificationis nostrae educitur e minimo, quia aeternae exaltationis fundamentum humilitas est, & hoc momentaneum nostrae tribulationis aeternum gloriae pondus operatur in nobis, a momento, aeternitas. Sic tota perfectio Christiana non nisi de minimis agit, & in minimis consistit, in abnegatione sui, mortificatione, & caritatis, crucis, in quibus virtus quadam ignea continetur amoris diuini, amoris perfecti. Sed particularius videndum de grano nostro sinapis, hoc est, de Ecclesia nostra exigujs initijs, magnum postmodum incrementum diuina virtute accipientibus.

In primis si consideres doctrinam Evangelicam, quam vilis haec ab initio visa est, quam abjecta: Nam illam ut Deum adorandum proponebat, qui ex parentibus egenis ortus erat, filius vocatus fabri, natus in vilis stabulo, ob inopiam contemptus ab omnibus, & quasi mendicis habitus: postmodum ut malefactor comprehensus, illusus, publice flagellatus, inter latrones quasi eorum antesignanus in crucem actus. An aliquid vilius vel stultius proponi poterat hominibus superbia, vel doctrina inflatis? Quapropter dicit Apost. **1. Cor. 12.** *Prudicamus Iesum Crucifixum Iudaeis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam, sed quod stultum est Dei sapientius est hominibus, & quod infirmum est Dei fortius est hominibus.* Et iterum: *Verbum crucis per uentibus stultitia est* (hoc est incredulis & peruersis) *sed placuit Deo per stultitiam praedicationis saluos facere credentes.* Neque solum praedicationis mysterij crucis, sed & mysterij Eucharistici, vilis & stulta videbatur Gentilibus. Quid enim stultius, quam dicere Christianos manducare Deum suum, aut sub minima albicantis panis specie Deum & hominem contineri cum tota & diuinitate, & tota humanitate corpore? Hae & sapientes & mundani irridebant, & doctrinam istam aut in viliem proculcabant, item per modicum aquae in baptilimo, per modicum olei in Confirmatione, vel extrema unctione: diuina dona dari, & cineres dispersos cadaveri una in resurrectione iterum animari, quis crederet? Ideo cum id proponeret Apostolus Paulus derideatur, & vocatur *per inuersionem*, quasi uerba sine intellectu multiplicans.

2. Ulterius doctrina Evangelica vilis visa est, & abjecta in suis initijs, non solum ex parte eorum quae credenda proponebantur, sed etiam ex illorum parte quae proponebantur. Qui enim illi? Utique ignobiles, piscatores, & ceterum factores, ut Petrus, Ioannes, Iacobus, telonarius, ut Mathaeus, peliones & scenofloriae artis, ut Paulus. Rudes hi erant, & ex se viles, ac ineloquentes, & ex opere manuum viuentes, vel ut mendici sine pecunia huc illuc circumuectes, ideo tanquam purgamenta & faeces, tanquam per ipsa meta, a **1. Cor. 4.** multis spernebantur & sic granum sinapis quod

Initia Eclesiae factae sunt vilis & abjecta.

1. Cor. 12.

1. Cor. 4.

seminabant, concubatur, & ludibrio habebatur.

I. Cor. 1. Similiter vifa est vilis doctrina Evangelica; & fides, ex pauciorum qui Apostolos lectu primi Christiani & fideles dicitur: erant enim etiam hi ignobiles, & ut plurimum de communi fece plebis. Unde Apostolus: Videte vocationem vestram fratres, non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles: sed qua stulta sunt, elegit Deus, ut confundat sapientes, & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia, ignobilia & contemptibilia, & ea que non sunt ut ea que sunt destrueret. Ideo tamquam mancipia quedam Christiani isti spernebantur. An non te pudes, inquit Quintianus Judex B. Agatha, adeo nobili genere ortam, sordidam & servilem Christianorum vitam agere? Et quia ad tormenta passim rapiebantur, seminat dicitur, teste Tertulliano, quia ad seminares illigati flammis cremabantur; appellabantur etiam *bitabantis*, quasi violenta morte perituri. Talia ergo fuere initia Ecclesie, minima sane & contemptibilissima granum sinapis. Sed sicut granum sinapis paulatim crevit fatum in terra bona, & instar arboris fit maxime in locis calidis, sicut in Judea ubi haec Christus loquebatur: ita & Ecclesia ab exiguis incipiens initijs, mox dilatata est, & incrementum grande accepit, dum Dei iussu Apostoli in orbis partes omnes Evangelicam doctrinam propagarunt. Itaque Ecclesia ideo comparatur grano sinapis a Christo, propter parvitatem scilicet in initijs, & propter incrementum admirandum ex tam exiguis exordijs, de quo mox dicemus.

Ps. 2. *Ob Virtutem & efficaciam.* Secundo, non tantum in grano sinapis parvitas attendenda est, aut crescentia sed & virtus & efficacia; nam & propter illam Ecclesia, & doctrina Evangelica illi grano comparatur. De qua te sic eleganter S. Amrosius scribit. *Granium sinapis prima fronte speciei sui parvum est, vile & despectum, non sapore praestans, non odorem circumferens. At ubi teritur capere statim odorem suum acrimonia exhibet, et huiusmodi. Saporis exhalat. Et tanto fervore calore succenditur, ut mirum sit in tam frivolo grano tantum ignem fuisse conclusum. Sic & fides Christiana prima fronte vilis apparuit, & tenuis, non potestiam suam ostendens, non superbiam praefers, ac ubi diversis persecutionibus teritur, statim acrimoniam ostendit, & vigorem suum prodidit, corda non solum fidelium, sed & infidelium succendens. Granum ergo sinapis est fides, in medijs persecutionibus dum conteritur fortis & viva. Granum est sinapis Verbi divini praedicatio, quia si meditatione & consideratione manditur & teritur, vim suam patefacit, & ardorem: *Cor meum concaluit intra me, & in meditatione mea exardescet ignis.* Granum sinapis est Christus, qui in horum virginum corpora missus, crucis in arborem crevit, ac tantum fructuum sui saporem dedit, cum teritur passione ut quicquid est vitale, suo saporis & condi-*

res actum. Et sicut in integritate gravi sinapis virtus habetur occulta, apparet vero vehementissime cum teritur, ita corpore Christus voluit teri, qui suam noluit latere virtutem. In cruce attritus miram ostendit potentiam, dum omnia traxit ad se. Granum sinapis fuere quilibet Martyribus, quia antea lenes apparebant & viles; sed cum tormentis contererentur, tunc enituit eorum virtus, fides, ardens zelus: ignis, crux, confractio ossium, membrorum divisio & totius corporis contritio, & tota tormenta diaboli in me veniant, nunc incipio Christi esse discipulus, dicebat S. Ignatius Martyr. Ergo ipse non solum granum frumenti, qui bestiarum dentibus commolendus erat, ut panis mundus inveniretur; sed & granum sinapis, qui conterendus erat, ut vim & acrimoniam suam posset exferere, ac incredibilem fidei fervorem prodere. Sic & de alijs Martyribus. Immo granum sinapis est quilibet justus quilibet verus Christianus, qui minimus debet esse humilitate, magnus fide & charitate; & si qua tribulationis pressura cum conterat, mox necesse est, ut ignem fervorem & saporem ostendat. Propter haec igitur omnia, simile est Regnum Coelorum grano sinapis, hoc est Ecclesia, cuius Christus Rex est & Caput, Martyres vero & iusti membra viva; Apostoli Principes sunt & Senatores, fides & doctrina velut vira est & anima.

Ps. 2. *Ob virtutem & efficaciam.* Tercio, succus sinapis lacrymas cetera solet, licet profit ad salubritatem corporis; nam & huiusmodi tempore & sumitur ad frigus repellendum, ad humores egerendos, ad vicera interiora calcificanda. Immo ad serpentium icus & scorpionum prurum cum aceto illinuntur, teste Plinio & multis alijs morbis medetur; hinc & ab aviculis appetitur. Haec omnia etiam fidei & doctrinae Evangelicae competunt; illa enim nobis est remedium contra morbos spirituales, illa nobis ut condimentum servit, saporem celestem conferens, illa frigus peccati & desidia expellit, illa lacrymas contritionis & compunctionis elicit, illa humores noxios peccati exliccat & consumit illa corruptificat, illa serpentinis medetur moribus. Sic quod succus sinapis in corpore, hoc fides & doctrina Christiana operatur in mente. Ergo ob id iterum merito dicitur, Simile est Regnum Coelorum grano sinapis.

Ps. 2. *Ob virtutem & efficaciam.* Ideamus quomodo crevit in arborem, & volucres caeli habitent in ramis eius. Hic infirmatur dilatio Ecclesie & fidei Christianae ex suis exiguis initijs, quae saepius in Scriptura varijs est similitudinibus adumbrata. Memineris parvi illius fontis, qui crevit in fluvium & in lucem solemque convertitur est, & in aquas plurimas redundavit. Hoc symbolum in somno ostensum fuit Mardocheo, & per illud insinuat. Esther ab obscura origine in solum exaltata, & ut soli dispersis tenebras populo Ibraicico circumfusas.

Ps. 2. *Ob virtutem & efficaciam.* Pars III. Quomodo granum sinapis Ecclesia creverit. Esch. 10.

Chrysol. form. 9.

Ps. 2. *Ob virtutem & efficaciam.* *Lib. 10. c. 21.* *Vide Am. ser. 233. de sanctis.*

Ps. 2. *Ob virtutem & efficaciam.*

Ps. 2. *Ob virtutem & efficaciam.*

Aptissime autem eodem symbolo Ecclesie incrementum, splendor, exaltatio & solium potest designari. Memineris etiam nubecula quam vidit Elias, quasi velligium hominis, quae ascendeat de mari. *Hae Caeli contenebrati sunt, & facta est pluvia grandis.* Haec quoque Evangelicam doctrinam apte designat, quae initio non nisi nubecula erat mox autem totam terram irrigavit. Memineris denique lapidis, qui de monte abissus est sine manibus, & percussit statuam, & factus est mons magnus, & implevit universam terram. Designabat enim ille Regnum spirituale Christi, quod humilitate, paupertate, contemptu saeculi profuturum debet gentilitium & idololatriam, ac mentibus Fidelium per totum orbem deicere ambitionem & fastum humane gloriae & concupiscentiae. Haec omnia in diversis metallis statuam illius magna & pretiosa designabantur, in auro, argento, aere, ferro. Crevit ergo lapis & implevit universam terram factus mons magnus, dum Christi fides & Ecclesia per omnes mundi plagas se propagavit. Haec est enim quae Isaiæ secundo, vocatur *Mons Domus Domini*. Haec est ad quam dicitur illud apud eundem Prophetam: *Dilata locum tentorii tui, & velles tabernaculorum tuorum extendas, longes fac funiculos tuos, ad dextram enim & ad sinistram penetrabis:* hoc est, ad Orientem & Occidentem pertinges, & dilataberis, quae prius angustia videbatur, & abjecta quae verum penitens, aras, templa, domos eriges eiusque Civitas toto Orbe conspicua, quasi constructa in monte, qui implevit universam terram, qui mons excrevit ex parvo lapide sine manibus abissus. His igitur omnibus idem significatur, quod hic per granum minimum sinapis excelsus in arborem, & sele multiplicans quaquaverium ab exigua radice. Propterea iterum dicit Dominus. *Minimum erit in mille, & parvulus in gentem fortissimam.* Quasi dicat: *Sarculus parvulus Ecclesiae plurimos alios germinabit, sicut & unum granum seminatum germinat, & producit multa.* Unus Martyr pro Christo fortiter obiens virtute fidei ardoreque charitatis, frequenter etiam mille convertebat, qui & postmodum fortissime se pro fide gerebant, ita ut initio Ecclesiae aperitissime pateceret, quam verum foret illud: *Minimum erit in mille, & parvulus in gentem fortissimam.* Nempe, ut dixit Tertul. Sanguis Martyrum semen erat Christianorum: & ut loquitur S. Leo. *Semper Dominicus ager segete ditiori vestiebat, dum grana quae singula cadunt, multiplicata nascuntur.* Unde & in revelationibus S. Brigittae. 2. sic habetur: *Si mensurares terram centum pedum in longitudine, & totidem in latitudine, ut seminare plenam granum, & quolibet granum daret fructum centuplum, adhuc essent plures Martyres & Confessores Romae, a S. Petri tempore usque ad Celestinum.* Hic erat Pontifex tempore S. Brigittae. Martyres igitur q. alii granum frumenti, quasi granum sinapi

pis fuerit, mirè crescentes, maxime Apostoli, qui minimi & despecti creverunt in millia. An non *Thomas* Apostolus millia Indorum, *S. Iohannes* millia Aethiolorum, *S. Bartholomaeus* millia Armenorum, *S. Mattheus* millia Aethiolorum, *S. Petrus* millia Iudaeorum, *S. Paulus* millia Gentium progenerunt? Sic crevit semen sinapis in arborem & ramos, ita ut volucres caeli venirent, & habitarent in ramis eius.

Sed quae sunt haec volucres caeli? Dicamus primo esse Reges, Principes, Primates. Ideo volucres eos caeli recte vocitaveris, quia in sublimitate sunt constituti, in altum volant, in altis habitant, ibi mens eorum & intentio. Sed descenderunt ad arborem sinapis, ut ibi granis eius vescerentur, ut ibi quietem reperirent. Suavem judicant doctrinam humilem Ecclesiae ad pacendum, suavem in ea pacem & tranquillitatem conscientiae repererunt ad requiescendum, commodum quoque in ea locum nati sunt ad nidulandum. Sic Constantinus Theodosius, Carolus Magnus, Henricus Imperator Clodoveus, Ludovicus, & alij magno numero Reges & Principes magnam suavitatem spiritus in doctrina Christiana perceperunt, & magna cum humilitate ac pietate in Ecclesia conversati sunt. Similiter & Reginae Helena, Pulcheria, Cunegundis, Blancha, Elizabetha, Margareta, & aliae innumerae Illustrissimae Heroinae altitudinem saeculi despicientes, pietatem toto corde sectatae sunt, & sese humiliter propter Christum submiserunt.

Dicamus secundo, volucres caeli esse sapientes huius saeculi, qui quidem initio despiciebant hoc granum, & hanc sinapis arborem, tumidi scilicet sua sapientia, sublimia Philosophorum dogmata magnificabant, splendorem eloquentiae, astrorum notitiam, caeli contemplationem vili ut apparebat doctrina Evangelicae praeponebant. Attamen postmodum eloquentiae Oratorum, sublimi sermone Philosophorum, scientiae quorumlibet sapientiam praevaluit rudis, & imperitus sermo Praedicatorum, ita ut venerint & haec volucres ad ramos arboris nostrae, de sublimitate sua descendentes. Testis est *Santus Dionysius*, & alij cum eo, qui Paulo adhaeserunt de schola Areopagi. Testes sunt & illi Philosophi, & Oratores quos *Santa Catharina* convertit. Testes & alij eloquentissimi & sapientissimi, qui de Gymnasijs Rhetorum & Philosophorum Christi humili doctrina se subdiderunt, quorum scripta doctissima & disertissima adhuc extant. Sic Tertullianus, Cyprianus, Augustinus, de schola Oratorum (ubi per sublimitatem sermonis quasi in altum volitabant) ad scholam Praedicatorum descendunt, & doctrina Evangelicae virtutem & veritatem, quasi in grano sinapis latentem acrimoniam, agnovērunt. Sic in eius ramis post sublimem vanae facultatis volatum conqueverunt, & & alios pascunt non iam

1.
Volucres
caeli, Reges
&
Primates
terrae.

2.
Volucres
caeli sapientes
mundi.

vento sanitate, sed solida veritate. Immo paulatim factum est, ut illa doctrina quae antea adeo vili videbatur, postmodum tanto consensu recipere...

quibus etiam protectionem reperiunt a pluvijs & procellis, ab accipitribus infernali, & rapacibus avibus.

Ed concludamus, & ad Christum vota convertamus. Tu Domine, qui nos ad regnum caelorum vocasti, ad regnum gratiae in praesenti vita, ad regnum gloriae in futura, quique hoc regnum grano & arbori sinapis hodie assimilare voluisti...

3. Dicamus tertio, volucres caeli hic posse dici omnes pios, quia terrenis cor & mentem erigentes, quantum possunt, in sublime feruntur, & ad caelestia aspirant. Hi sunt qui cum Apostolo Philippo 3. sunt dicere: Multi ambulavit inimici crucis Christi, qui terrena sapiunt quorum Deus vult esse, quorum spūs interior, quorum gloria in confusione ipsorum, Nostra autem conversatio in caelis est. Itaque triplicis generis homines possumus distinguere. Alij enim repunt super terram, instar serpentis terrae incubant, terrens inhiant, & terrā pascuntur. Hi sunt Gen. 3. serpenti eibus, cui dicitur: Terram comedes. Alij quasi pisces in mari, voluntur, vitijs & voluptatibus hujus vitae immerguntur quasi aquis delictiosis, nec tamen requiem reperiunt, sed amaritudinem inquietam, vel inquietudinem amaritudinis, sed & postmodum infernalis tectus eos aeternum deglutit, & infelicissime absorbet. Alij denique abstrahunt se ab aquis & voluptatibus hujus saeculi, ne mergantur & pereant; in terra quoque mente & corde non haerent, quia sciunt se ad sublimiora natos, sciunt & retia, & laqueos, & escas fallaces spargi in terra; ideo assumunt pennas, & a terra se elevant, in arborem sinapis volant, eius granis pascuntur, ejus ramis delectantur, ibi cantillant & requiescunt. Hos vocamus volucres, caeli. Tales sunt multi Religiosi, Sacerdotes, Virgines, Viduae, aliqui etiam conjugati pietati dediti. Atque rami varij in quibus quiescunt, sunt hi diversij Ecclesiae status, in quibus secundum vocationem suam pie & cum tranquillitate bonae conscientiae conversantur: scilicet Religio, Sacerdotium, Caelibatus, Viduitas, Conjugium, Iterum, rami in quibus volitant & pascuntur, divina Sacramenta sunt, quae pie frequentant. Iterum, rami in quibus lubenter agunt, ut grana colligant meditatio est sacramentum Scripturarum, & divini verbi, collectio, vel auditio, in quo invenitur granum interius cor accendens, contritionis lacrymas educens, medelam malis interioribus asserens. Iterum, rami in quibus versantur, sunt omnia pietatis opera, oratio, jejuniū, elemosina, & similes alijs amplexibus bonorum operum, ab his prodigentes quasi germen sacrum. Hac omnia habent se ut rami in charitate & humilitate radicati, in his gloriari possunt, pija laudem Deo omnium bonorum auctori referentes, quasi aves in ramulculis cantillantes. Denique, rami in quibus volitant, sunt merita Christi, merita beatorum, merita totius Ecclesiae quibus communicant, in

Qui sint Ecclesia rami.

DOMINICA SEPTUAGESIMA. LECT. II. tripartita.

Simile est regnum colorum Patrisfamilias, &c. Matth. 29.

Nomen Patrisfamilias non incongruē Deo tribuitur, quia habet homines & Angelos sua potestate subiectos, tum ut filios, tum ut famulos & servientes: illosque instar Patrisfamilias sua regit sapientia, sua alit providentia, sua coercet auctoritate, sua in officio continet iustitia. Possumus autem triplicem familiam Dei distinguere. Prima est regnans in caelis, quam adipe frumenti satiat, nulliusque rei indigam esse finit, sed bonorum omnium suorum facit esse consortem; ita ut cuiusque de illa familia merito dicere possit: Fili tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt. Hanc non amplius vult esse inquietam aut laboriosam, sed pacatam, securam, omni benedictione repletam, in sui visione latentem, in sui amore & fruitione quiescentem. Hanc vestit, in sui amore & auro, aut gemmis; sed immortalitate gloria, & incorruptione. Hanc sic regit, ut omnes lunum consensu, promptissima obedientia, gaudio & alacritate maxima sibi serviant & obediunt, sine tædio, sine labore, sine invidia & amulatione. An non haec ordinatissima familia est, adeo amabili & admirabili sedere sub tanti Patrisfamilias regimine coadunata? Merito eam ad jugem laudem invitat Plaltes, rationem adjuvens: Quia confortavit seras portarum suarum, benedixit filijs suis in se, posuit fines suos pacē, & adipe frumenti satiat ta. Secunda ejus familia est illa quam in inferioribus terrae toris.

locis castigat, & purgat ad tempus, quia neglexit ea quae sui erant muneris: Sicut prima latantium est, sic & haec gementium quia ibi non nisi dolor & gemitus, non nisi poena & cruciatus, donec perfectillime purgati latantium fratrum consortio adfocientur. Interim non deserit eos, tum quia per Angelos quandoque visitat, & solatur: tum quia per fratres pfectos, adiuvari finit, ut poenarum tempus citius finiatur, tum quia fidem, spem, charitatem eis subministrat, datque certitudinem liberationis, qua eos patientia alit.

Merito ergo hi censentur de familia eius, cum erga eos non solum se gerat ut Iudicem, sed etiam ut Patrem: & licet ad tempus ab eius conspectu sint religati, illi tamen postmodum sunt aeternum conjugendi. Non sic de illis dicendum est, qui perpetuis sunt additi poenis, quia in aeternum eos a se abiecit, nec puni iustitiam Patris, sed instat inimici & uitoris. Proinde illis congruit illud, *Plaga inimici percussit te, castigatione crudeli propter multitudinem iniquitatis tuae. Quid clamas super contritione tua? Inaniabilis est dolor tuus. Propter auara peccata tua fecit haec tibi.* Non ergo amplius eos agnoscat ut suos, de quibus alibi dicit: *Nescio vos discedite a me operari iniquitatis.* Tertia familia est adhuc operantium in terris, qui quia agunt in medio utriusq; distae familiae, etiam aliquid participant de utraque, quandoque enim latentur cum superis, quandoque gemunt cum aliis; quandoque prosperitate sublimantur, quandoque aduersitate deprimentur, quandoque in pace sunt & libertate, quandoque in luctu agunt & egestate. Interim eos regit, eis providet, eorum curam habet paterno affectu hic bonus Pater familias,ideo eis dicitur, *laeta super Dominum curam suam, & ipse se enerviet.* Nempe, sicut familia totam curam iacet super Patrem familias, ut de domo sua ad libitum disponat: ita homines praecipuam corporis & animae curam in illum iactare debent, cui dicit Sapiens: *Tua autem Pater providentia ab initio cuncta gubernat.* Neque tamen ob id quispiam otiosus manere debet: sed sicut filii familias Patri relinquentes praecipuam curam domus (quam per se ordinat auctoritative, & aliis petenda imperat) parati sunt ad eius nutum in his quae praescripserit, in utilitatem familiae: Sic & nos a Deo onus & opus impositum gnauiter & prompte implere debemus, cum tamquam supremum Ordinatorem, & provisorum humillime & obedientissime agnoscentes. *Fidels obediens nescit moras, ignorat tarditatem praeripit precipiente, parat oculos ut sui, aures auditui, linguam voci, manus operi, pedes itineri, totum se colligit, ut imperantis impleat voluntatem.*

cular, magnamque illius se gessisse curam, & ad amalle in collo & loco uberi plantaram. *Vinea facta est dilectio in cornu, silo olei.* Murus & sepes eius est protectio Angelorum contra incursum ferarum, damonis scilicet & vitiorum, qui tamquam aper de sylva & singula ferus eam dehaerere & demoliri iugiter conatur. Turris est providentia specialis Dei, & sublimis doctrina, qua protegitur, munitur, & ad caelum usque extollit veterem, contra haereses firma, contra errores incursum circumvallata. Torcular multitudo est Sacramentorum & sacrificiorum, quibus Jesu Christi sanguis exprimitur; vel potius in torculari crucis expressus olim, in hoc iterum recolligitur, ut vinum propinetur Fidelibus. Habet & torcular aliud, scilicet martyrium, quo uva pretiose exprimitur, ut seruiat instar libamini facti sanguis eorum mensae Domini, unde Apollolus: *Ego enim iam delibor* (hoc est, in sacrum libamen Deo sanguinem mox profusurus 2. ad Tim. 2.) *Et tempus resolutionis meae in facit.* Haec porro vinea tor palmites produxit, quot huc usque sanctos protulit: & eos in finem usque saeculi proferte non cessabit, rore caeli rigua, & Spiritus S. calore fecunda. Eget autem & operariis, qui eam continuo colant. Primarii autem operarii sunt illi qui in Ecclesia verbo & opere laborant, docentes alios fideliter & gnauiter laborare. Hi etiam custodes vineae dicuntur, nam de illis verum est illud *Posuerunt me custodem in vineam.* Per hos omni tempore vinea a Patre familias colitur, hoc est, a Patre aeterno, & a Christo, qui dicit: *Pater meus usque modo operatur, & ego operor.* Nemo potest operari nisi per ipsum, nemo nisi ab ipso ad hoc electus, ideo iterum alibi dicit: *Non vos me elegistis, sed vos elegi, ut eam, & fructum afferatis. Et fructus vester maneat.* Neque vero operarii fideles unquam defuerunt huic vineae, neque unquam deerunt, ut quia iste Pater familias exit omni hora, ut aliquos eligat & conducat. Quapropter Sanctus Gregorius & alij Patres varias huius parabole horas, intelligunt varias mundi aetates, ita ut mane mundi fuerit ab Adam usque ad Noe, hora tertia a Noe usque ab Abraham, hora sexta ad Abraham usque ad Moysen, hora nona a Moysen usque ad adventum Domini, hora undecima ab adventu Domini usque ad finem mundi. Sic primo per Patriarchas, deinde per Prophetas, postea per Apostolos, dum plebis suae mores excoluit, in vineae suae cultura laboravit. Ac modo per Apostolicos viros, sive per Apostolorum successores undique missos, eam excolere censetur, & propagare. Extendit enim usque ad Indos, Japonem Chinas, Peruanos antea incultos & incognitos, propagines vineae suae magno cum fructu, magno eum gaudio. Strenui huius vineae cultores fuere, Xaverius, Capistranus, Alphonsus a Rosa, & multi alij sanctitate & sapientia prestantissimi, in barbaras Regiones pro salute animarum penetantes.

De his recte intellexeris illud, *tre Angeli veloces Operarii ad gentem convulsam ad laceratam, ad populum terrae Ecclesiam* ribilem,

Ier. 30.

Operantium hic in terra.

Psalm. 124.

Sap. 14.

Bern. ser. de obed.

Vinea est Ecclesia.

Psalm. 124.

Psalm. 79.

2. ad Tim. 2.

Oboperarii

Ecclesia

Ioan. 5.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

Ioan. 15.

294
vocat
Angeli
I/a. 18.

vibilem, post quem non est alius, ad gentem expecta-
tam & conculeatam, cuius diripiunt flumina ter-
ram eius. Quos hic operarios vocat parabola, qui-
bus dicitur: *ite & vos in vineam meam*, hos ibi An-
gelos vocat propheta. & illis nomine Dei dicitur: *ite
Angeli veloces ad gentem concussam & laceratam*.
Quasi dicat: *ite ad vineam inculcam, conculeatam
& feris, expectantem nihilominus adventum ves-
trum, ut excolatur, & ferat fructum*. Sic terra arida
dicitur expectare pluviam, & arua spinosa expecta-
re manum extirpantis, ideo & Christus dicitur: *Ex-
pectatio gentium*. Hi autem Evangelici Opera-
rii ibi Angeli vocantur, tum propter excellentiam mi-
nistrii, tum propter puritatem vite, tum propter
celerem promptitudinem obedientie. Ipsi enim a
Deo missi alacriter tendunt in remotas illas Orien-
tis & Occidentis regiones, non querentes minera-
lia auri, & argenti, aut lapides pretiosos ibi abun-
dantes, sed solum querentes ibi vineam Domini
plantare, propagare, ad producendum verum fru-
ctum secundum reddere; & *Populum terribilem*,
hoc est ferocem, barbarum, & incultum ad Christi
fidem adducere; ut iam fiant electi palmites, qui
jacebant inter vepres & sentes, a spiritibus immu-
dis conculeati.

PARS II.
In qua-
que ani-
ma est
vineam in
particu-
lari.
Dicitur: 12.

Alterum, sicut Ecclesia universalis vinea est
Christi, ita quælibet anima particularis e-
jus est vinea. Vineam utiq; in secundo Ecclesia hor-
to per baptismum plantata, sanguine eius frequen-
ter irrigata, celestis gratie imbre & rore complu-
ra, ut fructum maturum producat, vinum amoris
& devotionis, non vinum acerbam peccati, de qua
dicitur: *Vina corum, vina fellis & botrus amarissi-
mus, de vinea Sodomorum vinea eorum, & de sub-
urbanis Gomorha*. Ut autem vinea fructum non
silvestrum & amarum, sed suavem & pergratum
ferat, opus est multiplici cura. Multiplicique labo-
re; sic etiam ut anima ferat fructum celestem &
divinum.

7.
Vitis cir-
cumfo-
dienda,
sic & a-
nima.

Primo quidem vitis circumfoditur, & sterco-
ratur, ut felicius crescat, & fructificet uberius. Nam
quod dicebat Hortulanus hero suo de ficu infu-
diuosa quam volebat excindi, etiam de vite verum
est: *Dimitte adhuc illam & hoc anno, usque dum
foliam, & mittam sterco, &c.* Fossio autem hæc
circa vitem nostram fit per serenum examen consci-
entiae, quod totam invertit terram cordis, ut quod
infra erat clausum, aperiat, & quod occultum
manebat, fiat manifestum, ut fit in fossione. Fit au-
tem fossio facilius, dum pluvia præcessit quæ ter-
ram irrigaverit; fit & facilius feliciusque examen
istud peragitur, dum divina gratia irab cor irri-
gaverit, quem & quandoque sequitur pluvia la-
chrymarum vitis huius radicem irrigans. Stercora-
tio autem fit per humilitatem & confusionem,
dum omnes nostræ miserie, & sordes humili a-
gitatione simul aggerantur super cor, & erubescen-
tiam pariunt ac pudorem. Sic enim anima purifi-

Exam-
non/cien-
tia est
fossio.

caur, impingatur, melioratur, iuvaturque ad
producendum humilitatis & respicientie fru-
ctum.

Secundo, Vitis refecari solet & putari, ne silve-
stris efficiatur, & ut fructus plus afferat: ideo enim
putata refecata fructificat amplius, & conservatur
melius, quia virtus radicis ad pauciores palmites
transmittitur, & ita magis unita majorem habet
vigorem. Sic superflua refecanda sunt ab anima,
ut tota virtus ejus in Deum tendat, ut intellectus,
abjectus superfluis cogitationibus, de Deo cogi-
tet, voluntas ejus dilectionem querat, memoria
eius recordationem fovet; sicque tota anima in
primariis potentis, quasi suis palmitibus fructifi-
cet uberissime, nec silvestris infertuose, dum ad
multa se spargit per vagam cogitationem, per van-
nam dilectionem, per superfluum recordationem.
Amputanda igitur sunt occupationes nimie lu-
jus sæculi, delectationes prævæ carnis & mundi,
suggestiones malignæ diaboli: hæc enim omnia
impediunt, & suffocant perfectum fructum vineæ
Dei, & non nisi palmita luxuriantes produciunt
servientes igni. Et quidem Vinivores certum ha-
bent putationis tempus, nobis autem illud est to-
ta vita nostra, sic enim ait Sanctus Bernardus: *No-
bis fratres, semper est putationis tempus, sicut semper in Cant.*
*est opus. Scrutemur vias nostras, & studia nostra, &
in eo se quæque judices proficisci, cum non in voveris
quod reprehendas, sed cum quod inveneris, repre-
henderis. Nempe quantumlibet quis perfectio-
ni studeat & puritat, semper eget purgatione,
semper putatione; quia aliqui invidios palmites
semper repullulant penitentia ferre circumci-
dendi.*

2.
Vitis pu-
tanda, sic
& anima

Tertio, Vitis debet ad palum alligari, ne vel suo
pondere, vel ventis agitata in terram conruat, sed
hac alligatione erecta in altum latumque crescat, gauda
Hac de re sic loquitur D. Zeno in Psalm. 79. *Pal-
palo, sic &
mes in serobem demittitur, ut animatus ibidem nu-
anima-
riatur: auxiliare illi necessario lignum jungitur,
cuius tutela defensus sese sustollat. At ubi ad leve-
rit in vitem perfectam, viti omnes crines luxuriosos
solvantur, tuncque nodus adstringitur, ne à ligno à
quo portatur, vel cuius ductu in uberes fructus
longius incitata producit, vi aliquam separatur.
Tunc solemniter plorans, elamatur imbre suo ro-
rat, & statim oculus apertus solis radiata procedunt,
quibus subiecti ac sese commendantes fructus sequa-
tes arripiunt, quos solum ardore, pluvia, ventisque
exarcentio provolvunt, & ad maturitatem perdu-
cunt. Hæc ille, eleganter totam vitis debet de-
scribens originem, progressum, perfectionem,
quæ omnia vineæ spirituali optime congruunt.
Nempe illa ut fructificet, eget auxiliariis ligni col-
ligamento, quia cruci debet adherere & crucifi-
xi, eger ardore solis, hæc est gratia Spiritus
sancti: debet exceri imbris & ventis, arum-
nas debet perpeti variasque adversitates, sic glo-
riolius provehitur; hæc fructificat uberius, &
pretiosa*

pretiosa humilitatis serobe assurgens, per patientiam & longanimitatem in sublimem sese extolens.

4. *Nobilissima planta vitis, quae in radice sua vivit, nulla verò contemptibilior, si à sua radice separatur. Sic nihil nobilius est anima quam diu in radice caritatis vivit; potestque dicere quod olim vitis in parabola descripta in lib. fertur respondisse: Numquid possim deserere vinam meam, quod lassificat Deum & homines? Chimer cetera signa promovet? Nempe huic radici caritatis inherens fructum meriti producit acceptissimum apud Deum. E contra verò si à radice separatur caritatis, instar ligni vitis contemptibilis est, & ad nihilum valet, nisi ut in ignem mittatur, & ardeat. Et hoc est quod dicitur: Facilis est sermo Domini ad me dicens: Fili hominum, quis fiet de ligno vitis? Numquid tollitur ut ex eo fiat opus quodcumque, &c. Ecce ignis datum est in escam.*

5. *Postremo dicamus, in omni agricultura genere nihil ita assiduum laborem & curam desiderare atque vineam, quia & in autumno, & in hyeme, & in vere, & in aestate industriam aliquam & curam possit. Nam finita vindemia recedunt palmetes, terra refoditur, spes renovantur, sustentacula novapariantur. Cum vero incipit pullulare, pampini purgantur, folia superflua excinduntur. Cum maturaverint botri, magnus in vindemiando labor est. Sic in animae cultura & custodia continua opus est vigilia & labore, ut fructum dignum proferat, & fructus ille maneat. Propterea unusquisque salutis animae suae sollicitus merito potest illud usurpare: Vineam meam coram me esse, sive ut septuaginta Interpretes legunt: Vineam mihi meam in conspectu meo. Quasi dicat: Habeo semper praeculis illa, ut colam, ut custodiam, ut inspiciam cuncta quibus indiget, aut quae illi prodesse valent. Illius nunquam obliviscor, sed vigilanter eam refeco, fodio, purgo, colligis, sepio, irrigo, stercoro, & ex omni parte collustris & circumspicio. Hoc unicum meum negotium est: haec unica cura ut fructum ferat, cetera non curò. Hoc ipsum est, inquit S. Greg. coram se ambulare, quod de mysticis animalibus dicit Ezech. hoc est sibi metipsum absentem non esse, sibi metipsum attendere. Omnium enim iustus qui vitam suam aspexit sollicitus, & diligenter considerat quantum quiescat in bono crejat, aut forte quantum à bono decrevat iste quis se ante seponit, coram se ambulat, quippe qui vigilanter videt, an surget, an desinat. Quaeque vero custodiam sui negligit, & descivore qua loquitur, qua cogitat, vel despicit, vel nescit, coram se esse non ambulat, quia qualis sit in moribus suis ignorat. Talis etiam non potest dicere: Vineam meam coram me esse. Sed de illo verum est illud: Per agrum hominis pograti transivi, & per vineam viri stulti, & ecce totum replerant urticae, & operuerunt superficiem eius spinas, & materia lapidum destructa erat.*

6. *Quae omnes vocantur ad hanc vineam colendam, quia omnes creati sunt, ut animae curam habeant, & postmodum mercedem percipiant; haec quibus est vocatio Christiana. Efficacissime tamen aliqui perarii vocantur primo mane, alii hora tertia, alii hora sexta vel nona, denique alii hora undecima. Olim dies duodecim horis constabat, iuxta illud: Nonne duodecim sunt hora diei? Isteque in quatuor partes dividebatur, quarum quaelibet tribus horis constabat. Hora prima dici illa erat, qua Sol oritur, post tres horas hora erat tertia; post tres iterum hora sexta, sive meridies; rursus post alias tres à meridie hora nona dicebatur, vespere erat post tres alias in solis occasu, undecima erat hora una ante solis occubum, & ab illa unius tantum horae spatium erat usque ad duodecimam. Sic ergo qui primo mane conducti fuerat, duodecim circiter horis laborarunt, qui hora tertia horis novem, qui hora sexta horis sex, qui hora nona horis tribus, qui undecima conducti fuerat unam tantum horam labori impenderunt, & vespere facto, id est in solis occasu, receperunt mercedem. Horae istae rectè designant arates hominis diversas, ita ut prima mane sit pueritia, hora tertia sit adolescentia, hora sexta iuventus, hora nona virilitas & incipiens senectus, hora undecima aetas decrepita. Nempe vita nostra non nisi instar unius est diei, quae diversis aetatibus constat, quasi horis; clauditur morte, sicut dies nocte; nox lucem diei recipit sic mors lucem vitae. Sic brevi temporis spatium pertransit haec vita, etiam in senectam pertingat: una aetas alteram propellit, sicut hora horam: Mille anni tamquam dies besterna qua praeferunt.*

7. *Primo mane igitur illi ad vineam colendam à Domino conducti censentur, qui iam à pueritia me vocationis & electionis suae signa dederunt, & gratia divina cooperati sunt; ita ut possint dicere illud: Dominus ab utero vocavit me, &c. Et illud Job: Ab infanzia crevit mecum miseratio. Habes horum exempla sacris in literis Iohannem Baptistam, qui triennis antea deserti in colere cepit, & vitam asperam ducere; item Samuelem, qui coram Domino jam puer ministrabat accinctus Ephod lineo. Habes & in sacris historiis plurimos, inter quos S. Nicolaus Abstemius ex utero matris suae; S. Caro seu Borromaeus altariolis extruendis, & aliis sacris exercitiis vacans à puero, sanctitatisque indicia praebens non obsecra; S. Bernardinus, qui cum rediret puer à concione, pueros simplicitate puerili convocabat, & quasi ad illos concionem habens, quae audiverat cum zelo enunciabat, miraque castitatis speculum sodalibus suis erat; S. Heliodorus, qui puer trium annorum cenobium ingressus, annos sexaginta duos ibidem sanctissime vixit; S. Godefridus, S. Ambianensis Episcopus, qui in monasterium assumptus est, cum quinquennis esset. De his & similibus dicit Dominus: Simite parvulos ad me, &c. Mat. 19.*

8. *Quae omnes vocantur ad hanc vineam colendam, quia omnes creati sunt, ut animae curam habeant, & postmodum mercedem percipiant; haec quibus est vocatio Christiana. Efficacissime tamen aliqui perarii vocantur primo mane, alii hora tertia, alii hora sexta vel nona, denique alii hora undecima. Olim dies duodecim horis constabat, iuxta illud: Nonne duodecim sunt hora diei? Isteque in quatuor partes dividebatur, quarum quaelibet tribus horis constabat. Hora prima dici illa erat, qua Sol oritur, post tres horas hora erat tertia; post tres iterum hora sexta, sive meridies; rursus post alias tres à meridie hora nona dicebatur, vespere erat post tres alias in solis occasu, undecima erat hora una ante solis occubum, & ab illa unius tantum horae spatium erat usque ad duodecimam. Sic ergo qui primo mane conducti fuerat, duodecim circiter horis laborarunt, qui hora tertia horis novem, qui hora sexta horis sex, qui hora nona horis tribus, qui undecima conducti fuerat unam tantum horam labori impenderunt, & vespere facto, id est in solis occasu, receperunt mercedem. Horae istae rectè designant arates hominis diversas, ita ut prima mane sit pueritia, hora tertia sit adolescentia, hora sexta iuventus, hora nona virilitas & incipiens senectus, hora undecima aetas decrepita. Nempe vita nostra non nisi instar unius est diei, quae diversis aetatibus constat, quasi horis; clauditur morte, sicut dies nocte; nox lucem diei recipit sic mors lucem vitae. Sic brevi temporis spatium pertransit haec vita, etiam in senectam pertingat: una aetas alteram propellit, sicut hora horam: Mille anni tamquam dies besterna qua praeferunt.*

9. *Primo mane igitur illi ad vineam colendam à Domino conducti censentur, qui iam à pueritia me vocationis & electionis suae signa dederunt, & gratia divina cooperati sunt; ita ut possint dicere illud: Dominus ab utero vocavit me, &c. Et illud Job: Ab infanzia crevit mecum miseratio. Habes horum exempla sacris in literis Iohannem Baptistam, qui triennis antea deserti in colere cepit, & vitam asperam ducere; item Samuelem, qui coram Domino jam puer ministrabat accinctus Ephod lineo. Habes & in sacris historiis plurimos, inter quos S. Nicolaus Abstemius ex utero matris suae; S. Caro seu Borromaeus altariolis extruendis, & aliis sacris exercitiis vacans à puero, sanctitatisque indicia praebens non obsecra; S. Bernardinus, qui cum rediret puer à concione, pueros simplicitate puerili convocabat, & quasi ad illos concionem habens, quae audiverat cum zelo enunciabat, miraque castitatis speculum sodalibus suis erat; S. Heliodorus, qui puer trium annorum cenobium ingressus, annos sexaginta duos ibidem sanctissime vixit; S. Godefridus, S. Ambianensis Episcopus, qui in monasterium assumptus est, cum quinquennis esset. De his & similibus dicit Dominus: Simite parvulos ad me, &c. Mat. 19.*

PARS III. De horis. *De horis est vocatio Christiana. Efficacissime tamen aliqui perarii vocantur primo mane, alii hora tertia, alii hora sexta vel nona, denique alii hora undecima. Olim dies duodecim horis constabat, iuxta illud: Nonne duodecim sunt hora diei? Isteque in quatuor partes dividebatur, quarum quaelibet tribus horis constabat. Hora prima dici illa erat, qua Sol oritur, post tres horas hora erat tertia; post tres iterum hora sexta, sive meridies; rursus post alias tres à meridie hora nona dicebatur, vespere erat post tres alias in solis occasu, undecima erat hora una ante solis occubum, & ab illa unius tantum horae spatium erat usque ad duodecimam. Sic ergo qui primo mane conducti fuerat, duodecim circiter horis laborarunt, qui hora tertia horis novem, qui hora sexta horis sex, qui hora nona horis tribus, qui undecima conducti fuerat unam tantum horam labori impenderunt, & vespere facto, id est in solis occasu, receperunt mercedem. Horae istae rectè designant arates hominis diversas, ita ut prima mane sit pueritia, hora tertia sit adolescentia, hora sexta iuventus, hora nona virilitas & incipiens senectus, hora undecima aetas decrepita. Nempe vita nostra non nisi instar unius est diei, quae diversis aetatibus constat, quasi horis; clauditur morte, sicut dies nocte; nox lucem diei recipit sic mors lucem vitae. Sic brevi temporis spatium pertransit haec vita, etiam in senectam pertingat: una aetas alteram propellit, sicut hora horam: Mille anni tamquam dies besterna qua praeferunt.*

Qui mane conducti censentur, qui iam à pueritia me vocationis & electionis suae signa dederunt, & gratia divina cooperati sunt; ita ut possint dicere illud: Dominus ab utero vocavit me, &c. Et illud Job: Ab infanzia crevit mecum miseratio. Habes horum exempla sacris in literis Iohannem Baptistam, qui triennis antea deserti in colere cepit, & vitam asperam ducere; item Samuelem, qui coram Domino jam puer ministrabat accinctus Ephod lineo. Habes & in sacris historiis plurimos, inter quos S. Nicolaus Abstemius ex utero matris suae; S. Caro seu Borromaeus altariolis extruendis, & aliis sacris exercitiis vacans à puero, sanctitatisque indicia praebens non obsecra; S. Bernardinus, qui cum rediret puer à concione, pueros simplicitate puerili convocabat, & quasi ad illos concionem habens, quae audiverat cum zelo enunciabat, miraque castitatis speculum sodalibus suis erat; S. Heliodorus, qui puer trium annorum cenobium ingressus, annos sexaginta duos ibidem sanctissime vixit; S. Godefridus, S. Ambianensis Episcopus, qui in monasterium assumptus est, cum quinquennis esset. De his & similibus dicit Dominus: Simite parvulos ad me, &c. Mat. 19.

Hora tertia ad vineam excolendam à Domino
 Qui hora conducti sunt, qui ab adolescentia se divino servi-
 tertia vo- tione manciparunt, de quibus verum est illud. *Bonum
 centur. est vito cum portaverit jugum ab adolescentia sua.*
 Thren. 3. in quem locum sic ait S. Ambr. *Ei autem qui post de-*

*curia juvenitatis annos jugumulerit, non est fiasim
 perfectum bonum: stimulant enim eum peccato sua,
 exagitat conscientiam consuetudo peccandi. Et usus
 erroru in stabiliem facit. Luctandum est huiusmodi vi-
 ro, ut abolefaciat inveterata. Huius in periculo res est,
 illi in bono. Aetas nempe tenera gravis laboris & o-
 neris molestiam non sentit, in obsequioque divino
 se promptiorem exhibet: sed aetas senescens aegrius
 fert onus aegriusque curvatur ad labore. Ideo ho-
 ra tertia vocati numerosi adolescentum greges in
 vineam, promptissime & fructuosissime laborarunt.*

Talis S. Antonius, qui adolescens orbatu parenti-
 bus et ingressus Ecclesiam ex Evangelio audisset:
 Matt. 19. *Et tu perfectus esse, vade vende omnia qua habes, &
 da pauperibus, & sequere me; tamquam ea sibi dicta
 essent, sic Christo Domino obtemperandum existi-
 mavit. Sic omnibus venditis, omnibusque solutus
 impedimentis, caelestis vitae genus in terris colere
 cepit. Talis & S. Paulus Eremita, qui cum 15. esset
 annorum ut liberius Deo serviret, eremum est in-
 gressus, & palma ei victum & vestitum praebente
 vixit ad 113. annum corvo etià ei quotidie dimidia-
 tum panem afferente. Talis & S. Hilarius, qui anno
 16. Domino vocante adit solitudinem, & septua-
 ginta annis Deo servavit, solitudinem in Paradisum
 convertens, cultor vineae Domini egregius. Hi om-
 nes operarii fuere inconfusibiles, & postquam
 pondus diei & aestus pertulerunt postquam rotum
 pene vitae tempus vineam colendo impenderunt,
 mercede à Patrefamilias ad vespertinam donati
 sunt.*

Vocati Hora 6. & 9. vocantur, qui cum partem aetatis in
 hora 6. & 9. vitis vel otio transegerint, tandem respiciunt, &
 9. voci Dei obtemperantes, suppleant duplicato labo-
 re quod priori tempore defuit. Sic *Matthaeus*, sic
 Serd con- *Zacchaeus*, sic *Paulus*, voce Domini conversi, in ejus
 versio aliis vineam venerunt sero paululum, sed seriosa la-
 labore opus Domini promovent, ut inter prima-
 labore rios operarios mercedem acceperunt. Sic S. August.
 praecunt: *divitius saeculi & haeresi post annum aetatis 30. evoca-
 tus, frugiferam admodum operam Dominicae
 vitae impendit reliquam aetatis partem Deo ex in-
 tegro consecrans, & saluti animarum.*

Hora 11. *Demiquis, alii ultima veniunt hora, qui vilis & in-
 venien- sine vite convertuntur, nec unquam est sera con-
 11. verho, si vera: unde & quosdam etiam tunc vocat
 Magnus ille Patrefamilias, qui neminem vult ire-
 muneratum, quamlibet ex quo tempore laboran-
 tem. Exemplum habes sacris in litteris in latrone,
 qui paucis horis confors laboris Christi in monte
 Calvariae, mox etiam ad consortium vocatur regni
 & coronae. Habes & in sacris historiis nonnulla ex-
 empla huius spectantia. Habes in vita S. Andreae de
 quodam sene Nicolao, qui 64. annis in impudici-*

tiis versatus fuerat; at quadam die lupanar ingre-
 fas portabat Evangelium super se, meretrix viuit
 divinam in illo periclitans capere retrocedere, &
 rogare ne accederet; eo quod res mysteris plenas
 secum circumferret. Ille hac occasione complen-
 ctus, recessit, & postmodum S. Andreae accessit, Ribad.
 rogans ut suggereret remedium contra invetera- in vita
 S. And.
 tum illud peccatum: Vir S. Oratione & Jejunio quin-
 que dierum imperavit ei divinam gratiam & calli-
 tatis donum, caelestis voce ei infonante: *Conceditur
 tibi petito pro sensu, sed sicut tu pro illo jejunasti, ita
 Et ipse debes pro se jejunare.* Cum vero mandatum
 illud senti infuisset, redit domum senex, & post-
 quam menses sex in jejunio & pane transisset, ex
 hac luce evocatus est. Revolvat autem Angelus, S.
 Andreae, ipsum pro tantilli temporis labore merce-
 dem aeternam esse consecutum. Sic consummatus
 in brevi, explorat tempora multa: nam quod amife-
 rat ante acto tempore compensavit feruunt mensis
 devotione. Nostro quoque saeculo admodum nota-
 bile fuit, quod in Jubileo an. 1575. sub Greg. 13. con-
 tigit cuidam Lutherano miuulo natione Polono;
 qui ministerium istud haereticum 23. annis obierat.
 Compunctus autem in illo Jubileo confessionem
 generalè peccatorum Romae fecit, haec enim abjura-
 vit, sacram synaxin percipit, eumque feruentissime
 & copiosius cum lacrymis sacra loca visitasset, mor-
 bo correptus, tribus postmodum diebus maxima
 conscientiae pace, maximaque devotione & animi
 erga Deum gratitudine, spiritum reddidit. An non
 hic tibi videtur ad undecimam vocatus, moxque
 mercedem percipisse? Agnovit id summus Pontifex
 ad quem cum res gesta referretur, in caelum o-
 culos attollens dixit: *O altitudo divinarum sapientia-
 rum. Et scientia Dei! Invisibiles viae eius: Cum tam-
 multus peccatores ut poenitentiam agant monasterium
 vel aliquid petant, ecclesie truum dierum spatium, et
 veniam ad seipsum est. Et mercedem.*

Merito vero noster Pater familias eos graviter
 arguit quos invenit hora undecima vacantes & in-
 fructuosos: *Quid hic statu tota die otiosi & Nempè
 impii: Deo bo- gravis culpa rei sunt, quos vel ultima aetas non mo-
 minibus- net foecundiam & veccordiam excutere & manum o-
 que odi- per vel sero admovere; ideo dicitur apud Sapientia-
 bilis. tē. Tres species odit vit anima mea, pauperem superbum,
 Eccl. 25. divitem impudicem, senem fatuum.* Quosiam dicem
 mus senes fatuos, nisi eos qui in ea etate quae tota
 pietati vacare deberet, in vitis infatuati haerent?
 Quam odibiles sunt Deo hominibusque, qui in
 senecta aequae acin florida aetate sunt vanieque im-
 pudici aequae ebrietati dediti, aequae litibus & mun-
 do implicati: Audi Cyprianum: *Quid solidius, si
 Cypr. de- mens ad perfectiorem non sustinet, quando totius cor-
 abus. 18. poris habitus ad interitum properat: Dum oculi cali-
 gant, aures graviter audiunt, capilli fluunt, dentes
 cadunt, genua trepidant, tuilis suffocat, humor pe-
 des inflat; nonne interior homo jam per se infestit
 ruituram corporis domum? Cur ergo tunc non vigi-
 lat, ut Deo rationem reddat? Audi & Hugonem
 lib. 2.*

Ribad.
 S. And.
 Hist. lat.
 retuli 11.
 de tub.
 let. 2. in
 fine.
 Senex
 impii
 Deo bo-
 minibus-
 que odi-
 bilis.
 Eccl. 25.
 Cypr. de-
 abus. 18.

lib. 2. de claustro anima: Inter abusus facili sola ma-
ior est senio obstinatio, qui morti proximus mortis non
horret aduentum, & quasi ad cistum positus vice pra-
sentis non attendit egressum, nec futura considerat.

2. Reg. 19. Otiua genarius sum, numquid delectare potest seruum
uum cibis aut potus, vel audire possim ultra vocem
cantorum, aut Cantatricum: Obsecro reuertar filius
tuus, & moriar in Civitate mea, & sepelietur iuxta
sepulchrum Patris mei. Quasi dicat. Non est mihi
nunc cogitandum de aula delicijs, nec inter tumul-
tus agendum, sed mens tota in solitudine sepulchro
defigenda, ut felix sit transitus ex hoc saeculo: illud
ut despiciam mortis nuntia senectus me admonet.

Carol. V. Praeclare ille antiquus temporibus illis nominatus.
non abimiliter vero saeculo nostro *Carolus V.* Im-
perator, qui cum inter bellorum fluctus triginta
sex annis imperij gubernacula tenuisset, aetatem
ingravescemtem praesentens, sceptris renuntiavit,
& comitis in Belgio indictis Principibus suis va-
ledixit, in Hispaniam transiens. Mox vero tibi post
enavigatum mare terram attigit, caducum corpus
illi offensens, his dicitur verbis usus: *Salve, o mater
communis, clara mihi & desiderata.* Sicut nudus
exiit de ventre matris, ita nudus ad te revertar, ve-
lue ad secundam matrem, & pro omnibus beneficijs
mibi a te praestitis, non habeo illud quod tibi offeram,
nisi corpus istud agrum & caducum. Exinde transiit
in monasterium S. Iustini Ordinis S. Hieronymi in
solitudine, ubi in poenitentia & oratione residuum
vite feliciter transegit.

Sic ille hora undecima specialiter a Patrefamili-
as vocatus, omnia deseruit, vocantemque secutus
nullum laborem detreavit, mercedem mox conse-
cuturus. Pudeat ergo eos qui in ultima aetate ad-
huc foecordes reperiuntur, imò sine corde. Nec di-
cant: *Nemo nos conduxit,* nam & ultima exit Patrefamili-
as, ut operarios quærat & adducat. Et quærat
jam antea sollicitus exivert ut conduceret, sed si
non comparuerunt, aut laborare noluerunt (detrac-
tantes portare pondus dici & astus, malentes o-
tari & dormire, aut inquietè vagari, aut in popinis
potitare, & belluari) saltem egenos se concipiant
vespere incumbente; & ad denarium & laborem
accurrant. Hoc oprat Patrefamilias, erga ipsos be-
nignus futurus, & quod justum fuerit daturus. Nec
tamen quia benignus est, & omnibus horis vocat,
ideo vocatio negligenda est, quæ ab eo hora 3. aut
6. fit, differendo uique ad 11. neque enim Evangeli-
ei operarii hora tertia vocati, aut sexta se excusa-
runt, sed mox secuti sunt. Ideo dixit S. Augustinus,

Aug. ser. Tu quando vocaris, veni. Sexta hora vocaris, veni.
36. de Patrefamilias etiam hora undecima venientem dena-
verbis rium promissit, sed actum vitæ usque ad septimam
dom n. horam non promissit. Nempe hoc concernit dilatores
& procrastinatores, quando agitur de obsequio
Dei, aut negotio salutis. Quam enim incertum est,

an ad senectam sint perventuri, cum multi in flore
aetatis in medijs abipiuntur peccatis: Priusquam
intelligerent spina vestra & hamum, sicut videntes
sic in ira abhorbet eos. Quam incertum, an tunc à Deo
vocandi sint, cum iusto iudicio eos tunc deserere
possit, quia tempore opportuno vocantem sequi
neglexerunt. Quam incertum, licet tunc vocaren-
tur, an sint obtemperaturi, an in cecitate perman-
suri? Concludo ergo cum Apostolo, & dico: *Videte
fratres ne forte sit in aliquo vestrum cor malum in-
credulitatu discedendi à Deo vivo.* Sed adhortamini
vobismetipsos per singulos dies, donec hodie cognominat-
ur, ut non obduretur quia ex vobis fallacia peccati.
Nempe Hodie vox est Dei, Cras vox est diaboli, De-
us poenitentiae indulgentiam dum promittit, dilato-
riem diem crastinum non promittit.

Tu interim, ô bone Patrefamilias, qui semper
nostræ es salutis sollicitus, in numerum servorum
tuorum gnæviter operantium nos adlice. Vocan-
te nos efficaciter in vineam tuam, & effice ut voca-
tioni quacumq; hora obtemperemus. Da nobis vi-
res & gratiam ad circumfodiendam vineam nobis
commisam poenitentia & contritionis sarculo, ad
refecandum folia & palmites superfluos & luxuri-
antes mortificationis ferro, ad colligandum tibi cu-
jus propagines fidei, spei, charitatis vinculo: ut sic
debite exalta & rore ac calore celestis fecundata,
fructus uberes producat, botros suas portet in
diviniamotis pretiosum vinum eliquandos.

EADEM DOMINICA,

Voca Operarios, & redde illis mercedem.
Matth. 20.

Duplex est vocatio horum Operariorum, & Pars I.
Operarium qui ad vineam Domini vocantur; Quomodo
una ad laborem, altera ad mercedem: promittit Deus
nim Domiaus laborantibus mercedem: & digna merca-
tur quodam pacto ad eam dandam se obstringeret, dem per-
ita ut post pactam sit merces iustitia, & non tantum servan-
gratia. Merita nostra fundantur in gratia Dei pit-
mario, quia gratis ipsius fuit, quod operibus no-
dat.
stis, quibus non egebat, præmium & regnum vol-
luit promittere Benignitatis etiam est, quod illa
per gratiam internam & sanctificantem dignetur
vivificare, & quodammodo leificare, ut condigna
sint vitæ æternæ nam ex se, & quatenus à libero ar-
bitrio nostro procedant, nullam habent propor-
tionem aut condignitatem ad futuram gloriam, Rom. 8.
prout dixit Apostolus: *Non sunt condigna passio-
hujus temporis ad futuram gloriam qua revelatur
in nobis.* Attamen supposita gratia, qua deficiam
facit statum operantis, suppositisque Christi me-
ritis quibus imitantur, supposita denique promissio-
ne & pacto, vere meritorea sunt, & proportio-
nata, ac condigna vitæ æternæ, ita ut ex quadam ius-
titia illis debatur. Propterea dixit idem Apostolus.
Bennum coriam: portavit enim suam con, am, mor, fil. 2. Tim.

LECT. 9.
triparti-
ta.

Fratri; in reliquo reposita est mihi corona iustitia. Quam reddet in illa die iustus Iudex. Non ergo solum corona est misericordiae & gratiae, sed & iustitiae: nec illam dat Deus solum ut pius & misericors Pater, sed etiam ut iustus Iudex; quia promittit & se obstringit, & dona sua voluit esse merita nostra, ut loquitur Concilium Tridentinum. Propterea hic dicitur, quod conduxit operarios, facta conventionione de denario: & novissimis promissit, quod iustum est, dabo vobis sic monet & Apostolus: Fratres stabiles estote, abundantes in omni opere bono, scientes quod labor vester non est inanis in Domino. Et alibi: Non enim iniustus est Deus, ut obli-

Triad. sess. 6.

1. Cor. 5.

Hob. 6.

Iusti quasi erunt regnum caeleste in R[?] 93.

Exemplum.

Exemplum.

usque ad obitum hoc tamquam federata conventio- ne elogiū in domo non desistit: Dominus feci praecepti, imple quod promissisti. Quicquid vero aliud ei diceretur, ab hac voce non cessabat, quasi debentem suum se exigens. Nimirum in vinea constitutus exposcebat denarium, quia Patrifamilias se noverat adimplevisse praeceptum, & licet hora undecima fuerit conductus, exigebat requiem post laborem, & expleta oratione repositus mercedem. Hinc S. Petrus Damianus.

O admirabilis bonitas Domini, qui cum omnia opera quae peraguntur sine ut debita innumeris titulis possit exigere, cumque non egeat illis, nec lucrum ullum inde acquirat, sed solum nobis proficua sint; nihilominus dignatur se nobis obstringere ut debitorem & promittere mercedem, & quidem tantam mercedem pro exigui temporis labore: Leve enim & momentaneum tribulatio- nis aeternam gloriae pondus operatur in nobis, momentum temporis, mercedem habet aeternitatis. Hoc miro afficit gaudio & admiratione bonitatis divinae operarios ad mercedem istam vocatos in fine, in vespere scilicet vitae. Sic de S. Clara de Monte-Falco legimus, quod cum vita fini appropinquaret, revelationem acceperit, omnia peccata certo sibi esse remissa, & gloriam preparatam. Tanto vero inde percussa est solatio & gaudio, ut illud interius continere non valeret: sed abrupto silentio Dominum hinc vocibus ex intimo cordis amore & fervore deprecantis cepit conpellare: O bone Iesu, quam magna merces serventium tibi! Quam magna pro adeo exitu obsequio! Eben quam breve, quamque leve servitium tibi impendimus! Multum est, multum est, & merces magna nimis pro me. Paradisus tuus. His & similibus affectuosus eloquiis in extasim rapiebatur, adeo ut corpus emortuum exultimaretur, animo sic in Deum exultante, & dignationem divinam admirante.

Ingen- Bonitas Dei erga homines.

2. Cor. 4.

Ribad. in vii. tit.

Quod verò serò dicitur merces reddenda, vocandosque tunc operarios, significatur vel finis factus, vel mors cuiuslibet in particulari. Tunc occidens est & vespere, tunc finitur dies mutabilitatis; hoc est vita nostra quae per horas variatur, soluta, & vix meretur dies dici respectu futurae aeternitatis. Per mortem ibit homo in domum aeternitatis suae, ut loquitur Sapiens, ut non securitate quiescat à diurno labore: A modo iam dicit spiritus ut requiescant à laboribus suis, operarii illorum sequuntur illos. Interim ante hanc quietem, & ante mercedis consecutionem, indicatur opus esse perseverantiae; quandoquidem merces serò fit reddenda, perseverantibus scilicet usque in finem. In Christi-ani enim non quaruntur intra sed finis, inquit Sanctus Hieronymus. Iude laudantur exordia, sed huius praeuditione damnantur. Saul bene cepit, sed male finivit; Saulus male cepit, sed factus Paulus bene finivit; unde ad vespeream appropinquare mercedem

Cur merces operario- rum serò fit?

Ecc[lesiasticus] 12.

fratrum stabiles estote, abundantes in omni opere bono, scientes quod labor vester non est inanis in Domino. Et alibi: Non enim iniustus est Deus, ut obli- viscatur operis vestri, & dilectionis quam ostendistis. Ob eandem etiam causam dicuntur iusti ertere Regnum, quasi pretium condignum perfolventes, dum vel sudorem, vel sanguinem pro illo fundunt. Unde Sanctus Venale habes. Quid Dominus? Regnum Caelorum. Quo emittit? Paupertate. Regnum dolore gaudium, labore requies, vilitate gloria, morte vita. Sic & Bedae sermone 18. de Sanctis: Regnum Caelorum in tua est potestate, aliud non quaris pretium, quam et ipsum, tantum vult, quantum tu es. Te da, & habebis illud. Quid turbaria de pretio? Christus in seipsum tradidit, ut acquireret te in Regnum Dei Patri; ita & tu te ipsum da, ut sis Regnum eius, ac non regnes peccatum in mortali tuo corpore, sed spiritus in acquisitionem vitae. De Sancto Francisco legimus, quod cum frater eius uterius in summa hyeme cum seminandum, & frigore trementem adspexisset, non solum non compassus fuerit, sed amaro etiam ludibrio eum irriderit. Etenim ad eum in plateis transeuntem misit quemdam qui ei amaro joco diceret: Rogas supplex frater tuus, ut ei vel unam sudorū tuū guttam vendere velis. Quā vero Franciscus? Sapientissimè & pientissimè respondit: Dic fratri meo, me iam pridem sudorem meum Domino vendidisse, & quidem ingens pretio. Sciebat nimirum quantum Dominus aestimet vel laborem, vel æstum, vel frigus pro se toleratum; adeo ut hoc ipsum sit pretium, quo emittit Regnum Caelorum. Quo pretio exhibitio, illud à Domino possimus quasi ex iustitia debitum exposcere. Audi & de ea re exemplum memorabile ex Petro Damiano Cardinali.

Quidam Scotorum Rex in primævo adulescentia flore Patri defuncto successerat; sed considerans quam fragile sit quicquid in hoc saeculo tenet, quam labile quod supereminet, quam velociter extinguitur quod splendet, decrevit Regales insulas Regni caelestis amore deponere, coronam caputis, curruam in cuculla mutare. Quid plurā? Simulat oratione fundum, & Apostolorum liminam se devotione tenari. At completa hac visitatione, ignorante clientium comitatu, monasticum habitum latenter induit, & sic mundum cum regno bene se servatū abijt. Paulo post gravi aegritudine preclusus, ad extremam pervenit, sed

cede feliciter canit : *Cursum consummavi, sedam servavi, in reliquo responsa est mihi corona justitia.* Exire ergo debet homo ad opus suum, & ad operationem suam (velut alia lectio habet, ad virtutem & culturam suam) usque ad vesperam. Debet operari opus suum homo, congruum scilicet homini & rationali menti, quamdiu dies est : *Venit enim in qua nemo poterit operari,* inquit Christus Dominus. Ne fame pereat dum vespera advenit, debet operari non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam aeternam, quem filius dat nobis. Haec est merces five denarius, quae vineae procurator dat operariis. Audiant ergo hoc de fides illi, qui ubi modicum quid fecerint, quasi officio bene functi, mox se otio tradunt; audiant inquam, non sufficere manum exisse ad opus, sed ad vesperam usque in illo permanendum. Non sufficit in valida aetate aliquid boni egisse, sed oportet & in tempore senectutis, quando homo ad occasum declinat, strenue laborare non vero carni curandae, aut otio indulgere; *Nescis mens per corporis vestrae senectutis, quae studeat per desiderium semper tuorum,* inquit S. Greg.

Exempla
 Hinc S. Franciscus sub finem vitae cum spiritu fervore, se suosque fratres quasi indefessos operarios excitabat, & dicebat: *Incipiamus fratres servare Deo nostro, quia usque modo parum proficimus.* Flagrabat desiderio magno ad humilitatis redire primordia, ut leprosus sicut a principio ministraret, corpusque prae labore jam collapsum revocaret ad pristinum servitium, nempe languor & desidia locum non habet, ubi amoris stimulus semper ad maiora perurget, ut de illo dicit S. Bonaventura c. 74. vitae eius. Sic et alii viri S. semper fuerunt solliciti, ut usque ad ultimum spiritum, & vitae terminum in opere reperirentur a Patrefamilias, ut sic securi forent de mercede, & possent dicere: *Opus consummavi quod dedi mihi.* Sic S. Osvwaldus Vigornensis in Anglia Episcopus, sciens vitae suae terminum adesse, viaticum & Extremam unctionem petiit, & suscepit. Interim nocte sequente, quasi oblitus ad vesperam valetudinis, in templum se contulit, & totum officium divinum explevit cum suis sacerdotibus. Mane solitum more linco praecinctus pauperum pedes lavit, & 15. Psalmis quos eo in ministerio dicere solebat persoluit, cum adjuvasset. *Gloria Patri & Filio & Spiritui S.* ad pauperum pedes expiravit, quasi diceret (supremo Patrefamilias: *Opus consummavi quod dedi mihi.* Non absimile refert S. Greg. de S. Cassio Episcopo Naricensi. Hic cum operarius foret indefessus quadam nocte ejus Presbytero in visu apparuit Dominus & dixit: *Vade, die Episcopo. Age quod agis, operare quod operaris, non cesset pes tuus, non cesset manus tua. Natali Apostolorum venies ad nos & retribuam tibi mercedem.* Id 7. post an. contigit nam in natali Apostolorum oblato sacrificio, quod quotidie cum lachrymis offerre consueverat, ad lectum properavit, ibique Sacerdotes suos, quasi ultimum vale diceas, die servan-

do charitatis vinculo admonebat. At inter sanctae exhortationis verba exclamavit, *Hora est.* Moxque assistentibus ipse suis manibus lincoem dedit, quod ex more morientium sibi contra faciem tenderetur, quo tenso spiritum emisit. Sic aum extrema hora invenitur operi additus, ad mercedem vocatus est. Et sicut Christus cum dixisset: *Consummatum est,* tradidit spiritum; & ipse porrit cum illo dicit, *Opus consummavi quod dedi mihi,* hoc enim ipsum est quod dixit, *Hora est.* Sic quod Dominus ex potestate, hoc egit famulus ex vocatione, inquit S. Greg. Hic accensicamus Sanctissimum P. Carol. Borrom. qui maxime sollicitus fuit, ut ad vesperam, & postremam usque horam operi inveniretur intentus. Quapropter vitae suae finem approximare in spiritu sentiens, montem Varallum, ubi descripta in diversis sunt capellis mykeria primaria Dominicae passionis, adire voluit, & ibi spiritualia exercitia plures per dies sibi. Singulis vero diebus 7. horas orationi mentali ibidem impendebat? Et cum generalem confessionem directori suo spirituali lacere tunc pararet, 8. horas genibus flexis sine ulla fulero orationi dedit, nocte confessionem illam precedente. Postea eger Atonam veniens, nihilominus Missam apud P.P. Societatis decantavit (quia festum erat omnium Sanctorum) & Novitius omnibus atque aliis quibuscunque de plebe communionem propria manu impertit. Subsequente die, in quo agitur commemoratio omnium defunctorum, cum praebilitate non valeret sacrificare, Missam tamen audivit, & communicavit, ac post genibus flexis officium horarum persolvit: in lecto collocasset, cilicium cinere benedictio consperit sibi iadui voluit; iterumque mane facta communicavit, & nocte subsequente a Patrefamilias evocatus est ad mercedem. O vere operarius vineae infatigabilem nullo unquam labore victum, sed ad extremam usque spiritum constantissime perseverantem, nobisque exemplum dantem! Vere & ipse poterat dicere: *Opus consummavi quod dedi mihi.*

Hos imitari decet, si cupimus cum eis remunerationem accipere. Non enim ad cam vocat Patrefamilias nisi operarios: *Voca,* inquit, *operarios.* Et reddo illis mercedem; non vocat delides & otiosos, sed hos iuste permittit aeterna pauperie & fame torqueri. Unde his per Sapientem dicitur: *Ufquequo piger dormies, usquequo dormitabis? Paululum dormies, paululum conteres manus, & veniet tibi tanquam vinitor egessu, & tanquam vir armatus pauperies.* Hi sunt qui apud Prophetam ingemiscunt praeter inopia: *Transiunt,* inquit, *messis finita est aestas, & nos salvati non sumus.* Utique, si cui aetas, & tempus melsis vel vindemiae transit sine labore, non potest hinc, & tempus nubilosum esse sine inopia & calamitate. Neque solum operari oportet, sed & in opere perseverare, solis enim illis qui ad vesperam usque in labore perseverarunt, jubet

Otiis pauperie & fame torquetur. Prov. 6. zero. 8.

ent
 aias
 erga
 mias.
 Cor. 4.
 ad. in
 . cis.
 ces o-
 aris
 a sero
 la.
 l. 12.

jubet Pater familias mercedem reddi. Eheu, quam multi bona inchoant, nec consummant. Inimò cum spiritu capeant, carne consummantur, & instar statuae Danielis, cum aureum sit initium; finis desinit in lutum. Frustra igitur est labor inchoatus, si non sit perseverans & consummatus. Inimò, ut dicit S. Gregorius: *Si inchoata bona fortis operanti manus ad perfectionem non sublevat, ipsa operandi remisso contra id quod operatum est, pugnat: nam qui proposita non perficiunt, etiam qua fuerant capta convellunt.* Dicamus igitur cum S. Bernardo. *O fratres, non taceat incipere magna, nec fastidiat tenere inchoata, scientes quod perseverantia informat merita, coronat bonum propositum, remunerat laborantem, ducit ad bravium currentem.* Hæc est tunica salaria Joseph ad finem pertingens. Hæc tunica Sacerdotalis ad pedes perveniens. Hæc est cauda hostia quam tenemur offerre. Hæc est calcaneus bona operationis, quem contra serpentis morsum debemus servare. Hæc est vitruis que Deum ligat, qua laureantur Martyres, Virgines coronantur, sublimantur Sacerdotes & Confessores.

fulei ejus desens. Si fructus ejus comedi absque pecunia, & animam agriculturalum ejus affixi, pro frumento oritur mihi tribulus, & pro hordeo spina. Quasi dicat. Si terra quasi à me injustè possessa vindictam petit pro justo suo possessore. Si fulei ejus cum ipsa desent hanc meam tyrannidem, qua colonis lachrymas, sletumque exciviti. Si ejus fructus comedi absque pecunia, iratut his qui operam suam in colendo exhibuerant, mercedem suo tempore non persolverim, ideoque eis afflictionis causa fuerim, nulla benedictio sit super agris meis, quinimo spinas & tribulos mihi germinent, qui me pungant & angant.

Denarius iste diurnus, ex sanctorum Patrum interpretatione, beatitudo & gloria est æterna. Quia sicut denarius (quem æquivalente Regali Hispanico, sive uni Julio Romano censent) totius diei merces erat operantibus persolvenda: sic æterna gloria merces est totius laboris, quem in hac vita quasi in uno die pro Deo assumimus. Et sicut denarius numerus est perfectus, à decem sic dictus, (decem grossos nostros five decem cruciferos germanicos continebat) sic etiam perfecta est gloria labori nostro reddita. Atque etiam denarius gloria denario mandatorum correspondet. Idem vero denarius omnibus datur, quia omnium beatorum ex parte objecti una est gloria: omnes enim Deum possident, idemque Deus clare visus omnibus est merces. Ex parte tamen eorum qui hanc gloriam participant differentia est, quia unusquisque pro vilitate meritorum lumine gloriæ à Deo donatur, qui ex cellit in meritis, etiam excellat dono hujus luminis, & sic perfectus Deum possideat, videat, diligit, fruatur. Ideo dicit Paulus *Stella differt in claritate, sic eris & resurrexeris mortuorum.* Ideo etiam dicit Christus: *In domo Patris mei mansiones multe sunt;* quia scilicet varij sunt ordines hominum, sicut & Angelorum, & hæc hominum beatorum varietas à varietate procedit operum. *Reddet enim unicuique secundum opera sua.* Reddet unicuique secundum laborem, sed labor ille non solum attenditur secundum temporis extensionem, sed maxime secundum diligentiam & fervorem, sive secundum charitatis ardorem & intentionem. Unde sicut hic Pater familias æqualem poterat solvere mercedem illis qui longo tempore, & illis qui breviori tempore laborarant, quia potest fieri ut quis tantum operis præstet fervide laborans pauco tempore, quantum aliter longiori tempore tepide operans. Sic est apud Deum, quod una hora quis tantum possit mereri ex fervore charitatis, quantum alius tota die, mihiore se gerens cum fervore. Ideo de similibus dicitur. *Consummatus in brevi exploravit tempora multa.* Hoc est, cum brevi tempore vixerit, tantum fecit boni, quantum alij qui longo vivere tempore. Sic sunt primi novissimi, & novissimi primi, dum

Pars II.
Quomodo
novissimi
sint primi
in merca-
da reci-
dienda,

2. Cor. 15.
Joan. 14.

Spat.

Operario- rum mer- ces non est differen- da.

Deut. 24.

Ier. 22.

Iob 31.

In hoc quoque quod ad vesperam redditur hic merces operarij, monentur Patres familias, his quos ad laborem vocant non differre mercedem. De hac frequenter monet Scriptura. *Non negabis mercedem indigentis fratri tui, sed eadem die reddes ei pretium laboris ante Solis occasum quia pauper est, & ex eo sustentat animam suam, ne clamet ad Dominum, & reputetur sibi in peccatum.* Quid luculentius potest dici contra nobiles qui gravissimas operas exigunt à subditis inopibus, & nullum pretium reddunt? *Ne qui edificat domum in injustitia, amicum suum opprimet frustra, & mercedem non reddet ei.* An non & id concernit plebsque negotiatores & mercatores, varij generis operarios conducentes? Quidam ad ligna cadenda conducuntur, quidam ad mineralia, vel carbones è terra eruendos, quidam ad eudendum ferrum, æs, cuprum; & similia: denique & alij ad edificandum, alij ad agros colendos: Interim dum merces persolvenda est, ex industria protrahitur de die in diem, de hebdomada in hebdomadam, non sine angustia & clamore eorum. Die eis determinata se absentant, vel prætexunt excusationes & impedimenta, vel ad nuntium volunt solvere, vel cum pecuniam debeant, alia mercimonia obtrudunt: dicentes se carere pecunia, sed pannum pro veste paratos se vendere, vel granum pro alimentis; sed vel detentius, vel carius vendunt, quam alibi sua sibi pecunia compararent. Certe scimus quod in his quandoque non parum graventur pauperiores penè de die in diem ex labore manuum victitantes; quandoque ipsum redundet in conscientiam eorum, qui sic procrastinant dandum angustias, quorum etiam ob id negotiationes benedictione carent, nec prospere succedunt. Audi *Job: Si adversum me terra meo clamavit, & cum ea*

dem remuneratur aequali mercede illi qui breviori tempore operam ferventem virtuti impendunt, dum etiam quandoque praefertur his qui longiorem moram, sed cum tempore, in vinea Domini protraxerunt.

Murmurans in caelo esse, qualiter intelligendum sit.

Neque vero existimandum est murmur aliquod in caelo effecit electos, cum alter alteri in gloria praefertur, qui & in gratia praecessit, ac meritum: nam licet id videatur indicare haec parabola, dum de primis dicitur *Murmurabant adversus Patrem familias, dicentes: Hi novissimi una hora fecerunt, & pares illos facisti nobis, qui portavimus pondus diei & aestus.* Hoc enim S. Chrysostr. explicans, dicit multa in parabolis addi, quae non ad essentiam spectant ipsius parabolae, sed quae servant ad oratum & quandam decentiam; ut narratio probabilis humanae consuetudini accommodata indicatur, quam per singula non est necesse urgere, sed solum attendi debet scopus principalis parabolae. Artamen poterit quis principaliter interpretari hanc ipsam parabolam cum quibusdam ex S. PE. ut illius praecipuus scopus sit, ostendere Apostolos sine illa iustitia praeferebunt Pharisaeis, & Gentiles Judaeis, qui primi a Deo vocati sub umbris servierant laboriosissime; quia scilicet hi operibus legis praecedentes facti sunt novissimi, & gratiam fidemque Christi repellentes, etiam & ipsi repulsi sunt; Gentiles vero humillime se gratiae Christi subicientes, praeter Judaeos electi sunt. Postquam haec interpretatio (quae colligi potest ex Luc. 23, ubi primos fore novissimos, & contra novissimos primos sic explicat, quia Gentiles caelum ingredientur Judaeis exclusis) hoc murmur, & murmurantium inceptio, vere & aptissime scopus parabolae congruit, indicans quomodo Pharisaei contra Apostolos & discipulos murmurant, quomodo etiam Judaei contra publicanos & peccatores, ac contra recenter conversos Christianos a Gentilibus sese exercent. Ideo eis quondam a Christo dictum. *publicani & meretrices praecedent vos in regno Dei.* Et ipsi alibi murmurabant: *Quare cum publicanis & peccatoribus manducatis & bibitis?* Ac ex Actis Apostolor. & ex epistola S. Pauli ad Romanos notum est, quot contentiones fuerint inter Judaeos etiam conversos ob vocationem Gentium: qua necesse fuit S. Petro apertissime demonstrari, linteo caelestis demisso, in quo omnis generis animalia immunda continebantur in escam ei proposita, dum ad convertendum *Cornelium* Gentilem vocatus fuit.

Matt. 21.

Matt. 9

Ab. 10.

In caelo invidia nulla.

Interim, ut non discedamus a priori interpretatione parabolae; de electione ad gloriam & remuneratione mercedis aeternae, quae novissimis aequae ac primis redditur, dicimus nullam ibi reperiri invidiam, quia in caelo illa locum non habet, ubi perfecta est charitas: immo ubi duplex est gaudium beatis, de sua scilicet & de proximorum etiam gloria. In terris locum habet, ubi homines sibi exultant subtrahi, quod alii pro illis accipiunt.

Rational. Evang.

Et tunc illis dicitur a Domino: *An oculus tuus nequam est, quia bonus ego sum?* Oculus bonus est, qui bene aspicit & proximi bonis inspectis congratulatur, ejus vero mala cum compassione & misericordia intuetur. Hic oculus a Deo benedicitur. Oculus vero malus & nequam torve aspicit proximum, bonisque ejus invidet, hoc est non lubens videt: mala vero letus aspicit, & in illis jacentem despicit. *Nequam oculus loquitur, & a veriensi faciem.* Quare nequam? Nonne quia nullam rem intuetur aequam? Omnia intuetur curvae, quia per lineam curvam, per lineam passione obliquatam. Ideo de Saule dicitur. *Non poterat aspiceret David ocula redi.* Ipsius heroica facta non intuebatur, nisi mentis acie turbida & incurva: oculus ejus exterior & interior nequam erat, inique intuens rem plane aequam. Habet maximè locum vitium istud in inferno, quia diabolicum est. Ibi etiam daemones & damnati maximè invident beatis gloriam, & de genibus adhuc in hac mortali vita gratiam & salutem. In caelo vero gloriam quam quis in se non habet, tantum abest ut alteri invidet, quinimo ob charitatis perfectissimam conjunctionem in altero quodam specialis gaudio possidet & participat. Et cum verum sit illud. *Apparebo conspectui tuo, & stabo cum apparueris gloria tua,* omnes beati perfectissime gloria sua sunt contenti, nec alio iorem appetunt. Sicut cum in eadem mensa & convivio plures assident, alii quidem plus, alii minus comedunt, omnes tamen secundum capacitatem suam, cum satietate & iucunditate sunt.

Oculus nequam qui.

Ecclesi. 14.

1. Reg. 18.

Psal. 16.

Simile.

Figura.

Gen. 48.

Figura quaedam hujus rei praecessisse videtur in convivio Ioseph ubi de ejus fratribus dicitur? *Sederunt coram eo primogenitus iuxta primogenitum suum, & minimus iuxta aetatem suam.* Et mirabantur nimis sumptibus parvis quas ab eo acceperant: *magisque pars venit Benjamin, quam quinguae partibus exciderat, Biberuntque & inebriati sunt cum eo.* Admirationis occasio fuit hic triplex: quod iussisset ab oeconomio suo unumquemque evocari, & ordinem aetatis correspondentem mirabantur ergo quomodo sciret aetatem & ordinem singulorum? mirabantur ejus benevolentiam & humanitatem quia ex sua parsopside, sive ex cibus coram se appositis unicuique mittebat portionem: quia Benjamin portio quintuplo major honoris & benevolentiae causa mittebatur, vel ut alii dicunt, quinque missus & fercula ultra alios ei deferrebantur. Et quidem fratres hic omnes mirati sunt, nemo tamen invidet, sed comedunt & biberunt cum satietate, & hilaritate magna; contentus fuit ergo unusquisque sua portione. Et hoc est quod dicit Scriptura: *Inebriati sunt,* hoc est satiati sunt & exhilarati. Nam teste S. Hier. *Idiomata lingua Hebraica est ut ebrietatem pro satietate ponat, sicut tibi, filius dicitur eius inebriabitur germinans. Visita sterram, & inebriasti eam.* Sic ergo erit & in convivio aeterno fratribus suis a Christo preparato, unicuique dividet ipse portionem, sed abundantem, sed

P. 3. satia-

fatiantem; & nemo invidet, quamvis forte alicui pariatu majorem, quam aliis, sed admirabuntur eius benevolentiam, & collaudabunt bonitatem & sapientiam.

Sicut autem in illo convivio Ioseph, novissimus factus est primus; hoc est Benjamin, qui ultimo loco recumbat, quasi minimus & contemptibilior, ceteris fuit prepositus, & infigniori ferculo prahonoratus; ita & hic dicitur: *Erunt novissimi primi, & primi novissimi*, ut nemo desperet qui sero ad vineam venit, nemo presumat qui diu in ea laboravit. Novissimus erat Paulus de Benjamin ortus, sero vocatus, qui & de dicitur: *Ego sum minimus Apostolorum*, ceteros nihilominus precessisse videtur gratia, zelo, gloria, ipsium quoque Stephanum, cuius meritis vocatus fuit. Novissima erat Magdalenae, ac postmodum fervore Marthae foretorem, aliasque pijs mulieres Christo adhaerentes antecessit.

Exempla eorum, qui ex novissimis sunt primi.

1. Cor. 15.

Novissimus erat Iatro, sed primus factus est, & non solum Judae discipulo, sed & nonnullis aliis qui diu laborarunt, est praetatus. Novissimus erat Publicanus, sed Phariseo prior est factus. Novissimus erat filius prodigii fratre junior, sed potentiae fervor non tantum illum fratri seniori aequare potuit, sed & praefere. Novissimus erat Lazarus secundum saeculum despectus, sed divitem honorarium se despicentem modo despicit. Ideo nemo despicat animimum, nemo etiam sibi arroget animum, quia qui erant peccatores, sunt probitantes & probi qui iusti erant, peccatores sunt & reprobitatem. Quia qui frigidi erant in opere, postea madescunt, & inchoatum opus perficiunt & cum fervore, & qui prius fervidi erant, postea torpescunt, & opus suum prosequuntur cum taedio & pusillanimitate. Sic sunt novissimi primi, & primi novissimi. Denique nemo despicendus est, quia multi in hoc saeculo, despecti, in futuro saeculo glorificandi; alii vero in hoc saeculo glorificandi, in futuro saeculo sunt condemnandi, & in aeterno a decore afficiendi. Sic sunt novissimi primi, & primi novissimi. Postremo, nemo facile iudicet, quia frequenter illi qui in pietate & gratia primi iudicio hominum sunt, novissimi & posteriores sunt in iudicio Dei; & qui novissimab hominibus censeri possent, primi apud Deum censentur: quia homines intuentur quae parent Deum autem cor introspicit. Hinc fit ut quandoque apud Deum saeculares potiores sint Religiosis, laici Sacerdotibus, simplices & illiterati, literatis & sapientibus.

Judicium Dei est hominibus diversum

Cum S. Antonius in cella oraret, vox ad eum venit Antonii necdum ad perfectionem Corinthis Alexandrini pertransisset. Hoc audito mane confurgit, & Alexandrinam pergit festinus. Cumque ad caelitus sibi designatum virum pertransisset, ille viso Antonio tantum nominis Anachoreta oblituit: Cui Antonius. *Refer mihi opera tua idem veni de deserto.* At ille: *Nescio me unquam aliquid boni perpetrasse. Unde mox & cubili ubi surgo, antequam in opere residerem, dico mihi haec: cursum amovet utique ad maiorem regnum Dei*

ingrediaris propter iniquitatem suam, ego autem solus ob peccata mea poenam ingrediar sempiternam; & idem verbum antequam quiescam ex corde mihi recensio veritate. Hoc audiens Antonius dixit ei: *Veritate fili sicut bonus artifex sedens in domo sua cum regis regnum Dei adeptus es, ego autem in solitudine omnia tempora sine diversione conversatus, nec dum verbi tui assumpsi mensuram.* Ita habetur lib. sentent. Patrum parag. 12.

Simile quid accidisse S. Macario in SS. Patrum vitis legitur. Hanc enim & ipse in deserto vocem audivit: *Nondum, o Macari, attingisti perfectionem duarum mulierum conjugio immixtarum in vicina civitate.* Mox vero desiderio inquirende huiusmodi perfectionis adit Macarius civitatem, & spiritus divini ductu ad illam tandem domum pertigit, quam inquirebat. Ibi porro invenit duas mulieres fratris duobus conjugatas, a quibus importune efflagit, ut enareat quem teneant vitam modum. Tandem ejus acquiescentes precibus, dicunt se ante undecim cohabitasse viris suis summa pace, & facilius enim postulasit ut vitam vellet caelibem agere. Id autem cum impetrare non posset, se Deo puritatem cordis obtulisse: in super summo semper studio invigillasse, ne verbo vel opere Dei offenderet. Hoc audias Macarius exclamat: *Verum in quocumque statu paritas cordis Deo placet, ita ut quandoque puritas conjugatorum, virginum est.* Monachorum puritatem excusat. Haec nimirum sanctissimis Patribus divinitus insinuat fuisse, ac neminem despicentem, & ut non facile iudicaret, quia cum Deus ex omni sexu, statu conditione quodlibet sibi eligat, fit ut qui ex professione sua videbantur apud Deum primi, sint posteriores & novissimi. Ideo B. Bernardus de Quinta valle locus 8. *Francisci*, si quem vili vellet rectum intueretur, solitus erat sibi dicere: *Ille pariter entis paupertate tolerat, quam tu Bernardus.* Sic alteri pretiosis induto occurreret dicebat: *Hic sub veste delicata molior est, quam tu sub rudi tunica, Bernardus.* Sic quia novissimus erat in oculis suis, primus fiebat in oculis Dei, sicut & de Davide dicit Dominus: *Cum esses parvulus in oculis tuis, capus factus es in Israel.* E contra qui primi sibi videntur in oculis suis in Dei sunt oculis novissimi. Unde 6. Revel. S. Brigit. c. 30. legitur, quandam fratrem laicum & simplicem (qui per spatium triennii gravissimis fuerat afflicatus doloribus, putrescente pede, & nihil aliud in ore habuerat quam istud. *Lesu miserere mei*.) tandem felicitate cum exultatione, media nocte, in manibus fratrum defunctum fuisse. Sequente autem Dominica cum S. Brigitta oraret, & id ruminaret, rapta fuit in spiritu, & audivit: *O filia, quia Domini est Magister ad me voluit venire humilis, id est pauperes est viduas collegio in regnum colorum.* Nemo ergo presumat, nemo alterum despicat, nemo iudicet, omnes sint in oculis suis parvi, si magni esse cupiunt in oculis Dei. Ibi servus Domini, ibi ancilla heram, ibi discipulus Magistri, ibi proles parentem, ibi ignobilis nobilem.

Humiles sicut Deo magis.

1. Reg. 18.

ibi ignorans sapientem & ibi pauper divitem & honoratum praecedet. Imò, ut haec concludi parabola: *Multi sunt vocati: pauci vero electi.*

Pars III Stimulus timoris pro omni hominù salutè.
Matth. 7

Multi vocati ad fidem & gratiam, pauci electi ad regnum & gloriam; quod quidem de omni statu & conditione hominum verum est. Formidabile ergo sententia Evangelium hoc concludens. Terrorem illa omnibus incutit, ut errorem omnibus excutiat.

1. Timere debent Sacerdotes, quia multi reprobantur Sacerdotes. Unde Christus dicit: *Multi dicunt tu illa dicit, Domine, Domine, nonne in nomine tuo propheta vimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo multas virtutes fecimus? Et tunc confitebor illis, quia nunquam novi vos: discite de me omnes qui operamini iniquitatem.* Non novit improbos Sacerdotes notitia approbationis & electionis; licet ejus virtute mirà multa operentur, confiterando, absolvendo exorcizando, benedicendo.

2. Timere debent Concionatores, quia multi reprobantur Concionatores; dum dicunt & non faciunt. Timebat, alios timore docebat dicens: *Castigo corpus meum & in servitutem redigo, ne forte cum alius predicaverit, ipse reprobus efficiar.* Nempe & inter hos multi sunt vocati, non omnes electi, licet prophetent, & Scripturas interpretentur in nomine Christi.

3. Timere debent qui in sublimitate sunt constituti, quia electi ad dignitates, sive in Ecclesia, sive in Republica; quandoque gravius corrumpunt, & filiorum Dei dignitatem amittunt: ita ut sero conquiri cogantur. *Quoniam elevans alligasti me. Exaltatus autem humiliatus sum & conturbatus meus.* Quod idem apud Job reperitur, *Elevasti me, & quasi super ventum ponens elisisti me valide.* Unde B. Gaufredus Prior Clarae vallis noluit acceptare Episcopatum Tornacensem, urgente licet Eugenio Pontifice, & B. Bernardo Abbate. Cumque post mortem apparuisset cuidam Religioso, dicit: *Ecce salutus sum, si autem fuisset de numero Episcoporum, de numero fuisset damnatorum, ita mihi SS. Trinitas revelavit.* Idem etiam solebat dicere Pius V. *Cum esset Religiosus sperabam bene de salute, Cardinalis factus eximus, Pontifex creatus pena despero.*

4. Timere debent Reges, Principes, Judices terrarum, quia multi ex illis reprobantur. Dicit illis Dominus: *Ego dixi tibi es tu, & filii ex eis omnes: vos autem sicut homines moriemini, & sicut unus de Primis cadetis.* Sicut & Principibus illis Angelicis, & & Thronis caelestibus multi ceciderunt irreparabiliter in abyssum; sic etiam multi e tribunalibus & cathedris, & thronis & solis in profundum inferni prolabantur. Ideo monet eos Rex & Propheta: *Et nunc Reges intelligite, erudiemini qui iudicatis veram Servitute Domino in timore.*

5. Timere debent viri bellicosi & fortes, quia multi ex ipsis aeternum damnantur, colluctantur cum tormentis, & bellum sine fine habituri cum illis. Ideo dicitur apud Prophetam *Isaiam cap. 5. Dis-*

lati viri infernus arimam suam, & aperuit os suum ab ipso ullo termino, & descenderunt fortes eius, & populus eius, & sublimis gloriae eius.

6. Timere debent conjugio adstricti, quia multi in conjugio reprobantur. Ideo de illis dicitur: *Tunc erunt duo in lecto, unus assumetur, alter relinquetur.* Quasi dicit: Dum Iudex venerit Dominus, vir & uxor qui in eodem thoro agebant, separabuntur, unus eorum eligetur, & assumetur ad gloriam, alter relinquetur ad poenam; idem nemo sit securus. Sed etiam timere debent in calibatu vel virginitate agentes, quia Virgines quinquae decem à nuptiis aeternis excludit leguntur.

7. Timere debent Filii familias, licet è probis orti parentibus, quia in una eademque familia fratres à fratribus separantur, illorumque unus eligitur, alter reprobat. E familia *Ade Cam*, è familia *Noe Cham*, è familia *Abrahae Ismael*, è familia *Isaac Esau*, è familia *David Absalon*, reprobationis fuere filii; licet parentes fuerint sancti & electi.

8. Timere debent famuli & ancillae, quia licet in statu agant humili, ex illis tamen etiam multi damnantur. Unde iterum de famulis dicitur: *Erunt duo in agro unus assumetur, alter relinquetur.* Ex duobus precepto Domini & Heri sui agrum colentibus, arantibus, occantibus, ferentibus, unus salvabitur, alter damnabitur; quia unus proba, alter improba vita fuerit. Similiter & de ancillis adiungitur: *Erunt duae molentes in mola, una assumetur, altera relinquetur.* Ex duabus scilicet eisdem ministerii precepto heret suae molari in pistino vertentibus, una salvabitur, altera reprobat, quia una pietati addicta fuerit, altera id neglexerit.

9. Timere debent negotiatores, quia multi ex illis regnum aeternum non lucrantur, licet dicitur sit à Domino: *Negotiamini: dum venio.* Timere debent divites dicentis Christo: *Quam difficile divites intrabit in regnum caelorum: Contentis inerrare per angustam portam, pauci inveniunt eam.* Timere debent pauperes, quia non infrequenter praetextu paupertatis inhiant alienis, vel impatienter suam tolerant inopia. Ideo dicebat Sapiens: *Duo rogavi te antequam moriar. Veritas & medicamentum ne dederis mihi sed tantum visum meo tribue necessarium, ne forte satiatum illiciar ad negandum & dicam: Quis est Dominus? Aut egestate compulsus fuerit, & periret nomen Dei mei.* Audite ergo hanc vocem omnes gentes, auribus percipite qui habitatis orbem, quique terrigenae & filii hominum, simul in unum dives & pauper, *Multi sunt vocati, pauci vero electi.*

10. Audite etiam id Religiosi, & religiose timeate, quia non pauci in religione pereunt. Multi ex Aegypto educti sunt, mare transierunt, biberunt de coeque ente eos petra, eandem spirituale escam maderant: *Sed non in pluribus erat benedictus est Deus, ut dicit Apostolus. Figura hi fuerunt illorum qui saecula defecerunt, qui in solitudine Religionis se confecerunt, qui spiritualibus cibis doctrinae sacrae ibi pascebantur, & tamen postmodum vocationem negligentem, esse & potum*

1. Cor. 9.

Psal. 11.

Psal. 7.

Iob. 3.

Es. 8.

Es. 42.

Matth. 24.

Matth. 25.

Matth. 24.

Matth. 9.

Matth. 7.

Pro. 3.

1. Cor. 10.

porum spirituales fastidientes ; laboris quoque pertæsi, reiciuntur à Domino , ita ut & ibi verum sit: *Multi sunt vocati, pauci vero electi.*

Denique timere debent omnes Christiani, quia si in hac parabola Christus de universo orbem loqueretur, cum maxima pars incredula sit (veluti Turca, Gentiles, Judæi, Hæretici) non mirum si multos diceret reprobandos. Sed cum loquatur de operariis de factis jam in vinea, id est in Ecclesia agentibus, quis non terreatur? Dicamus ergo cum

3. Pet. 2. Apollolo Petro : *Sasagite fratres, ut per bona opera certam vestram electionem & vocationem faciatis.* Sic enim non peccabitur aliquando, & abunde vobis ministrabitur in regnum Domini Iesu Christi.

1. Pet. 2. Erit etiam Si Patrem in vocatis Deum, qui sine acceptione personarum iudicatis secundum uniuscujusque opus: in timore incolatis vestri tempore conuersamini. Exempla verò non pauca sunt eorum, qui ex hoc dicto evangelico timoris simulam perfecerunt: ad meliora peruenientem.

Exempla Refert S. Teresa primas ad religionem excitantes scintillas se suscepisse ex verbis ex hortatoriis, & conversatione familiari pie cuiusdam Religiosæ. Hæc narrabat et quomodo audiens illud Evangelium, *Multi sunt vocati, pauci vero electi*, sacro fuisse timore correpta ; Et quomodo ex eo tempore in eorum ingressa, religionis institutum tanquam securus, Deo intus instigante, suscepisset. Eodem ergo timore ex iisdem Domini verbis animum Teresæ adhuc adolescentis afficere conabatur, & ad idem institutum traducere, ut saluti certius consulere.

S. Arsenius etiam frequenter hanc sententiam ruminabat; *Multi vocati, pauci electi*; & ruminans istud continuis lachrymis conficiebatur. Unde quodam die interrogatus, cur à lachrymis sibi non temperaret? Respondit: *Quando memini se esse fuisse reprobum de ventre matris: & iudam à Christi discipulatu excidisse & perisse. Et quod Salvator dixerit: Arcium esse ad Cœlum, vnum quodque pauci reperiant eam. Denique dum considero me ignorare quod anima mea miseræ contingat, quis sciat & exitus vite meæ, non possim in me gaudere locum dare, nec à lachrymis cessare.*

In libro de ortu Carthusianorum legitur Innocentium sextum adhuc Cardinalem solitum visitare quendam magni nominis & pietatis Eremitam. Quodam autem die cum accessisset, & familiares eius fores foriter pulsarent, nemo respondebat. Irrepentes porro in cellam, virum sanctum quasi somno sepultum reperiunt. Ille vero derepente suscitatus, inelamavit: *Heu me! Heu me! Heu, quam*

Verne suscitatus, inelamavit: *Heu me! Heu me! Heu, quam vna Re-* videns mirabilia! Sciscitavit Cardinalis, quidnam aliter vinctus deo insolitum ei contigeret? Tandem respondet, *Carth ad 17* spiritu ad infernum ductus, vidi animas illuc eam ann. 1345 dere vltis densissimi imbrui: *Ad Purgatorium* vero & alii. *inflat noster arissima. Ad Paradisum* vidi tantum tres ascendere, vnius Episcopi, unius Prioris Carthusiani, & unius vidua Romana; singulos autem nominabat. Cardinalis nuntius hinc inde missis rei

veritatem comperit, & exinde Carthusianorum amicus factus est, quorum rigorem nimium improbabat.

Refertur quoque, eodem die, quo S. Bernardus, 10. annorum milia deceffiffic: inter quos Decanus Lincolnienfis (*quidam legunt Lingonenfis*) & hic viginti quinque annos in Eremito exegerat, honores fugiens: Apparat autem ipse Episcopo Lincolnienfi, & dixit: *Age penitentiam, corrige vitam, dimitte superbiam & avaritiam, non enim est, ita facile salvari, ut credunt. Dum iudicio presentarier, triginta milia adfuere; Bernardus & ego saluati sumus, tres in Purgatorium, alii in infernum detrufi sunt.* Ita Jacobus de Paradiso Charchuffi, de peccatis mortalibus, S. Vincetius Ord. Præd. fer. 6 de 70. & alii. Sed de paucitate salvandorum iterum alibi super iisdem verbis; *Multi sunt vocati, &c.* discerendi occurreret occasio. Concludo igitur, & pro more hoc votum ad Deum erigo.

Tu Domine, qui dignatus es nobis, licet seruis inutilibus, mercedem promittere, & in vincuntium nos conducere, fac ut usque ad vesperam vitæ laboremus, & decem præcepta tua adimplentes denarium gloriæ percipiamus. Quod si non mereamur esse de primis, fac saltem ut sine murmurè sumus de novissimis, non de electis, sed de electis. Sic post laborem temporaneum, imo momentaneum, misericordias tuas in æternitatis requie decantabimus, & in sæcula sæculorum te colabimus.

DOMINICA SEXAGESIMA.

Exiit qui seminavit seminare semen suum.
Luc. 8.

LECTIO
Tripartita.

Distingunt Theologi in Deo duplices actiones: quasdam vocant immanentes, five actiones ad intra; quasdam emanentes, five actiones ad extra. Sic Pater ab æterno per actionem immanentem, per contemplationem divinæ suæ essentia, generat Filium, eisdem secum substantia & potentia. Et quia non extra se generat, sed intra, & suum: quem generat, utero quodam æterno portat. Patris & Matris fungens officio; ideo hæc generatio dicitur actio ad intra: & Filius à Patre procedens, illi tamen semper inexistens, vocatur: *Virginitus qui est in sinu Patris*; vocatur quoque Verbum. Et ternum, quod semper est in mente coooperans & generantis: *In principio erat Verbum & Verbum in Deo. 1.* erat apud Deum, & Deus erat Verbum. In principio, hoc est in Patre, inquit S. Augustinus, Verbum istud erat, & est, & erit quia ab æterno & usque in æternum producit Deus Verbum suum; & productio illa non transit, aut præterit, semper in Deo manet. Similiter Pater & Filius per voluntatem & per amorem quo sese mutuo ab æterno diligunt, producat, & spirant Spiritum S. Et hæc spiratio etiam actio immanens est, actio ad intra, quia

PARS I.
Quomodo Christo sit seminaus
Pars I.
Quomodo Christo sit seminaus

quila Spiritus S. à Patre procedens & Filio, in Patre manet & Filio, cui dem cum illis substantia, & in omnibus coequalis. Non ergo exiit Pater, ut in & ab æternitate feminaret semen suum; in-

Deum Pa-
ter Sator.

compugnabile semen sapientie & veritatis æternæ: five ut gigneret Filium suum. Non exiit Pater, nec Filius, ut producerent Spiritum S. quia omnia ibi sunt ad intra, nihil ad extra. Sed exiit primum cen- setur in rerum creatione, dum sapientiam & spi- ritum suum effudit super omnia opera sua, dum per Verbum fecit omnia, & Spiritus replevit Or- bem terrarum. Tunc ergo verum fuit. Exiit qui se- minat seminare semen suum; quia omnes res natu- rales quoddam semen sunt divinitatis, semen boni- tatis, potentia sapientia æternæ: & si à nobis ut de- cet considerentur, potentes sunt instar feminis di- vini in corde nostro producere fructum agnitionis amoris, & timoris Dei. Hunc fructum producebant

Aug. in l.
Confess.

in corde S. Augustini, dum dicit. Omnia mihi Do- mine clamant ut amem te, & omnibus clamant, ita ut sint inextinguibiles. Hunc fructum etiam pariebant in corde trium puerorum, qui ideo in medijs flammis omnes creaturas aud. laudem secum invitant, quia agnoscebant eas esse femina divinæ laudis & benedictionis.

Daniel, 3.

Potissimum verò exiit cenfetur, qui seminat se- men suum, quando Filius Dei immortalitatis nostræ veste assumpta venit in hunc mundum, redemptio- nis opus perfecturus. Unde hoc prævidens Prophe- ta de eo dicit: Quare futurus es quasi colonus in terra? Itaque quod de hominibus singulis dictum est, hoc maxime verum est de Homine Deo. Exiit ho- mo ad opus suum, & ad operationem suam ut que ad vesperam Huc alludit eleganter S. Thomas:

1er. 14.

Pf. 103.

Verbum supernum prodiens,
Nec Patri linguens dexteram,
Ad opus suum exiens,
Venit ad vitæ vesperam.

ii.

Filius
Dei venit
in hunc
mundum
ut dret
num se-
men spar-
geret. Si-
mile

Dicamus ergo primo, Filium Dei esse satorum, de quo hic mentio fit, quia in hoc sæculum ideo venit, ut quæ annis conversatus est, ut spargeret facrum doctrinæ, & divini amoris semen in cordibus audientium: nec desistit usque ad ultimum vite momentum facere & docere, cœlestisque gratia & veritatis triticum distribuere. Ac sicut seminat, et vel faciem, vel copiosum secum sumit gratis plenum, ut semen terræ capaci impendat. Sic & ob eam causam humanam naturam gra- tia & veritate plenam assumptam, ut de plenitu- dine ejus omnes acciperemus, ipso dispergente propria manu, propria opera, divinum hoc semen. Hinc nostrum in Evangelio titulus hic gloriolus et appingitur, Qui seminat semen suum. Habent ve- ro, ut notant sacri Doctores, emphasim & pondus hæc verba, diligenterque sunt consideranda; quia nondieum simpliciter de Filio Dei incarnato, exiit Seminator, sed dicitur qui seminat, ac per hoc signifi- catum, non solum ejus esse officium seminare, sed etiam, nunquam ab hoc actu, vel opere seminatio-

nis cessare, ita ut optime interpretemur de hoc ope- re. Pater meus ut qua modo operatur, & ego operor. Exiit à sinu patris ad hoc opus, nec ullum otium sibi indulgit, ab eo tempore quo à Patre sibi opus si- stud commissum suscepit unde per castella, urbes, agr. os, sylvas pergit continuo feminans semen suum. Et dum hanc Evangelicam parabolam pronuntia- vit, dicitur de domo quadam privata, ubi do cebat populum exivisse ad mare, five ad stagnum Gene- zareth, ubi locus spatiosior & major hominum fre- quentia erat; & ibidem è navicula docuisse, dum importuno concursu premerent turbæ. Ubi etiam significatum fuit, ipsum postquam docuisset Ju- dæos, suos velut domesticos, ad mare debere tran- sfire ad populum scilicet gentium, qui velut mare flu- idus amaris agitabatur, ut omnibus evangeliza- ret Regnum Dei, cœlesteque semen quaquaversum disperiret.

Joann. 5.

Mat. 12.

Quantum efficaciter autem fuerit semen ab eo disper- sum, ex Evangelica Historia satis colligi potest. Vnum granum cecidit in cor Petri & Andree, quasi in terram in cultam & sterilem maris salifedine as- perfam; erant enim rudes & illiterati, & circa aquas salas maris convalescentes sæculi curis amaris in- voluti: Attamen hoc unicum granum, Venit post me, in corda eorum ore divino sparsum, tanta fuit effi- cacia, ut mox perfectissimæ obedientiæ, perfectis- simiq; amoris fructum protulerit, dum relictis om- nibus; Patre, Navicula, Retibus, secuti sunt eum, & indivisibiliter ei adhæserunt.

Semen
Christi
efficax

Alterum ejusdem feminis granum cecidit in cor Matthei sedentis in telonio, dum ei dicit: Sequere me; & licet terra videretur planè spinosa, veribus & sensibus obrita, avaritia enim telonij rapinis & iniquitatibus commixta animum ejus obfidebat. Atta- men confestim semen istud perfectæ conversionis frugem peperit, quæ omnium animos admittione affectit.

Tertium itidem granum consimilis feminis cecidit in cor Nathanael, & videbatur sapientia, sacul- litumidum, nec ita aptum seminare: ratem peritus legis, & audiens Jesum ortum esse à Nazareth, des- pexit; An inquit, à Nazareth aliquid boni potest esse? Attamen ubi audit, Antequam Philippus vocaret eum, cum esset sub specu, vidit eum. Hoc divini oris semen mox in eo perfectæ fidei & confessionis prodixit matrem frugem: Rabbis inquit, tu es Filius Dei, tu es Rex Israel.

Joann. 1.

Quartum cœlestis hujus feminis granum cecidit in cor Magdalenæ, & licet terra ista infrugifera foret, per luxuriam nimis cœnosa, ac per prævas cupi- ditates, & impuras vanitates mire conculcata, planèq; sterilis esse cœta: statim tamen admirabilis po- nentia & pietatis fructum tulit. O quantam for- titum est efficaciam & fecunditatem semen istud uberrimis lacrymis rigatum!

Quantum granum parvi virtutis cecidit in cor Sa- maritanæ, cor etiam adulterum & corruptum, se- mini uti apparerat plane ineptum, sed ubi aqua viva

fit irrigatum, quam admirabilem perfecit in ea conversionem? Hic nimirum cluxit fabite potentia feminantis & rigantis.

Sextum granum cedit in cor durum & petrosolum latronis in cruce, & irrigatum sanguine ipsius Christi, usque ad vitam suam vesperam feminans, quam raris contritionis & compunctionis fructura profert: Imo mox in gloria frugem maturis, & feminatio ac messis illic se fecit consequuntur: Hodie mecum eris in Paradiso.

Septimum granum cedit in corda sanguinolenta eorum qui ipsum crucifigebant. Quid enim erat aliud pro inimicis orare in Cruce, quam in corda eorum gratia semen spargere? Nec fuit oratio, nec feminatio inefficax, aut infocunda: quia mox multo reversi sunt, percipientes peccata sua, non sine poenitentia. Sic is qui exivit feminare semen suum, non desitit feminare usque in finem dici, usque ad vitam suam consummationem.

Dicamus *secundo*, quod neque etiam tunc desistit, quia usque in hodiernum diem seminavit merito humanitatis suae in Apostolis, & Apostolicis viciis zelum & sapientiam, in Martyribus charitatem & constantiam, in Confessoribus sanctitatem & sobrietatem, in Sacerdotibus pietatem, in Religiosis obedientiam, & saeculi contemptum, in virginibus puritatem, in viduis continentiam, in poenitentibus compunctionem, in conjugatis amorem & pacem, in pueris innocentiam, in omni statu & aetate congruentem gratiam. Licet ergo de se pronuntiet: *Exiit à Patre meo, & veni in mundum: (tamquam scilicet in agrum, quem colebam & ferendum suscepit.) Iterum relinquo mundum. Et vado ad Patrem:* non tamen agrum suum sine semine & fatoribus relinquit, dum ad Patrem redit. Sed mittit quoque verum suos Apostolos, factores utique & colonos, quibus agrum & semen caeleste commisit, & dum illi feminant, ipse in illis feminare censetur. Nec semen proprium feminant, sed semen illius qui exivit feminare semen suum; hoc est caelestem doctrinam Christi Filii Dei. Hinc totus fructus, & tota messis ex hoc exurgens sacro semine attribuenda est: nec enim tantum frugis referent, nisi ipso cooperante, ipso se tante, ipso rigante, ipso incrementum dante.

Quando *S. Petrus* exiit ad plebem in Pentecoste, & ipse verbo semine, tria animarum millia convertit uno die, & altero etiam die quinque milia priori numero adiecit, non tam Petrus exiisse censendus est, quam Christus in illo feminans semen suum, & fructum & vestigio produccens copiosissimum. Unde hoc admirans longè antea Prophetata *Isaias* dicebat: *Quis audivit tale: quis vidit huiusmodi? Numquid parietes terrae in die una, aut parietur gens simul: quia parietur, & peperit Sion filios suos: Numquid ego qui alios parere facio, ipse non pariam? Numquid Dominus? Si ego qui generativum aliteri habeo, sterilis ero, an Dominus Deus tuus? Sic postmodum Apostoli vices Christi primarii Seminata-*

Isai. 66.

Apostoli coloni Christi

Christus modo ad huc seminatus.

Ivan. 16.

ris agentes, agrum eius, hoc est totum orbem, inter se partuntur, ut quisque tamquam colonus partem suam specialiter caelesti femine fecundet. *In* *annos*: *Asiam, Andreas* Achaiam, *Matthaeus* Aethiopiam, *Simon* Persiam, *Philippus* Scythiam, *Thomas* Indiam, *Bartholomaeus* Armeniam feminaturus exit semen veritatis & gratiae, extirpato semine erroris & ignorantiae. Et uniusquisque amplam adducet messem Domino qui illos misit, & suum eis semen commisit. Unde de illis scriptum est: *Euntes ibant*

Et sibi habant mitiones semina sua, venientes autem venientes cum exultatione portantes manipulos suos. O felices pedes euntium! O felices manus feminantium! O felices lachrymae stentium! ut semen suum rigarent, & secundum redderent! De matre sua dicit *Augustinus: Præcepta vicia quæ in animo meo plantaveras verbo rigabat lachrymis, et verba exemplis: de* *Apostolis* in orbem missis idipsum maxime verum est, & propterea de illis dicitur: *Euntes ibant Et sibi habant.* Ideo etiam fructus fuit copiosus, in manipulis ex feminibus collectis, quos cum exultatione reducentes portantes, hosque illi referunt acceptos, qui semen eis credidit. Hi manipuli, myriades sunt animarum quas converterunt, & ad fidem ac gratiam Christi adduxerunt, postmodum etiam secum in gloriam introducturi. Adeo vero perseveranter femini huic dispertienda exemplo Christi infuditur, ut ad finem usque vitæ etiam ipsi non desisterent. Sed non solum lachrymis immo & sanguine semen rigare voluerunt, ut fecundius foret *S. Paulus* in carcere & vinculis agens, dicit *Verbum Dei non esse alligatum;* neminemque sibi posse manus illas alligare, quæ ad divinum illud semen spargendum in corda fidelium à Deo erant ordinatæ. Unde *S. Chryl.* de illo vinculo sic loquitur: *Agricolam si quæ vincat, sementem impedit. Doctorem si vincat, doctrinam vincere non valet. Lingua non manu fertur verbum quod nulli subjacet vinculo.*

S. Stephanus ad extremum usque spiritum seminabat verbum Dei, etiam inter saxa: & sanguine suo illud primus rigavit, & sanxit.

S. Andreas à cruce seminavit extensis manibus, idque per biduum, nec exiguum refert fructum, *S. Petrus* in ergastulis Mamerti carceris morti propinquus, adhuc caeleste semen ferit in corda *S. Procelli* & *Mariniani* & quadraginta quinque aliarum, quos convertit & baptizavit ibidem, & per Martyrium Domino consecravit.

Dicamus 3. post Apostolos usque in finem multos, diu tempore aliquos huius feminis calcici dispersores, qui nomine Christi illud fideliter & efficaciter admittunt: *Nisi Dominus reliquisset nobis mundum hoc saluta sermen, quasi Sodoma fuisset, & quasi nomine Gomorrhæ similes essemus.* Hinc adhuc hodie factores Christi strenuos & peritos colonos in barbaras terras destinatos cernimus, ut ibi fides & iustitia germinet, ubi non nisi urtica, spinæque errorum & peccatorum exorticantur, Excant ergo lu, qui potius

Pal. 124.

Aug. li. 2. confes.

Concio-

natores,

usque ad

finem

feminaturus

bunt. Isai. 1.

11

zav...

mans...

Dei...

com...

int...

in illis exit is qui feminas semen suum, semen veritatis & vite, semen gratiae & salutis, Christus scilicet. Verbum & Sapientia Patris, Salus & Vita totius humani generis. Quisquis recte administrat Verbum Dei, sive ex officio, ut qui constituti sunt in Ecclesia Pastores, sive ex commissione, ut Concionatores qui vocati sunt in partem sollicitudinis Pastoralis pro Christo legatione fungitur, illius gratiam, spiritum merita partitur: ejus semen ecclesiae spargit, ejus sanguinem efficacem reddit, ejus munus exerceat, quod in terris ipse exereuit. Quapropter debet sibi illum proponere tamquam principium influens, nihil optando dicere, nisi quod ipse seminavit in corde, posuerit in ore. Debet illum obsecrare, ut in spiret spiritum suum, ut quicquid sacri feminis spargitur, amore, timore, quae ejus in excipientium cordibus valeat germinare. Denique puram debet gerere intentionem, non auram popularem, aut suam propriam gloriam respiciendo, sed gloriam Christi cuius virtute agit, cui fructum omnem laude dignum reputare. Male feminat qui in vento vanae gloriae seminatur ille enim totam spem fragis dissipat. Audi S. Xaverium graviter hac de re monentem. *Se morius epist. mor qui quid in concione praedicat, experserit, nequam esse eum, sed ore tuo loquens Dei. Nec quicquam tibi tribus praeor de his, sicut dicitur, alationem, ingratisque animam in Deum, in sacris, quorum deprecatione non tuo merito talentum communiatur tibi a Deo est. Illud etiam meminere, multos Concionatores apud infimos creari, qui plus habuerint vel copia, vel leporis in dicendo, quam tu plurisque a seclerata vita ad pacem traduxerint, cumque plurimis salutem fuerint, ipsi miserrime perierint. Ob eam scilicet causam, quod arrogans elati divina bona non Deo restituerint accepta, sed sibi vendicant, quocirca humana avidis laudibus, vanisq; sui opinione inflatis, insana gloriae cupido praecipitem in locum pro vexis inde in exitium ruentem sempiternum. Hac Xaverius.*

Pars II.
Verbum Dei cur seminari comparetur.

¶ 1. Prima, apta est similitudo & congruentia inter semen & Verbum Dei, quia sicut in femine, licet exiguum sit & minutum, continet virtus producendi radicem, deinde germinandi herbam & fructum, postmodum producendi florem & fructum: Sic in verbo Dei virtus est producendi radicem fidei, gemmen spem, fructum boni operis, florem charitatis & gratiae, fructum denique maturum aeternae gloriae.

¶ 2. Secundo, sicut semen non fructificat nisi recondatur in terra, & ibi quodammodo moriatur: Sic Verbum Dei non fructificat, nisi in corde suscipiatur, & ibi recondatur ac recogretur, radicemque figat. Auribus susceptione sufficit, cordi inseren-

dum est, & abscondendum: *In corde meo abscondi Pf. 118. eloquia tua.* Et quidem verbum istud in quorundam corde diu latet, sicut semen in terra commoriens at postmodum aperte boni operis germinem producere cernitur.

Tertio, Terra ex se sterilis est, & non nisi tribulos, urticas, spinas, vepresque germinat post Adae peccatum & Dei maledictionem: propterea eget ut bono semine conferatur, a quo fecunditate accipiat. Sic terra cordis nostri sterilis est & arida, non nisi vana & noxia profert, in malum pronas, nisi verbi Dei sacro semine conferatur, ut foecundetur, & pietatem germinet. Per illud autem semen, omni bono, omni fructui redditur idonea.

Quarto, sicut semen in agro projectum eget calore solis, & favore caeli, ut germinem proferat: ita verbum Dei in corde receptum eget vivifico calore solis gratiae, & irriguo imbri caelitus descendente, ut fructum perfectum proferat, & in mellem maturefcat. Neque diuturno adhaere eget tempore, nec copiosa quantitate, sed minimum feminis granum illud frugem perfectam potest proferre, si adit influencia caelestis gratiae. Ceterum id licet plurimis exemplis ex Sanctorum historis decompertis.

S. Antonius adhuc adolescens ingreditur Ecclesiam & audit: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quae habes, & da: pauperibus: & veni, & sequere me.* Hoc sibi dictum existimans, obtemperare sine mora resolvit, unde omnibus suis renunciatis, pauperibusque ea impertiens, caelestis vita genus colere accipit in terris. O semen exiguum! o fructum eximium! Idem semen in cor cuiusdam ex antiquis Patribus, cui nomen *Theonas*, cum cecidisset per eundem verbi Evangelici lectionem, mox in tunica spoliata, pauperi eam tradidit, perfecta abrenunciatione Christum pauperem secutus. Cum verum quidam ei feminatum occurrentem interrogaret: *Quis te prae dicitur a tu a spoliavit?* Respondit: *Iste sum me spoliavit;* demonstrabat autem digito codicem suum Evangelicum, in quo verba ista Domini legerat: *Si vis perfectus esse, &c.*

Sic **S. Franciscus**, audita Missa, & oratione praemissa, rogavit ut Sacerdos Missale aperiret, in quo Christus viam sibi placitam dignaretur ostendere. Aderat vero cum ipso primus ejus socius **Bernardus**. Ilorum itaque rogatu aperit Sacerdos librum, & primo occurrit illud: *Si vis perfectus esse, vade, & vende, &c.* Eundem librum dum eorum prece secundo aperit, occurrit illud: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, &c.* In nomine SS. Trinitatis ut tertio aperiat, obsecrat, & tunc occurrit: *Nihil inulsi in via, neque peram, neque calcamentum.* Tunc Franciscus socio suo Bernardo, qui sapiens & dives Amissi agebat, sic ait: *Eccae signum Domini habemus per sic qua audisti.* Ille vero sine mora omnia pauperibus distraxit, & cum Francisco pauperem Christum pauperem pauperem secutus est. O semen divinum! triplicis verbi Evangelici quantitate

Re. 3.

Re. 4.

Verbum Dei sine mora fructificat.

Mat. 19.

Mat. 1. Luc. 9.

fuiti efficiac, reconditum in corde Francisci & Bernardi! Sed & illud ipsum semen Claustreplet & Religiones, in hunc usque diem, imò usque in seculi finem.

1. Ioan. 2. S. Nicolaus Tolentinas cum quodam die audisset illud ex ore Concionatoris zelo animatum ardentis: *Nolite diligere mundum. Omne enim quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vite; mox seculi rebus omnibus contemptis, religioni S. Augustini nomen dedit, in quo admirabilem fructum peperit: qui quidem fructus huic exiguus semini est ascribendus.*

Luc. 8. Confess. *Sanctus Augustinus seminabat in carne sua corruptionem, & semen spiritus ignorabat. At ubi librum epistolarum Sancti Pauli aperuit, divina providentia incidit in illud: Non in cubilibus & impudiciis, sed in dumentis Iesum Christum. Mox verò agnovit semen spiritus, & abundante lachrymarum imbri illud rigavit, atque illico fructum in eo peperit perfectæ conversionis. Suscepit nimirum cum mansuetudine inficium verbum, quod postulat vire animas nostras.*

Rom. 13. *Sanctus Columbanus adhuc seculi illecebris detentus legebat vitam admirabilem Sanctæ Mariæ Ægyptiacæ, interius autem miram in se sentiebat commotionem; & hoc fuit ei semen efficacis vite novæ & penitentia austerae germen proferens. Exinde enim animam adiecit ad perfectionem, quæ secuta sunt multa Religiosorum millia, tanquam fructus uberrimus è minuto isto semine exortus. Non ab simile conversionis suæ, & Societatis instituentis initium sortitus est Sanctus Ignatius. Locus enim vitas Sanctorum, semen invenit optimum, quod in eo primum quidem fructum fecit trigefimum timoris Dei, fructum deinde sexagesimum amoris, fructum denique centesimum perfectissimæ unionis.*

Platus id Claudi Aquaviva. *Alius quidem dum audisset illud Christi ex Evangelio: Oves mea vocem meam audiant, & verbum istud cordi suo condidisset, si queque recogitaret, statim seculi relicta cogitatione, se Societati Iesu adiunxit, ibi inter oves Christi vocem ejus audiretur perfectus. Unde & ibidem scientiâ & pietate cum auctoritate excelluit, Præpositus Generalis electus.*

Uja. 14. *Alius item cum delicis mollem vitam ageret, nullam sibi de conversione aut religione mentionem fieri volebat. Attamen cum quodam die Religiosis quidam Dominus eum invisisset, in digressu hoc ei solum verbum ex Propheta insinavit: Sabite te sternere vinea, & operimentum tuum erunt vermes. Et semen istud in ejus corde tantæ fuit efficiac, ut illud suffocare nunquam valuerit: sed vermes illos semper animo volvens, tandem Religioni Dominice se vocavit maximo cum fructu.*

Verbum Dei triplex. *Ex his igitur liquet quam verum sit. Semen est Verbum Dei. Possimus autem distinguere, secundum Theologos, triplex verbum Dei. Est cum ver-*

bum Dei æternum, est Verbum æternum, est Verbum internum. Verbum æternum, quod scilicet loquitur Pater ab æterno, Filius ejus est, nam dicendo illum producit, unde & vocatur Æterna Sapientia, & Veritas Patris. Verbum externum Dei est, illud quò nos alloquitur & docet externus, per se, vel per Prophetas, Apostolos, Pastores, & Doctores suos. Verbum internum Dei est inspiratio sancta, qua intus alloquitur, movet, docet, illuminat. De triplici isto Verbo verum est illud. Semen est Verbum Dei.

1. *Primo quidem Verbum Dei æternum, licet magis videatur habere rationem Satoris, habet tamen etiam quandam rationem feminis. Unde de Verbo Dei æternum incarnato recte intelligitur illud: Suscepit infans in utero Verbum, quod potest salvare animas vestras, semen. Etenim Verbum illud inferitur nobis, & suscipitur a nobis per fidem, ut gratiâ, salutem, gloriam germinet in nobis. Quid aliud est Verbum æternum, nisi quoddam feminis granum de manu Patris æterni factum in electa, & fecunda terra Virginea, & rore Spiritus sancti fomentum? Crevit vero illud, quasi in spica, triginta tribus annis, per varias pruinas, ventos, tempestates. Ac deinde secutum est acutâ passionis falce, & trituratum in cruce, Etenim quotidie cordibus nostris in circuitu electissimum hoc semen, & pretiosissimum granum non solum per fidem, sed etiam omnino realiter per veritatem in Eucharistico mysterio. Ibi susceptum per admirabilem nobiscum unionem germinat in nobis sanctissima germiana, fructus vite, castas scilicet cogitationes, anhelantia salutis desideria, puras affectiones, pacem cordis, gaudium in Spiritu sancto, charitatem & amorem perfectum. O vere ibi efficacis semen Verbum Dei æternum, Verbum Dei incarnatum, divinitatis suæ specialis participatione nos confortans efficiens, & sacratissima germiana producens, si terram cordis nostri dispositam repererit! Sic maxime in Eucharistia verum est. Semen est Verbum Dei. Rectè de ea interpretatus fuerit illud. Commixtum migma comedenti, sicut in arca vomitatum est. Quali dicitur Prophetâ: Fideles in novissima arate mundi frumenti varii femina commixta comedent in Eucharistia. Illa dicitur migma, quia commixta ex Deitate, anima, carne, sanguine Christi, cum specie panis: & quia efficit mirabilem commixtionem animæ cum Christo & Deo. Continet autem purum granum sine paleis, sicut in arca & tritura crucis ventilatum est. Hoc est ergo migma, sive migma, varii frumenti miscellam continens, tum ad comedendum, tum ad seminandum in corde nostro.*

2. *Secundò, semen est verbum Dei externum, sive Semen, illud quò perse nos externus alloquitur, sive quod per Scripturas nobis insinuat, sive quò per Ecclesiam, & Ecclesiæ ministros nobis proponitur ut Verbum Dei. Qualem autem fructum proferat hoc semen, jam ex dictis patet. Quali vero attentione? diipo-*

dispositione, reverentia sit suscipiendum docet Sanctus Augustinus, lib. 36. & refertur in decretis, causa 1. quaest. 1. cap. Interrogo. Vbi sic habetur: Interrogo vos, Fratres, dicite mihi quid plus videtur vobis Corpus Christi an Verbum Christi? Si vultis vero respondere, debetis dicere, quod non sit minus Dei Verbum, quam Corpus Christi. Et ideo quanta sollicitudine obervemus, dum nobis ministratur Corpus Christi, ut nihil ex ipso in terram cadat: tanta sollicitudine obervemus, ne Verbum Domini, quod nobis regatur, dum aliud aut cogitamus, aut loquimur, de corde puro pereat. Quia non minus verus, qui Dei Verbum negligenter audierit, quam illi qui Corpus Christi sua negligentia in terram cadere permisit. Hinc ille. Vbi advertit quod dicit, Verbum Christi non minus est quam Corpus Christi, intelligi posse quod ad efficaciam & effectum: quia saepe maiorem fructum patit Verbum Dei declaratum, quam Corpus Christi receptum. Nam peccator illud audiendo non iustificatur, Verbum autem Dei audiendo saepe convertitur & convertitur. Et quia Dei & Christi Verbum est, magna illud sollicitudine vult Sanctus Augustinus a nobis suscipi: ut tale, nec sine gravi reatu posse neglectu quodam contemni, aut repudiari alicui.

Verbum Dei in seruum semen.

Tertio, Semen est Verbum Dei internum, quo intus animam alloquitur, docet admonet. Immo parum prodest verbum externum, nisi adiungatur ei & internum. Frustra laborat exterius religiosus lingua Doctoris, nisi intus moveat & doceat vox veritatis, Vbi verus Deus Magister est, quam cito dicitur, quod docetur. Audi Augustinum tractat. 7. in epist. 1. Ioann. Ministeria foris, nec adiutoria sunt & admonitiones: cathedram tamen in caelo habet, qui corda docet. Sic sunt haec verba que foris dicimus, quomodo est agricola ad arborum. Facinorosus enim agricola operatur, quia adhibet aquam diligentiamq; agriculturam, sed tamen pomum non format. Quae ergo de sermone Dei dixit Apostolus. Virtus est sermo Dei efficax, & penetrabilis: omni gladio accipit, perstringens usque ad divisionem anime. & spiritus. compagum quoque ad medullarum; Haec inquam, vera sunt de Verbo Dei interno, immo maxime de Verbo Dei eterno, sive de Filio, qui sermo Dei dicitur, nam nulli verbo vel sermoni perfecte competeit, nisi illi, quod subdit Apostolus, Quod sit discretor cogitationum, & quod omnia nuda sint & aperta oculis eius. Verbum igitur aeternum quandoque adhibet verbum externum, ut nos moveat & moneat. quod de quo solo interno utitur, penetrans usque ad cor, inspirans sanctas cogitationes, affectiones, admonitiones, consilia proposita, resolutiones.

Heb. 4.

Legimus de sancta Caecilia, quomodo in eius corde Deus seminaret semen castitatis, semen perfectae fidei, semen martyrii, sive semen ardentissimae charitatis ad necem pro Christo obundam: ideoque fructus inde orturi Valerianum sponsum conabatur reddere participem, eadem lectina in corde eius serens. Verbum aeternum Rationali. Evang.

Dei alloquebatur eam per Verbum internum efficacissime, de omnibus quae ei peragenda erant ipsa vero per verbum externum instruebat sponsum suum. Quapropter de ea sic Deum alloquitur Beatus Urbanus Pontifex omnia haec agnoscens ex reatu Valeriani ad se missi ad Baptitum suscipiendum: Domine Iesu Christe, Pastor bone Seminatore casti consilii, suscipe seminum fructus quos in Caecilia seminasti: Caecilia famula tua quasi apu tibi argumentosa (sive ingeniosa & artificiosa) deservit. Nam sponsum, quem quasi fructum Leonem accipit, ad te quasi agnum mansuetissimum destinavit. Merebatur ipsa interiori verbo doceri, & illuminari in corde, quae semper externum Evangelii verbum gerebat in pectore, & neque diebus, neque noctibus vocabat: colloquitur divinis & oratione. Noverat sacra lectina de Verbo Dei depromere, & cordi suo inferere: Vnde cantantibus organis, ad festivitatem nuptialem, & thalamum voluptatis conjugalis eam invitantibus, ipsa ex Verbo Dei in corde suo decantabat: Fiat Domine cor & corpus meum immaculatum, ut non confundar. Et cum convertisset non solum Valerianum sponsum, & Tiburtium eius fratrem, sed etiam quadringentos infideles ab Urbano Pontifice postea baptizatos; post divinum sermonem quem in nocte eis fecerat, dum aurora finem daret, iterum ipsa tota coelesti igne & luce accensa de Verbo Dei illud cum Apostolo eis exclamavit: Eia milites Christi, abiciite opera tenebrarum, & induimini arma lucis. Sciebat ergo Caecilia, quod semen est Verbum Dei: ideoque illius non imperita, & nocte & die ferebat, non solum in corde suo, sed & in cordibus audientium. Adimplebat illud Sapientis; Mane semina semen tuum, & vespere necessest manus, quia nasci quid magis oritur, hoc aut illud, & si sursum que simul, melius erit. Propterea Deo cooperante, tantum in se Caecilia, tantum & aliis produxit fructum: & suo omnes docuit exemplo, quanta sit efficaciter divini Verbi semen, de quo in hoc agitur Evangelio.

EADEM DOMINICA.

LECT. 14. tri paruta.

Aliud cecidit secus viam & conculcatum est. & Luc. 8.

NON debent animum despondere verbi Dei PARUS annunciatore, licet paucos reperiant audire. De granthores: quia licet ad Chailsum frequens turba pro-di-conperaret, etiam tamen paucos quandoque docebat, cionatorum Vnicam ad puteum nactus est Samaritanam, nec meritis eam est designatus: sed instruxit, catechizavit, Ioann. 4. convertit, & per illam Samaritanos ad fidem adduxit. Vnica ad eius pedes sedebat Magdalena. ut Luc. 10. audiret verbum eius, & copiose illud ei ministrabat. Venit ad eam Nathanael cum Philipo, venit Ioann. 3. Nicolaemus tempore nocturno, & his paucis non designatus est evangelizare regnum Dei. Qua. Conc. 1. a propter S. Chryso. dicebat de tempore. Ego meo ipsum Lazare. an. 1770

Q9

anim. operantur. quoad spiraverit hoc implere ministe-
 rium sive que attendat. sive non attendat. *Aquarum*
vena etiam si nemo veniat ad aquantum, manant ta-
men. Et fontes quamvis nemo hauriat, scatebras e-
mittunt. Non etiam debent tædio affici; si rudestã-
 tum habeant auditores & populares; nõ sapientes,
 nõ nobiles, aut primarios civitatis. Nam qui Chris-
 tum sequuntur, & plebe erant: *Turba properabat*
ad eum; non magis proceres, non sapientes multi. Si
 Caiphas eius audisset conciones, non erat necesse
 ut eum de doctrina sua interrogaret. Nec de Hero-
 de dicebatur, quod cupiebat videre Iesum à multo
 tempore, si eius concionibus interfuisset. Unde di-
 citur, quod nemo Principum credidit in eum; nõ
 pe aspersionibus eius doctrinã; vel capientes
 audire, vel auditam proculcantes: *Nunquid ex*
Principibus aliqui credidit in eum, aut ex Pharisæis?
Sed turba hæc que non novit legem, maledicti sunt. Sic
 loquebantur Pharisæi ministris, qui postquam eum
 audissent, dicebant: *Nunquam si locus est homi-*
nis, sicut hic homo. Exemplo igitur Christi Domini ze-
 losi Concionatores & Pastores exire debent ad tur-
 bos (ad rusticos in agris agetes ad illiteratos & ru-
 des) & operam dare ut in his que ad salutem neces-
 saria sunt, insistantur. Nullam animam negligere
 debet eorum pia cura, quando quidem omnium a-
 nimarum æqualis sit nobilitas ex Christi sanguine.
 Hicufus est in pretium, tam pro iustico & in-
 gnobili, quam pro illustri & primario. Eadem ut-
 rumque manet æternitas eadem poena si pericant
 eadem gloria si ad salutem pertingant. Idem jus
 habent ad gratiam, & ad fontes gratiæ; idem quo-
 que jus ad hereditatem filiorum Dei, eundem Patrẽ
 habent in cælis, eandem Matrem in terris, ean-
 dem eicam spiritalem in verbo Dei & Sacramen-
 tis. Quinimo specialius videtur ad inopes & hu-
 miles Christus missus, qui de se dicit: *Spiritus Do-*
mini super me, evangelizavit in pauperibus, misit me. Et
 Apostolus postmodum dicebat. *Videte fratres, vio-*
lationem vestram, non multos potentes, multi nobiles,
non multi sapientes, sed que stultia sunt mundi elegit
Deus, ut confundat sapientes. Et que infortuna sunt, ut
confundat fortia. Exemplar ergo Christi, Apostoli &
 Apostolici viri transierunt per vicos, casas, in apa-
 ta agræstia, & deserta loca; ut doctrinã veritatem
 gratiã lucem, pacis benedictionem omnibus im-
 pertirent.

Jo. 18.
Luc. 13.

Joan. 7.

1 Cor. 1.

Sancti
gaudeat
paucis
quibus
prædicare
Suarum in
vicariorum.

S. Carolus Borromæus totam suam dicecensim vi-
 sitans, plebem rudem in Helvetianis oris per col-
 les & loca pene inaccessa dispersam ore proprio
 prædicare chatechizabat, propriis monitis stimulabat ad vir-
 tutum in vicariorum. S. Norbertus Concinator eximius, neglectis
 urbibus, molebat concionari in vicis & pagis.
 Nec minus paucis, quam multis operam suam im-
 pendeat. S. Cuthbertus sanctitate & miraculis celeberris ad
 villas solitarias in montanis locis properabat,
 ubi nulli erant concionatores; ibi autem diebus

multis herbarat verbum Dei annuncians.
 S. Franciscus etiam luberitius se ad villa loca
 & agræstia conferat, quam ad populosos civi-
 tates; & summopere gaudebat a paucis rudibus
 audiri.
 Quanti autem sit meriti pro his animabus ru-
 dibus sudorẽ impendere, exequendo ad illas pro in-
 structione, docet exemplum quod refert *Thomas*
de Cantiprato Episcopus lib. 2. Apum c. 35. Frater
 quidam Ord. Prædicatorum per plures annos non
 potuerat dormire, sed jacebat infirmus, spiritu vix
 hærente, erat tamen devotissimus Virgini Mari.
 Quadam nocte cum frater post Matutinum lati-
 des inchoarent, apparuit ei Beate Virgo ingenti
 cincta lumine, & dixit: *Ego sum Patrona Orantium, Et*
veni ad te, ut primum ante contra demonum qui in
specie & habitu fratru Religionis se vultu stare, Et de-
cepere, sed contra illum se signabunt in verbis: Benedi-
cat me Deus Pater, qui cunctis creaturæ ex nihilo: Be-
nedicat me Deus Filius, qui hominem perditum, re-
paravit sanguine proprio. Benedicat me Deus Spiritus
Sanctus, cuius me salutes pia consolatione in susci-
pit. Nec vero diu senties agritudinem incem modum, sed
fratru in unum converisunt in factum quod in spi-
ritu. His diebus disparuit. Ipse autem mox obdormi-
vit toto spatio Laudum. Excitatus vero ad Can-
ticum Benedicimus, vidit demonem in specie & ha-
bitu fratris advenientem, qui paulatim cretens
domus salugium attingebat. Sed memor verboru
quæ dederat a Matre Dei, signavit res & mox de-
hescere terra, antiquo hosti magna pavuit tima.
 Paucis post diebus, de predicatione fratres red-
 dentes convenerunt. Quibus cum de morte ablu-
 rentur pulveres & sudores sic infirmus secundum
 verba Patronæ Ord. inspiratus dixit: *O Deus omni-*
potens, parum laborum mihi sercorum retributor, per vo-
rum tuorum sudores quem gravu oculis inveni! Re-
spice sine me in agrum sanulum, Et parici em dig-
neris efficere eorum qua stit infortia. Et laboribus
servi tus mererunt. Hæc dicens, foides lotius
 fratrum suo capiti superfluidit, & sanitatem integri-
 tum capitis, tum totius corporis illico recepit. Hæc
 Cantiprato ex ore infirmi percepit. Et hunc postea,
 inquit, vidimus laborum patientissimum, & in
 predicationibus expeditum.
 Non etiam animam deicere debent divini veri-
 tator
 nam etiam ipso Filio Dei seminante, tantu 4. pars non de-
 seminis dicitur fructum produxisse, ceteris tribus spõdat
 perentibus sine utilitate. Si ergo ex doctrinã fructus par-
 lularis semine pauci ad conversionem vite proficiant, id
 Deo factor committat: cure tue tua culpa hoc contingat,
 & ne ipsum illa comminatione in
 lege scripta comprehendat. *Sermentum vultum ja*
Deus. 28.
cies in terram, Et parum inde congregabis. Et iterum
 30. *modis seminis faciens modios tres.* Quod si culpa
 ejus non intervenit, ipsi semen non perit. Unde
 S. Bern. sic ait: *Fac tu quod cum est, et Deus quod suu*
est, curabis. Plena, riga. Et tuu, imple vultu partes san- Li. 4. Cõf
ductum.

invenietur ubi voluerit, dabit Deus, ubi forte noluerit, tibi deperit nihil Audi & S. Augustinum in eandem sententiam l. i. contra Cresconium c. 8. Sicur multigens iustor peccati, etiam si non per iustos, rit, merito peccati deceptio inest: ita fideles in fide Prædicator, etiam si ab omnibus respiciatur, ab eis ut apud Deum sui officii mercede fraudetur. Nempe Deus non secundum proventum, sed secundum labores & claritatem suos remunerare solet, nec tam attendit quantum, quam ex quanto faciamus: quanta scilicet humilitate, quo zelo & amore, inde enim valor & meritum operis penditur. Seminet ergo is, cui id committitur magno zelo, & magna charitate: sive pauci, sive multi confluant, sive parvus, sive copiosus fructus exurgat, non cessat, tempore suo non parum metet. Immo etiam de præsentis fructu agatur, semper aliquis sequitur non parum estimandus; nam vix contingit quin aliquis ex auditoribus fructum faciat, unum autem lucrari etiam magni faciendum. Deinde si non prodest sermo malis, bonos confirmat in bonis: imo & ipsi mali si ad peccatum redeant, cum timore, & non cum tanta id agunt libertate. Ab illis fructus expectandus est in patientia, & longanimitate, nam tandem solent fructum prodesse.

S. Iacobus in tota Hispania solum fructum con- vertit.

S. Iacobus Apostolus in Hispanias profectus, ut divini Verbi semen in vastam illam & incultam terram spargeret, fecit id maximo zelo; attamen solum septem, vel ut alii dicunt, novem ad fidem converterit. Interim non minus meriti habuit, quam cæteri Apostoli, nec minus ejus opus Deo gratum fuit, quia divinum beneplacitum magna charitate adimplevit. Sed & sensim per illos à se convertos sparsa est fides tota Hispania, ac deinde in alias Provincias. Immo & in Indias postmodum propagata fides ab Hispanis, tamquam fructus prædicationis S. Jacobi recitè censetur. Nam cum ageret Cæsar Augustus, & ob ambulem subtristis ob exiguum fructum, & ob rebellem animum audientium, apparuit ei B. Virgo in columna quadam, quæ adhuc ibi extat, & non fore inanem ejus rationem, sed uberem postmodum frugem secuturam ei prædixit.

Itaque Dei Filio seminante, quarta feminis fructum non retulit, non defectu seminantis, nec defectu pluvie aut roris, nec defectu feminis, sed defectu terræ in quam semen cecidit, quæ vel concultata fuit à transeuntibus, & male recto in ea semine à volucibus non fuit libera; vel petrosa nimium fuit, & sine humore sufficienti; vel spinosa, & veribus semen suffocantibus obrita nihil produxit. Videamus in particulari, ipsomet Christo explicant, quid triplex illa pars terræ instructiose designet.

PARS II. **I**rimo itaque de priori parte terræ hujus sic loquitur textus Evangelicus: *Dum seminat aliud periculis terrenis, & volucres ea in fructu comedunt illud.* Sic autem Christus à discipulis interrogatus explicat: *Qui secus viam, bisjuncti qui*

audiant, deinde venit diabolus, & tollit verbum de cordibus eorum, ne credentes salvi fiant. Hic advertunt sacri interpretes cum S. Chryso. 45. in *Matth.* quod nullus prudens agricola semen jactat suum, sciens & volens, vel in viam, vel in petram, vel in spinas, hoc enim stolidum existimaretur: attamen celestis agricola qui facit arvis, solum suum super bonos & malos, pluviamque mittit super iustos & iniustos, ut omnibus beneficiat, etiam verbi sui semen nullinegat, quia omnes vult salvos fieri. Et ad agnitionem veritatis venire. Et quidem stultitia argueretur is qui materiale semen in spinas, aut petram, aut viam spargeret, quia petra non potest esse terra bona, & via non potest non esse via, & spinæ non possunt non esse spinæ. At in semine & terra spirituali aliud est. Possibile enim est ut lapis in terram fertilis convertatur, & ut via non conculetur, sed in uberes agros traducta, nec verpes emittat, sed semina ferat, inquit S. Chryso. Nempe rationales mentes quæ hic per viam, petram, spinas, designantur, libero sunt arbitrio præditæ; & sic adminiculante ipso semine Verbi Dei & rore divinæ gratiæ, fertili terra fieri possunt. Quod supra ostendi exemplo Magdalene & Samaritana, quorum corda nonnisi viæ trita & concultata erant, exemplo etiam Martiæ: cujus cor avarum planè instar terræ spinosa erat; exemplo Latronis, qui instar petrae obdurerat: attamen ex semine verbi & imbre supernæ gratiæ ubertim fructificavit. Sed licet certò noverit sator celestis nihil fructus secuturum è terra petrosa, vel spinosa, vel concultata, nihilominus vult semen suum in illam cadere, ut univertalem pietatis suæ clementiam ostendat, dum omnibus semina sua communicat, nec discernit inter inopem & pauperem, inter idiotam & sapientem, inter ignavam & diligentem, licet exitum diversum non ignoret. Atque etiam per hoc omnes vult fieri inexcusabiles.

Matth. 5. 1. Tim. 2.

His ergo ex S. Chryso. generaliter præmissis, dicamus in speciali: *Terra secus viam* esse cor, quod assiduo transitu malorum cogitationum conculetur, arecitur, arecit; ita ut Verbi semen sufficiens interire nequeat, aut in germinem fovere. An non pleraque corda hominum hujus sæculi sunt velut via publica, omni vanæ cogitationi, omni impuro desiderio, omni cupiditati, per viam? Quantumlibet in illa cadat Verbum Dei, non custodiunt illud, nec fovent; non meditantur illud, non ruminant, quasi nec intellectu perciperent, nec fide apprehenderent, sic se circa illud gerunt. Quod si aliquantum commoretur in mente, mox cogitationes vanæ, & cupiditates prævæ, quæ solite sunt illac petransire, totum conculant & perdunt. Sed & illicò adfuit maligni spiritus, qui illud tollant, & à corde; & à mente, & à memoria audientis, ne ullam radicem figat. Rapiunt illud ab intellectu, ne illuminetur; rapiunt à voluntate, ne ad bonum per illud inclinetur; rapiunt à memoria, ne ibi foveatur, & suo germinet tempore.

I. Quæ si terra secus viam.

Vos terra fecus viam estis, O luxuriosa anime! quia per vos liberè pertraheunt tot suggestiones, à carne, à mundo, à dæmone immiffa, vosque redunt, femini fufcipiendo, aut fovendo in idoneas: *Eccl. 21.* *Audisti verbum luxurioses, & displicebit illi, & projecit illud post dorsum suum, inquit, sapiens. Quid est post tergum projicere? Hoc est negligere, conculcare, contemere. Noluit verbum admonitionis ante se ponere, in quo tanquam in speculo intueri posset faciditatem suam. Noluit in memoria sua illud recollere & ruminare, ne remotionum pareret conscientia; Noluit in corde fovere, ne si germinaret, cogere tur voluptates concupitas delerere, & confectionem vitam instituire. Maluit ergo ad tergum, & pedes illud projicere, & obterere; ut quasi in via conculcatum nihil posset frigus afferre. Hæc est calcanei iniquitas, quæ in die mala, in die mortis & judicii, circumdabit & angustabit eos qui calcaverint semen bonum, & aspernati fuerint verbum Dei, de qua, *Cur timebo in die mala? Iniquitas calcanei mei circumdabit me.* Quamnam melius dici potest iniquitas calcanei, quam illa quam pedibus terimus, & nihili facimus? Quamnam est iniquitas illa, nisi peccata quæ levia existimamus, & voluntarie oblivioni tradimus; & cum Verbum Dei illa nobis ut gravia representat, etiam ipsum Verbum ad calcaneum & tergum projecimus? Quam multis in luxuria occasione detetis, à Concionatoribus, Pastoribus, Confessariis, dicitur peccatum istud animæ mortem conscire, infernumque portam esse, quâ plerumque descendentes æternam pereunt? Quam multis inculcatur; Nonne vis animam tuam salvam facere? Nonne scis pretiosum sanguine illam à Christo Domino emptam esse? Cur ergo per carnales desiderates sanguinem Christi pretiosum conculcas, & animam tuam perdis? Cur propter momentum voluptatis, aleam jactas æternitatis? Certè hoc est semen bonum, sed in viam jacitur, idèd mox proteritur à pravis suggestionibus, & tentationibus supervenientibus, & à dæmone tollitur de corde, ne fructificet.*

Eccl. 21.

Psal. 48.

Vagos terra fecus viam

Levit. 19.

res alienis cogitationibus locum datis quæ sunt semen sæculi, & nihilominus simul excipere etiam velle videmini semen cæli. Quam multi inter juvenculos & juvenulas loca sacra frequentant, prætextu quidem Verbi Dei, sed magis ut spectentur, vel spectentur. Cumque ore ibi colloquia miscere non detur, oculis & nitibus loquuntur. An non hiterra fecus viam, inepta plane femini verbi Dei, exposita volucribus & conculcationi!

Christus terra fecus viam

Vos etiam terra estis *secus viam*, O anime nimis curiose! Non tam ex devotione acceditis, ut Verbum Dei adimpleatis; quam ut concionantis eloquentiâ, si illa vobis arideat, aures oblectetis, si verò non placeat, irideatis. Similes multi Atheniensibus, de quibus dicitur, quod ad Areopagum frequentes confluebant parati semper aliquid novum audire. Cum autem hac curiositate ducti audisset Paulum Jesum evangelizantem, & novam eis doctrinam resurrectionis mortuorum proponentem, quidam quidem irridebant: *Quid sibi vult sermo verbum hoc? Alii dicebant, Audiemus te de supersterum.* Sic inter Christianos multis curiosis templum & verbum Dei diversorum est ortum: nec illic accedunt ut mores corrigant, sed ut aurium oblectamento perfruantur. Ideoque hi Verbum Dei non apprehendant ut Verbum Dei, nec inferunt cordi; sed manet in superficie, & mox conculcatur vel à diabolo tollitur. De his est illud Propheta: *Et tu fili hominis, tibi populi tui qui loquuntur in cæcis dæmonum, & dicunt unum ad alterum, Venite & audiamus sermones tuos, & non facimus eos, ardentiam sequitur cor eorum, & ex eis quasi carnis sensum, quod suavis dulcique sono canitur.* Nempe sicut musca sonus aures delinens mox deperit, & pertransit sine alio fructu, sic & Verbum Dei aures quorundam prurientes oblectat, sed mox dissipatur sine emendationis effectu. His possunt dicere Concionatores quod dicit Dominus: *Canta vimus vobis, & non salivasti: lamenta vimus, & non planxisti.* Nec enim suavi voce Verbi Domini ad lætitiâ bonæ conscientie invitati, illam sestantur per vitam puritate, ut postea exultare possint per totam æternitatem; nec voce terrificâ judicium proponente & mortem, ad penitentiam lamenta inducuntur, ut lætitarum æternum evadant, sic frustra eis sunt sermones Domini, dum audiunt, & non faciunt. Sed eis similiter continget quod piscibus, de quibus in apologo proposito Jonibus à Cyro Rege, dum pacis conditiones repolecerent, quas prius repudiabant. Tybicum quidam ad alliciendos pisces tibia canebar, sed cum nihil proficeret, sagenam misit in mare, & multos attraxit; quos cum palpitantes intueretur: *Temperate, inquit, à salinationibus quia me canente noluisse saltare.* Ita Deus suam suam vocem negligentibus tandem rete judicii immittet, quo eos involvet, & ad se pertrahet igne cremandos. At non hoc ipsum est, quod per Sa-

Act. 17.

Exech. 33.

Matt. 11.

Herodes lib. 2.

Prov. 8. pientem pronuntiat: *Vocavi, & non venit, extendi manum meam, & non erat qui assereret: ego quoque in interitu vestro videbo.*

Secundo, de altera parte terre seminare sic loquitur textus: *Aliud cecidit super petram, & natum aruit, quia non habebat humorem.* Sic autem Christus exponit: *Hi sunt qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum, & hi radices non habent, quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.* Hi audtores notantur qui agnoscunt vera, & salutaria esse quæ quibus in concione proponuntur, unde fit ut aliquantum moveantur, & propositum melioris vite eliciant: tamen quia ex consuetudine quadam in aliquo peccato obfirmati sunt, propositum illud radicem non figit, sed duritiem intus reperit obstitentem, ne fructificet Verbum Dei. Petrus loquitur quæ tenui sunt connecta esse pite suspectam semetipso germinare queunt, sed vim radicis figendæ non habent, sic his contingit. Numquid pluvia decidente lapides foris madescunt, intus tamen siccitatem & duritiem servant? Ita & hi extrinsecus videntur quædam devotione rigari in auditu Verbi Dei: sed intus durities mentis non tollitur, & mox ad siccitatem redeunt sine affectu. Hanc autem ariditatem & duritiem mali consueudo in ipsis efficit, quæ sanè difficillimè tollitur ideoque lapidi comparantur. Sic de inveterato peccatore verum est illud: *Cor eius quasi lapis indurabitur.* Sed inter eos qui duri cordis dicuntur, duplicis sunt generis. *Aliqui sunt velut rupes & petra purissima, nullo connecta celsu, nihil supra se habens terræ: & hinc quidem suscipiunt semen ne germinat in illis quippiam, resilit planè inane, nihil omnino humoris repetens, sed duritiem solum & siccitatem penitus adstant.* Hi porro sunt perfectè duri cordis, nullum habentes affectum pietatis, sed in inspirationi internæ, & admonitioni externæ planè rebelles. Unde de talibus verum est, quod de Pharaone & Aegyptiis obduratis dicit Scriptura: *Descenderunt in profundum quasi lapis.* Hæc est enim natura lapidis, & coram tendere, sic anime: instar lapidis obduratæ non possunt nisi in infernum descendere. Tales describit S. Bernar. *Cor durum est, quod nec compunctione scinditur, nec pietate molitur, nec movetur precibus, non cedit virgini induratur flagellis, ingratus ad beneficia, ad consilium infidum, ad iudicia valens, in veracundum ad turpia, impavidum ad pericula, inhumanum ad humana, venerarium ad divina, prætoriorum obliviscens presentium negligens, futura non providens.* Alii sunt qui etiam duri cordis dicuntur quia perfectè ad Deum illud non convertunt: sed tamen retinent aliquid affectus ad pietatem: aliquid adhuc bonæ terræ & boni humoris habent, & aliquid bonæ indolis: ita ut afficiantur Verbo Dei, & cum gaudio illud suscipiant, sed tamen mox arefcit, nec fructificat in eis. De his potissimum loquitur Christus, non de prioribus: quia illis loquebatur quæ ariditate & gaudio quodam ad eum propera-

bant, sed non perfecta dispositione cordis, qua possent fructum maturum & verbo illis produci. Illos igitur tunc præfentes, illosque qui postmodum inter Christianos futuri erant milites, Christus suis verbis taxat & præmonet. Et certe his non prodest Verbum Dei, licet cum gaudio illud suscipiant quin potius obest. Quia & hoc eosam iusto Iudice eis erit in confusionem majorem, quod cum cordis aliqua commotione illud audierint, nec radicem figere permiserint, aut fructum ex eo carpere studuerint: quod audiores fuerint, sed audiores obliuosi, & non factores, sicque fallentes semetipsos, sed non Deum Iudicem & vindicem. Immo à quocunque veritatem audierint, etiam si ab ipso veritatis hoste, si illam agnitam secuti non fuerint, obnoxii erunt veritatis auditori. Habemus huius rei exemplum, quod initio Ordinis S. Dominici contigit referre. Antonius Archiepiscopus Florentinus. Quidem cæcibus Concionator in morbum incidit, ea ipsa hora qua pulsi campanæ ad concionem dato, auditorium frequentissimum conveniebat. Augeretur Prior Conventus, quod neminem haberet qui vicea suppleret: dumque tristis claustrum obambulare, ecce nuntiatur à Janitore Religiosum extraneum adventasse, qui se dicebat Ordinis Doctorem. Suscipitur is benigne à Priore, cui & aperit confusionem quam verbeatur, ob defectum Concionatoris. Ille se mox exhibet paratum a cathedram ascendere, certoque certius se auditorio satisfacturum asserit. Conscendit igitur, & mira facundia ac zelo de enormitate peccati, de penis inferni, de gaudiis paradisi differens, etiam ad lacrymas audiores commovit. Mirabatur omnes insolitum dicendi genus. Quidam verò vir sanctus cum attentius intuenti, agnovit esse Satanam in veste Religiosi. Unde de cathedra descendente his verbis adorsus est. *Quid tibi cum verbo veritatis, & inimice veritatis? Quomodo aude officium Christi & Apostolorum usurpare, eorum juratus hostis? Cui ille: Quid in me habes quod arguas? An non veritatis præcæsi sine ulla comminatione salutaris? An non officio illo efficaciter me sanctum resantur lacrymas audientium? Scio, inquit vir sanctus, scio equidem. An non nisi pessima intentione id potuisti facere, sine quo non soles in Angelis lucu te transfigurare ideoque ad iuro per Deum verum & verum, ut dicitur templam edicas, Coactus igitur fatuus factus, id facillè ad majorem auditorium confusionem & condemnationem. Ecce, inquit, omnes in ad horam erodentes sunt, ad horam compuncti & lacrymantis, mox vero ad veniente tempore tentationis, recedat illudemque peccatu remerguntur. Erat ergo verbum veritatis, à me etiam pronuntiatum, ipsis in opprobrium, & lacryma quas sudaverunt, contra eos erunt in testimonium. Hæc ita dixit, & statim disparuit. Sicut igitur terra seminata venientem super se bibes imbrem, nec tamen fructum profertens, sed vel ariditatem germina, vel tribulos & tholia, reproba &*

Job. 1. 4. Coram dura duplici sunt generis. Sicut. 1. 1. Job. 1. 4. Coram dura duplici sunt generis.

Job. 1. 4. Coram dura duplici sunt generis.

Antonius Archiepiscopus Florentinus. Quidem cæcibus Concionator in morbum incidit, ea ipsa hora qua pulsi campanæ ad concionem dato, auditorium frequentissimum conveniebat.

Job. 1. 4.

maledictio proxima, cuius consummatio in combustione. Sic terra cordis nostri bono confusa semine Verbi, & imbre rigata gratiae supernae, si ob duritiem internam germen non proferat opportunum, & bene radicatum, super se attrahit maledictionem & ignem. An non *Idus* Apostolus frequenter ex ore Christi doctrinae sacrae semine optimo, & imbre caelestis profusus fuerat? Quid vero ei id profuit, quando quidem per cupiditatem obduratum cor gerens, & petrosam tandem super se attraxit maledictionem? Sic & *Herodes* libenter audiebat Joannem, & auditio multa faciebat, sed inus concupiscentia alienae uxoris cor ejus induraverat: Quid ergo ei profuit audivisse Joannem animum perhibenti, cuius tandem cinore se commaculans aeternae reum damnationis constituit? Sic nonnulli libenter inter sunt verbo Dei & illi afficiuntur, sed quia odium, vel vindictam, aut vitium aliquod aliud in animo gerunt, non fructificant, quia non ejectionem hunc durum lapillum conscientiae, qui terram cordis tandem sterilem reddit, & implet maledictione. Sicut ergo qui agrum suum vult esse frugiferum, lapides hinc inde sparsos colligit & eicit, sic agendum est illi, qui agrum interiore cor vult frugem ferre ex caelesti semine: vitia scilicet & passiones praedurae ejectione sunt, & cor veraciter contritioni est molliendum, & preparandum.

Cor autem subiectum maledictioni.

Terra spinas ferens.

Tertio est & altera pars feminis cadens inter spinas, & simul exorta spina suffocaverunt illud. *Hi sunt qui audierunt, & a sollicitudinibus, & a divitiis, & a voluptatibus vicia enutes suffocantur, & non referunt fructum, inquit Dominus.* Quae mundus magnificat & rosas exultimat, hic Christus fugienda docet & spinas vocat: honores voluptates, divitias. Nihil nisi spinosum & aculeo puagens mundus continet, quamvis multi id non agnoscam, nisi sero nimis insistant leproforum insensibiles quodammodo sunt, & ideo punctioem spinarum, inter quas agunt, non sentiunt. Conscientia eorum haeretur, & inflato vulnere cruciatur, ipsi vero aliosum metis oculos vertunt, nec videre volunt. Ac in *primis* si spectemus eos qui in sublimitate sunt constituti quanta inter honores reperitur inquietudines conscientiam lacerautes, & pacem animi perturbantes? Hoc agnoscebat Rex ille qui Regum diademata gemmis contextum contuebans, & attentius considerans exclamavit. *O splendens corona quot, obis sub vultu tuis gemmis spinas tegit!* Qui has probe nosset, nescio an se vel de humo dignaretur tollere, ut verticibus suo apponeret. Agnoverunt etiam id nonnulli Reges, Duces, Principes, qui ob spinas & inquietudines animi seiptra & diademata deserentes, omnesque honores proculcantes, Religiosae vitae nomen dederunt, ut ibi tranquillitatem & securitatem reperirent. Unus illorum iurejurando affererat se plus oblationis percepisse unica hora sub veste poenitentiae in obsequio Christi, quam omnibus annis quos exegerat sub purpura in regno saeculi. Neque solum haec spinas reperit-

Honores spinas.

tur inter honores mundanos, sed etiam inter dignitates & honores Ecclesiasticos. Unde Peto Episcopi & Abbatiati jacenti recte inscribitur illud: *Qui non novit me, tollat me.* Propterea Urbanus VII. dum Pontificali veste linea primum indueretur, dixisse fertur cum singultu: *Quis credat, tam subtile indumento tantum pondera involutus?* B. Petrus Damiani anno 1057. a Stephano Papa, invitatus ad Cardinalatum & Episcopatum Ostiensem (qui Episcopus primus esse solet inter Cardinales & Decanos) fuerat evectus: sed mox spinas per se invadit, & vix eis vacat exiguum tempus rebus divinis impendere. Multae eis sollicitudines in acquirendo, multae in conservando, multae circa merces dividendas, vel emendas, circa agros colendos, circa lites quibus recuperentur deperdita, circa debitorum non solventes, circa pericula mercium, vel aliarum rerum ad eos spectantium. An non spinas in corde divitis Evangelicis, dum nocturnae cogitationes eum dormire non sinunt? An non spinas, dum secum medietur nova hortea, & destructionem antiquorum? An non spinas, dum ei dicitur: *Stulte hac nocte revertent animas tuas ad te:* An non spinas in corde Achab volentis acquirere vineam Naboth? dum ille nollet dividere hereditatem Patrum suorum, fremdet Achab, & se projecit super lectulum, avertit faciem ad parietem, & noluit comedere panem. Merito ergo Aquila volans per medium Caelum in clamat: *Va, va, va, habitantibus in terra.* Qui sunt, qui habitant in terra, nisi, qua tertenis nimium additi sunt divitiis, quasi terrea affectum figentes? His triplex va nuntiatur. *Va* laboris in acquirendo, *va* timoris in conservando, *va* doloris in amittendo. His & alibi in clamat: *Terra, Terra, Terra* aucti Verbum *Dominus*, & forsitan triplex illa terra insinuat apud Prophetam, quae hic describitur apud Evangelistam, Terra secus viae, Terra Petrosa, Terra spinosa. Quae quidem terra triplex non excipit ut decet scilicet

Hier. Ravenas 1. s. hist. Surius 19 Maii.

Divitis.

Luc. 12.

3. Reg. 11.

Apo. 9.

Glossa.

Hier. 12.

Verbi

Verbi Dei, O fallaces & spinose divitiæ, quàm multas adducitis æternum vix! Fallaces, quia illos decipiunt quasi perennaturæ, cum non valeatis cum illis diu permanere mox evoluturæ. Fallaces, quia mentis inopiam non potestis expellere, sed fœdum & famem quò magis crefcitis, eò magis accenditis, Fallaces, quia promeritis securitatem, cum non nisi turbationem natæ litis inducere, & spinas germinare. Spinæ pungunt in extremitate, & divitiæ maxime pungunt & argent in fine: O mors, quam amara est memoria tua homini habenti pacem in substantia sua! Divitiæ non liberabunt a morte, sed tunc validius aculeum suum figent in mente, & nisi affectus ab eis avellatur, tota figent æternitate. De hac re latius egi Horti Pastoralis Tom 2, Tract. 3. Lect. 3. Prop. 2.

Ecc. 41.

Voluptates spinæ.

Prov. 23.

Ecc. 1.

Osca 2.

Rom. 6.

tionem generant in anima, quæ inflat spinarum densarum suffocant germen boni desiderii, & radicem feminis cœlestis intrincant ne se exferat. Immo & arcet splendorem caloremque Solis superne illuminantis, & fecundantis: succumque ac pinguedinem terræ exsugunt, quæ bono seminimutimento esse deberet, omnem scilicet devotionem, & unctionem interiorum mentis arcfaciunt. Ergo non mirum si nullus ex femine ibi nato fructus lequatur, quando quidem illud requirat cor bonum & optimum, ut fructum afferat in patientia, vel trigefimum, vel centesimum.

Mat. 13.

Cor bonum est, quod molle est, & apertum ad excipiendum semen Verbi Dei, & lucem gratiæ cœlestis, non solum lubenter audiens, sed & sedulo recogitans, & sibi applicans quæ proponuntur. Cor optimum est, quod cum pinguedine devotionis, & divini charitatis dispositione audit verbum, & mox adimpler illud. Cor bonum est, quod laudationem est dispositum, ut delectat peccata priora. Cor optimum est, quod peccatis iam relictis audit Verbum Dei, aspirans ad perfectiora. Cor bonum est, quod profert fructum trigefimum initialis timoris, & sexagesimum efficacis contritionis. Cor optimum est, quod profert fructum centesimum perfecti amoris. Fructum autem illum profert in patientia: quia per frigus & tempestates, per æstum & calores, per varias adversitates & tribulationes fructus ille ad maturitatem perducitur, eo quod quæ semen radicem firmam & inconcussam ad verus in corde bono vel optimo fixerit.

Cor dicitur bono de scriptis.

Concludamus parabole hujus explicationem: Pars III. In eisdem verbis quibus Christus coaculit ejusdem propositionem. Cùm enim hanc parabolam moribus proposuisset clamabat: Qui habet aures audit, & audiat. Ubi non sine mysterio est ejus clamor, quæ de quidem cum producat charitas & amor. Ille qui miserat olim Prophetas ad clamandum, iam & ipse ad nos descendens vult clamare. Miserat Jeremiam & dixerat ei: Clama in auribus iherusalem formone: isos contra Aquilonem, & dices: Revertere avertitrix Israel. Miserat Haisam, & præceperat ei: Clama ne cesses, quæstiva exalta voce tua, & clamat tandem & Joannem, veterem clamantem. Jam adeft & ipse clamans, verbis & factis, vitæ & morte, ore & corde. Clamat surdis ut audiat, clamat dormientibus ut evigilet, clamat trãsentibus ut attendant, clamat ignoratibus ut intelligant, clamat errantibus ut redeant, clamat peccatoribus ut pœniteant. Clamat prædicando, patiente, orando, moriendo, suscitando. Quoties enim clamasse scriptura exprimit, ardens desiderii ejus pro nostra salute delignavit. Nam de eò dictu erat: Non clamabit ista, nec audietur vox ejus forte, quia scilicet nõ erat clamaturus ex stultitia, ut quidam vani, nec ex petulantia, ut pueri, nec ex ira & indignatione, ut iracundi & superbi, nec ex dolore & impatentia, ut quidam afflicti: Coram tonitruo je non offeret, & clamabit ista. 42.

Ramas l. 19.

11.

11.

11.

11.

11.

11.

erat tamen clamaturus ex charitate ardentissima, aliquid speciale, & auditu dignum tunc infirmatus.

IOAN. 11. LUC. 8.

1. Sic clamat suscitans Lazarium & filium Sairi, significans nobis quam difficile sit à morte peccati animas suscitare.

IOAN. 7.

2. Sic clamat Iudeos corripiens. Et me scitis, & unde scio scitis. Ac postmodum addit. Si quis sitit, veniat ad me. Clamore isto duplici significabat fortiter corripiendos peccatores, fortique voce vocandos.

IOAN. 12.

3. Sic clamat iterum. Qui credit in me, non credit in me, sed in eum qui misit me, significans doctrinam fidei non leviter suscipiendam, cum ad vitam æternam sit necessaria.

HEB. 5.

MAIT. 27.

4. Sic clamat in cruce cum lachrymis orans pro nobis, ut tradit Apostolus. Item cum à Patre derelictum se conqueiritur. Item cum moriendo tradit spiritum. Et frequentissimo in cruce clamore summam angustiam testari voluit, summam erga Patrem obedientiam, summam erga mortem & infernum potestatem, summam erga nos charitatem & amorem.

APOT. 2.

3.

Sic denique in hoc Evangelio clamans describitur, quia audiendi verbi divini necessitatem contenta voce voluit indicare, & attentionem sibi conciliare. Clamabat igitur: Qui habet aures audiendi, audiat. Hoc quinquies in Evangelio à Christo repetitum legimus, Matthæi 11. & 13. Marcæ 4. & 7. atque hic Lucæ 8. Nempe notatu aliquid dignum, nec leviter audiendum pronunciat, cum his verbis utitur; nullibi tamen cum clamore, eius usus est nisi hic. Sic in Apocal. 7. repetitur: Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat Ecclesiis, post notabile quoddam monitum quod ibi Christus voluit insculcatum, id repetitur.

Sed quid est habere aures audiendi? Utiq; est non solum aures corporis habere apertas, sed & aures mentis & cordis, ut sic possit quis attente audire & obedire. Qui tibi aderant, habebant aures corporis, unde properabant ad eum audiendum: sed non omnes ibant eum ea qua decebat dispositione, & ideo non habebant aures audiendi. Cordis aures quidam gerebant oclusas, ideoque ad illos clamant quasi surdiores. Aures habebant filii Loth cum monerentur egredi de Sodomis, sed non habebant aures audiendi, ideo Angelus visus est eis quasi Iudeus loqui. Multi his non sunt absimiles, cum eis iudicium Dei proponitur, aut poenæ inferni, dum & manus porrigitur ut evadant salvi. Sic & aliqui sunt, qui videntes non vident, quia apertis oculis ad perditionem currunt: & audientes non audiunt, quia rectæ monitioni non obediunt. Aures aperta & perforata olim erat signum perpetuæ servitutis & obedientiæ. Sic signum servi Dei est, & signum electionis; habere aures apertas ad Verbum Dei, sicut est signum servi Saranæ & Mundi illas habere ad illud clausas. Ideo fidelibus aures aperiantur in baptismo, cum Sacerdos digi-

COLO. 3.

EPH. 2.

1.

tis immittis, clamat: Effusa, quod est, ad spirare, quia antiquus serpens conatus est esse vultuere Adæ & Evæ & filius eorum, ac divinum mandatum audirent. Sed Dominus iterum vult eas aperiri omnibus Adæ filijs, dum filii Dei enascantur, ut aures audiendi habeant, dum divinas inspirationes, mandata, consilia excipiunt. Multi habent aures ad audiendum fabulas, vanitates, detractiones, vitia & imperfectiones aliorum; clausas habent Verbo Dei interno, Verbo externo, Verbo æterno. Hi non censentur habere aures audiendi; quia Aures Eccl. 3. bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam, & sapiet qui sapiens est, aures suæ spiritui, ne audiat linguam nequam, Eccl. 23.

Tu, Domine, solus potes nobis dare aures ad audiendum: fac igitur ut non simus instar aspidis surdæ caudæ & terra aures obturantis, ac audiat vocem incantantis sapienter; sed habemus illas apertas ad audiendum cum concupiscentia sapientiam tuam, te dignos in eas immitte. Aperi nobis aures cordis, ut possimus dicere cum Propheta: Dominus aperuit mihi aurem, ego autem non conturbavi, sed etiam ad obediendum. Et ut corde bono & optimo suscipiamus semen, & non conturbetur terra secus viam, aut saxosa, aut spinosa, sed semen tuum coeleste in nobis radicem hgeat perie veritatis, tandemque fructum perfectum proferat superne gloriæ, & æternæ vitæ.

DOMINICA QUINQUAGESIMA. Lect. 4.

Ecce ascendimus Ierusalem, &c. Luc. 18.

Christus Dominus, qui discipulos duodecim Cur frequenter cum illis sermones de omnibus quo scipsum de sine ac illos concernebant: & id quidem nonnunquam passione secreto, quia turbæ necdum erant satis aptæ ad percipiendam quædam mysteria illis propalanda. Apostolos autem ut fidei Patres elegerat, & tanquam speciales amicos à secretis, quibus testamentum adhuc obligatum committeret, quod post ipsius mortem referrent, & orbi divulgarent. Unde dicit: Tam non dicam vobis servos, sed amicos, quia omnia quæ unquam audivi à Patre meo, nota feci vobis. Quasi dicat: Quæcumque audivi ab eo ut legatus ad vos destinatus, & ut Præceptor vobis datus, jam vos edocui: jam vobis ut amicis communicavi cordis mei secreta omnia. Sed cum de multis per triennium docens differerit, de nulla se frequentius sermonem fecit, quam de sua passione & morte. Triplicem autem huius rei causam possumus assignare.

- 1. Desumitur ex parte Christi,
- 2. Ex parte discipulorum,
- 3. Ex parte nostræ.

Luc. 12.

Prima ergo ratio frequentis de passione sua sermonis fuit, quia magno desiderio illam desiderabat, & vehementer ad illam anhelabat: Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctar donec perficiatur, inquit Luc. 12. Baptismum vocat profusionem sanguinis sui, & dicit se pre desiderio illius coarctari & angustari, optans quanto celerius illam perfici. Quis est qui magno opere aliquid cordi habet, & de eo lubenter non loquitur? Nunquid de abundantia cordis sermo procedit? An non ambitiosus de honore, luxuriosus de voluptate & impuritate, cupidus divitiarum de lucro & questu, gulosus de vino & mensa opipara frequentem miscet sermonem? Non potest exterius os eructare aliud, quam id quo contutus paciscitur. Quid mirum igitur, si passionem suam Christus crebro commemorat, qui ab initio eam cordi fixerat? Hæc est enim exaltatio, ad quam tota ejus contitendit ambitio. Hæc sunt opes, hoc lucrum contitendit, cui eius affectus potest inhaerere. Hic est calix quem debet bibere; hic cibus eius & delicia. Quod si sponsus appropinquante nuptiarum tempore, de nuptiis suis lubenter loquitur obardentem amorem sponse: egiudem hic est Sponsus, qui in thalamo crucis nuptias debet consummare cum Ecclesia sponsa sua ardentissime adamata; non ergo mitum si de cruce sua lubenter, frequenterque loquitur, urgente amore. Et certè inter brachia cordis eam egessit jam à nativitate, ex tunc iò ea Patri offerens seipsum; eodemque tempore vita & mors in eo ortum suum habuere, quia ab instanti incarnationis subitum cogitatio & affectus mortis ac passionis. Quod si fidelium quidam toto penè vite sue tempore affectuosissime ruminantur Filii Dei passionem: quanto magis ipse, qui ad hoc seculum carnem mortalem assumpserat venerat, ut à primo momento pati incipiens, ad ultimum usque suspirium pati non desineret?

Joan. 10.

Joan. 17.

Psal. 103.

Itaque, ut offenderet se non in vitam mortem adire, sed per lubentem animo, frequenter de ea loquitur, maxime appropinquante illius tempore. Unde dicit: Ego pono animam meam, nemo tollit eam à me: sed ego pono eam à me ipso. Et iterum: Pro eo ego sanctifico meipsum, hoc est Patri me in sacrificium offero in ara crucis ex propria voluntate mea, nec coactus, aut invitatus morior. Ideo Christus Dominus comparatur Soli & de ipso interpretatur S. Aug. illud, Sol cognovit occasum suum. Audi Aug. in illa verba: Et hic qui Sol, nisi Sol ille iustitia, quem sibi non ortum impij plangunt. Ergo erravimus à via veritatis, & Sol non ortus est nobis: Quid est autem, Sol agnovit occasum suum: Christus agnovit passionem suam. Occasum Christi, passio Christi. Quid est agnovit? Approbavit, placuit ei. Si enim es displiceret, quomodo pareretur? Nisi agnosceret occasum suum, non occideret? quia dixit: Potestatem habeo ponendi animam. Hæc S. Augustinus. Quomodo verò rectè Soli comparetur Christus in hoc occasu, sive in hac morte sive voluntaria, elegenter explicat Divus Zeno serm. de resurrectione, ubi sic ait: Sol eandem die qua nascitur,

Rational. Evang.

emortitur, nec tamen instanti finis sorte torretur, ut suos retardet cursus, ut horas & momenta producat: ut saltem paulò diutius diei sui demoretur in vita: sed semper intrepidus ad sepulchrum nocte contendit, scit se in ipso habere quod vivat. Quia scilicet sepulchro noctis nova nativitate renascitur, novamque vitam quodammodo haurit mane renascens ideo non noctem timet aut occasum. Sic nimium Christus intrepidus ibat ad sepulchrum, sciens se ex ipso sepulchro mox orturum nova magisque gloriosa vita. Quod ipsum hic discipulis prædicit, Filius hominis tradetur, & occidetur, & tertia die resurget: Quapropter S. Cyrillus Hier. notat differentiam inter Christum, & Ezechiam Regem, qui morti vicinis terretur, sicut vitam deprecatur. Propter Ezechiam, inquit, Sol reversus est propter Christum Sol obscuratus est, non retrocedens, sed a scienis, & propter hoc utriusque differentiam Ezechias, & Iesu demonstravit. Namque Ezechias mortis aspectu pavet, in cuius signum Sol retrocedit: at Christus non pavet, sed cum morte configit, hoc cernens Sol obscuratur, & velut lugubrem noctis vestem induit ad tempus, in resurrectione eius solito clarior extitit.

Christum imitatus est eius discipulus Paulus, animo perlubenti & læto ad mortem properans. Nā & ipse iustis solis, ut rotam penè ultravit orbem lumen fidei quocumque inferens, tandem agnovit occasum suum, & cursus consummationem. Unde frequenter & lubenter ea de re loquebatur, & sicut Christus in hoc Evangelio mortis suæ conscientiam pronunciat: Ecce ascendimus Ierosolymam & filius hominis tradetur, sic & ipse. Ecce alligatus ego spiritu vado in Ierosolymam, quia in ea ventura sit mihi ignominia, usque quod Spiritus S. per omnes civitates mihi protestatur dicens, quoniam vircula, & tribulationes Ierosolymam me manent. Sed nihil horum vereor, nec facio animam meam pretiosam quàm me, dummodo consummen cursum meum.

Cum vero audissent hoc fideles ab eo conversi, cum lachrymis deprecabantur, ne Ierosolymam peteret, ut sic vincula citageret. Quibus ipse: Quid facite stantes? & assurgentes cor meum? Ego enim non solem alligari, seu mori in Ierosolymam paratus sum propter nomen Domini Iesu: Sciebat quid Petro se à morte subeunda revocare conanti, canique dissuadenti Christus responderat: Vade post me satana, scandalum es mihi, quia non sapie quæ Dei sunt, sed quæ hominum. Dixit Christus discipulis idem quod in Evangelio. Quia oportet eum ire Ierosolymam & multa pati à Senioribus & Scribis, & Principibus Sacerdotum & occidi. Petrus autem increpans eum respondet: Absit à te Domine, non erit hoc tibi, Christus vero Petrum familiariter se increpantem gravibus reprehendit verbis: Vade post me satana: hoc est, Adversarie abi hinc. Vel ut alii interpretantur, vade post me, id est, sequere me. Quasi diceret? Potius deberes me sequi, & imitari passionem meam, quam ab eam avertete, & mihi scandalum.

Rational.

dalo,

Cateche.

Christi imitati sunt Apostoli & plures alii.

Act. 10.

dalo, siue impedimento esse. Etenim non sapi qua Dei sunt, non intelligis Dei consilium, solum humana sapis: Quia iudicant homines molesta esse fugienda, sic & tu iudicas; ideo te satanam uoco, quia Dei consilio de redemptione hominum, licet inficius, aduersaris. Sic & Apollolus Paulus, Jesu Christi Imitator eximius dicit; affligi cor suum ab illis qui flebant, & impedire conabantur eius in Ierosolymam profectiorem, quia aduersari videbantur Dei consilio, & Spiritus sancti inspirationi ad vincula & tribulationes eum ducenti. Postmodum autem specialius à Spiritu sancto edoctus de morte imminente sibi per martyrium, non potest letum illud nuntium, continere in animi sit intimitis, sed ad Timotheum scribens, letabundus illi indicat id ipsum his uerbis; Ego iam delibor, & tempus resolutionis meae instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi. Ecce sol cognoscens occasum suum, & in illo exultas è sepulchri occiduis tenebris breuicinis se emeritum; & aeternam horizontem perennante luce se illustraturum.

2 Tim. 4

Christum Dominum & Paulum eius discipulum eximium imitati sunt & alii sancti, ad mortem properantes cum gaudio, quali ad festiuum epulum invitati. Notum est de S. Ignatio Martyre ad Magnesianos scribente de instante sibi martyrio; & quomodo obvis uisus animoque latissimo Leonibus quibus ad eam erat paratus, occurrere desiderabat, eosque ungere ut deoraretur & eorum dentibus tanquam Christi frumentum commolaretur. O quanta cum amoris flamma hac de re loquebatur, sicut & Christus Dominus de instante iam morte sua!

Secunda causa, quia Apostolos praemone re uole bant.

Secunda ratio frequentis sermonis de passione fuit ex parte discipulorum. Hi enim à Christo crebro instruendi erant de hoc mysterio, quod omnium primum erat; & paulatim disponi debebant ad eius captum. ipsius mentione frequenter facta. Simul etiam prauidebat Dominus eorum animos ex passione sua conturbandos; ideo praemonebat & praemonebat eos saepe repetito sermone de eadem passione, ac subsequente post triduum resurrectione, ut tunc animo non conderent, nec nimium percellerentur, memores sermonis quem dixit eis praedicens toties de passionis suae poenam & resurrectionis gloriam. Nam & mala praevia minus ferunt, & certa expectatio resurrectionis temperare poterat tristitiam passionis. Hanc causam affert S. Hieronymus in his uerbis: *Iturus Ierosolymam, & ducturus Apostolos, ad tentationem eos parat, ne cum uenerit persecutio & crucis ignominia, scandalizentur.* Unde postquam Petrus diuinitatem eius in medio discipulorum confessus fuisse: *Ad mat. 16. Tu es Christus Filius Dei uiu; Exinde cepit Iesus ascendere Discipulis suis, inquit Matthaeus, quia oportet eum ire Ierosolymam, & multa pati à senioribus, & occidi & tertio die resurgere. Quare exinde cepit eis id ostendere? Ut scilicet non vacillarent de*

Ad mat. 16.

confessa diuinitatis fide, cum uiderent tam acerba & ignominiosa cum pati in humanitate. Item, ut eum morientem cernerent, resurrectionem non dubitarent, quandoquidem utrumque frequenter praedixisset.

Samuel figura Christi

Cum Samuel unxisset Saul in Regem, vix crederet Saul sermone Samuelis sibi inopinata & inexpectato, ut ergo fidem de regno in eius corde confirmaret, praedicit quae mox euentura ei erant in via. *Cum abieris, inquit hodie à me, inuenies duos viros iuxta sepulchrum Rachel, & dicent: In uenia sumus ad te ad quas iteris perquirendas. Addit ulterius. Cuius tres uiri ascendentes ad Deum in Babel; unus portans tres hados, alius tres sorcos panis, & alius portans lagenam uini; & dabunt tibi duos panes, & accipies de manu eorum. Addit Postremo. Post hac uenies in collem Dei; & cum ingressus fueris ibi urbem, obuius habebis gregem prophetarum. Et insilet in te spiritus Domini, & propheta cum eu. & mutaberis in uirum alterum.* Ecce quot circumstantias ei praedicit, quas ubi adimpleri uidit Saul de regno suo non potuit ambigere. Non ab similitur Christus fidem passionis & resurrectionis in cordibus discipulorum uolens confirmare, non solum in genere sermonem hac de re eis repetit, sed & singulas circumstantias praedicit. 1. Tradetur Gentibus. 2. Illudetur. 3. Flagellabitur. 4. Conspuetur. 5. Occidetur. Denique, tertia die resurget; ubi ergo haec priora sigillatim adimpleri uiderint in Christi Passione, quomodo diffidere possunt de eius regno, aut resurrectione.

1. Reg. 16.

Sim

Verumtamen subdit Euangelista: *Et ipsi horum uerborum non intellexerunt, & erat uerbum istud absconditum ab eis, & non intelligebant quae dicebantur.* Jam tertio aperitissimis uerbis fuerat de Passione sua & resurrectione locutus, post Petri confessionem, ut supra dixi. Item: *Conuersans illis in Galilea dixit Iesus, Filius hominis tradendus est in manus hominum, & occidetur, & tertio die resurget.* Et ideo forsitan hic ter repetit Euangelista non fuisse haec ab Apostolis intellecta. 1. Et ipsi horum nihil intellexerunt. 2. Et erat uerbum istud ab eis absconditum. 3. Et non intelligebant quae dicebantur. Haec etiam repetitione, magna eorum tarditas ad percipiendum & credenda haec mysteria indicatur. Et certe mirum uideatur, quod haec adeo perspicuis uerbis expressa non intelligant, quae etiam obscuris uerbis ab eo insinuata Iudaeis, mox fuerit intellecta. Dum enim dicit: *Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum* mox ipsi de cruce & morte eius intelligunt; Unde respondent: *Nos auduimus ex lege, quia Christus manet in aeternum, & quomodo tu dicis, quod portat exaltari Filii hominis? Unde igitur fit, quod toties dilerto sermone repetitum mysterium Passionis non percipiunt, & Iudaei ad unum uerbum satis obscurum illud intelligunt? Excusales uidentur dum parabolicè uel tropicè de ea re loquuntur, si non percipiunt; sicut quando dicit: *Sol uis uenire**

Mat. 16.

Mat. 17.

Luc. 19.

10. 12.

10. 12.

10. 12.

Mat. 1. *flum hoc, & in triduo reedificabo illud, intelligens de templo corporis sui: aut quando dicitur Baptismo habeo baptizari, & quomodo caritior donec perficiatur, aut iterum dicens: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum: aut denique cum Jonæ signi & figurâ proponit, qui tribus diebus & noctibus fuit in corde terre, vel serpentis exaltati in deserto. At hic nulla apparet excusatio. Quid enim clarius exprimi potest: Filius hominis tradetur, flagellabitur, conspuetur, occidetur, & tertio die resurget. An non intelligitis, o discipuli tardi corde ad credendum, quid sit Filius hominis? An non intelligitis, quid sit tradi, quid illudi, quid flagellari, quid conspui, quid occidi, quid resurgere? Singula hæc quidem per se discipuli satis intelligere poterant: verum omnia eis simul parabolicè dicta videntur, quia non satis affequebantur, quomodo is qui vere filius Dei erat & vere Deus, & qui tanta opera exhibebat, crucifigeretur & ignominiosè moreretur. Unde dum mortuum vident, quasi de homine puro & infirmo vacillant, non satis firme apprehendentes, quod qui mortuus esset ex infirmitate, resurgere possit ex virtute. Ergo ipsi quidem speculativè (sicut loqui licet) intelligebant a Christo hic sibi dicta: sed practicè hærent & vacillant, nec satis ea intelligunt, dū quæ infirmitatis sunt, cum potestate divinitatis conjungunt. Similes sunt pueris legere discitibus, qui characteres singulos agnoscunt, sed dum coniungendi sunt, hærent. Exempli gratia. Non verum quid sit D, quid E, quid V, quid S, & tamen nesciunt inde constitui vocem, Deus, ideoque hærent, dum hos characteres recolligere debent. Sic discipuli hærebant, nescientes conjungere sublimia divinitatis in Christo opera cum humilitate mortis, nec satis percipientes quomodo is qui à peccato immunis erat, dimitteretur à Deo ad tam immania tormenta. Adde quod licet verba Christi in cortice intelligerent, mysterium tamen passionis non percipiebant (secundum medullam, hoc est ejus causam, finem, fructum non intelligebant. Ideo dicuntur nihil horum intellexisse, & verbum istud absconditum fuisse ab eis. Nam & verbum istud eis quodammodo abscondebatur & obvelabat amor erga Christum Dominum & Magistrum suum, cujus cū vitam maximè desiderarent & illi tenerrimo affectu inhaerent, cumque eum ut Messiam cum gloria regnaturū sperarent, vix poterant ejus sibi mortem persuadere, aut ad illam serio cogitationem suam vertere. Si quid ipse de morte sua & passione loqueretur, contristabantur quidem, sed innox amore dictante, non ut sonabat id intelligendum putabant: sed ad aliud quid allegoricè referendum esse credebant, inquit Beda.*

Bedæ in c. 18. Lu. Certè affectus nostri, præsertim amoris vel odii, non infrequenter nos obnubilant, & veritatem nobis abscondunt, ita ut eam vel nō percipiamus, vel credere non velimus. Quam frequenter negotiatoribus dicitur, vel à suis Pastoribus, vel à suis Confessoribus, consulendum esse salutem, contractus ab eis inuitos periculosos esse, sapere utram ob nimium

lucrum, vel nimium interesse præteritum, vel obpretium excessivum ratione crediti, & similia quæ eorum conscientiam concernunt, & ad salutem securitatem spectant. At quia amore lucri & nummi impediuntur veritatem agnoscere, aut agnitam sequi, de illis verum esse agnoscitur, quod hic de discipulis dicitur: *Ipsi nihil horum intellexerunt, estque verbum istud absconditum ab eis.*

Similiter luxuria deditis quam frequenter inculturatur, disciendū esse vincula, fugiendās occasiones & pericula, confortia prava eliminanda, aliter confessiones esse nullas, & agi de discrimine æternitatis pro momento voluptatis. Interim quia intellectum & cor obscuratum habent caliginoso affectu libidinis: *Ipsi nihil horum intellexerunt, & verbum istud absconditum est ab eis.*

Sic etiam his qui odium, vel vindictam animo gerunt sub prætextu magnanimitatis, vel utendi honoris, sæpe veritatis verbum insinuat, Deo vindictam reservandam esse, vel Judici proprio arbitrio infligi non posse, pro puncto honoris mundani, æterni apud Deum honoris jacturam fieri, parcendum esse inimicis, & remittendam esse offensam, sicut & eam nobis à Deo remitti volumus, juxta Domini instructionem & mandatum. At quia affectum gerunt caliginæ odii obnubilatum: *Ipsi nihil horum intellexerunt, & verbum istud absconditum est ab eis.*

Si gula & ventris deditis gula mala repræsentantur, tam temporalia, quam æterna, & quomodo timendum sit ne de istis verum sit, *Daunt in bonis diebus, & in puncto ad inferna descendunt*, ideoque fugiendās popinas, societates pravas, & ebrietatis occasiones omnes, nisi tandem consulationem æternam velint incurere. At quia amore calicis & ventris obtenebrati sunt, & velut hebetes effecti: *Ipsi nihil horum intellexerunt, & verbum istud absconditum est ab eis.*

Deique, quibuslibet in statu peccati mortalis agentibus & in malo inveteratis proponitur gravitas peccati, periculum quod eis imminet, incertitudo mortis, severitas judicii, pena inferni. At sæpè etiam de illis verum est: *Ipsi nihil horum intellexerunt, & verbum istud absconditum est ab eis.* Speculativè loquendo hæc quadatenus intelligunt & credunt practicè quasi non intelligentes, aut credentes se exhibent. Et de illis iterum est illud Psal. 35. *Nisi intellegere, ut bene ageret assistit omni via non bona, multam autem non odit.* Quid ergo dicemus de similitudinibus? Audientes non audiunt, videntes non vident, intelligentes non intelligunt, apertisque oculis ad ignem vadunt: & quia Verbum Dei & verbum salutis ab eis fuit absconditum, æternam Verbum ab eis postmodum faciem abscondet in æternum.

Porro non existimamus gravi culpæ adscribendum, quod Apostoli hoc mysterium passionis sæpè repetitum non intellexerint: quia necdum Spiritus sapientiæ & intellectus in eos descenderat,

sed tempus adhuc ignorantia perdurabat tempus caliginis & velaminis super cor, quod discipulo velo sempli postea fuiti debebat. Quadam permissione & dispositione divina providentia adhuc oculi eorum tenebantur nec perfectè mysteria agnoscebant, quia ille qui dixit de tenebris lumen splendescere, necdum illuxerat in cordibus eorum ad illuminationem scientia claritate Dei in facie Iesu Christi, ut loquitur Apostolus. Nec tamen sermo & prædictio Christi de sua Passione & Resurrectione inutilis eis fuit, quia postmodum illo resurgente maximè profuit. Dum enim vident omnia adimpleta quæ prædixerat, fides in cordibus eorum firmior erat: illaque firmius in audientium corde radicari poterat, ipsi hæc quæ audierant & perpexerant annu-

tinuè ad illius præsentiam totus ille peccati & carnis fugatur exercitus. Est illa omnis peccati frantum, omnisque virtutis incitamentum.

Propter hanc causam provida mater Ecclesia filiis suis hodie Evangelium istud passionis Christi memoriam renovans proponit, ut illos à peccatis & peccati occasione revocet, quæ jam multipliciter occurrit. Solet enim mundus his diebus helleuari, & sic se præpõtere, & insipienter ad quadragessimam disponere: Non est enim per tamuliam aditus ad jejunium, nec ad sobrietatem per lasciviam, nec per malitiam ad virtutem. Non sicut Plutoni, aut Veneri, aut Baccho sacra faciendi, ut postmodum melius fiant Christo. Honesta recreatio & hilaritas secundum faciem sanctorum non prohibetur, illa scilicet quæ decet Christianos à Deo sanctificatos: Ecce populus iucundus servandam faciem sanctorum.

Basil. lib. 3. de jejunio.

Indit. 165.

At de bacchatione & dissolutione, ebrietate & salaces comestiones Christi sunt contumeliosæ, & eius Spõsæ Ecclesiæ probrosæ. Propterea quoad potest, ab his filios illa suos dehortatur, proposita Sponsi sui passione.

Plutarc. & alij.

Non ab simi is est illi Matrifamilias, de qua apud antiquos historicos Homicidæ quidam Maritum eius multis confixerant vulneribus, tandemque nec crudeli affecerant. Non ira diu post contigit filios iniuræ & neis paternæ oblitos amicum societatem cum illis homicidis. Non potuit illa aquo id animo tolerare, quæ necdum accubum funis viri & horum flagitiosissimum facinus oblivioni tradiderat. Quid igitur faceret? quo efficaci medio animos filiorum ab hac probrosâ societate avelleret? Cum mariti exuvias funestas penes se servasset, filios se orsum in conclave advocat, inditum multis ictibus transfusum, & sanguine pridem ab homicidis illis tinctum, in medium præferet, & fortissimo ac voce se eos alloquitur. Agnoscentis, ô chari filij, Parentis vestri vestram hanc lineam aut cruce conspiciam? Clamas cruce ille cõtra impio qui cruce effudit. Clamas & contra vos, qui scidus cum illa sanguis factus vobis factum. parenti contumeliosum. Disjundis igitur omnem curvâ in tantam societatem. nisi velitis paterno sanguini ingrati esse. & videra materna tr ansfodere novo quodam vulnere. Hæc dixit, & animos eorum à patrie disillis, & ab omni eorum consortio, penitus divulsit. Simili modo Ecclesiâ, pia mater, representat hoc tempore sanguinolentam Christi Sponsi effem omnibus filiis suis, ut animet eos ad fugiendum omne consortium, omneque fecdus cum his qui eum nec cruenta affecerunt. Utique peccata eum crucifixerunt, totaque vulneribus cõfecerunt, ergo penitus à nobis detestanda sunt & fugienda, nisi & Matri momenti & sanguini Patris clamanti ingrati esse voluerimus, & impietatis cõciliij.

Interim, non obstantibus pot montis, de multis Baccha qui se filios gloriantur Crucifixi, verum est modo nalia cele illud: Multi ambulant quos sapie dicebam vobis, nunc brantes autem & sensidico, inimicocruccu Christi quorum Christus Deus.

Christus passio memoria nobis commendare noluit. Luc. 9.

Tertia ratio frequentis de Passione sermonis, fuit ex parte nostra. Sic enim voluit non solum discipulis tunc presentibus, sed & omnibus Fidelibus in finem sæculi futuris frequentem Passionis suæ memoriã commendare, ita ut quod discipulis dixit, etiam nobis dictura censere debeamus. Ponite vos in cordibus vestris sermones istos, Filius enim hominis futurum est ut tradatur in manus hominum. Neque de nobis jam dici potest, quod de discipulis ibi subjungitur: At illi ignorabant verbum istud, & erat velatum ante eos ut non sentirent illud, & timebant eum interrogare de hoc verbo: jam enim velum discipulum est, & ante oculos nostros Iesus Christus crucifixus ubique proponitur, in templis & aris, in calicibus & libris, in cubiculis & tectis in Publicis & privatis locis; cum etiam ponamus in cordibus, & sentiamus in intimis visceribus. Unde his qui exerrantes mentibus flagitiosam vitam, & viam neunt, possumus dicere illud: Quis vos fascinavit non obedire veritati, atque quorum oculis Iesus Christus præscriptus est, in vobis crucifixus? Hoc est, Quomodo à veritate fidei vel morum, nisi fascinante vos satana recedere potestis, qui quotidie ante oculos vestros Christum crucifixum conspiciatis, cuius vibices, plaga leviores, nihil aliud clamant, quam peccatum omne detestandum, illumque unice amandum qui dilexit vos, se semetipsum tradidit pro vobis, ut pretio sanguinis sui ab omni vos iniquitate crueret? Quapropter dñ Jesu Christi Crucifixi passio, vel in imagine & typo, vel sermone & verbo nobis representatur, illud Sapientis in memoriã revocari debet: Gratiam fidei historia tu ne oblitiscaris, ipse enim animam posuit pro te. I-

Gal. 3.

Christi passio peccati circumstantiam.

et illud Apostoli: Recognite enim qui talem sustinuit in peccatoribus contradiccionem, ut non sustineret animi vestri decedentes. Nondum enim ad sanguinem usque resistite, ad versus peccatum repugnantes. Certè ubi mors Christi animo circumfertur, non potest regnare peccatum. Est enim tanta vis crucis Christi, ut si ante oculos ponatur, & in mente fideliter reventur, nulla concupiscentia, nulla libido, nullus furor, nulla possit superare irridin, sed con-

Eccl. 39.

Orig. in Rom.

Heb. 12.

denud
crucifi-
gunt.
Phil. g.

Deus venter est, & gloria in confusione His Crucifixi sanguinolenta vclis est in signum, sed in signum cui ab ipis contradicitur: quia luxurios, ebrietatibus, debacchationibus, & aliis peccatis suis rursus sibi crucifigunt Filium Dei & ostentur habet, sanguinemque testamenti pollutum ducunt & conculcant. Hodie enim Filius Dei dicit se ascendere Jero solymā, ut inchoet mysteria crucis & passionis suæ; ipsi vero oblii omnium beneficiorum, ejus se adiungunt crucifixoribus, eique illudunt, dum sine frano in peccata precipites eunt. Quum accederet David montem Olivæ fugiens à facie Absalonis flens aperto capite, & nudis pedibus incedēs, pauci cum secuti sunt: sed, ut antitus retulit Divi dicit: *Toto corde univorsus Israel sequebatur Absalon.* Sic & modo Christum ascendentem Jerosolymam pauci cum compassione comitantur, sed potius Mundum, Carnem, Satanam, Christi juratos hostes, totocorde sequuntur, illisque obsequuntur. A sicut tñc ascendente Davidem persecutus est Semei, maledicens, & lapides in eum mittens: Sic plerique his diebus ebrietatis furore impellente rixantur, iurant, blasphemant, maledicunt, & ita Christum Dominum velut quibusdam lapidibus impetunt, ejusque dolores & vulnera evanant. Sed non sine manifesta Dei vindicta hæc quandoque hoc tempore contingunt. Scimus enim in vasis orbis partibus, his Bacchanalibus multos ebrietate & vino sepultos; mox erant sepulchrum in inferno invenisse. Quidam namque post temulentiam in fixa interfecti fuerunt: alii vomentes cibum & potum, etiam sanguinem evomuerunt & vitam: alii somnium cum morte in ebrietate conjuxerunt, catarrho eos obruente & intrinsece.

Refert
Michael
Ipsil. &
nly.

Audi quid anno 1595 in oppido Baccharach (quod sic à Bacchi ara nominatum autumant) contigerit nostra ætate. Quidam ebriosus hac Dominica Quinquagesime abiit in cauponam, ad componationes, & aleas & impietates alias more suo exerceendas. Uxor partui vicina secuta est eum, ut morderet & domum reduceret. Ille monentem non solum contemnit, sed & percutit, hisque verbis abigit: *Abi cum viro tuo damone quem utero geris, alioquin te transtodiam.* Illa vero respondit: *Itano ego verum gero demonem?* Non plura locuta, domum est reversa, doloresque partus statim sensit, & monstrum terribile, anteriore & superiore parte serpenti simile, caudam habens tribus ulnis longam, peperit. Ille cum jam potando & ludendo libidinem expleset, revertitur. Ingressus ubi fuit locum in quo partus jacebat, monstrum in eum involat, & candæ lææ implicatum ita venenosus ictibus transfigit, ut illi eo infelicem animam exhalavit. Marito mortuo, putrpera quoque mortua est, sed & monstrum vivere desit. Sic ille Deo & Christo injurius, factus est Baccho & Plutoni vicima, in infernum descendens.

Ex his igitur omnibus satis patet, quam justam habeat occasionem Ecclesia mater sancta propo-

nendi omnibus Spēs sui vincula, hæc gella, crucein clavos, sputa, & vulnera ut his qui modo tamquam equi & muli ventri & libidini sunt dediti, serviant tamquam frantum & chamus ad maxillas eorum constringendas, eosque à precipitio revocandos. Etenim hæc bene considerata vim habent efficacem ad coercendum animum à peccato, dantque intellectum ad Deo approximandum. Sic B. Helena pia Mater Constantin Imp. unum ex Christi clavos apponi voluit frano equi imperialis, prout prophetatum quidam putant his verbis: *in illa die erit quod supra frantum equi est, sanctum Domino.* Rationem vero reddit S. Ambr. *Quare sanctum super frantum, nisi ut Imperatorum insolentiam refranaret, qui quasi equi in libidines adducunt, quod liceret illis adulteria impune committere? Qui ergo aliud egit Helene operatio ut frana dirigeret, nisi ut Imperatoribus sancto dicere spiritu videretur: Nolite fieri sicut equus & mulus: In chamo & frano maxillas eorum comprimite optavit: Prona enim potestas in vitium ferabatur, & more pecudum, vagā se libidine polluebant refrinxit eos Crux Domini. & revocavit à lapsu impietatis.*

Zach. 14.
Ambr. de
obitu
Theodosii
in sine.

Felices itaque dicimus, quos modo propostia passio Christi a dissolutionibus Christiano nomine indignis tanquam frantum coercet. Benedicti à Deo sunt illi, qui Tobia pietatem imitantur. Hic templi Domini magna adibat pietate, & in solitudine scōdis se recipiebat zelosa oratione, cum omnes ierent ad vitulos aureos adorados. Sic Christianus verus deberet facere, dum plerique non sine divina injuria sequuntur ludos, dissolutiones, infanias fallas. Jam pii merito possunt usurpare illud: *Quis dabit me in solitudine divorsorium viatorum, & derelinquam populum meum. & recedam ab eis? Quia omnes adulteri sunt carnis prævaricatorum.* Quasi dicas: Quis dabit me posse reperire in solitudine lecum ad divertendum ab hominibus, & conversandum cum Deo solo & Angelis, ut fugiam coram prævaricatorum, & eorum qui per peccati fidem Deo frangunt? Hæc animarum sponso quasi adulterantes reparantur, dum satana locum iudant in corde sacro sponsi cubili. Magnum meritum apud Deum habent modo nonnulli, qui exercitia subeunt pietatis in cella & solitudine, dum mundo sine sollicitudine currit ad voluptates & infanias, laxis penitus habentis. Atque hi in cordis secreto sua & aliena peccata deploantes, comitantur Dominum ascendentem Jerosolymam, ut tradatur, conspuatur, flagellatur, crucifigatur. Sicut vero loci sunt dolens ejus & passionis, ita absque dubio confortes postmodum erunt gaudii & consolationis.

Tob. 1.

Ierem. 9.

In Bac-
chanali-
bus pieta-
tis vacan-
tas mire à
Deo re-
mor-
tantur.

Audi quod refertur de S. Catharina Senensi à Raymundo ejus Confessario Hæc ut sponso caelesti pollet inviolabili fidelitate esse subiecta, valde adspirabat ad perfectum fidei gradum, & frequenter orabat: *Domine, adauge mihi fidem: eamque in me ita perfice, ut nulla vi unquam possis deficere.* Sed responde-

Rt 3.

Cacum quidam sedebat secus viam mandicans.
Luc. 18.

LECT. 6
tripart.
PARS II.
Quomo-
do per ca-
citatem
tur Deum
in sanctis.

Spondebat ei Dominus: *Desponsato te mihi in fide.*
Tandem in Bacchanalibus, ventris festa aliis cele-
brantibus, inclusit se in cellula, non respiciens ad va-
nitates & infanias falsas, sed ardentissime petens
hanc fidei perfectionem. Apparuit igitur ei tunc
Christus cum Matre, & mirabili modo eam despon-
dit. Exinde vero fecita est mira ejus cum Christo
unio, ita ut licet familie & agris ferviret, nihil ab
aeterni sponlii amplexibus recederet, sed summa ei
promptitudo iniverat mentera suam quovis tem-
pore conjungendi cum Christo, nullo actu externo
eam impediende. Causam autem desponsationis il-
lius, hanc Christus tunc subiunxit. *Quia sprevisisti
vanitates mundi, amplexans crucem & poenitentiam,
quatenus summum & aeternum bonum his diebus qui-
bus mundani vacant gule & luxuria, ideo ego te
desponsabo.* Ritus autem fuit iste. Accipiens Maria
dexteram Catharinae, digitumque annularem, pe-
tebat a Filio hanc desponsationem. Matrì annuens
Christus, annulum sponsalium digito ejus impo-
suit, dicens: *Ego Creator & Salvator tuus te mihi
desponso in fide, quae perdurabit ex hac hora immuta-
bilitate, donec nuptus aeternus, & me facie ad faciem per-
fruaris. Superest ut viriliter decertes, & in robore fi-
dei, quam tuo infirmi cordis, super omnes illecebras &
angustias mundi, omnes stimulos carnis, & insidias
inimici.* Haec Raymundus ejus Confessorius. Ad-
huc hodie Romae servatur hic annulus in Magna-
napoli, in Monasterio Virginum Dominicanorum.

Aquid
Snr. 29.
April.

Similiter S. Gertrudi Ordini S. Benedicti, in nocte
Dominicae hujus in Quingagesima apparuit D.
Jesús sedens in throno gloriae; sedebatque S. Joan-
nes Evangelista secus pedes ejus scribens. S. Joan-
nes interrogat illa, quid scriberet? Respondit Dominus. Ego
lingula obsequia congregationis hujus heri impen-
sa, & per duos sequentes dies impendenda, curo
annotari, ut cum ego, cui Pater omne judicium de-
dit, unicuique post mortem fideliter reddidero
mercedem bonam pro laboribus operum bonorum,
& superaddidero *mensuram confertam* ex fructu
mortis & passionis meae, dicam eos cum hac char-
ta ad Patrem, ut ex omnipotentia paternae benig-
nitatis superaddat eis *mensuram coagulatam & su-
perfluentem* pro beneficiis mihi exhibitis in hac
persecutione, qua à mundanis infestor. Si enim
Rex David, qui omni tempore non proa tenuit be-
ae facientibus sibi correpto: deus, die mortis ap-
propinquante, cum regnum deposuisset in manu
Salomonis, dixit ei: *Vilius Bezellai Galadista facies*

3. Reg. 2.

*gratiam, eruntque comedentes in mensa tua, quia oc-
currerunt mihi cum fugerem à facie Abjaloni.*
Quanto magis ego omnium fidelissimus non ob-
liviscar compenae his qui mihi fideles fuerint in
adversitate hac abundanter reddenda? Nempe si-
cut à quolibet magis acceptatur beneficium exhi-
bitum in adversis, quam in prosperis: sic magis ac-
cepto fidelitatem qua mihi modo exhibetur, dum
mundus plus peccando me infestat. Haec Christus
Gertrudi; ut refert ipsa l. 4. Insiuationum, c. 6.

NObilissimae partis in corpore nostro oculus
rationem sortitur, Propterea S. Chrysof. di-
cit, quod *Oculus salus corporis*, quia scilicet hoc
praestat Oculis corpori, quod sol mundo. Sic & S.
Ambrosius. Solem vocat *Oculum cali & mundi*, glorificat
Immo & oculum in corpore Rectoris vices obeunt,
& velut gemini Reges in alta locati Regia caetera
membra regunt. Ideo enim in celsiori corporis
parte sedem fortinetur, ut omnia velut excelsa spe-
cula explorent, pervigiles pro regimine & salute
corporis. Eandem ob causam ipse Deus, oculo
comparatur; nam Aegyptii ut Deum omnia viden-
tem omnibusque providentem representarent,
Sceptrum pingebant, cui Oculus insculptus erat.
Itaque cum adeo nobile sit oculorum munus, in
quibus sensus pretiosissimus homini viget, quam
calamitosum est his per caecitatem privari? Cum
Angelus in specie juvenis splendidi ingressus fuisset
Tobiae lenioris domum, Ducent se itineris filio
daturus; salutavit eum, & dixit: *Gaudium tibi sit
semper, Cui Tobias: Quale gaudium mihi erit, qui
in tenebris sedeo, & limen cali non video?* Attamen
multis Sanctorum hanc caecitatis plagam venire
voluit Deus; ut in illis per id glorificaretur am-
plius, & coram saluti hac via consuleret certius.
Habes sacris in litteris exempla nonnulla. Nam
Tobias ideo caecitatis plagam caecitatis accepit, ut in
exemplum patientiae futuris saculis proponeret-
tur, & a Deo probaretur: *Quia acceptus eras Deo;*
neceffe fuit ut tentatio probaret te, dicit ei Angelus
Raphael & de eodem dicitur. *Cum ab infanta em.* Tob. 11.
per timuerit Deum, non est contristatus contra eum,
quod plaga caecitatu evenerit, sed immobilis in Dei
timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus
vita suae. Sic Isaac, Jacob, Heli, in senectute oculorum
lumine orbati fuere. Similiter etiam quibusdam
deceperitis contingit, ut iam temporalium rerum
curam deponant, & internos oculos sepulchro figant,
& caelo. Si sanctorum revolvere voluerimus
historias; multos ex illis utriusque sexus in caeci-
tate Deum glorificasse reperimus. Recentissimus
aliquot illustria horum exempla.

Tob. 11.

S. Remigius Rhemenis Archiepiscopus oculo-
rum corporali lumine aliquamdiu privatus est,
quo superna ad qua toto anhelabat desiderio, mentis
oculo contemplari valeret attentius, inquit Flodoar-
dus, Rhemenis historiae l. 1. c. 17. De quo & illud
notabile est Monachus quidam solitarius, Montanus
nomine, matri Remigii sanctae hujus prolis concep-
tum & partum praedicebat, ea de re caecus edoctus
aegre fidem ejus verbis illa commodare poterat, quia
lenex erat, & sterilis haecenus in conjugio fuerat.
Tum Montanus, qui utroque lumine orbatus erat,
dixit ei: *Ve vera me nunciare scias, tu ablatus in-
fante*

fanto oculos meos tuo laqueo perunges, & ego ejus iterum infansis meritis, pristinam videndi facultatem recipiam. Quae quidem omnia contingunt, Testis est Hincmarus in vita S. Remigii apud Surium.

S. Ananias Tervanensis Episcopus in senectute visum perdidit; cumque in Translatione corporis S. Vedasti illum recepisset (intercedentibus Episcopis qui ibi aderant apud Deum pro ipso) nihilominus iterum pro cecitate Deum rogavit sibi salutarem magis eam existimans quam visum, quia lumen externum distrahit mentem, caecitas colligit internum lumen. Eam igitur rursus à Deo impetravit.

S. Pignenius, Presbyter & Mart. Rom. *Julianum* Apollatam graviter arguit, quod Christo vero Deo contra Baptismi sui Sacramentum renuncians, idolis victimas immolaret, & ad id Christianos adigeret. Irridebat eum Julianus quod oculorum lumine privatus foret, eique contumeliosus dicebat: *Quid tibi & mihi cum Galilaeo tuo? Ecce caecus es. & Galilaeus tuus Jesus te sanare non potest.* Cui ille: *Bo quidem nomine gratias ago Deo meo, qui me orbari voluit, ne vultum tuum ad omnem impietatem proiecitur unquam respiciam.* Tandem iussu Juliani propter constantem huius professionem, in Tiberim precipitatus est, & enecatus Romae an. 361. nono Kalendas April. idem tempus accepisse Julianum à quodam Episcopo Caesariensis cui nomen Martinus, refert Socrates, l. 3. hist. c. 10. Erat enim & ipse oculus captus, & nihilominus cum Julianus Constantinopoli Fortunae sacra faceret, eo vultu deduci, ut impium Imperatorem increparet.

Leguntur & multi alii, vel Episcopi, vel Sacerdotes sancti, caecitatis plaga affecti. *S. Gervasius* Episcopus Metensis, de quo apud Surium 19. Sept. *S. Aquilinus*, de quo apud eundem 19. Oct. fuitque hic Ebrotensis Episcopus. *S. Anfridus* Episcopus Ultrajectensis. *S. Sitaldus* Episcopus Eistensis. Item Venerabilis *Beda*, de quo Baronius. Itē *Didymus* Praeceptor S. Hieronymi qui quotidie rogare solitus erat Dominum, non ut visum reciperet, sed ut luminis Deus augeret. Denique praedicti saeculo celebris fuit *Robertus* Wacopiis, Scorus, Parisius Doctor Theologus, postea Hiberniae Primas, qui legationes multas iussu summi Pontificis obiit, & concessum Tridentinorum Patrum, caecus licet illustravit, à nativitate autem talis erat.

Addo ex sanctis feminis nonnullas illustriores, quarum aliquas voluit Deus caecitate affligi in exemplum virtutis & patientiae, aut ne per oculos concupiscentiae virus in eas accessum haberet, quasi per fenestras, sicut apud Prophetam dicitur: *Mors ascendit per fenestras nostras.* Et iterum: *Oculus meus depraedatus est animam.*

S. Lucia Virgo (de qua in Chronicis Praedicatorum) dicitur ob eam causam utrumque oculum sibi expunxisse, quod ob pulchritudinem oculorum nobilis quidam adulescens eam adamaret, & ad fœda & libidinosa sollicitaret. Expunctos ergo Spiritus Sancti instinctu oculos misit amatori in disco, ut ultra ei non forent libidinis illices; sicque cum ad poenitentiam converterit, & divina gratia postea oculos iterum, & visum recepit.

S. Davia, Virgo à S. Brigida Virgine, Hyberniae Patrona, visum recuperasse scribitur; simul adjicitur per eandem iterum fuisse caecitate affectam, ipsamet ipsam precante, ut quanto mundo absentior foret, tanto Deo presentior esset. Ita habet ovis vita.

S. Eusebia Matriona Romana in Galliam per Angelum est destinata, ut S. Quintini corpus, quod per annos 55, in alveo fluminis occultatum fuerat, inquireret. Factumque est, ut post multas preces corpus mirabili modo à fluctibus seculo attolleret, caputque similiter ex altero loco Sic hujus facti pignoris attractu lumen oculorum recepit, quae caeca erat; quod etiam Angelus expraedicat.

S. Oda Virgo filia Regis Scotiae, cum caecitate esset correpta, fama signorum & prodigiorum evocata est Leodium ad reliquias, & sepulchrum S. Lamberti; ubi lumen oculorum recepit, & castitas suam Christo subtravit. Cumque Pater eam vellet matrimonium contrahere, ipsa divino usque consilio peregrina in Taxandriam venit, & sua sanctitate Rhodense territorium sublimavit, obiitque circa an. 713. Ipsa igitur instar Evangelici nostri caecis visu recepto jugiter sequi voluit Dominum, & eam haerere.

Sic in caecis utriusque sexus voluit glorificari Deus; quosdam in caecitate relinquendo, quosdam sanando, & ab illa liberando, ad majorem suam gloriam. Atque in carne hoc in saeculo conversatus, caecos plurimos sanavit; nam non sine causa renuncians curat Joanni, *Caeci vident*: attamen specialiter aliquos in Evangelio memorantur. Unus *LOU. 9.*

caecus erat à nativitate, cuius oculos luto linivit, & misit ad Natatoria Siloe. De illo dicitur: *Natus est. Matt. 20.* caecus, ut opera Dei manifestentur in illo. De aliis duobus fit mentio & sanati sunt à Christo, ut ibi dicitur, dum Christus egredereur civitate Jericho. Unus ex his vocabatur Bartimaeus, ut indicat Marcus c. 10. qui illius tantum facit mentionem, cum duo fuissent sanati, quia illustrior erat & notior, de quo dicit S. Aug. *Procul dubio iste Bartimaeus ex aliqua magna felicitate deus illos notissimus & famosissimus miseratus fuit: quod non solum caecus, sed etiam mendiculus sedebat. Hinc ipsum solum voluit commemorare Marcus, cujus illuminatio tam clara famulae miraculo comparavit, quam erat illius nota calamitas.* Ita ille de consensu Evangelist. l. 2. c. 34.

De quarto fit hic mentio ex Lucae 18. & est alius à prioribus, qui ante illos fuit sanatus in ingressu civitatis Jericho ut exprimit Lucas. Et verum ille est, quod alii duo intelligentes quomodo hic sanatus fuisset clamando perleverant: *Levi Fili David miserere mihi;* eum etiam imitari sunt clamore oratione, dum egredereur Dominus de Jericho.

Idem clamaverit & alii duo à Christo sanati Matt. 9. Unde nota: Tertull. lib. 4. in Marcionem, non sine mysterio cecos, quos Jesus sanati solitos in clamar: *Iesu fili David miserere mei*. Nemo sã Davidis filio laudes canunt, jam ejus misericordiam implorant, jam subjectionem ei offerunt cæci, qui Davidi expugnato arcem Sion exprobrant & contradixerant. Unde illi irrisorie dictum fuerat: *Non ingredieris huc, nisi abstuleris cecos & claudos*. Quasi diceretur ei. Solum cæci & claudi potentes sunt contra te bellare. ò David & civitatem propugnare. Quapropter postmodum subditur. *Proposuit premium David illi qui cecos & claudos abstulisset, qui odiebant animam David*. Jam ergo hi filio David prosteruntur incompenfam, jam agnoscunt se illius solius egere auxilio, qui Patrem oderant. Inde quoque Davide major & superior agnoscitur Christus, qui sic cecos sibi humiles potuit reddere. Ipse cecos & claudos aufert, non necando, sed faciendo. Adde, quod ideo etiam meminerunt David, dum misericordiam implorant, quia David benignissimus fuit etiam in hostes. Patuit id erga *Semai*, cui maledicenti noluit vindictam infligi à suis. Patuit etiam erga *Saulum* se persequentem, quem in spelunca potuisset interimere; noluit vero vel attingere. Patuit denique erga *Abjalonem*, quem mortuum amare luget; licet ipse insidiaretur vitæ paternæ, eique seceptro. Idem igitur est, ac si diceret hi cæci. Quia David insigni excellit misericordia, tu qui filius ejus es, à paterna clementia non dege-

2. Reg. 5.

2. Reg. 16.

1. Reg. 24.

2. Reg. 18.

PARS II.

De circumstantiis & illuminatione cæci

Deut. 15.

neras, ergo miserere nostri. Sunt porro aliquot circumstantiæ in cæci nostri ex parte Christi. In primis ex parte cæci, quod non solum cæcus, sed & mendicans erat, inopiaque pressus; & ideo magis commiseratione dignus. Nec Christus legitur diviti ulli visum restituille: omnes erant pauperes & mendici, quibus cæcitas, defensus gravissimus erat, ob eam adjunctam inopiam. Divitibus vero nec famuli, nec parentes defunt qui solentur, qui que ministerio suo suppleant, quod ob cæcitatem per se ipsi præstare nequeunt. Neque tibi miru videatur quod cæcus hic de scribitur secus Judæis: *Es omnino indigens, & mendicus non erit inter vos*; hoc tamen intelligendum est, non tanquam sit præceptum, sed tanquam sit observata legis præmia, vel si præceptum est, nos prohibet pauperes mendicare, sed divitibus datum fuit, ut non negligerent pauperes, ita ut sensus sit: Curate pro posse vestro, ut inter vos nulli mendicent ex pura indigentia; sed illis mutare, maxime infirmis & in validis, sicque benedictionem à Domino possidebitis: quod si non possint anno 7. reddere, libenter remittite, & donate. Semper interim voluit Deus inter Hebræos aliquos inveniri pauperes, ut divites misericordiam exercenda occasione haberent. Unde ibidem dicitur: *Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ*, immo non delecte publi-

ci mendici; & quamvis hoc divitum adscribi debeat tenacitati, non erant tamen lege prohibiti. Unde Iazarus mendicus describitur. Et cæcus à ad speciosam portam templi sedens. Et cæcus à nativitate juxta templum etiam mendicans, & hic cæcus fecus viam sedens, aut juxta fores templorum in quibusdam civitatibus, ut transeuntibus exercenda misericordiam & elemosynam occasionem exhibeant. Item ut per elemosynam dum templum ingrediuntur, ad orationem se disponant, & se Dei mendicos agnoscant, cui instar pauperum miseriam suam magno affectu debent exponere, & gratiam quasi stipem emendicare. Denique, ut transeuntes admonerentur miseriae, & fragilitatis humanæ; memorisque sint idem sibi posse contingere, quod in mendicis intuentur; quia omnes eadem lege nati sumus, eadem fortunæ subditi, eademque sorte paupertatis postsumus involvi. Sic Belzarius in aula Justiniani Imperatoris summus Præfectus fuit, militari fortitudine & triumphis celebris contra Persas, Vandalos, Gothos, sed propter affectum regi suspicionem ab amulis suscitatum, erutus oculis eò miseriae redactus est, ut è vilis tugurio solo stipem sibi mendicare coactus sit, se viam sedens instar nostri hujus cæci. Ejus autem hæc erat supplicatio: *Date elemosynam Belzario, quem virtus exultat, invidia excavit*, ut & ceteri Procopius, I. belli Persarum, Cedreus & alii.

Luc. 16. A. 13. Cur pauperes seculi via, & templi sedent.

Cæcus non aurum sed lumen petit.

Job. 36.

Ullterius & hoc ponderandum, quod cæcus audiens Jesum Nazarenum transire, non nummum, aut obolum petit, ut ab aliis transeuntibus solus fuit sed lumen & visum postulat; idque tanto desiderio, tanto clamore, tanta perseverantia, ut turbæ increpantes non valuerint eum impedire. Utique scivit non aurum & argentum sibi postulandum à Jesu, sed elemosynam talè quæ digna foret Messia, quæ & nomini Salvatoris congrueret. Nempè aurum & argentum possunt elargiri divites terræ, oculorum lucem nequeunt, nec Principes quidem, aut Reges. Hæc elemosyna reservata erat Filio David Filio Dei, de quo verum est illud: *Abscopdit in manibus suis lucem, & præcipi ei ut visus adveniat*. Quicumque hæc lucem cæcis reddiderint, non nisi virtute nomine ejus reddere poterunt. Quæcumque verò à se postulantur, magna voce, hoc est magno desiderio vult postulari, magnaque confidentia & perseverantia, ut nostra supplicatio laura sortiatur effectum. Sic Josue sua voce & oratione Solis lucem stare facit, ad occasum jam tendentem. Non ab similitur, dum Jesus Sol noster in Jerusalem pergit celeri gressu, ut occumbat. (Ecce, inquit ipse, ascendimus Ierosolymam, & filium hominum tradatur, & occidatur cæcus iste sua eum voce sicut & oratione, ut ante ejus occasum lucem recipiat ex optatam. Nec attendit turbæ increpanti, docens nos non debere cedere tentationi. Qui ad Christum volunt accedere, turbam debent contemnitte, nec propter irrisiones hominum, nec

nec propter infestationes demonum, nec propter difficultates impedimentorum in via occurrentiã debent desistere; sed fortes in fide insisterent debent clamorẽ ad Deum per orationem, & solidò eius amoris per operationem. Huius perseverantiã multa sacris in litteris occurrunt exempla.

Accedens ad Deum tentationibus fortiter resistat. Gen. 31. 2. Reg. 6.

1. Laban conatur impedire iter Jacob revertentis in patriam. Ille verò non acquiescit, sed prosequitur fortiter, feliciter tandem pertingit.

Gen. 15.

2. Michol irridet maritum suum David, & tacite increpat, quod coram Arca Dei luderet: ille sciens se id fecisse ex sancto Dei amore, non desistit à salutatione & lusu ob insultationem & illusionem. *Ludam, inquit, ego humili in oculo meo.*

Gen. 15.

3. Abraham non desistit à sacrificio ob aves descendentes & impediens; sed ad vesperam usque abigit, & in sancto opere perseverat donec Sol occumbat.

Gen. 15.

4. Filios Israël impedire conatur Pharaos, ne egrediantur Ægypto ad sacrificandum Deo suo: postmodum etiam aqua eos deficit, aqua sece obicit, hostis eis incumbit, & alia multa occurrunt impedimẽta; nihilominus progrediuntur constanter.

2. Reg. 17.

5. Hebræi ex Babylone reversi conantur reedificare templum Dei, populus terræ conatur impedire. An propterea desistunt? Imò una manu faciunt opus, altera gladium tenent; alunt in animo fortitudinem, in opere tenent perseverantiam.

Gen. 19.

6. S. Lavia relictiis ovis descendit in castra pugnaturs contra impium Goliath; Fratres exprobrant ei superbiam & nequitiam cordis; ille propterea non desistit à proposito.

Gen. 19.

Si quis mundi obloquia & exprobrationes velit attendere, nunquam quicquam aget perfecte. Non est d. elinandum à via recta ob caniculos allatantes. Conculcandus est coluber & cerastes in femita, qui mordere conatur unguis equi, ut cadat ascensor ejus retro. Noluit cæcus credere turbæ; infelix si credidisset, quia sanitatem non recepisset. Unde August. ser. 18. de verbis Domini: *Turbæ ipsa quæ cū Domino est, compescat clamorem: clamens cæci nec desinant, nec dicantur quasi auctoritate turbarum. Nō dicant, quomodo isti virum tam multum; ita urvamus. Quare viri vivere secundum increpationẽ turbæ prohibentis; & non secundum vestigia Domini transmittit? Vorago est perditionis. exemplum multitudinis; ideo qui accedere vult ad divinam lucem, relinquat turbam errantem. Imò omnia abijciat impedimenta, instar cæci cui cum dictum fuit: *Autem quor est vocat respicito vestimento axilit, & accurret ad Christum.* Sic ad divinum obsequium vocati, læti relictiis omnibus, debent sequi: *Petrus & Andreas relicta relinquunt & naviculã, Mattheus Thelonium, Iacobus & Ioannes suos parentes, Samaritana hydriam & sinem, Pastores in nativitate suam gregem, Cæcus suum vestimentũ.**

Christi sequens omnia relinquat. Mat. 10.

Ex parte porro Christi Domini hoc primo considerandum est quanta fuerit eius benignitas & beneficia misericordia erga omnes. Ecce enim civita-

tem Jericho latrocinis nõ parum infamem visitare dignatur. *Multi latrones erant in Jericho, inquit, Christi Sanctus Hieronymus, qui egredientes & descendentes de Ierusalem vulnere & interficere consueverunt. Iam erga ruit. Intem illuc venit Dominus, ut salatis verbis omnes.*

tem Jericho latrocinis nõ parum infamem visitare dignatur. *Multi latrones erant in Jericho, inquit, Christi Sanctus Hieronymus, qui egredientes & descendentes de Ierusalem vulnere & interficere consueverunt. Iam erga ruit. Intem illuc venit Dominus, ut salatis verbis omnes.* eis nunciet; & maxime ut Zachæum publicanum Pastor bonus quasi ovem perditam requirat, & cum illo multos ad se reducat. Ideo enim dicitur: *Ingressus Iesus perambulavit Jericho,* ubi magna diligentia & charitas designatur in querendis illis quibus beneficeret. Sed ne forte inaccessus ejus & ad urbem accessus, vel egressus, beneficio carere videretur, ecce cæcum unum in via illuminat civitati dum appropinquat, & duos alios dum egressus fuit è civitate. Sic nimirum nunquam ejus charitas cessavit benefacere etiã transeundo: nullusque ejus passus inutilis fuit. Sicut enim Sol ab Oriente in Occidentem pergens nullum facit gressum qui inferioribus his non proliet; est enim illuminans, calefaciens, fecundans tenebrosam, algidam, sterilem tellurem nostram: ita Christus Sol gratiæ, ubi radios suos cepit spargere perambulans terram, non cessavit benefacere afflictis & ægris, surdis & cæcis, paralyticis & dæmoniis. denique & mortuis. Nõ cessavit etiam proficuum esse peccatoribus à Deo averfis, eos ad gratiam & lumen revocans: sic nullus ejus passus inutilis fuit, sed semper felix ejus occurfus, ut manifestum est in his cæcis & infinitis aliis.

Alterus Christi Domini benignitas declarat, dum dicitur: *Stans Iesus suscepit illum adduci ad se. Eum appropinquasset interrogavit illum: Quid tibi vis faciam? Voluit ut qui ad se appropinquaret fide, iam appropinquaret, & corpore idò gradum sistere dignatur, & cum ad se vocare. Immo & Apostolis ut cæcum hunc ad se adducant, mandat, quia ipforum erat ad fidei lumen mente cæcos adducere. Voluit verò interrogare, nõ quasi ignorans quid vellet, cui omnia intima desideria patefcuat: sed ut sciret aditantes fidem illius, quodq; nõ solum à Christo ut homine pecuniam expoiceret, sed virtutem divinam agnosceret, eamque sibi propitiã fieri postularet in visus redditione. Imò & idè interrogat Dominus ut rogetur ipse, quia illud ipsum à nobis vult peti, quod nobis prius disposuit clarigin. Sic quid opus sit nobis antequã petam, admonet tamẽ ut petamus, & cor ad orationẽ excitemus. Uult nos agnoscere defectũ propriæ indigentia; ut tanto magis assistimẽt benignitatẽ divinæ gratiæ.*

Denique Christi Domini potentia in hoc re-lucefcit, quod verbo sanat, alicens: *Respice.* Nempe sicut uno verbo in mundi primordio dixit: *Fiat lux,* & facta est lux: ita & cæcus iste lumen recipit oculorum verbo Verbi unico, *Respice.* Sic operatorius est sermo Dei, sive creans omnia iam ab initio, sive creata immutans toto rerum sæculo. Sed vide quod prius eum debuit respicere Christus quam Christũ ipse respiceret: oculos prius in ægri hunc coniecit medicus, quã suos æger passet coniecere in medicum. Oculi cælesti splendore clarissimi in

Christi potentia.

oculos caligine plenos coniecti sunt, oculi plenissimi misericordia in oculis plenissimos miseriam, statimque fugatis tenebris calamitosis potuit ei dici, *Respice*, ab eo cui prius dictum a caeco erat: *Aspice in me, et miserere mei*. Sic oculi Christi, sunt lucis, Verbum Christi, Verbum lucis, tactus Christi, tactus efficax veracis lucis. Unde sequitur, *Confestim vidit, et sequebatur illum magnificans Deum*. Nec solum ipse vidit, sed & plebs mente illuminata est, agnoscens Christi divinitatem: Propterea additur: *Et omni plebs, ut vidit, dedit laudem Deo*. Vidit plebs lucem potenter restitutam roganti: agnovit & fidei lucem ab eo allatam qui descendit in Jericho; à Christo scilicet, qui erat lux vera, qua illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Mundus enim nomine Jericho designatur, quia Jericho Luna interpretatur: Luna autem nunquam eodem statu permanet, sed modo plena est, modo semiplena; modo parva cernitur, modo magna; modo apparet, modo obcuratur. Sic mundi vanitas recte per eam representatur, ubi omnis creatura mutabilitate est subiecta, nihilque permanet in ea nisi ipsi in natura dei stabilitas & veritas, nihil in ea constans est nisi incōstantia. Sed ad hunc effectum venit Dominus: ut vanitate agnita & calcata, ad lucem veritatis mundus oculos erigeret; & illi sequeretur qui lucem hanc donat, auget, conservat. Propter hanc causam de caeco dicitur, quod constetum ubi vidit, sequebatur eum: nec enim posset sequi sine luce, *Qui sequitur me non ambulat in tenebris*: nec luce jam accepta fieri posset, ut non sequeretur, quia de illuminatione oculorum non potest gloriari qui Christum non sequitur. Individuibiliter enim conjuncta sunt, illuminatio & sequela Christi; hoc enim nos illuminat ut sequamur, & caecus censeat debet, qui quis cum non sequitur.

Mundus Jericho dicitur.

PAR. III. Quis Caecus spiritus.

Beccator.

Ps. 118.

Deut. 30.

praecepto ubi non supra te est, neq. procul positum naq. in caelo situm neq. trans mare: sed iuxta te est sermo valde in ora tuo, in corde tuo, ut facias illum. Infelix igitur & verè caecus est, qui viam illam non ambulat, sed sedet male securus, civitatem caelestem ad quam haec via ducit non ingressurus.

Secundo, describitur hic caecus mendicans se cum *Home* viam. Quid aliud faciunt homines mundani? Sedent & jacent mendicantes à mundo sub sidium vitae, & cupiunt saturari de micis. Nec enim aliud potest eis mundus largiri, quam micas, quia honores, divitiae, voluptates, non nisi micæ sunt. Unde sicut pauca micæ satiare nequeunt famelicum, sic nec caduca bona hominem mundanum. Sed id eis adhuc infelicis est, quod micas quas tanto studio emendicant, plerumque non assequuntur; sed manent planè vacui & inanes. Ac sicut mendico caeco quâdoque nulludunt quidam; nullius valoris obolos ei dantes, & persuadentes optimam esse monentam: prius vero finito die dū curat computari quæ toto collegit die, illudum se reperit caecus quia non potuit discernere quid acciperet: sic in hac vita mors aperiet caecus mundanis quid stipsis collegent à mundo, ab honoribus, divitiis, voluptatibus; quamque exigui sit valoris, quod congregarunt: ludibrii potius quam subsidii rationem obtinens: *Ps. 73. Dormierunt somnum suum, et nihil inveniunt uti diuitiarum in manibus suis.*

Curios.

Tertio, describitur curiosè investigans de turba prætereunte, sic mundani multa curiosè interrogant, ut audiant quæ non vident, multa volunt cognoscere quæ tum ultum eis ingerunt externis, & distractionem animo ingenerant interiis. Multa eis de rebus vanis inquisitio, & sermo multus de iis quæ eos non concernunt, quia aliena etiam in præjudicium proximi investigant. Satis eis foret prætereuntem turbam sine abire, sine multa & sæpe noxia curi strare. Felices tamen hi sunt, & approximant illuminationi, qui non vane scientie studio, sed salutis & lucis desiderio, inquirunt quid rerum agatur in via hujus sæculi, de mundi strepitu, de viventium transitu, quomodo scilicet in hoc mundo nihil reperitur præter tumultum: quomodo omnia pereunt quæ in illo sunt, inlita turba prætereuntes, nec revertentis: quomodo nemo sit qui ad mortem non properet. Felices qui in hac via inquirunt, sicut hic caecus, de Christo & Jesu Nazareno, & audientes eum transire, magna voce cordis & oris ad eum clamant, ut lucem & vitam recipiant. Nempe arripienda est occasio salutis, dum Jesus transit beneficiens & lucem ac salutem offerens. Postquam transiverit, serò nimis invocatur: facile autem pertranst, dum negligentes nos cernit, & salutis incurios. Certè illi cæcitatē suam vel non sentit, vel amare censentur, qui magna voce non clamant ad illum qui potest sanare, dum tempus est, dum adhuc in via agunt per quam Jesus transit, dū divinis ejus Sacramētis cæcitatē remedium facile obtinere possunt. Sed cheu! de multis verum est.

Ex. 16.

Sap. 2. Excusavit in malitia eorum, & venudati sunt ut faciant malum. Quis cecus, nisi qui venudatus est, ut faciat mala. Tales sunt qui odio fraterno, vel luxurie luto in veterato obsecratos gerunt oculos: ideoque de Jesu transeunte nihil curant, & oblata salutis remedia plane negligunt, vel contemnunt. Vae tenebris, quibus oppleti sunt! Vae cecitati, in qua jacent! Vae abyssis cui approximant!

Conclu- **T**U interim, o Jesu Nazarene, qui in hunc mundum quasi in Jericho descendisti de superna Jerusalem, ut carcos illuminares, & redderis luce ad sequelam tuam vocares, atque in viam vitam & ve-

ritatis reduceres, quatuor Via es, Veritas, & Vita: Respice multitudinem caecorum fecus viam fidentium, fecus viam mendicantium bona vilia hujus saeculi, aereis neglectis. Inspira eis desiderium lucis, laeque inelament post te, non obstantibus eos impediens. Et tandem miserere eorum, adducens eos ad te, & visum perfectè restituis; ut peccati & saeculi detersa caligine, tua sequi possint vestigia, te amare hic & benedicere, teque tota magnificare aeternitate, ubi tota merces erit vultu faciei tuae, quando scilicet dabitur illis te videre lumen de lumine.

TRACTATUS VI. DE QVADRAGESIMA.

PRO DIE CINERUM.

Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem revertetur. Gen. cap. 3.

LECT. I. tripartita.
PARS. I. Quis cineres signavit.
Ezech. 9.

EZechielii Prophetae in visione ostensus fuit vir quidam vestitus lino, vel ut Septuaginta interpretes legunt, Stola sancta indutus, & amentarium habens scriptoris. Jussu autem divino transibat per mediam civitatem Jerusalem, & signabat signum T, sive lignum crucis, super frontes virorum gentium, & dolentium super cunctis abominationibus, quae sunt in medio eius. Quo quidem signo, tamquam signo vitae, liberati sunt à morte. Quam aptè hic representatur. Sacerdos in exordio jejuni & Quadragesimae sacrae? Nonne vestitus est lineis? Nonne stola sancta indutus? Nonne aramento, sive atris cineribus, signum crucis inscribit frontibus fidelium in Ecclesia? Et cur hoc, nisi ut sit eis signum vitae, & per mortis propitiae, simulque per mortis ac Passionis Christi memoriam ad poenitentiam & gemitum incitentur, sicque Deo reconciliantur, & vindictam evadant? Non ergo sine mysterio sunt hi atris cineres fronti crucem inscribentes: ideoque non leviter & perfunctorie exterius suscipiendi sunt, sed cum magna interiori fide, humilitate, reverentia & compunctione. Haec dispositione, eos suscipere edocuit fuit olim à Turclari suo Angelo S. Lyuina, quae cum infinitate detenta, non postea ad locum sacrum accedere pro excipiendis more Christiano cineribus, supplebat Angelus vices Sacerdotis, & frontem ejus cinere sanctificato signabat. Hoc ipsa facta sunt Confessario, quodam die Cinerum ad-

Cinere benedicti quasi ter suscipiendi.

venienti, ut eam cineribus in Ecclesia ante benedictis signaret. Dixit enim id officii iam sibi praestitum per Angelum suum. Ac reliquiae in fronte remanentes de hoc ipso fidem fecerunt; quibus & suammet frontem maxima cum reverentia signavit Confessarius, cineres Angelica manu allatos humillimè veneratus. Hanc etiam dispositionem, & venerationem, tam interiorum, quam exteriorum, docet sancta Mater Ecclesia in benedictione horum cinerum, dum ait: *Quempeccatis, impite ne Deus, parce poenitentibus, propitiare supplicantiibus, & mittere dignetur sanctum Angelum tuum de caelis, qui benedicat & sanctificet hos cineres, ut sint remedium salubre omnibus nostris sanctum tuum invocantibus, ac semetipsos pro conscientia delictorum suorum accusantibus. & pietatem tuam suppliciter flagrantibus; & praesidio per te vocati quoniam sanctissimi nominatus, ut quicumque eis super se aspersione, pro redemptione peccatorum suorum, corpora sanitate & anima tutelam percipiant.*
Certe Cineres semper fuisse symbolum poenitentiae, morosis & humilitatis, non solum apud Christianos, sed & apud Prophetas olim, & Judaeos. Unde illud Filia populi accinge te cilicio, conspergere pulvorem, luctum unigenitisque tibi, plantam amarum. Quasi dicat, o popule mi dilecte instar filiae, jam tepus est poenitentiae & humilitatis luctus & mortis. Item Job. in persona poenitentium sic ait: *Job 16. Saccum conjur super cunam meam. & perur cinere carnem meam. Saccus sili, sive cilicium, & cineris aspersio, arma sunt poenitentium, signaque lugentium. Audi ibi S. Greg. Quid in sacco & cinere nisi poenitentia, quid in cune & carne, nisi peccatum carnis debet intelligi? Cum ergo quidam post lapsum carnis ad poenitentiam redeant, quasi saccus super cunam conjuratur, & cinere caro operitur, quia*

Surius ad 15. vita ejus.

Symbolum poenitentiae & humilitatis.